

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi maaseudun kehittämishojelmien hallinnoinnista ja maaseudun kehittämisen tukemisesta sekä eräksi niihin liittyviksi laeiksi

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki maaseudun kehittämisen tukemisesta, jolla kumottaisiin laki maaseudun kehittämiseen myönnettävistä tuista. Uusi laki liittyy Euroopan unionin maatalouspolitiikan uudistukseen vuosiksi 2014—2020. Lain avulla toteutetaan Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahaston tuella Manner-Suomen uutta, vuosia 2014—2020 koskevaa maaseudun kehittämissuohjelmaa.

Lakia sovellettaisiin maaseudun yritystoiminnan tukemiseen. Pääosin tuettaisiin maaseudulla toimivia mikroyrityksiä ja pieniä yrityksiä. Maataloustuotteiden jalostusta harjoittavat yritykset voisivat kuitenkin olla myös keskisuuria yrityksiä.

Myös maaseudun hanketoiminnan tukemista jatkettaisiin. Samoin jatkettaisiin maaseudun paikallisen kehittämisen edistämistä paikallisten toimintaryhmien toimintaa tukemalla.

Tuettava toiminta ja toimenpiteet eivät olennaisesti eroaisi voimassa olevasta laista, mutta tukijärjestelmien joustavuutta lisättäisiin yhdistämällä yrityksille myönnettävät tuet yhdeksi yhtenäiseksi maaseudun yritystueksi, jolla voitaisiin tukea yritystoiminnan aloittamista ja investointeja. Tavoitteena olisi paitsi yritystoiminnan lisääminen, myös yritysten kehittäminen. Hanketoiminnassa puolestaan voimassa olevan lain kolme erillistä hanketyyppiä yhdistettäisiin yhdeksi kehittämishanketueksi, jolla voitaisiin tukea elinkeinojen edistämistä koskevia ja yleisiä kehittämishankkeita, koulutus- ja tiedonvälityshankkeita sekä yleishyödyllisiä investointeja. Toimintaryhmien koordinoitihankkeita ei enää olisi, mutta toimintaryhmät voisivat toteuttaa paikallista strategiaansa teimahankkeiden avulla. Toimintaryhmille myönnettäisiin edelleen toimintarahaa niiden strategioi-

den toteuttamisesta aiheutuvia menoja varten samoin kuin uusille maaseudun innovaatioryhmille. Teknisen avun myöntämistä hallinnolle ohjelman toteuttamiseen jatkettaisiin.

Tukijärjestelmien toimeenpanoa uudistettaisiin siten, että siinä siirryttäisiin suurimmaksi osaksi sähköiseen asianhallintaan. Tuen hakijoilla olisi jatkossa mahdollisuus jättää hakemuksensa sähköisesti. Lisäksi tukien maksumenettelyissä otettaisiin käyttöön niin sanotut yksinkertaistetut kustannusmallit.

Tukijärjestelmissä ja ohjelman toteutuksessa otettaisiin huomioon Euroopan unionin rahoituskautta 2014—2020 koskeva uusi EU-lainsäädäntö, uudet valtioneuvoston päätökset ja komission ohjaus.

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi myös laki maaseudun kehittämishojelmien hallinnoinnista, jolla kumottaisiin laki maaseudun kehittämiseen liittyvien ohjelmien hallinnoinnista. Laissa säädettäisiin ohjelman valmistelusta, muuttamisesta ja toteuttamisesta sekä Euroopan unionin lainsäädännössä edellytetyistä jäsenvaltion toimitelmistä. Lailla säädettäisiin myös paikallisten toimintaryhmien ja uusien maaseudun innovaatioryhmien valinnasta. Lakia sovellettaisiin sekä kansallisiin että Euroopan unionin rahoittamiin ohjelmiin. Laki ei sisällöltään eroaisi olennaisesti voimassa olevasta laista. Tarve lain uusimiseen johtuu pääosin Euroopan unionin lainsäädäntöön ehdotetuista muutoksista.

Euroopan unionin maatalouspolitiikkaa ja maaseudun kehittämistä koskeva uusi lainsäädäntö valmistuu siten, että vuonna 2014 ei vielä täysimääräisesti ole mahdollista toteuttaa uutta maaseutuohjelmaa. Tämän vuoksi vuotta 2014 varten on tarpeen luoda eräitä siirtymäjärjestelyjä. Lisäksi lakiehdotukset edellyttävät eräiden lakien muuttamista viittaussäännöksiä ja vastaavia, lähinnä teknisiä

seikkoja koskevien muutosten toteuttamiseksi.

Ehdotetut lait liittyvät vuoden 2014 valtion talousarvioehdotukseen ja ovat tarkoitettut käsiteltäviksi sen yhteydessä.

Osa ehdotetuista laeista on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2014 ja osa valtioneuvoston asetuksella tarkemmin säädettävänä ajankohtana myöhemmin vuonna 2014.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
SISÄLLYS.....	3
YLEISPERUSTELUT.....	6
1 JOHDANTO.....	6
2 NYKYTILA.....	7
2.1 Lainsäädäntö ja käytäntö.....	7
Kansallista lainsäädäntöä edellyttävä EU:n lainsäädäntö.....	7
Hallinnointilaki.....	8
Laki maaseudun kehittämiseen myönnettävistä tuista.....	8
Laki maatalouden rakennetuista.....	13
Porotalouden ja luontaiselinkeinojen rakennetukitoimenpiteitä koskeva lainsäädäntö.....	15
Muu maa- ja metsätalousministeriön ohjelmarahoitus- ja kehittämisrahoituslainsäädäntö.....	15
Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan lainsäädäntö.....	16
Hallinnointilain ja maaseudun kehittämiseen myönnettävistä tuista annetun lain toimeenpano.....	18
2.2 Kansainvälinen kehitys sekä ulkomaiden ja EU:n lainsäädäntö.....	21
Kansainvälinen kehitys.....	21
Ruotsi.....	22
Saksa.....	22
2.3 Nykytilan arviointi.....	28
3 ESITYKSEN TAVOITTEET JA KESKEISET EHDOTUKSET.....	31
3.1 Tavoitteet.....	31
3.2 Toteuttamisvaihtoehdot.....	31
3.3 Keskeiset ehdotukset.....	33
4 ESITYKSEN VAIKUTUKSET.....	34
4.1 Taloudelliset vaikutukset.....	34
Vaikutukset valtiontalouteen.....	34
Vaikutukset yrityksiin.....	36
4.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan.....	37
4.3 Ympäristövaikutukset.....	38
4.4 Yhteiskunnalliset vaikutukset.....	39
Vaikutukset alueiden kehitykseen.....	39
Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuusvaikutukset.....	39
Sukupolvivaikutukset.....	40
5 ASIAN VALMISTELU.....	40
5.1 Valmisteluvaiheet ja -aineisto.....	40
5.2 La saamelaiskäräjistä lausunnot ja niiden huomioon ottaminen.....	41
6 RIIPPUVUUS MUISTA ESITYKSISTÄ.....	42
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT.....	42
1 LAKIEHDOTUSTEN PERUSTELUT.....	42
1.1 Laki maaseudun kehittämisohjelmien hallinnoinnista.....	42
1 luku. Yleiset säännökset.....	42
2 luku. Ohjelmatyö.....	44
3 luku. Viranomaiset ja muut toimielimet.....	47

	4 luku. Erinäiset säännökset	54
1.2	Laki maaseudun kehittämisen tukemisesta	55
	1 luku. Yleiset säännökset.....	55
	2 luku. Tuen myöntämisen yleiset edellytykset	62
	3 luku. Maaseudun yritystuen edellytykset.....	71
	4 luku. Kehittämishanketuen edellytykset	76
	5 luku Tuen ehdot.....	82
	6 luku. Tuen hakeminen ja myöntäminen.....	85
	7 luku. Tuen maksaminen.....	90
	8 luku Asian hallintajärjestelmä ja tuen seuranta.....	92
	9 luku. Tarkastus	94
	10 luku. Tuen palauttaminen, maksamisen keskeyttäminen ja takaisinperintä	95
	11 luku. Erinäiset säännökset.....	97
	12 luku. Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset.....	100
1.3	Laki maatalouden rakennetuista.....	101
	13 luku Rakentamiseen liittyvää tukea koskevat erityiset menettelyt	102
1.4	Laki maaseudun kehittämiseen myönnettävistä tuista	102
1.5	Porotalouden ja luontaiselinkeinojen rahoituslaki	102
1.6	Laki porotalouden ja luontaiselinkeinojen rakennetuista	103
1.7	Laki maatilatalouden kehittämisrahastosta	103
1.8	Laki maa- ja puutarhatalouden kansallisista tuista.....	103
1.9	Laki laajakaistarakentamisen tuesta haja-asutusalueilla	103
1.10	Laki Maaseutuvirastosta.....	104
1.11	Laki luonnonhaittakorvauksesta, maatalouden ympäristötuesta sekä eräistä muista ympäristön ja maaseudun tilan parantamiseen liittyvistä tuista	104
1.12	Laki maaseutuelinkeinojen tietojärjestelmästä.....	104
1.13	Laki maa- ja puutarhatalouden sekä maaseudun tutkimus- ja kehittämissankkeiden rahoituksesta.....	105
1.14	Laki maatalouden tukien toimeenpanosta	105
2	TARKEMMAT SÄÄNNÖKSET JA MÄÄRÄYKSET	105
3	VOIMAANTULO.....	105
4	SUHDE PERUSTUSLAKIIN JA SÄÄTÄMISJÄRJESTYS	106
	1. Laki maaseudun kehittämissohjelmien hallinnoinnista	112
	2. Laki maaseudun kehittämisen tukemisesta	117
	3. Laki maatalouden rakennetuista annetun lain muuttamisesta	140
	4. Laki maaseudun kehittämiseen myönnettävistä tuista annetun lain 23 §:n muuttamisesta	141
	5. Laki porotalouden ja luontaiselinkeinojen rahoituslain 2 ja 8 §:n muuttamisesta	142
	6. Laki porotalouden ja luontaiselinkeinojen rakennetuista annetun lain 2 ja 8 §:n muuttamisesta	143
	7. Laki maatilatalouden kehittämisrahastosta annetun lain 2 ja 3 §:n muuttamisesta	143
	8. Laki maa- ja puutarhatalouden kansallisista tuista annetun lain 1 §:n muuttamisesta	144
	9. Laki laajakaistarakentamisen tuesta haja-asutusalueilla annetun lain 2 §:n muuttamisesta	145

10. Laki Maaseutuvirastosta annetun lain 2 §:n muuttamisesta.....	145
11. Laki luonnonhaittakorvauksesta, maatalouden ympäristötuesta sekä eräistä muista ympäristön ja maaseudun tilan parantamiseen liittyvistä tuista annetun lain 3 §:n muuttamisesta	146
12. Laki maaseutuelinkeinohallinnon tietojärjestelmästä annetun lain muuttamisesta.....	146
13. Laki maa- ja elintarviketalouden sekä maaseudun tutkimus- ja kehittämishankkeiden rahoituksesta annetun lain 1 §:n muuttamisesta	147
14. Laki maatalouden tukien toimeenpanosta annetun lain 1 §:n muuttamisesta	148
LIITE	149
RINNAKKAISTEKSTIT	149
3. Laki maatalouden rakennetuista annetun lain muuttamisesta	149
4. Laki maaseudun kehittämiseen myönnettävistä tuista annetun lain 23 §:n muuttamisesta	154
5. Laki porotalouden ja luontaiselinkeinojen rahoituslain 2 ja 8 §:n muuttamisesta	155
6. Laki porotalouden ja luontaiselinkeinojen rakennetuista annetun lain 2 ja 8 §:n muuttamisesta	157
7. Laki maatilatalouden kehittämisrahastosta annetun lain 2 ja 3 §:n muuttamisesta	158
8. Laki maa- ja puutarhatalouden kansallisista tuista annetun lain 1 §:n muuttamisesta	159
9. Laki laajakaistarakentamisen tuesta haja-asutusalueilla annetun lain 2 §:n muuttamisesta	160
10. Laki Maaseutuvirastosta annetun lain 2 §:n muuttamisesta.....	161
11. Laki luonnonhaittakorvauksesta, maatalouden ympäristötuesta sekä eräistä muista ympäristön ja maaseudun tilan parantamiseen liittyvistä tuista annetun lain 3 §:n muuttamisesta	162
12. Laki maaseutuelinkeinohallinnon tietojärjestelmästä annetun lain muuttamisesta.....	162
13. Laki maa- ja elintarviketalouden sekä maaseudun tutkimus- ja kehittämishankkeiden rahoituksesta annetun lain 1 §:n muuttamisesta	164
14. Laki maatalouden tukien toimeenpanosta annetun lain 1 §:n muuttamisesta	164

YLEISPERUSTELUT

1 Johdanto

Alueiden tasapainoinen kehittäminen niiden erityispiirteet huomioon ottaen on Suomessa pitkään ollut tavoitteena kansalaisten yhdenvertaisen kohtelun turvaamiseksi. Tähän päämäärään on pyritty sekä yleistä alueiden kehittämistä koskevan, työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan aluekehityslainsäädännön että kunkin hallinnonalan omia tavoitteita toteuttavan lainsäädännön avulla, jolloin lainsäädännön maaseutuvaikutukset on myös otettava huomioon.

Myös Euroopan unionin (EU) tavoitteena on unionin jäsenvaltioiden välisten kehityserojen tasaaminen ohjaamalla EU:n käytävissä olevia varoja jäsenvaltioiden vähiten kehittyneille alueille näiden kehityksen edistämiseksi ja nopeuttamiseksi. Tätä tarkoitusta varten EU:lla on rakennerahastoja, erityisesti aluekehitysrahasto ja sosiaalirahasto, joiden varoja osoitetaan jäsenvaltioille tähän tarkoitukseen. Näitä varoja ohjataan myös Suomen aluetukikartan mukaisesti tukeen oikeutetuille alueille. Lisäksi osana EU:n yhteistä maatalouspolitiikkaa jäsenvaltioille ohjataan varoja maaseudun kehittämiseen Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahastosta, jäljempänä *EU:n maaseuturahasto*.

Sekä Suomessa että EU:n laajuisesti alueiden kehittämisessä merkittävänä on pidetty maaseudun säilymistä alueena, jolla maatalouden lisäksi on muuta elinkeinotoimintaa ja jonka asukkaiden mahdollisuudet hyvinvointiin eivät jää jälkeen siitä, mitä kaupunki- ja taajamamaiset alueet tarjoavat asukkailleen. Alueiden erojen tulisi pikemminkin olla erilaisissa vetovoimatekijöissä kuin hyvinvoinnin aste-eroissa.

Maaseutu sekä kaupunkimaiset alueet ja kaupunkien läheisyydessä olevat alueet täydentävät toisiaan ja tarjoavat sellaisia hyödykkeitä, joita tarvitaan kaikkialla. Samalla ne tarjoavat monipuolisia asuinympäristöjä väestön eri tarpeisiin.

Maaseudulla on vahva kytkentä kotimaisen ruoan raaka-aineiden tuotantoon, sillä maataloja ei juuri ole muualla. Samoin metsätalouden alkutuotanto keskittyy maaseudulle.

Maaseudulla on siten tarjolla runsaasti raaka-aineita etenkin lähellä tuotetun ruoan tarjoamiseen kuluttajille sekä puuraaka-aineen jalostamiseen erilaisiksi tuotteiksi. Kolmas vahvuus maaseudulla on ympäristö, joka sellaisenaan on voimavara sekä asukkaille että lomailijoille ja matkailijoille, mutta jonka varaan on mahdollista luoda myös erilaista elinkeino- ja muuta toimintaa. Lisäksi nykyiset sähköiset yhteydet riittävän nopeuden ja kattavuuden tarjotessaan irrottavat varsinkin tietotekniikkaa työvälineenään käyttävien henkilöiden työpaikan paikkasidonnaisuutta. Tämä mahdollistaa asuinpaikan aikaisempaa vapaamman valinnan.

Oleellinen osa maaseudun elinkelpoisuuden edellytyksistä liittyy kuitenkin edelleen maatalouden harjoittamiseen ja sen säilymiseen. Tämä koskee erityisesti elinkeinotoimintaa niin sanotulla syvällä maaseudulla, missä vaihtoehtoja maatalouden harjoittamiselle on vaikeaa löytää. Tarkasteltaessa ruoantuotantoa kansallisista lähtökohdista on edelleen tärkeää, että ruokahuolto pystytään tarvittaessa turvaamaan epävakaisinkin olosuhteissa.

Euroopan laajuisesti tarkastellen Suomi muodostaa aluerakenteeltaan poikkeuksen, sillä se on huomattavan maaseutuvaltainen maa verrattuna suurimpaan osaan EU:n nykyisistä jäsenvaltioista sekä aluejakonsa että väestön sijoittumisen ja harvan asutuksen perusteella. Maaseutumaisista alueistakin metsän osuus peltoihin verrattuna poikkeaa Keski- ja Etelä-Euroopan aluemuodostuksesta. Lisäksi Suomen pohjoinen sijainti asettaa omat rajoitteensa maatalouden harjoittamiselle. Suomi onkin sen vuoksi jo pitkään luettu niin sanottuihin epäsuotuisiin alueisiin, joilla voidaan maksaa korvausta maatalouden harjoittajille luonnonhaitan perusteella.

EU:n maaseuturahaston varoja maaseudun kehittämiseen käytetään maaseutuohjelmien avulla. Rahaston varat jaetaan jäsenvaltioille, jotka voivat käyttää niitä yhden tai useamman maaseutuohjelman toteuttamiseen alueellaan. EU ei rahoita toimenpiteitä yksin, vaan jäsenvaltion edellytetään osallistuvan toimenpiteiden rahoittamiseen ennalta hy-

väksytyt rahoitussuhteen mukaisesti. EU:n maaseuturahaston ohjelmat hyväksyy komissio. Maaseutuohjelmassa varat jaetaan eri toimenpiteiden kesken ja ohjelmassa hyväksytyt tukitoimien ehdot on noudatettava tukea myönnettäessä, samoin kuin ohjelmaan osoitettujen varojen jakautumista eri toimenpiteisiin sekä EU:n ja jäsenvaltion välistä rahoituksen jakautumista.

Suomi on EU:hun liittymisestään asti toteuttanut maaseutuohjelmia rahoituskausina 1995—1999, 2000—2006 ja 2007—2013. Kuluvalla kaudella Suomella on kaksi maaseutuohjelmaa toimeenpantavanaan, Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelma ja Ahvenanmaan maaseudun kehittämisohjelma (Landsbyggsutvecklingsprogram 2007). Valtaosa maaseutuohjelmien varoista on ohjattu luonnonhaittakorvauksiin ja maatalouden ympäristötukiin. Ohjelmien avulla on kuitenkin tuettu myös maatalouden rakenteen kehittämistä, maaseudun yritystoimintaa, maaseudun hanketoimintaa sekä paikallisten toimintaryhmien kehittämistoimenpiteiden toteuttamista.

Suomessa EU:n maaseuturahaston varojen käyttö ja maaseutuohjelman toimeenpano edellyttää kansallista lainsäädäntöä EU:n lainsäädännön lisäksi. Ohjelmien valmistelusta ja niiden hallintojärjestelmästä säädetään maaseudun kehittämiseen liittyvien ohjelmien hallinnoinnista annetussa laissa (532/2006), jäljempänä *hallinnointilaki*. Kuluvaa rahoituskautta koskevaan Manner-Suomen maaseutuohjelmaan sisältyvien tukijärjestelmien EU:n lainsäädäntöä täydentävät säännökset sisältyvät luonnonhaittakorvauksesta, maatalouden ympäristötuesta sekä eräistä muista ympäristön ja maaseudun tilan parantamiseen liittyvistä tuista annettuun lakiin (1440/2006), maatalouden rakenteen parantamiseen myönnettävien tukien osalta maatalouden rakennetuista annettuun lakiin (1476/2007) sekä yritystukien, hanketukien ja toimintaryhmien toiminnan tukemisen osalta maaseudun kehittämiseen myönnettävistä tuista annettuun lakiin (1443/2006) sekä näiden nojalla annettuihin valtioneuvoston ja maa- ja metsätalousministeriön asetuksiin ja Maaseutuviraston määräyksiin. Lisäksi Ahvenanmaan maaseutuohjelman toimeenpanosta on annettu maakuntalainsäädäntöä Ah-

venanmaan itsehallintolain (1144/1991) nojalla.

EU:n toimielimissä valmistellaan parhailaan rahoituskautta 2014—2020 koskevaa EU-lainsäädäntöä, tulevien ohjelmien rahoitusta sekä ohjelmien toimenpiteiden toteuttamiseen vaikuttavia EU:n valtioneuvoston päätöksiä. Niiden odotetaan valmistuvan pääosin vuoden 2013 aikana. Uuden rahoituskauden maaseutuohjelman toimeenpano edellyttää muutoksia myös kansalliseen lainsäädäntöön. Tässä esityksessä ehdotetut lait koskevat maaseutuohjelmien hallinnointia sekä maaseudun yritys- ja hanketukia ja maatalouden rakennetukia, mutta eivät maatalojen niin sanottuihin suoriin tukiin kuuluvia luonnonhaittakorvauksia ja ympäristötukia.

2 Nykytila

2.1 Lainsäädäntö ja käytäntö

Kansallista lainsäädäntöä edellyttävä EU:n lainsäädäntö

Kuluvan rahastokauden EU:n lainsäädännössä maaseutuohjelmaa koskevat säännökset maaseutuohjelman laatimisesta, hyväksymisestä ja toimeenpanosta sisältyvät Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahaston (maaseuturahaston) tuesta maaseudun kehittämiseen annettuun neuvoston asetukseen (EY) N:o 1698/2005, jäljempänä *nykyinen EU:n maaseutuasetus*, ja sen nojalla annettuihin komission täytäntöönpanosäädöksiin. Ohjelman rahoituksen toimeenpanoa EU:ssa ja jäsenvaltioissa koskevat säännökset puolestaan sisältyvät yhteisen maatalouspolitiikan rahoituksesta annettuun neuvoston asetukseen (EY) N:o 1290/2005, jäljempänä *nykyinen rahoitusasetus*, ja sen nojalla annettuihin komission täytäntöönpanosäädöksiin. Lisäksi ohjelmien toteuttamisessa sovelletaan siltä osin, kuin kysymys on muun yritystoiminnan kuin maatalouden tukemisesta, Euroopan unionin toimintaa koskevan sopimuksen (jäljempänä *SEUT*) 107—109 artiklan säännöksiä valtioneuvoston ja komission asetuksia sekä komission antamia suuntaviivoja ja tiedonantoja.

Ohjelmien hallinnoinnin osalta EU:n lainsäädännössä säädetään vaatimuksista, joita jäsenvaltion hallinnon on täytettävä ja toimielimistä, jotka jäsenvaltion on nimettävä, jotta se voi ottaa vastaan ja käyttää EU:n rahoitusta. Jäsenvaltion asiana on järjestää hallintonsa siten, että EU-lainsäädännön vaatimukset täyttyvät. Samoin jäsenvaltion asiana on nimetä ohjelmien kansallisesta hallinnoinnista vastaavat toimielimet ja määritellä niiden tehtävät.

Hallinnointilaki

Hallinnointilaissa säädetään sekä EU:n rahoittamissa ohjelmissa jäsenvaltion hallinnolta vaadituista seikoista että kansallisten ohjelmien valmistelusta ja hallinnoinnista maa- ja metsätalousministeriön toimialalla. Lakia täsmennetään maaseudun kehittämiseen liittyvien ohjelmien hallinnoinnista annetussa valtioneuvoston asetuksessa (634/2007).

Laissa säädetään EU:n maaseuturahaston varoilla rahoitettavissa ohjelmissa edellytyistä hallintoviranomaisesta, maksajavirastosta ja todentamisviranomaisesta. Lisäksi laissa säädetään EU:n maaseuturahaston ohjelmien toteutukseen osallistuvista paikallisista toimintaryhmistä ja niiden valinnasta, seurantakomiteasta ja valtakunnallisesta maaseutuverkostosta. Laissa nimetään maa- ja metsätalousministeriö ohjelman hallintoviranomaiseksi. Lain mukaan maa- ja metsätalousministeriö nimeää hallinnonalansa viranomaisen toimimaan ohjelman maksajavirastona. Maa- ja metsätalousministeriö on nimenyt kuluvan ohjelmakauden maksajavirastoksi Maaseutuviraston, jonka tehtävistä säädetään Maaseutuvirastosta annetussa laissa (666/2006). Todentamisviranomaisen nimeämisen, tehtävien ja toimivallan osalta hallinnointilaissa viitataan maatalouden tukien toimeenpanosta annettuun lakiin (192/2013).

Lain mukaan ohjelmat ja Euroopan komissiolle tehtävät ohjelmaehdotukset laaditaan kansallisen maaseudun kehittämissuunnitelman perusteella. Lisäksi laaditaan alueelliset ja paikalliset maaseudun kehittämissuunnitelmat, jotka sovitetaan yhteen toistensa ja muiden kehittämistoimenpiteiden kanssa.

Suunnitelmat on laadittava yhteistyössä maaseudun kehittämisen kannalta tärkeiden tahojen kanssa. Maa- ja metsätalousministeriö valmistelee ohjelmat ja ohjelmaehdotukset, jotka valtioneuvosto hyväksyy. EU:n rahoittaman ohjelman hyväksyy komissio.

Maa- ja metsätalousministeriö vastaa ohjelman varojen käytön suunnittelusta, varojen jaon valmistelusta ja varojen osoittamisesta laissa säädettyjä tehtäviä hoitavien tahojen käyttöön, ohjelman toteutumisen ja vaikutusten seurannasta sekä ohjelman arvioinnin järjestämisestä.

Maaseutuvirasto vastaa ohjelman toimeenpanon suunnittelusta, kehittämisestä ja seurannasta sekä varojen maksamisesta ja varojen käytön riittävästä valvonnasta. Lisäksi se ohjaa ja valvoo ohjelmaa toimeenpanevia viranomaisia ja paikallisia toimintaryhmiä niiden hoitaessa laissa tarkoitettuja tehtäviä. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset, kunnat ja paikalliset toimintaryhmät puolestaan hoitavat tuen myöntämiseen, maksamiseen ja seurantaan liittyvät tehtävät siten kuin niistä erikseen lailla säädetään.

Lisäksi hallinnointilaissa säädetään ohjelman seurantakomiteasta, maaseutuverkostosta, arvioinnista, tiedottamisesta ja paikallista toimintaryhmää koskevista vaatimuksista.

Laki maaseudun kehittämiseen myönnettävistä tuista

Maaseudun kehittämiseen myönnettävistä tuista annetussa laissa (1443/2006) säädetään yritysten toiminnan edistämiseen sekä maaseudun hanketoimintaan myönnettävän tuen saamisen ja maksamisen edellytyksistä, toimintaryhmien tehtävistä, ohjelman toimeenpanosta, ohjelman toimeenpanon teknisestä avusta, tuen käyttöä koskevista ehdoista, myöntö- ja maksumenettelystä, valvonnasta, tarkastuksista, takaisinperinnöistä ja seurannasta. Etenkin tuen saamisen ja maksamisen edellytyksistä on säädetty tarkemmin maaseudun kehittämissuunnitelman teknisestä avusta annetulla valtioneuvoston asetuksella (442/2009), maaseudun hanketoiminnan tukemisesta annetulla valtioneuvoston asetuksella (829/2009) ja maaseudun yritystoiminnan tukemisesta annetulla valtioneuvoston asetuksella 632/2007). Lisäksi maa- ja met-

sätalousministeriön asetus tuettavaa rakentamista koskevista paloteknisistä vaatimuksista (163/2012) ja maa- ja metsätalousministeriö asetus tuettavaa rakentamista koskevista hevostaloussrakennusten rakennusteknisistä ja toiminnallisista vaatimuksista (764/2009) koskevat rakennetukien lisäksi myös maaseudun kehittämiseen myönnettäviä tukia. Maaseutuvirasto on myös antanut lähinnä tuen hakemista ja maksamista koskevia teknisluonteisia määräyksiä.

Maaseudun kehittämiseen myönnettävistä tuista annettu laki on tarkoitettu pääosin EU:n osaksi rahoittamien maaseudun kehittämistoimenpiteiden tukemiseen siltä osin, kuin kysymys on yritys- ja hanketoiminnan tukemisesta. Laki ei koske maatalouden ympäristötukijärjestelmää, maatalouden epäsuotuisten alueiden tukijärjestelmää eikä maatalouden rakennetukia. Lakiin sisältyvät tukijärjestelmät on lisäksi sopeutettu EU:n valtiontukisääntöihin siltä osin kuin kysymys on muusta yritystoiminnasta kuin maataloustuotteiden tuottamisesta tai niiden ensiasteen jalostamisesta.

Lain mukaan tuen saaja voi olla julkisoikeudellinen tai yksityisoikeudellinen oikeushenkilö taikka luonnollinen henkilö. Luonnollisen henkilön on oltava 18 vuotta täyttänyt, mutta alle 63-vuotias tukea haettaessa. Hanketukea voidaan lisäksi myöntää yksityis- tai julkisoikeudelliselle säätöille.

Yritysten tukemisesta säädetään lain 3 luvussa. Tukea voidaan myöntää maatalousyritykselle, mikroyritykselle ja pk-yritykselle. Maatalousyrityksellä tarkoitetaan yritystä, joka osallistuu maatilalla maatalouden harjoittamiseen. Tuki myönnetään kuitenkin vain toiminnan laajentamiseen maatalouden ulkopuolelle. Mikroyrityksellä laissa tarkoitetaan yritystä, joka työllistää vähemmän kuin 10 työntekijää ja jonka vuosiliikevaihto tai taseen loppusumma on enintään 2 miljoonaa euroa ja pk-yrityksellä yritystä, joka työllistää vähemmän kuin 250 työntekijää ja jonka vuosiliikevaihto on enintään 50 miljoonaa euroa tai taseen loppusumma on enintään 43 miljoonaa euroa. Pk-yritysten kokoluokan yrityksille tukea myönnetään kuitenkin vain maatalouden ensiasteen jalostukseen. Näitä on valtioneuvoston asetuksella täsmennetty siten, että mikro- ja pk-yrityksellä tarkoite-

taan yrityksiä, jotka täyttävät EU:n komission mikroyritysten sekä pienten ja keskisuuren yritysten määritelmästä antaman suosituksen K(2003) 1422 mukaiset asianomaista kokoluokkaa koskevat edellytykset. Lisäksi yritystukea voidaan myöntää sellaiselle yksityisoikeudelliselle tai julkisoikeudelliselle yhteisölle, jonka tehtäviin tai toiminta-ajatukseseen kuuluu palveluiden tuottaminen yrityksille.

Tuen myöntämisen edellytyksenä on, että yrityksellä on toimipaikka Suomessa ja ohjelmaan perustuvaa tukea myönnettäessä ohjelman soveltamisalueella. Yhteisömuotoisen yrityksen kotipaikan on sijaittava EU:n alueella. Yritykseltä vaaditaan edellytyksiä jatkuvaan kannattavaan toimintaan ja tuen kohteena olevaa yritystoimintaa koskevaa riittävää ammattitaitoa. Yhteisömuotoisessa maatalousyrityksessä ja mikroyrityksessä määräysvallan on oltava tuen saajan ikää ja ammattitaitoa sekä maatalousyrityksen osalta maatalouden harjoittamista koskevat edellytykset täyttävillä henkilöillä. Kehittämissyhteisöltä puolestaan edellytetään, että sillä on riittävät taloudelliset ja hallinnolliset edellytykset tuettavan toimenpiteen toteuttamiseen. Kehittämissyhteisön on myös varmistettava tuen kohteena olevan yrityksen kanssa laadittavien sopimuksin tuen myöntämisen edellytysten täyttäminen ja tuen ehtojen noudattaminen.

Yrityksille voidaan myöntää käynnistystukea, investointitukea ja kehittämistukea. Yritystoiminnan käynnistystukea voidaan myöntää maatalousyritykselle toiminnan laajentamiseen maatalouden ulkopuolelle sekä mikroyritykselle toiminnan aloittamiseen tai laajentamiseen. Käynnistystukea myönnetään vain maatalous- ja mikroyritykselle. Kyseessä on lähinnä palkkatuki ensimmäisten työntekijöiden palkkaamiseen enintään kahdeksi vuodeksi. Tuki voi koskea vain kahta henkilötyövuotta vastaavasta työntekijöiden palkkaamisesta johtuvia kustannuksia. Yrittäjän omaan palkkaan ei myönnetä tukea. Investointitukea voidaan myöntää yritystoiminnassa tarvittavan rakennuksen tai rakennelman rakennuskustannuksiin suunnittelu mukaan lukien sekä muun aineellisen tai aineettoman käyttöomaisuuden hankkimisesta johtuviin kustannuksiin. Kiinteistön hankintaan voidaan myöntää tukea, mutta maanhankinta on

rajoitettu vain rakennuksen hankinnan yhteyteen ja silloinkin lähinnä sen maapohjan hankintaan. Yrityksen kehittämistukea voidaan myöntää kehittämistyöstä ja sen suunnittelusta aiheutuviin kustannuksiin. Kehittämistukea ei myönnetä tuotantotoiminnassa käytettäviin investointeihin.

Edellä mainittuja tukia voidaan myöntää maatalousyritykselle toiminnan laajentamiseen maatalouden ulkopuolelle, mikroyritykselle yrityksen toiminnan aloittamiseen tai laajentamiseen, yrityksen tuottavuuden ja tuotteiden laadun parantamiseen sekä toiminnan kansainvälistämiseen ja pk-yritykselle maataloustuotteen ensiasteen jalostuksen ja kaupan pitämistä koskevan yritystoiminnan tuottavuuden lisäämiseen, tuotteiden laadun parantamiseen sekä toiminnan kansainvälistämiseen. Yritystoiminnan tukea voidaan myöntää myös yrityksille palveluja tuottavalle kehittämissyhteisölle siten, että yrityksen tästä saama hyöty luetaan yrityksen vähämerkityksiseksi tueksi. Tällaiseen yrityksen saamaan tukeen on sovellettu perustamissopimuksen 87 ja 88 artiklan soveltamisesta vähämerkityksiseen tukeen annettua komission asetusta (EY) N:o 1998/2006.

Tuen myöntämisen edellytyksenä on, että tuen ei arvioida aiheuttavan muita kuin vähäisiä kilpailua ja markkinoiden toimintaa vääristäviä vaikutuksia. Tuen tulee olla myös tarpeellinen tuen kohteena olevalle yritystoiminnalle. Hakijan on esitettävä tuettavaa toimenpidettä koskeva suunnitelma, johon on sisällytettävä muun muassa tavoitteet, tarvittavat toimet sekä arvio toteutusajasta, toiminnan kannattavuudesta, kokonaiskustannuksista ja kokonaisrahoituksesta. Rakentamista koskevasta suunnitelmasta on lisäksi käytävä ilmi rakentamisinvestoinnin toimivuus, tarkoituksenmukaisuus ja ympäristöön sopivuus.

Aloitus- ja investointituen määrän on ylitettävä 1 000 euroa ja kehittämistuen 500 euroa tai tukea ei myönnetä. Lukuun ottamatta vähämerkityksistä tukea euromääräistä tuen enimmäismäärää ei ole, mutta tuen prosentuaalisissa määrissä hyväksyttävistä kustannuksista noudatetaan joko EU:n nykyisen maaseutuasetuksen tai EU:n valtioneuvoston mukaisia enimmäismääriä. Muutoinkin yritystukea myönnettäessä laissa edellytetään

noudatettavaksi, mitä Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 87 artiklassa tarkoitettua valtiontuen myöntämisen edellytyksistä ja rajoituksista Euroopan yhteisön asetuksissa tai valtiontuen hyväksymistä koskevassa Euroopan yhteisöjen komission päätöksessä säädetään. Perustamissopimuksen kyseinen artikla sisältyy nykyisin SEUT 107 artiklaan. Tuen prosentuaalisista enimmäismääristä säädetään maaseudun yritystoiminnan tukemisesta annetussa valtioneuvoston asetuksessa (632/2007). Investointituen määrä vaihtelee toteutusalueen mukaan. Maatalous- ja mikroyrityksen sekä pienen yrityksen investointituen määrä voi olla 20—35 prosenttia ja keskisuuren yrityksen 10—25 prosenttia hyväksyttävistä kustannuksista. Käynnistystuen enimmäismäärä on 50 prosenttia hyväksyttävistä kustannuksista. Kehittämistuen määrä vaihtelee 40 ja 90 prosentin välillä kehittämistoimenpiteestä riippuen.

Hanketukea puolestaan voidaan myöntää julkisoikeudelliselle tai yksityisoikeudelliselle yhteisölle taikka säätiölle maaseudun kehittämistä palvelevan osaamisen kehittämiseen ja tiedonvälityksen järjestämiseen, kyläyhteisön asuin ympäristön parantamiseen, sen asukkaiden yhteisen toiminnan ja viihtyvyyden edistämiseen sekä muuhun vastaavaan maaseudun ympäristöä ja asukkaiden yleistä hyvinvointia palvelevaan toimintaan sekä maaseudun elinkeinotoiminnan edellytysten, monipuolistamisen ja kilpailukyvyn yleiseen kehittämiseen.

Hanketukea myönnetään kehittämishankkeisiin, koulutus- ja tiedonvälityshankkeisiin sekä yleishyödyllisiin investointeihin.

Kehittämishanke voi koskea kyläyhteisön asuin ympäristön parantamista, sen asukkaiden yhteisen toiminnan ja viihtyvyyden edistämistä sekä muuta vastaavaa maaseudun ympäristöä ja asukkaiden yleistä hyvinvointia palvelevaa toimintaa sekä maaseudun elinkeinotoiminnan edellytysten, monipuolistamisen ja kilpailukyvyn yleistä kehittämistä. Tukea voidaan myöntää kehittämistyöstä ja sen suunnittelusta aiheutuviin kustannuksiin investointikustannuksia lukuun ottamatta. Elinkeinojen kehittämishankekaan ei voi sisältää toimenpiteitä, joiden johdosta tuki katsottaisiin valtiontueksi yhdelle tai useammalle yritykselle.

Koulutushankkeessa tukea voidaan puolestaan myöntää maaseudun kehittämistä palvelevan osaamisen kehittämiseen ja tiedonvälityksen järjestämiseen. Koulutushankkeen hyväksyttäviä kustannuksia ovat koulutuksen ja tiedonvälityksen suunnittelusta sekä järjestämisestä aiheutuvat kustannukset investointikustannuksia lukuun ottamatta. Tukea ei kuitenkaan myönnetä tutkintoon johtavan ammatillisen koulutuksen järjestämiseen. Koulutushankkeeseen voi sisältyä valtiontukea, mutta tällöin se on otettava huomioon tuen määrässä.

Yleishyödylliseen investointihankkeeseen voidaan myöntää tukea samaan tarkoitukseen kuin kehittämishankkeessa siten, että tuettava kohde on kuitenkin investointi. Rakentamisinvestoinneissa tukea voidaan myöntää myös rakennuksen suunnittelusta aiheutuviin kustannuksiin. Maanhankintaa sen sijaan voidaan tukea ainoastaan rakennuksen ja sen maapohjan hankinnan yhteydessä.

Koordinointihankkeen toteuttamiseen voidaan myöntää tukea ainoastaan paikalliselle toimintaryhmälle. Tukea myönnetään tällöin kyläyhteisön asuin ympäristön parantamiseen, sen asukkaiden yhteisen toiminnan ja viihtyvyyden edistämiseen sekä muuhun vastaavaan maaseudun ympäristöä ja asukkaiden yleistä hyvinvointia palvelemaan toimintaan. Koordinointihankkeessa toimintaryhmä koostaa avoimella valintamenettelyllä alueellaan toteutettavia kehittämishankkeita tai yleishyödyllisiä investointeja koskevia hankkeita sekä sovittaa yhteen niiden toteuttamisen. Toimintaryhmä voi saada tukea myös hankkeiden kokoamisesta ja toteuttamisesta sekä yhteistyöstä ja kokemusten vaihdosta aiheutuviin kustannuksiin.

Tukea voidaan myöntää vain sellaiselle toimijalle, jolla on riittävät taloudelliset ja hallinnolliset edellytykset hankkeen toteuttamiseen. Laajakaistojen rakentamista koskevan tuen myöntämisen edellytyksiin sovelletaan lisäksi laajakaistarakentamisen tuesta haja-asutusalueilla annettua lakia (1186/2009).

Hanketukea voidaan myöntää toimenpiteeseen, joka on järjestetty hakijan tavanomaisesta toiminnasta erillisen, enintään kolme vuotta tai poikkeustapauksessa enintään viisi vuotta kestävän hankkeen muotoon. Tuen

hakijan on esittävä hankesuunnitelma, johon sisältyvät muun muassa hankkeen tavoitteet ja toteuttamistoimet sekä arvio toteuttamisajasta, kokonaiskustannuksista ja kokonaisrahoituksesta. Rakentamiseen liittyy vielä lisäedellytyksiä.

Hanketukea voidaan myöntää vain hankkeisiin, joiden tulokset ovat yleisesti hyödynnettävissä. Jos tukea myönnetään sellaiseen toimenpiteeseen, jonka johdosta tuki muodostuu valtiontueksi, tuen myöntämisessä noudatetaan valtiontuen myöntämisen edellytyksiä ja rajoituksia.

Hanketukea ei myönnetä, jos hakemuksen perusteella tuen määrä olisi enintään 5 000 euroa. Tuella ei ole euromääräistä enimmäismäärää lukuun ottamatta tukea, joka myönnetään vähämerkityksisen tuen ehdoin. Valtioneuvoston asetuksessa 829/2007 säädetään tuen prosentuaalisista enimmäismääristä. Kehittämishankkeeseen voidaan pääsääntöisesti myöntää tukea enintään 90 prosenttia hyväksyttävistä kustannuksista. Joissakin hanketyypeissä julkinen rahoitus voi kuitenkin kattaa hankkeen hyväksyttävät kustannukset kokonaan. Yleishyödyllisiin investointeihin voidaan kuitenkin myöntää tukea enintään 75 prosenttia hyväksyttävistä kustannuksista. Julkisoikeudellisen yhteisön yleishyödyllisen investoinnin tuki voi kuitenkin olla enintään 100 prosenttia hyväksyttävistä kustannuksista.

Yritystuella tuettavan toimenpiteen toteutus aika on pääsääntöisesti kaksi vuotta, jollei toteuttamiselle ole asetettu lyhyempää määräaikaa tai investointituki liity käynnistystuella samanaikaisesti tuettuun toimenpiteeseen. Hanketuella tuettava toimenpide on kokonaisuudessaan toteutettava tukea myönnettäessä asetetun määräajan kuluessa, joka on pääsääntöisesti enintään kolme vuotta ja erityisestä syystä enintään viisi vuotta. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus voi hyväksyttävästä syystä ennen määräajan päättymistä tehdystä hakemuksesta pidentää määräaikaa kahdesti enintään vuodeksi kerrallaan. Hankkeen toteutus aika on kuitenkin määrätävä siten, että hanke voidaan toteuttaa ja tukien maksaa ohjelman toteuttamiselle ja tukien maksamiselle asetetussa määräajassa.

Tuen ehtoihin kuuluu julkisista hankinnoista annetun lain (348/2007) noudattaminen.

Lisäksi laissa on rajoitettu yritystoiminnan lopettamista tai olennaista supistamista tai tuetun investoinnin käyttämistä pysyvästi tai merkittävässä määrin muuhun kuin tuen kohteena olevaan yritystoimintaan tai kehittämistyöhön ilman elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen lupaa. Rajoitus on voimassa viiden vuoden ajan tuen viimeisen erän maksamisesta. Lisäksi säädetään tuensaajalta edellytettävästä kirjanpidosta ja kirjanpitoaineiston säilyttämisestä. Tuen saajan on myös annettava tuen myöntävälle viranomaiselle tuettavaa toimenpidettä, sen edistymistä sekä tuen käyttöä koskevat oikeat ja riittävät tiedot, ilmoitettava mahdollisista tukeen vaikuttavista muutoksista, ja avustettava tarkastuksen suorittajaa antamalla korvaukset tarkastustehtävän suorittamiseksi välttämättömät tiedot ja tarkastuksen kohdetta koskevat selvitykset sekä tarvittaessa esittelemällä tuen kohdetta.

Tuen hakumahdollisuudesta, hakumenetelystä sekä tuen myöntämisen pääasiallisista edellytyksistä ja ehdoista on tiedotettava. Tukea haetaan Maaseutuviraston lomakkeella kirjallisesti. Hakemus on allekirjoitettava. Hakemukseen on liitettävä tuen myöntämiseksi välttämättömät asiakirjat.

Tukea haetaan pääsääntöisesti toimivaltaiselta elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselta. Hakemus tulee vireille myös toimittamalla se paikalliselle toimintaryhmälle, jos tukea haetaan sen rahoituskiintiöstä. Tuen myöntämisestä päättää toimivaltainen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus. Myönnettäessä tukea paikallisen toimintaryhmän rahoituskiintiöstä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus voi poiketa paikallisen toimintaryhmän puoltavasta lausunnosta vain, jos tuen myöntäminen olisi EU:n tai kansallisen lainsäädännön vastaista. Viestintäviraston puoltava lausunto vaaditaan laajakaistahankkeen tukemiselle.

Tuen maksamista haetaan tuen myöntäneeltä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselta. Allekirjoitettuun hakemukseen on liitettävä tuen maksamisen edellytysten kannalta välttämättömät tilinpitoasiakirjat ja selvitykset. Paikallisen toimintaryhmän rahoituskiintiöstä myönnetyn tuen maksua haetaan kuitenkin paikalliselta toimintaryhmältä.

Maksamisen edellytyksenä on tuen ehtojen noudattaminen sekä tuen saajalle aiheutuneen menon tosiasiallisuus, lopullisuus, todennettavuus ja kohtuullisuus. Tukea maksetaan enintään tukitasoa ja myönnetyn tuen määrää vastaava osuus hyväksyttävistä kustannuksista rahoitusosuuksien mukaisessa suhteessa. Tukea voidaan maksaa vuosittain enintään neljässä erässä.

Tuen saajan on esitettävä tuettavan toimenpiteen edistymistä ja vaikuttavuutta koskevat selvitykset ja seurantatiedot elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle. Tukien rahoituksen, myöntämisen, maksamisen, tarkastuksen ja takaisinperinnän sekä niiden vaikutusten seuranta varten on rekistereistä koostuva tietojärjestelmä, josta säädetään maaseutuelinkeinohallinnon tietojärjestelmästä annetussa laissa (284/2008). Mainitussa laissa säädetään rekistereiden ylläpidosta ja käyttämisestä.

Maa- ja metsätalousministeriö ja Maaseutuvirasto voivat suorittaa tuen myöntämiseen, maksamiseen ja käyttöön liittyvien edellytysten ja ehtojen noudattamisen valvomiseksi tuen myöntäjiin ja saajiin kohdistuvia tarkastuksia. Vastaava oikeus on tuen saajien osalta elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksilla. Tarkastus voi kohdistua myös tahoon, jolle tukea on siirretty. Tarkastustehtävän asianmukaiseksi hoitamiseksi myös ulkopuolinen tilintarkastaja voidaan valtuuttaa suorittamaan tarkastus.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus on velvollinen keskeyttämään tuen maksamisen ja perimään tuen takaisin, jos tuen myöntämisen tai maksamisen edellytykset eivät ole täyttyneet, tuen saaja on antanut sellaisen virheellisen tai puutteellisen tiedon, joka on olennaisesti vaikuttanut tuen myöntämiseen, maksamiseen tai tuen saaja on luovuttanut ilman elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen lupaa tuen kohteena olevan yritystoiminnan tai tuetun investoinnin kohteen ennen määräajan päättymistä, tuen saaja on kieltäytynyt avustamasta tarkastuksessa tai Euroopan unionin osaksi rahoittamia tai kokonaan kansallisista varoista rahoitettuja maaseudun kehittämisen tukia koskevassa EU:n lainsäädännössä tätä edellytetään. Palautettavalle määrälle on maksettava korkoa ja viivästyneelle maksulle viivästyskorkoa.

Perimättä voidaan kuitenkin jättää vähäinen, enintään 100 euron määrä.

Takaisinperinnästä ja maksun keskeyttämisestä tekee päätöksen tuen myöntänyt elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus.

Maa- ja metsätalousministeriöllä, Maaseutuvirastolla sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksella on oikeus saada salassapitosäännösten estämättä muilta viranomaisilta tai julkista tehtävää hoitavalta tahoilta tuen hakijan tai saajan taloudellista asemaa ja liike- tai ammattitoimintaa, julkisista varoista myönnettyä rahoitusta tai muuta tuen kannalta merkityksellistä olosuhdetta koskevia tietoja, jos nämä ovat välttämättömiä tukea koskevan asian käsittelemiseksi. Vastaavalla tavalla maa- ja metsätalousministeriöllä, Maaseutuvirastolla sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksella on oikeus luovuttaa mainituille tahoille sekä lisäksi EU:n toimielimelle kyseessä olevassa laissa säädettyä tehtävää hoidettaessa saatuja, tuen saajaa koskevia tietoja.

Laissa säädetään lisäksi teknisestä avusta, jolla tarkoitetaan EU:n maaseudun kehittämisohjelman laatimiseksi ja toteuttamiseksi jäsenvaltion ohjelmatoimintaan osallistuville maksettavaa rahoitusta. Teknistä apua voidaan käyttää myös ohjelmatyötä sekä ohjelman toteuttamista ja seurantaan tukevien tutkimusten ja selvitysten laatimiseen tai teettämiseen sekä ohjelman toteuttamiseen liittyvän koulutuksen järjestämiseen. Maa- ja metsätalousministeriö vahvistaa teknisen avun käyttösuunnitelman.

Paikalliselle toimintaryhmälle puolestaan voidaan myöntää toimintarahaa sille säädettyjen tehtävien hoitamiseen. Toimintarahaa myönnetään enintään viideksi vuodeksi kerrallaan. Toimintarahaa voidaan käyttää lähinnä henkilöiden palkkaukseen ja toimintaryhmän toimitiloihin ja toimintamenoihin sekä paikalliseen aktivointityöhön. Sen myöntämisestä päättää elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus. Toimintarahaan sovelletaan pääosin, mitä hankkeiden tukemisesta säädetään.

Lukuun ottamatta määräajan pidentämistä koskevia päätöksiä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen päätökseen saa hakea muutosta valittamalla maaseutuelinkeinojen valituslautakuntaan. Tuen maksamisen kes-

keyttämistä tai takaisinperintää koskevaan valituslautakunnan päätökseen saa hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen. Muutoin valittamiseen tarvitaan korkeimman hallinto-oikeuden valituslupa.

Laki maatalouden rakennetuista

Maatalouden rakennetuista annetussa laissa (1476/2007) säädetään maatalouden investointituista ja nuoren viljelijän aloitustuista. Maatalouden rakennetta voidaan parantaa muidenkin tukitoimien avulla, mutta investointitukea ja aloitustukea pidetään keskeisimpinä tukina, joilla voidaan ohjata maatalouden rakennekehityksen suuntaa.

Maatalouden rakennetuista annetun lain tavoitteena on maatalouden toimintaedellytysten ja kilpailukyvyyn kehittäminen edistämällä maataloustuotannon tehokkuutta ja laatua kestävän kehityksen periaatteita noudattaen. Lain soveltaminen rajautuu alkutuotantoon, maataloustuotteiden ensiasteen jalostus ei enää kuulu lain soveltamisalaan. Lain nojalla voidaan kuitenkin tukea maataloustuotteiden kauppakunnostusta, jossa tuotteet myydään joko välittäjille tai edelleen jalostettaviksi.

Lakia sovelletaan EU:n osaksi rahoittamien tukien myöntämiseen, maksamiseen, seurantaan, tarkastukseen ja takaisinperintään, jollei EU:n lainsäädännöstä muuta johdu. Tukea myönnettäessä noudatetaan myös EU:n lainsäädäntöä valtiontuen myöntämisen edellytyksistä ja rajoituksista maatalousalalla.

Tukea voidaan lain mukaan myöntää luonnolliselle henkilölle tai yksityisoikeudelliselle yhteisölle, joka elinkeinonaan harjoittaa tai ryhtyy harjoittamaan maatilalla maataloutta (*maatalousyrittäjä*). Lisäksi tukea voidaan myöntää yksityisoikeudelliselle yhteisölle, jonka osakkaista tai jäsenistä enemmän kuin puolet on luonnollisia henkilöitä ja jonka tarkoituksena on edistää yhteistoimintaa osakkaiden tai jäsenten harjoittamassa maatalouden tuotantotoiminnassa (*maatalousyrittäjien yhteenliittymä*).

Laissa edellytetään hakijalta tuen kohteena olevaa yritystoimintaa koskevaa riittävää ammattitaitoa. Lisäksi edellytyksenä on, että tuen kohteena olevalla yritystoiminnalla on olennaista merkitystä hakijan toimentulon kannalta. Näistä on säädetty tarkemmin maa-

talouden investointituesta ja nuoren viljelijän aloitustuesta annetulla valtioneuvoston asetuksella (299/2008). Jollei nuori viljelijä aloitustukea hakiessaan täytä ammattitaitoa koskevaa edellytystä, tuen myöntämisen edellytyksenä on, että tuen saaja sitoutuu hankkimaan vaaditun ammattitaidon 36 kuukauden kuluessa tuen myöntämisestä.

Tilapidon aloittamista varten voidaan lain mukaan myöntää tukea maatalousyrittäjälle, joka hakemuksen vireille tullessa on alle 40-vuotias ja joka ensimmäistä kertaa ryhtyy tilapidosta vastaavaksi elinkeinonharjoittajaksi (nuori viljelijä). Tuki myönnetään avustuksena sekä tarvittaessa korkotukena. Nykyisen EU:n maaseutuasetuksen mukaan aloitustukea voidaan myöntää enintään 70 000 euroa, mistä maatalouden investointituesta ja nuoren viljelijän aloitustuesta annetulla valtioneuvoston asetuksella avustuksen enimmäismääräksi on säädetty 35 000 euroa ja korkotuen määräksi yhteensä enintään 35 000. Lain mukaan avustuksen viimeisen erän nostamisen ja korkotukilainan nostamisen viimeisen erän nostamisen edellytyksenä on, että ammattitaitovaatimus on täytetty sitoumuksen mukaisesti.

Lain mukaan tukea maatalan investointeihin voidaan myöntää maatalousyrittäjälle tehokkuuden ja laadun kehittämiseen maatalouden tuotantotoiminnassa sekä maatalousyrittäjien yhteenliittymälle mainittujen tarkoitusten edistämiseen sen osakkaiden tai jäsenten harjoittamassa maatalouden tuotantotoiminnassa. Investointituki myönnetään prosentuaalisena osuutena tuettavan toimenpiteen hyväksyttävistä kustannuksista. Tuen määrä on eriytetty tukimuodoittain, alueittain ja tukikohteittain.

Edellä mainitun valtioneuvoston asetuksen (299/2008) lisäksi joka vuosi annetaan valtioneuvoston asetus seuraavana vuonna myönnettävän maatalan investointituen kohdentamisesta, joista viimeisin on valtioneuvoston asetus 578/2012. Vuotuisilla valtioneuvoston asetuksilla säädetään investointikohteittain tukikelpoisista hankkeista sekä niihin myönnettävän tuen enimmäismääristä ja tukimuodoista. Tukitaso vaihtelee kohteittain ja alueittain. Korkein se on lypsy- ja nautakarjatalouden investoinneissa, joihin voidaan nuorille viljelijöille myöntää tukea

enintään 70 prosenttia tukikelpoisista kustannuksista ja muille enintään 60 prosenttia. Enimmäistuesta korkotukena myönnetään enintään 20 prosenttia ja loppuosa avustuksena. Mahdolliseen valtioneuvostokauteseen sisältyvä tuki on sisällytettävä enimmäismääriin. Lain nojalla tuettavaa rakentamista ohjataan myös maa- ja metsätalousministeriön tuettua rakentamista koskevilla asetuksilla, joilla säädetään toisaalta hyväksyttävistä kustannuksista, toisaalta tuotannonalakohtaisista rakentamisen vähimmäisvaatimuksista. Hyväksyttävät yksikkökustannukset voivat olla tuen enimmäismäärän perusteena.

Tuki voidaan myöntää avustuksena, korkotukena, valtioneuvostokautena taikka näiden yhdistelmänä. Myönnettävän korkotuen enimmäismäärä on vuoden 2013 alusta ollut kolme prosenttiyksikköä lainan korosta, kuitenkin niin, että tuen saaja maksaa aina vähintään yhden prosentin korkoa.

Laissa säädetään myös tuen ehtoista, joihin sisältyy muun muassa tuettavan toimenpiteen toteutusajankohta. Tuettava toimenpide on kokonaisuudessaan toteutettava kahden vuoden kuluessa tuen myöntämisestä. Tuettavan toimenpiteen toteuttamiselle voidaan kuitenkin asettaa lyhyempi määräaika, jos se on toimenpiteen toteutustavan tai toiminnan luonteen kannalta perusteltua. Jos tukea rakentamisinvestointiin on myönnetty sellaisen maankäyttö- ja rakennuslain (132/1999) tarkoitetun luvan perusteella, joka ei ole saanut lainvoimaa, lasketaan määräaika lupapäätöksen lainvoimaiseksi tulosta. Jos tukea on myönnetty rakentamisinvestoinnin yhteydessä irtaimiston hankintaan eikä hankintaa voida toteuttaa ennen rakentamisinvestoinnin valmistumista, lasketaan määräaika rakentamisinvestoinnin valmistumisesta.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus voi kuitenkin hyväksyttävästä syystä pidentää aloitetun toimenpiteen määräaika kahdesti enintään vuodeksi kerrallaan ennen määräajan päättymistä tehdystä hakemuksesta, joka on tehty ennen määräajan päättymistä.

Lakiin sisältyy lisäksi säännökset ennakkohyväksynnästä maatalousrakentamisessa käytettävälle rakennustuotteelle. Hyväksynnän voi antaa maa- ja metsätalousministeriö tai sen valtuuttama toimielin.

Ennakkohyväksynnän hankkiminen on vapaaehtoista. Se myönnetään määräajaksi, joka on enintään viisi vuotta. Hyväksynnälle voidaan asettaa lyhyempikin määräaika, jos se on tarpeen tuotteen käyttöön liittyvän kokemuksen hankkimiseksi. Määräaikaa voidaan ennen määräajan päättymisestä tehdystä hakemuksesta pidentää enintään viisi vuotta, jos ennakkohyväksynnän edellytykset täyttyvät.

Ennakkohyväksyntä on peruutettava, jos rakennustuotteen valmistuksen tai laadunvalvonnan epäkohtien johdosta peruuttamiseen havaitaan olevan aiheutta. Hyväksynnän peruuttaa maa- ja metsätalousministeriö tai toimielin, joka on myöntänyt hyväksynnän.

Porotalouden ja luontaiselinkeinojen rakennetukitoimenpiteitä koskeva lainsäädäntö

Porotalouden rakennetukijärjestelmä on uusittu porotalouden ja luontaiselinkeinojen rakennetuista annetulla lailla (986/2011). Lailla kumotaan porotalouden ja luontaiselinkeinojen rahoituslaki (45/2000). Uudella lailla tukijärjestelmää on selkeytetty siten, että siihen ei enää sisälly muuta kuin alktuotantoon liittyviä tukia. Liitännäiselinkeinojen tukeminen on siirretty maaseudun kehittämiseen myönnettävistä tuista annettuun lakiin. Myös uuden lain nojalla on mahdollista myöntää tukea sekä EU:n osaksi rahoittamana että yksinomaan kansallisista varoista. EU:n varojen käytön edellytyksenä on, että tuki sisältyy ohjelmaan.

Koska tukijärjestelmä perustuu pääosin EU:n maaseuturahaston tuen edellytyksiin, lakiin sisältyvät elinkeinonharjoittajan tuet noudattavat hyvin pitkälle maatalouden rakennetuista annetun lain mukaisia edellytyksiä ja ehtoja. Näin ollen myös tuettavien toimenpiteiden toteuttamista koskevat samat säännöt.

Laki porotalouden ja luontaiselinkeinojen rakennetuista ei ole vielä voimassa. Voimaantulon edellytyksenä on, että EU:n komissio hyväksyy säädöksiin sisältyvät tukijärjestelmät.

Kunnes porotalouden ja luontaiselinkeinojen rakennetuista annettu laki tulee voimaan, sovelletaan porotalouden ja luontaiselinkei-

nojen rahoituslakia (45/2000). Sen tavoitteena on edistää ja monipuolistaa porotalouden ja luontaiselinkeinojen elinkeinotoimintaa, parantaa elinkeinojen rakennetta ja toimintaedellytyksiä, edistää uusiutuvien luonnonvarojen kestäväää käyttöä, kehittää poronhoito- ja luontaiselinkeinoaluetta sekä tukea haja-asutusalueiden ja yhdyskuntien kehittämistä poronhoitoalueella ja luontaiselinkeinojen harjoittamisalueella. Tavoitteita toteutetaan osana porotalouden ja luontaiselinkeinojen toimintaedellytysten kehittämistä. Lain mukaisissa toimenpiteissä on lisäksi otettava huomioon Euroopan unionin maatalouspolitiikan ja maaseutupolitiikan tavoitteet. Lakia ei sovelleta toimenpiteeseen, johon on myönnetty tukea maaseudun kehittämiseen myönnettävistä tuista annetun lain nojalla.

Lain mukaan on mahdollista myöntää porotalouden ja luontaiselinkeinojen harjoittajille muun muassa elinkeinon aloittamiseen aloitustukea ja elinkeinossa tarvittaviin investointeihin investointitukea. Tuki näihin toimenpiteisiin voidaan myöntää osaksi Euroopan unionin rahoittamana EU:n maaseuturahaston varoista. Vastaaviin tarkoituksiin on mahdollista myöntää myös kokonaan kansallisista varoista tukea.

Tukijärjestelmän toimeenpano ei olennaisesti eroa uusien rakennetukilakien edellytyksistä, mutta toimeenpanosta ei ole säädetty laissa samalla tavalla kuin nykyisin, vaan osa tuen ehdoista sisältyy valtioneuvoston asetuksiin, osa maa- ja metsätalousministeriön asetukseen porotalouden ja luontaiselinkeinojen rahoituslain täytäntöönpanosta (340/2001) ja osa on jätetty tukipäätösten tehtäessä ratkaistavaksi. Tällaisia ovat osittain muun muassa toteutusaikaa koskevat ehdot.

Muu maa- ja metsätalousministeriön ohjelmarahoitus- ja kehittämisrahoituslainsäädäntö

Suurin osa EU:n maaseuturahaston varoista on kuluvalle ohjelmakaudella ohjattu luonnonhaittakorvauksiin ja ympäristötukiin, joista säädetään luonnonhaittakorvauksesta, maatalouden ympäristötuesta sekä eräistä muista ympäristön ja maaseudun tilan paran-

tamiseen liittyvistä tuista annetussa laissa (1440/2006). Tuet ovat pääosin tilasidonnaisia ja niiden myöntö- ja maksuperuste on luonnonhaittakorvauksen osalta pinta-alaperusteinen. Ympäristötuki puolestaan edellyttää viljelijältä toimenpiteitä, joista aiheutuu kustannuksia ja osin tulonmenetyksiä, joita korvataan ympäristötuella.

Maa- ja elintarviketalouden sekä maaseudun tutkimus- ja kehittämishankkeiden rahoituksesta annetun lain (1413/2011) nojalla voidaan myöntää tukea maa- ja elintarviketaloutta laaja-alaisesti hyödyttävään tutkimus- ja kehittämistoimintaan sekä sellaiseen laajaan tutkimus- tai kehittämistoimintaan, joka merkittävällä tavalla edistää maaseudun kehittämistä ja maaseutupolitiikan tavoitteiden toteutumista. Painopiste tukemisessa on nimenomaan tutkimuksen tukemisessa. Tukea ei myönnetä toimenpiteisiin, jotka sisältyvät ohjelmiin.

Kuluvaan kautta koskevaan EU:n maaseutuohjelmaan olisi ollut mahdollista sisällyttää myös tukea metsänomistajan suorittamiin metsätaloustoimenpiteisiin. Nykyisen EU:n maaseutuasetuksen lähtökohta näissä on kuitenkin ollut etupäässä metsänsuojelun painottaminen. Koska kansallisesti metsätalouden kehittämisessä suojelumetsien toimenpiteiden lisäksi valtaosin on kuitenkin kysymys talusmetsien puuntuoton edistämisestä, metsätaloustoimenpiteitä edistetään kokonaan kansallisella rahoituksella kestävän metsätalouden rahoituksesta annetun lain (1094/1996) nojalla.

Maa- ja metsätalousministeriö on hallintoviranomainen myös Euroopan kalatalousrahaston varojen käytössä ja sitä koskevan ohjelman toimeenpanossa. Tästä säädetään Euroopan kalatalousrahaston kansallisesta hallinnonnista ja elinkeinokalataloudelle myönnettävistä tuista (1447/2006) annetussa laissa. Rahaston tuki suunnataan pääasiassa elinkeinokalatalouteen kuten kalastuksen, vesiviljelyn, kalan jalostuksen ja kalan tukku-kaupan investointeihin, elinkeinokalatalouden yritysten toimintaympäristön investointeihin ja kehittämishankkeisiin.

Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan lainsäädäntö

Työ- ja elinkeinoministeriö on yritystoiminnasta ja yleisestä aluekehityksestä vastaava ministeriö. Työ- ja elinkeinoministeriö vastaa myös yritystukien ja aluekehityksen yhteensovittamisesta eri hallinnonaloilla.

Yritystuen yleisistä ehdoista annetun lain (786/1997) mukaan yritystukiohjelmalla on edistettävä kansantalouden kasvuedellytyksiä sekä lisättävä yritystoiminnan tehokkuutta. Yritystukiohjelma on kohdennettava ensisijaisesti sellaisiin tarkoituksiin, joilla poistetaan puutteita markkinoiden toiminnassa. Yritystukiohjelma on laadittava siten, että yritystuen kilpailua vääristävät vaikutukset ovat mahdollisimman vähäisiä.

Yritystukiohjelmat ja niiden muutokset on käsiteltävä laissa tarkoitettussa yritystukineuvottelukunnassa, jonka lausunnosta lähtökohteisesti ei saa poiketa.

Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalalla myönnettäviin yritystukiin sovelletaan valtionavustuksesta yritystoiminnan kehittämiseksi annettu lakia (1336/2006), jonka tarkoituksena on edistää taloudellista kasvua, työllisyyttä sekä muita elinkeinopoliittisia tavoitteita myöntämällä avustuksia erityisesti pienten ja keskisuurten yritysten kasvua, kehittämistä ja perustamista edistäviin hankkeisiin.

Lain mukaan yrityksen kehittämisavustusta voidaan myöntää yrityksen pitkän aikavälin kilpailukykyä parantavaan hankkeeseen, kun yritys aloittaa toimintansa taikka laajentaa tai kehittää sitä. Avustuksen kohteena olevan hankkeen on oltava yrityksen toiminnan kehittämisen kannalta merkittävä. Avustuksen myöntämisen edellytyksenä on, että yrityksellä arvioidaan olevan edellytykset jatkuvaan kannattavaan toimintaan ja että avustuksella arvioidaan olevan merkittävä vaikutus hankkeen toteuttamiseen. Avustusta voidaan myöntää myös kahden tai useamman yrityksen yhteisesti toteuttamaan hankkeeseen, jolloin hankkeen merkittävyyttä voidaan tarkastella sen kokonaismerkityksen kannalta.

Laissa tarkoitettua yrityksen kehittämisavustusta voidaan myöntää aineellisiin ja aineettomiin investointeihin, muihin kehittämistoimenpiteisiin sekä lisäksi pienelle yritykselle uusien työpaikkojen aiheuttamien palkkamenojen ja muiden toiminnan aloitta-

miseen tai laajentamiseen liittyvien menojen perusteella. Kunnalle avustusta voidaan myöntää investointeihin, joissa rakennetaan toimitiloja pienille ja keskisuurille yrityksille. Suurelle yritykselle yrityksen kehittämisyavustusta voidaan myöntää vain investoinnissa, joka toteutetaan alueiden kehittämislain 38 §:ssä tarkoitetulla kehitysalueella, taikka kehittämistoimenpiteessä, jonka toteuttamiseen osallistuu suuren yrityksen ohella pieniä tai keskisuuria yrityksiä. Tukea voidaan lisäksi myöntää voittoa tavoittelemattomille julkisille ja yksityisille yhteisöille sekä säätiöille hankkeisiin, joiden tarkoituksena on yritysten toimintaympäristön tai yritystoiminnan kehittämisedellytysten parantaminen.

Muun muassa hyväksyttävistä kustannuksista ja tukitasoista säädetään tarkemmin valtionavustuksesta yritystoiminnan kehittämiseksi annetussa valtioneuvoston asetuksessa (675/2007).

Valtionavustuksesta yritystoiminnan kehittämiseksi annetun lain uudistamista valmistellaan parhaillaan työ- ja elinkeinoministeriössä.

Sen sijaan työvoimapalvelua ja erilaisia yrityspalveluja koskeva lainsäädäntö on juuri uudistettu julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetulla lailla (916/2012). Lain mukaan julkisena työvoima- ja yrityspalveluna tarjotaan työnvälityspalveluita, tieto- ja neuvontapalveluita, osaamisen kehittämispalveluita sekä yritystoiminnan käynnistämisen ja kehittämispalveluita. Julkiseen työvoima- ja yrityspalveluun kuuluvat myös henkilöasiakkaan palveluprosessiin liittyvät asiantuntija-arvioinnit sekä kyseisen lain mukaiset tuet ja korvaukset.

Yleisestä alueiden kehittämisestä säädetään alueiden kehittämisestä annetussa laissa (1651/2009), jonka tavoitteena on vuorovaikutukseen ja verkostoitumiseen perustuva alueiden kehittämisen järjestelmä, joka luo edellytykset eri alueiden tasapainoiselle kehittämiselle ja kestäväan kehitykseen perustuvalla hyvinvoinnilla ja taloudellisella kasvulla. Lakia sovelletaan alueiden kehittämiseen, alueiden kehittämistä koskevien suunnitelmien ja ohjelmien valmisteluun ja toimeenpanoon sekä niiden yhteensovittamiseen ja seurantaan. Euroopan yhteisön raken-

nerahastoista osarahoitettavien ohjelmien toimeenpanoon ja rakennerahastojen rahoituksen ja vastaavan kansallisen rahoitusosuuden hallinnointiin sovelletaan kuitenkin rakennerahastolakia (1401/2006). Muutenkin alueiden kehittämisestä annettu laki on tältä osin toissijainen muuhun lainsäädäntöön nähden.

Alueiden kehittämisen tavoitteena on vahvistaa alueiden kansallista ja kansainvälistä kilpailukykyä, edistää taloudellista tasapainoa ja elinkeinotoiminnan kehitystä, edistää kestäväää työllisyyttä, vähentää alueiden välisiä ja sisäisiä kehittyneisyyseroja sekä parantaa niiden omia vahvuuksia ja erikoistumista, edistää väestön hyvinvointia ja osaamista sekä alueiden kulttuuria sekä parantaa elinympäristön laatua ja kestäväää alue- ja yhdyskuntarakennetta.

Vastuu alueiden kehittämisestä annetun lain toimeenpanosta on valtiolla ja kunnilla sekä eräiltä osin maakunnan liitoilla.

Työ- ja elinkeinoministeriö vastaa valtakunnallisten alueiden kehittämistavoitteiden valmistelusta sekä maakuntaohjelmien ja muiden tämän lain mukaisten ohjelmien valmistelun ja toimeenpanon yhteensovittamisesta, seurannasta ja arvioinnista yhteistyössä ministeriöiden, maakunnan liittojen ja muiden alueiden kehittämisen kannalta keskeisten tahojen kanssa.

Työ- ja elinkeinoministeriön yhteydessä toimii alue- ja rakennepolitiikan neuvottelukunta alueiden kehittämistä ja sitä koskevien suunnitelmien ja ohjelmien valmistelun ja toimeenpanon yhteensovittamista, ennakoimista, seuranta ja arviointia varten. Neuvottelukunnan tehtävänä on muun muassa erityisesti sovittaa yhteen kansallisten alueiden kehittämistä koskevien tavoitteiden ja ohjelmien, rakennerahastojen, EU:n maaseuturahaston ja Euroopan kalatalousrahaston ohjelmien toteuttamista.

Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalalla tuetaan lisäksi hanketoimintaa eräiden työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan ohjelmien ja hankkeiden rahoittamisesta annetun lain (1652/2009) nojalla. Lakia sovelletaan myönnettäessä tukea työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalalla alueiden kehittämistä, maaseudun kehittämistä sekä taloudellisen, sosiaalisen ja alueellisen yhteenkuuluvuuden

lujittamista koskeviin sellaisiin alueellisiin ja valtakunnallisiin ohjelmiin ja hankkeisiin, joiden rahoitus tulee valtion talousarvioon otetusta määrärahasta, jollei muusta laista muuta johdu. Lakia sovelletaan toissijaisesti myös Euroopan yhteisön rakennerahastovaroista ja niitä vastaavista kansallisista valtion varoista myönnettävään tukeen.

Tuen myöntää työ- ja elinkeinoministeriö, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus tai maakunnan liitto. Tuen saajana voi olla julkis- ja yksityisoikeudellinen oikeushenkilö tai luonnollinen henkilö. Tuki voidaan myöntää useammalle kuin yhdelle tuen saajalle yhteisesti.

Maakunnan liitot voivat myöntää tukea alueiden kehittämistä ja alueen kuntien välisen elinkeinopoliittisen yhteistyön edistämistä koskeviin kehittämishankkeisiin (alueellinen kehittämistuki), jolloin kehittämishankkeessa investointien osuus voi olla enintään puolet hankkeen hyväksyttävistä enimmäiskustannuksista. Lisäksi ne voivat myöntää tukea käyttömajaisuuden hankkimiseen tai sen muutos- tai parannustöihin perusrakenteen kehittämistä varten (perusrakenteen investointituki), opetusministeriön sekä sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön toimialaan kuuluviin Euroopan aluekehitysrahastosta osarahoitettaviin alueellisiin kilpailukyky ja työllisyys-tavoite ja Euroopan alueellinen yhteistyö-tavoitteen toimenpideohjelman mukaisiin kehittämis- ja investointihankkeisiin.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus puolestaan voi myöntää Euroopan sosiaalirahaston varoja ja sitä vastaavaa valtion rahoitusosuutta alueellinen kilpailukyky ja työllisyys-tavoitteen ESR-ohjelma-asiakirjan mukaisiin kehittämishankkeisiin työllisyyden edistämiseksi.

Laissa on asetettu edellytyksiä, jotka koskevat muun muassa tuen tavoitteita, tuen saajaa, hyväksyttäviä kustannuksia, enimmäistukea, valtiontuen huomioon ottamista ja tuen siirtoa. Näitä on täsmennetty eräiden työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan ohjelmien ja hankkeiden rahoittamisesta annetulla valtioneuvoston asetuksella (1695/2009). Asetuksen mukaan alueellinen kehittämistuki kehittämissankkeelle on enintään 70 prosenttia hankkeen hyväksyttävistä kokonaiskustannuksista. Erityisen painavista syistä voi-

daan 70 prosentin enimmäismäärä yksittäisen hankkeen kohdalla ylittää. Myös perusrakenteen investointituki on enintään 70 prosenttia hyväksyttävistä kustannuksista.

Myös eräiden työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan ohjelmien ja hankkeiden rahoittamisesta annetun lain uusimista valmistellaan työ- ja elinkeinoministeriössä.

Hallinnointilain ja maaseudun kehittämiseen myönnettävistä tuista annetun lain toimeenpano

Manner-Suomen maaseutuohjelma hyväksyttiin 10.8.2007. Yritystoimintaa koskeva valtioneuvoston asetus tuli voimaan kesäkuussa 2007 ja hanketoimintaa koskeva asetus syyskuussa 2007. Ohjelman toimeenpano käynnistyi siten vasta vuoden 2007 loppupuolella.

Maaseudun kehittämiseen myönnettävistä tuista annetun lain nojalla ei ole myönnetty lainkaan tukea yksinomaan kansallisista varoista, vaan tukitoiminta on toteutettu pääosin osana Manner-Suomen maaseudun kehittämissankelman toimeenpanoa.

Manner-Suomen maaseudun kehittämissankelma rajaa tukitoimien kohdentumista ja niiden seuranta, siksi tilastointi toteutetaan ohjelman seuranta palvelevalla tavalla.

Manner-Suomen maaseutuohjelmaa toteutetaan neljän toimintalinjan kautta. Ensimmäiseen toimintalinjaan kuuluvat perinteiset maatalouden rakennetuet sekä neuvonta ja koulutus. Toiseen toimintalinjaan sisältyvät luonnonhaittakorvaukset ja ympäristötuet. Kolmanteen toimintalinjaan sisältyy varsin laaja kirjo erilaisia toimenpiteitä kuten maaseutuyritysten tukeminen, kylien kunnostus, ja erilaiset laaja-alaiset maaseutua yleisesti hyödyttävät toimenpiteet. Neljanteen toimintalinjaan sisältyy Leader-toimintatapa eli paikalliset toimintaryhmät ja niiden kautta tuettavat toiminnot. Toimintaryhmien toiminta painottuu kolmannen toimintalinjan mukaisten toimenpiteiden rahoittamiseen.

Koko Manner-Suomen maaseutuohjelmaan on osoitettu varoja kaudelle 2007—2013 8 128 miljoonaa euroa. Siitä toimintalinjalle 1, 3 ja 4 on osoitettu yhteensä 1 256 miljoonaa euroa. Kun ensimmäisen toimintalinjan

varoista vähennetään maatilainvestointeihin ja nuorten viljelijöiden aloitustukeen osoitettu yhteensä 395 miljoonaa euroa, jotka rahoitetaan maatalouden rakennetuista annetun lain mukaisesti, maaseudun kehittämiseen myönnettävistä tuista annetun lain mukaisesti ohjelman toteutukseen on osoitettu yhteensä 860 miljoonaa euroa.

Maaseudun kehittämiseen myönnettävistä tuista annetun lain nojalla on myönnetty ohjelman hyväksymisestä lähtien vuoden 2012

loppuun mennessä tukea noin 14 000 tuensaajalle yhteensä noin 700 miljoonaa euroa. Tästä yritystoimintaan on myönnetty 9 290 tuensaajalle yhteensä noin 236 miljoonaa euroa ja hankkeiden toteuttajille yhteensä yli 4 800 hankkeeseen noin 464 miljoonaa euroa.

Tuensaajat ja tuet ovat vuosittain jakaantuneet seuraavasi:

Vuosi	Yritystuet		Hanketuet		Yhteensä	
	Tuen saajat kpl	Tuen määrä milj. euroa	Tuen saajat kpl	Tuen määrä milj. euroa	Tuen saajat kpl	Tuen määrä milj. euroa
2007	-	-	-	-	-	-
2008	1 392	32	405	53	1 797	85
2009	2 046	45	1 269	105	3 315	150
2010	2 107	53	1 016	85	3 123	138
2011	1 902	51	1 077	117	2 979	168
2012	1 843	55	1 115	103	2 958	158
Yhteensä	9 290	236	4 882	464	14 172	700

Leader-toimintaan on ohjelmassa osoitettu varoja koko ohjelmakaudeksi yhteensä 252,72 miljoonaa euroa. Kunnat osallistuvat toiminnan rahoitukseen ja niiden rahoitusosuus tästä määrästä on 20 prosenttia. Yksityisten varojen rahoitustavoite on 35 prosenttia kokonaisrahoituksesta. Maa- ja metsä-

lousministeriö on vahvistanut kunkin toimintaryhmän rahoituskiintiön hyväksyessään hakijan paikalliseksi toimintaryhmäksi. Paikallisten toimintaryhmien rahoituskiintiöiden kautta yritys- ja hanketukien kokonaismäärästä on myönnetty tukea seuraavasti:

Vuosi	Yritystuet		Hanketuet		Yhteensä	
	Tuen saajat kpl	Tuen määrä milj. euroa	Tuen saajat kpl	Tuen määrä milj. euroa	Tuen saajat kpl	Tuen määrä milj. euroa
2007	-	-	-	-	-	-
2008	278	2	250	18	478	20
2009	650	5	945	34	1 595	39
2010	652	7	738	23	1 390	30
2011	632	6	764	32	1 396	38
2012	596	6	821	34	1 416	40
Yhteensä	2 808	26	2 518	141	6 277	167

Yritystukia on kokonaisuudessaan myönnetty mainittuina vuosina siten, että tuesta noin 82 prosenttia on kohdistunut investointeihin, noin 10 prosenttia kehittämistöimiin ja noin 8 prosenttia ensimmäisten työntekijöiden palkkaamiseen tarkoitettuun kehittämistukeen mukaan lukien paikallisten toimintaryhmien kautta myönnettyt yrityskohtaiset tuet. Yritystuen investointeihin kohdistuneesta osuudesta yli puolet (51 %) oli rakentamisinvestointeja. Muihin investointeihin erityisesti koneisiin ja kalustoon käytettiin investointituesta 44 prosenttia. Olevien rakennusten hankinnan tukemiseen käytettiin 5 prosenttia. Aineettomiin investointeihin käytettiin tukea ainoastaan 0,2 prosenttia.

Alueellisesti yritystukien ja hanketukien vuotuista jakautumista on tarkasteltu seuraavassa siten, että Etelä-Suomeen kuuluu Uudenmaan, Varsinais-Suomen, Hämeen ja Kaakkois-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten alueet, Länsi-Suomeen Satakunnan, Pirkanmaan, Etelä-Pohjanmaan, Keski-Suomen ja Pohjamaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten alueet, Itä-Suomeen Pohjois-Karjalan, Etelä-Savon, Pohjois-Savon ja Kainuun elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten alueet ja Pohjois-Suomeen Pohjois-Pohjanmaan ja Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten alueet.

Vuosi	Etelä-Suomi milj. euroa	Länsi-Suomi milj. euroa	Itä-Suomi milj. euroa	Pohjois-Suomi milj. euroa
2007				
2008	12	20	15	5
2009	26	39	19	18
2010	22	28	17	16
2011	23	36	28	28
2012	26	37	24	13
Yhteensä	109	161	102	80

Kokoluokittain ja toimialoittain yritystoiminnan tukia on myönnetty siten, että tuen saajista noin 14 prosenttia on ollut toimintaa maatalan ulkopuolelle laajentavia maatiloja, mikroyrityksiä noin 85 prosenttia ja maataloustuotteiden jalostusta ja kaupanpitämistä muutoin kuin maatiloilla harjoittavia pieniä ja keskisuuria yrityksiä noin yksi prosentti.

Tuettavat yritykset ovat olleet kasvinviljelyä ja kotieläintaloutta sekä metsätaloutta harjoittavia tiloja, joilla on aloitettu tai laajennettu matkailuun ja ravitsemusalaan tai muuhun palveluyrittämiseen taikka tuotteiden jalostukseen liittyvää toimintaa, mutta myös muun yritystoiminnan harjoittamista maatiloilla on tuettu. Maatalan ulkopuolella toimivien mikroyritysten toimialat ovat olleet varsin vaihtelevia, mutta siinäkin erottuu kone- ja metallialan sekä palvelualan yrittäminen sekä metsätalouteen ja puunkorjaukseen liittyvä yritystoiminta.

Maa- ja metsätalousministeriön tilauksesta on vuonna 2012 toteutettu erillisselvitys maaseudun yritysrahoituksesta, jonka tarkoituksena on ollut selvittää Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelmaan sisältyvien yritystukien vaikuttavuutta. Selvityksen mukaan yritystukia saaneiden yritysten sekä liikevaihto, liikevoitto että henkilöstömäärä oli vuodesta 2009 alkaen selvästi korkeampi kuin verrokkiyrityksillä. Toisaalta liikevoittoprosentin mediaanin kehitys on kuitenkin alkanut heiketä, mutta oli silti vuonna 2010 korkeampi kuin verrokkiyrityksillä. Investointitukea saaneilla yrityksillä mediaaniliikevaihto nousi myös selvästi korkeammaksi kuin verrokkiyrityksillä.

Hanketoiminnassa vuoden 2012 loppuun mennessä tuetut hankkeet ovat puolestaan tukimuodoittain jakautuneet seuraavasti:

	ELY-keskukset		Toimintaryhmät	
	Kpl	Euro milj.euroa	Kpl	Euro milj. euroa
Yleishyödyllinen kehittämishanke	227	40,7	1 452	28,4
Yleishyödyllinen investointi	298	28,2	1 658	22,5
Elinkeinojen kehittämishanke	486	102,0	276	6,2
Koulutushanke, - maa- ja metsätalouden sekä elintarvikealan yrittäjät	112	31,9	11	40,9
Koulutushanke, muu koulutus	55	9,6	68	1,3
Koulutushanke, tiedonvälitys	139	31,3	23	0,4
Koordinointihanke	0	0	89	1,7
Yleishyödyllinen investointi, - koordinointi	0	0	44	1,2

Kehittämishankkeissa tuensaajina ovat olleet julkisoikeudelliset ja yksityisoikeudelliset yhteisöt ja säätiöt, kuten yhdistykset ja muut järjestöt, osuuskunnat ja kunnat ja koulutushankkeissa julkis- ja yksityisoikeudelliset koulutusta tarjoavat yhteisöt tai säätiöt, kuten oppilaitokset, kunnat, yhdistykset, järjestöt, osuuskunnat ja yritykset. Hankkeita, mukaan lukien yleishyödylliset investoinnit, ovat toteuttaneet kylä- ja kotiseutuyhdistykset, vesi- ja tietoverkko-osuuskunnat, eri oppilaitokset, harrastuspohjaiset yhdistykset, ympäristö- ja kulttuuritoimijoiden yhdistykset, vapaapalokunnat, metsästysseurat, neuvontajärjestöt, etujärjestöt, kunnat, metsäkeskukset, säätiöt ja tutkimuslaitokset. Suurimpia tuensaajia ovat olleet metsäkeskukset, neuvontajärjestöt, yliopistot ja korkeakoulut. Koulutushankkeissa suurimpina tuensaajina ovat olleet ammattikorkeakoulut ja neuvontajärjestöt. Yleishyödyllisissä investointihankkeissa merkittävä osa tuesta on myönnetty erilaisiin infrastruktuuri-investointeihin, kuten laajakaistaverkkoihin, paikallisiin vesihuoltojärjestelmiin ja reitteihin.

Paikallisille toimintaryhmille on toimintaryhmätyötä varten vuoden 2012 loppuun mennessä osoitettu myös toimintarahaa, joka on tarkoitettu toimintaryhmän omien menojen kattamiseen.

Manner-Suomen maaseutuohjelmassa on lisäksi osoitettu 22,5 miljoonaa euroa ohjel-

man tekniseen apuun. Tästä on käytetty vuoden 2012 loppuun mennessä yhteensä 13,2 miljoonaa euroa.

2.2 Kansainvälinen kehitys sekä ulkomaiden ja EU:n lainsäädäntö

Kansainvälinen kehitys

Esityksessä keskitytään lainsäädäntöön, joka kansallisesti on tarpeen toteutettaessa maaseudun kehittämistä EU:n osaksi rahoittamisen varoin. Tällöin olennaista ei niinkään ole EU:n ulkopuolisten maiden toimenpiteet vastaavassa asiassa, vaan nimenomaan EU:n lainsäädäntö ja sen mahdollistamat toimenpiteet jäsenvaltioissa. Sen vuoksi esityksessä ei käsitellä sellaisten valtioiden lainsäädäntöä, jotka eivät kuulu Euroopan unioniin.

EU:n maaseuturahastosta rahoitettavat ohjelmat ja niiden hallinnointi perustuvat unionin lainsäädäntöön ja ne hyväksytään komission päätöksillä, joten ohjelmien toimenpiteet ja niitä toteuttavien hallintoelinten velvollisuudet ovat samankaltaisia kaikissa jäsenvaltioissa. Jäsenvaltiot voivat kuitenkin osin valita ohjelmistaan rahoitettavat toimenpiteet ja asettaa niiden tukikelpoisuudelle kansallisia ehtoja. Samoin jäsenvaltiot voivat päättää, millaisen organisaatorakenteen mukaan kansalliset hallinto- ja valvontajärjestelmät jär-

jestetään. Merkittävä osa tuen saajia, tuettavaa toimintaa ja kustannuksia koskevista tukikelpoisuusedellytyksistä tulee kuitenkin suoraan EU-lainsäädännöstä, joten niiltä osin jäsenvaltioiden tukijärjestelmät vastaavat toisiaan.

Kaikissa jäsenvaltioissa on nimetty ohjelman hallintoviranomaiset, maksajavirastot, todentamisviranomaiset, seurantakomiteat, paikalliset toimintaryhmät ja maaseutuverkosto. Useimmissa jäsenvaltioissa maaseudun kehittämisohjelman hallintoviranomaisena toimii ministeriötason viranomainen. Monet jäsenvaltiot ovat käyttäneet mahdollisuutta siirtää osan hallintoviranomaistehtävistä keskus- tai aluehallinnon viranomaisten suoritettavaksi. Maksajavirastot ovat usein keskushallinnon virastoja. Yleisesti ohjelman täytäntöönpanoa hoitavien viranomaisten määrä on vähäinen niissä jäsenvaltiossa, joissa tehtävistä huolehtivat keskushallinnon viranomaiset. Vastaavasti viranomaisten määrä on suuri silloin, kun tehtäviä on siirretty alueatasolle, kuten erityisesti maissa, joiden itsehallinnolliset alueet toteuttavat omia ohjelmiaan.

Hallituksen esityksen laatimisajankohtana ei ole käytettävissä yksityiskohtaista tietoa siitä, mitä EU:n uuden maaseutuasetusluonnoksen mukaisia kehittämistoimenpiteitä muut jäsenvaltiot tulevat toteuttamaan ohjelmakaudella 2014–2020, sillä kansalliset valmistelut ovat kesken. Kuluvan ohjelmakauden kehittämisohjelmien hanke- ja yritystukien toteuttamista tarkastellaan jäljempänä neljässä jäsenvaltiossa, jotka ovat Ruotsi, Saksa, Tanska ja Viro. Näistä Saksalla ja Tanskalla on pitkä kokemus EU:n maaseuturahastojen varojen hyödyntämisestä. Viro puolestaan edustaa uusia jäsenvaltioita. Ruotsi ja Tanska edustavat pohjoismaista hallinnointikulttuuria. Saksa on esimerkki toimeenpanon järjestämisestä liittovaltiokenteessä.

Ruotsi

Ruotsissa kokonaisvastuu maaseudun kehittämisestä ja ohjelmatyöstä on ministeriöllä (Regeringskansliets Landsbygdsdepartementet). Ministeriö vastaa muun muassa kehittämisohjelman muutoksista ja kansallisesta ra-

hoituksesta, lainsäädännöstä ja hallinnoinnista vastaavien viranomaisten nimeämisestä. Hallintoviranomaisena ja maksajavirastona toimii keskushallinnon virasto (Jordbruksverket). Virastolle on annettu myös useita muita ohjelman valmisteluun ja toimeenpanoon liittyviä tehtäviä. Viraston vastuulla on esimerkiksi kartoittaa ja ehdottaa muutoksia ohjelmaan sekä antaa säännöksiä tukien myöntämisen ja maksamisen hallinnoinnista. Lisäksi se vastaa tukipäätöksistä kaikissa valtakunnallisissa toimenpiteissä ja eräissä alue-tason toimenpiteissä. Hakemusten käsittely, valvonta ja pääosa tukien myöntö- ja maksupäätösten tekemisestä on siirretty 21 lääninhallitukselle (Länsstyrelser), sekä eräissä tapauksissa Saamelaiskäräjille (Sametinget) ja metsähallitukselle (Skogsstyrelsen).

Ruotsissa maaseudun yritystoiminnan tukea myönnetään investointitukena tai kehittämistukena, jota voi saada palvelujen ostoon tai kilpailukyvyyn kehittämiseen. Eniten yritystukea kohdistuu mikroyritysten perustamiseen ja kehittämiseen, mutta tukea käytetään merkittävästi myös maa- ja metsätaloustuotteiden arvon lisäämiseen sekä taloudellisen toiminnan laajentamiseen maatalouden ulkopuolelle. Hanketoiminnan tukea voidaan myöntää useisiin eri kehittämistoimenpiteisiin. Eniten hanketukea käytetään ammatilliseen ja muuhun koulutukseen ja tiedotukseen sekä matkailuelinkeinojen edistämiseen.

Saksa

Saksassa maaseudun kehittämisen toimeenpano on järjestetty siten, että liittovaltion keskushallinnon ministeriö (Bundesministerium für Ernährung, Landwirtschaft und Verbraucherschutz) vastaa valtakunnantason strategiasta ja osavaltiot (Länder) vastaavat strategian mukaisten ohjelmien laatimisesta ja toteuttamisesta. Osavaltioilla on yhteensä 14 maaseudun kehittämisohjelmaa. Useimmat osavaltiot toteuttavat omaa ohjelmaansa, mutta osalla on yhteinen ohjelma toisen osavaltion kanssa. Hallintoviranomaistehtävien koordinoinnista vastaa liittovaltion ministeriö. Osavaltiotasolla hallintoviranomaisina toimivat pääsääntöisesti osavaltioiden minis-

teriöt. Liittovaltion maksajavirastona toimii valtion keskushallinnon virasto (Bundesanstalt für Landwirtschaft und Ernährung). Lisäksi jokaisella osavalttiolla on oma maksajavirastonsa, joka on yleisimmin osavaltion ministeriö tai erityistehtäviä hoitava virasto.

Kaikista osavaltioiden kehittämissuunnitelmista myönnetään maaseudun hanke- ja yritystutkimuksia, mutta toteutettavaksi valitut toimenpiteet ja niihin kohdennettujen varojen jakauma vaihtelevat osavaltioiden lähtötilanteen ja tavoitteiden mukaisesti. Valtakunnan tasolla tarkasteltuna hanke- ja yritystutkimuksia kohdennetaan eniten erilaisiin kehittämissuunnitelmiin. Tukikohteina korostuvat kylien kunnostus ja kehittäminen, maaseutuperinnön säilyttäminen ja edistäminen sekä elinkeinoelämän ja maaseutuväestön peruspalvelut. Maaseudun yritystutkimuksia kohdennetaan eniten maa- ja metsätaloustuotteiden arvon lisäämiseen.

Tanska

Tanskassa maaseudun kehittämissuunnitelman hallintoviranomaiseksi on nimetty ruuasta, maataloudesta ja kalastuksesta vastaava ministeriö (Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri). Maksajavirastona toimii keskushallinnon virasto (FødevareErhverv), jolle on delegoitu myös runsaasti vastuuta hallintoviranomaisen tehtävistä ja osin myös tukien käytännön toimeenpanoa. Viraston rooli ohjelman toimeenpanossa on vahva. Paikallisia toimintaryhmiä lukuun ottamatta Tanska ei ole nimennyt alueellisia hallintoelimiä ohjelman täytäntöönpanoon osallistuviksi toimijoiksi.

Tanska on valinnut maaseudun kehittämissuunnitelmaansa laajan kirjon toimenpiteitä. Hanketutkimuksia kohdennetaan eniten ammatillista koulutusta ja tiedotusta koskeviin toimiin sekä elinkeinoelämän ja maaseutuväestön peruspalveluihin. Maaseudun yritystutkimuksia myönnetään kehittämiseen ja investointeihin sekä avustuksina että lainan takauksina. Tanskassa useita yritys- ja hanketoiminnan kehittämistoimenpiteitä toteutetaan pääosin tai ainoastaan Leader-toimintatavan kautta.

Viro

Virossa vastuu maaseudun kehittämisen koordinaatiosta ja toteuttamisesta kuuluu maatalousministeriölle (Põllumajandusministerium). Ministeriö hoitaa myös maaseudun kehittämissuunnitelman hallintoviranomaisen tehtävät. Ohjelman maksajavirastona toimii valtionhallinnon virasto (Põllumajanduse Registrite ja Informatsiooni Amet). Virossa keskushallinnon ja erityisesti hallintoviranomaisen rooli ohjelman toteutuksessa on vahva. Paikallisia toimintaryhmiä lukuun ottamatta ohjelman toimeenpanotehtäviä ei ole siirretty alueille. Ohjelman toteutukseen kuitenkin osallistuu useita eri julkisoikeudellisia toimijoita toimialansa ja kyseessä olevan toimenpiteen perusteella.

Viro on ohjelmassaan varautunut hanketutkimusten myöntämiseen useisiin eri toimenpiteisiin, mutta hanketoiminnan toteutus on painottunut lähes kokonaan kylien kunnostamiseen ja kehittämiseen. Virossa maaseudun yritystutkimuksia myönnetään yritysten kehittämiseen ja investointeihin. Yritystuet on kohdennettu pääosin mikroyritysten perustamiseen ja kehittämiseen.

EU:n lainsäädäntö

Euroopan maatalouden maaseuturahasto eli EU:n maaseuturahasto on yhteisen maatalouspolitiikan osana tapahtuvan maaseudun kehittämisen rahoitusväline. Kuluvalle ohjelmakaudella 2007—2013 EU:n maaseudun kehittämistoimenpiteiden rahoitus ympäristötuki- ja luonnonhaittakorvausjärjestelmä mukaan lukien on toteutettu pääosin kyseisen rahaston varoin. EU:n maaseuturahastoa koskeva EU:n lainsäädäntö perustuu EU:n yhteistä maatalouspolitiikkaa koskevaan Euroopan unionin toiminnasta tehtyyn sopimukseen ja kuuluu sen toimivaltamääräysten perusteella EU:n toimivaltaan. Maaseudun kehittämistoimenpiteisiin liittyvä ohjelmatyö ja ohjelmien hallinnointi tapahtuu maaseudun kehittämistä koskevan unionin lainsäädännön perusteella.

Maaseuturahaston varojen hallinnoinnista säädetään nykyisessä EU:n rahastoasetuksessa ja asetus koskee lähinnä jäsenvaltioiden sisäiselle yhteisön varojen hallinnointijärjes-

telmälle asetettavia vaatimuksia. Yksittäisen tuen saajan asemaan vaikuttavat kuitenkin välillisesti EU:n nykyisen rahoitusasetuksen varsin yksityiskohtaiset säännökset muun muassa maksajaviraston velvollisuudesta tarkistaa määrättyt asiat ennen maksun suorittamista, paikalla tehtävistä tarkastuksista sekä komission tiedonsaantioikeudesta. Varojen hallinnointiin liittyvistä menettelyistä säädetään yksityiskohtaisesti nykyisen EU:n rahoitusasetuksen nojalla annetuissa komission asetuksissa.

Viime kädessä unionin varojen käyttöön vaikuttavat unionin yleiseen talousarvioon sovellettavista varainhoitosäännöistä ja neuvoston asetuksen (EY, Euratom) N:o 1605/2002 kumoamisesta annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukset (EU, Euratom) N:o 966/2012 ja sen nojalla annetut säännökset.

Maaseuturahastosta rahoitettavista tuista säädetään nykyisessä EU:n maaseutuasetuksessa. Maaseudun kehittämistoimenpiteet on asetuksessa jaettu toimintalinjoihin. Ensimmäiseen toimintalinjaan sisältyvät toimenpiteet maa- ja metsätalouden kilpailukykyyn edistämiseksi. Näitä toimenpiteitä ovat erityisesti investointituki maatilojen nykyaikaisamiseen, nuorten viljelijöiden aloitustuki, tuki maatalouden toimijoiden ammatillisen osaamisen nostamiseen sekä maa- ja metsätaloustuotteen arvon lisäämiseen myönnettävät tuet. Toiseen toimintalinjaan sisältyvät ympäristön ja maaseudun tilan parantamiseen liittyvät toimenpiteet, joista voidaan mainita erityisesti ympäristötuki ja luonnonhaittakorvaukset. Kolmas toimintalinja koostuu maaseudun elinkeinotoiminnan monipuolistamiseen ja maaseutualueiden elämänlaadun parantamiseen keskittyvistä toimenpiteistä. Näitä ovat erityisesti tuet maatalouden laajentamiseen maatalouden ulkopuolelle, tuet mikroyritysten aloittamiseen tai toiminnan laajentamiseen sekä kylien kehittämiseen ja maaseutuperinnön säilyttämiseen myönnettävät tuet. Neljäs toimintalinja on varattu Leader-toimintatavan mukaisesti toteutettaville toimenpiteille. Jäsenvaltio määrittelee kansallisesti ohjelmassa ne toimenpiteet, joita se ottaa käyttöön joko osaksi yhteisön varoista tai kokonaan kansallisista varoista rahoitettuna. Maaseuturahaston osuus vahviste-

taan kullekin toimintalinjalle erikseen ohjelman hyväksymistä koskevassa komission päätöksessä.

Leader-lähestymistavassa paikallislähtöinen toimintatapa on osa jäsenvaltion kansallista maaseutuohjelmaa. Siinä paikalliset toimijat osallistuvat ohjelman laatimiseen ja toteuttamiseen paikallisina toimintaryhminä ja toteuttavat osaltaan ohjelmaa niiden käyttöön varatun rahoituksen rajoissa.

Maaseudun kehittämisen tukijärjestelmiin vaikuttavat myös EU:n valtioneuvoston säännöt. SEUT 107—109 artiklassa määrätään valtioneuvoston ja niitä koskevista menettelyistä. SEUT 107 artiklan 1 kohdan mukaan jäsenvaltion myöntämä tuki tai valtion varoista muodossa tai toisessa myönnetty tuki, joka vääristää tai uhkaa vääristää kilpailua suuressa määrässä tai tuotannonalaa, ei sovellu sisämarkkinoille, siltä osin kuin se vaikuttaa jäsenvaltioiden väliseen kauppaan. Artiklan 3 kohdan c alakohdan mukaan sisämarkkinoille soveltuvana voidaan pitää tukea tietyn taloudellisen toiminnan tai talousalueen kehityksen edistämiseen, jos tuki ei muuta kaupankäynnin edellytyksiä yhteisen edun kanssa ristiriitaisella tavalla. EU:lla on yksinomainen toimivalta päättää valtiontuen soveltuvuudesta sisämarkkinoille. SEUT 108 artiklan mukaan suunniteltu valtiontuki on ilmoitettava komissiolle, joka tutkii sen. SEUT 109 artiklan mukaan neuvosto voi kuitenkin asetuksella valtuuttaa komission antamaan asetuksia, joiden nojalla jäsenvaltio voidaan vapauttaa ilmoitusvelvollisuudesta tiettyjen tukien osalta. Komissio on antanut tällaisia niin sanottuja ryhmäpoikkeusasetuksia muun muassa maatalouden toimijoille sekä pienille ja keskisuurille yrityksille (pk-yritykset) myönnettävän tuen osalta. Lisäksi komissio on antanut eri aloja koskevia suuntaviivoja ja tiedonantoja, joissa se on selvittänyt, mitä periaatteita se noudattaa ratkaistessaan jäsenvaltioiden valtiontukien ilmoituksia.

Siltä osin, kuin kysymys on muusta kuin SEUT 42 artiklan mukaisesti myönnettävistä tuista, valtiontukia koskevia sääntöjä sovelletaan myös maaseutuohjelmasta rahoitettaviin toimenpiteisiin.

Edellä mainitut EU:n maaseuturahastoa koskevat säädökset uusitaan seuraavaa EU:n

rahastokautta varten. Niitä sovelletaan ainoastaan rahastokauden päättymiseen asti sekä niihin toimenpiteisiin, joita toteutetaan nykyisen ohjelmakauden päättymisen jälkeen ohjelman rahoituksella enintään kahden vuoden ajan ohjelman päättymisestä eli enintään vuoden 2015 loppuun. Säädöksiä luonnollisesti sovelletaan myös niihin toimenpiteisiin, jotka niiden nojalla on myönnetty, kun tukia seurataan, valvotaan ja arvioidaan sekä mahdollisesti peritään takaisin.

Euroopan komissio antoi 12 päivänä loka-kuuta 2011 ehdotuksensa neuvoston ja parlamentin asetuksiksi seuraavaa maatalous- ja maaseuturahaston rahoituskautta sekä maatalouden yhteistä markkinajärjestelyä varten. Samaan aikaan komissio antoi myös ehdotuksen Euroopan meri- ja kalatalousrahastoa (EMKR) koskevaksi asetukseksi ja ehdotuksen yhteisen strategiakehyksen rahastoja koskevaksi asetukseksi. Maaseudun kehittämistä koskeviin tukiin ja niiden rahoitukseen näistä vaikuttavat erityisesti ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahaston (maaseuturahaston) tuesta maaseudun kehittämiseen KOM(2011) 627 lopullinen, jäljempänä *uusi EU:n maaseutuasetusluonnos*, ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi yhteisen maatalouspolitiikan rahoituksesta, hallinnoinnista ja seurannasta KOM(2011) 628 lopullinen, jäljempänä *EU:n horisontaaliasetusluonnos*, ja ehdotus yhteisen strategiakehyksen mukaisiksi yhteisiksi säännöiksi Euroopan aluekehitysrahaston, Euroopan sosiaalirahaston, koheesiorahaston, maaseudun kehittämisen maatalousrahaston ja meri- ja kalatalousrahaston tuelle sekä yleisiksi säännöiksi Euroopan aluekehitysrahaston, Euroopan sosiaalirahaston ja koheesiorahaston tuelle KOM(2011) 615 lopullinen, jäljempänä *rahastojen yleisasetusluonnos*. Kaikkien näiden asetusehdotusten käsittely on vielä kesken. Maataloustukirahastoa ja maaseudun kehittämisrahastoa koskevat niin sanotut trilogikeskustelut Euroopan parlamentin, neuvoston ja komission kesken on käyty kesällä 2013, mutta yhteisen strategiakehyksen rahastoja koskevat trilogikeskustelut jatkuvat vielä. Myöskään ohjelmien rahoituksesta ei ole vielä tehty lopullisia päätöksiä.

Tulevalla eli rahoituskautta 2014—2020 koskevalla ohjelmakaudella itse ohjelmatoimintaa sekä menettelyjä on tarkoitus yhdenmukaistaa ja toimintaa tiivistää EMOTR:n ja muiden EU:n talousarviosta rahoitettavien rahastojen eli rakennerahastoihin kuuluvien Euroopan aluekehitysrahaston (EAKR) ja Euroopan sosiaalirahaston (ESR) sekä Euroopan meri- ja kalatalousrahaston (EMKR) kanssa. Yhtenäisiä menettelytapoja olisi noudatettava riippumatta siitä, mistä rahastosta toimenpide rahoitetaan, jollei rahastokohtaisessa asetuksessa ole toisin säädetty. Tuki-toimien keskinäinen täydentävyys, yhteensopivuus ja johdonmukaisuus on tarkoitus varmistaa rahastojen yleisasetusluonnoksen mukaisella kumppanuussopimuksella, jossa sovitaan kunkin rahaston painopistealueet ja rahoituskehys. Komissio voi pyytää jäsenvaltiota tarkistamaan kumppanuussopimustaan, jos se talouspoliittista syistä on tarpeen.

Rahastojen yleisasetusluonnoksen mukaan tarkoituksena on säätää kaikkien sen soveltamisalaan kuuluvien rahastojen osalta myös itse ohjelman laatimisesta, hyväksymisestä ja toteuttamisesta, paikallisesta kehittämisestä, rahoitusvälineistä, seurannasta, arvioinnista, teknisestä avusta, menojen tukikelpoisuudesta, hallinto- ja valvontajärjestelmistä ja varainhoidosta.

EU:n uuden maaseutuasetusluonnoksen mukaan EU:n maaseuturahasto edelleen toimisi EU:n yhteistä maatalouspolitiikkaa, koheesipolitiikkaa ja kalastuspolitiikkaa täydentävänä rahoitusvälineenä osallistumalla Eurooppa 2020 -strategiaan koko unionin alueella edistämällä kestävää maaseudun kehittämistä (komission tiedonanto: EUROOPPA 2020 Älykkään, kestävän ja osallistavan kasvun strategia; KOM(2010) 2020 lopullinen). Osallistumisen tavoitteena on alueellisesti ja ympäristön kannalta tasapainoisempi, ympäristöystävällinen sekä kestävä, mutta toisaalta myös kilpailukykyinen ja innovatiivinen unionin maataloussektori.

Rahastojen yleisasetusluonnoksen temaattiset tavoitteet on EU:n uudessa maaseutuasetusluonnoksessa muunnettu kuudeksi prioriteetiksi. Näistä ensimmäinen koskisi tiedonsiirron ja innovoinnin edistämistä maataloudessa, metsätaloudessa sekä maaseutualueilla. Toinen prioriteetti koskisi kaiken-

tyyppisen maatalouden kilpailukyvyyn sekä maatilojen elinkelpoisuuden parantamista. Kolmannessa prioriteetissa olisi kysymys ruokaketjujen organisoimista siten, että ketjussa ovat mukana myös muut kuin ruokaan liittyvät toimijat, sekä riskien hallinnasta maataloudessa. Neljännessä prioriteetissa keskityttäisiin ekosysteemien ennallistamiseen, säilyttämiseen ja parantamiseen niiden liittyessä maa- ja metsätalouteen. Viides prioriteetti käsittäisi resurssitehokkuuden edistämisen sekä vähähiiliseen ja ilmaston kannalta kestävään talouteen siirtymisen edistämisen maatalous-, ruoka- ja metsäsektorille. Kuudes prioriteetti puolestaan koskisi sosiaalista osallistamisen edistämistä köyhyyden vähentämiseksi ja talouden edistämiseksi maaseutualueilla.

Jokainen prioriteetti puolestaan sisältäisi kahdesta kolmeen fokusaluetta, joille asetettavien tavoite-, tulos- ja vaikuttavuusindikaattoreiden avulla seurattaisiin prioriteettien ja siten ohjelman tavoitteiden toteutumista.

Sen lisäksi, mitä rahastojen yleisasetusluonnoksen mukaan ohjelmien valmistelumenettelystä, sisällöstä, hyväksymisestä, rahoituksesta, arvioinnista ja seurannasta säädetäisiin, myös uuden EU:n maaseutuasetusluonnoksen mukaan näistä seikoista annettaisiin säännöksiä erityisesti maaseutuohjelman osalta. Maaseutuohjelman hyväksyy komissio.

EU:n uuden maaseutuasetusluonnoksen mukaan asetukseen sisältyisivät perussäännökset niistä toimenpiteistä, joita ohjelmaan voidaan sisällyttää ja ohjelman toteuttamiseen osoitetuin varoin tukea. Toimenpiteet eivät olennaisesti eroa kuluvan kauden eli nykyiseen EU:n maaseutuasetukseen sisältyvistä. Niihin kuuluisivat edelleen tukitoimenpiteet tiedon välittämiseksi, neuvontapalvelujen käytön, tilan johtamisen ja lomituspalvelujen edistämiseksi sekä maataloustuotteiden, ruokatarvikkeiden ja maatilojen laatujärjestelmien edistämiseksi, investoinnit aineelliseen ja aineettomaan omaisuuteen maatilojen ja yritystoiminnan kehittämiseksi, sekä peruspalvelujen ja kylien kunnostaminen maaseutualueilla. Toimenpiteisiin sisältyisi myös erilaisia tukia luonnononnettomuuksien korvaamiseksi ja estämiseksi sekä muun muassa metsitykseen ja erilaisiin met-

sätaloustoimenpiteisiin, tuottajaryhmien perustamiseen, maatalouden ympäristö- ja ilmastotoimenpiteisiin, luonnonmukaiseen viljelyyn, Natura 2000 -toimenpiteiden ja vesipuitedirektiivin toimeenpanoa koskeviin toimiin, luonnonhaittakorvauksiin ja eläinten hyvinvointiin, yhteistoimintaan, riskinhallintaan ja vakuutusmaksuihin. Lisäksi siinä ja yleisasetuksessa olisi säännökset Leader-toimintaryhmien valinnasta, toiminnasta ja toiminnan tukemisesta. Uutta olisi yhteistyön painottaminen sekä erityisen Euroopan innovaatioverkoston luominen, johon sisältyisi myös kansallisen verkoston luominen ja siihen liittyvät toimijaryhmät.

Jäljempänä perusteluissa asetulusonnoksen säännöksillä tarkoitetaan asetulusonnoksen mukaisia säännösehdotuksia. EU:n uudessa maaseutuasetulusonnoksessa määriteltäisiin tarkemmin tuettava investointi ja annettaisiin säännökset pinta-alaperusteisista tuista, tuettavien hankkeiden valinnasta, ohjelman toimeenpanoon myönnettävästä teknisestä avusta, sekä erilaisista yhteistyöverkostoista. Asetulusonnoksessa on myös säännökset varojen jakamisesta ohjelmassa sekä maaseuturahaston enimmäisrahoitusosuudesta, menojen tukikelpoisuudesta, toimenpiteiden todennettavuudesta ja valvottavuudesta ja ennakkomaksuista. Lisäksi asetulusonnoksessa on säännöksiä jäsenvaltion velvollisuuksista, toimielimistä, joita jäsenvaltion edellytetään nimeävän ohjelman toteuttamisesta aiheutuvien tehtävien hoitamiseen sekä näistä tehtävistä, seurantaindikaattoreista ja seurannasta sekä arvioinnista ja tehtävien delegoinnista. Asetulusonnoksessa on lopuksi säännökset kilpailuoikeutta ja valtiontukea koskevien säännösten suhteesta ohjelmaan sisältyviin toimenpiteisiin.

EU:n horisontaaliasetusluonnokseen sisältyvät nykyisen EU:n rahoitusasetuksen tavoin säännökset sekä EU:n maatalousrahaston että EU:n maaseuturahaston varojen käytöstä, jäsenvaltion maksajavirastosta ja todentamisviranomaisesta, tilaneuvontajärjestelmästä, talousarvion soveltamisesta, maksusitoumuksista ja maksuista, komission tarkastuksista ja tiedonsaannista, rahastojen varojen tilinpidosta, epäsäännönmukaisuuksista varojen käytössä ja niiden seurauksista, unionin varojen taloudellisten etujen valvo-

misesta, yhdennetystä valvontajärjestelmästä sekä erilaisista tarkastuksista, tietojen antamisesta komissiolle sekä tuensaajien julkistamisesta.

Säännökset siitä, millaisia selvityksiä jäsenvaltion on edellytettävä tuen saajalta tuen maksamiseksi, sisältyvät EU:n horisontaaliasetusluonnokseen ja sen nojalla annettaviin yksityiskohtaisiin komission säädöksiin. Samoin tuen saajan luona suoritettavista paikan päällä tehtävistä tarkastuksista on säännökset mainitussa neuvoston ja parlamentin asetusluonnoksessa. Valvonnassa tai muuten havaituista epäsäännönmukaisuuksista aiheutuu yleensä tuen takaisinperintä siltä osin, kuin epäsäännönmukaisuus on vaikuttanut tuen maksuun. Tämän lisäksi epäsäännönmukaisuudesta voi aiheutua myös erillinen hallinnollinen seuraamus.

Myös SEUT 107—109 artiklassa tarkoitettua valtiontukea koskevat komission säädökset ja säännöt uusitaan siten, että niiden voimassaoloaika vastaa uutta rahastokautta 2014—2020. Maaseudun kehittämisen tukijärjestelmissä valtiontukisäännöt tulevat sovellettaviksi lähinnä muuhun kuin suoraan maatalouden alkutuotantoon liittyvissä yritysten tukemista koskevilla tukijärjestelmissä. Tällaisia ovat erityisesti perustamissopimuksen 87 ja 88 artiklan soveltamisesta vähämerkityksiseen tukeen annettu komission asetus (EY) N:o 1998/2006, tiettyjen tukimuotojen toteamisesta yhteismarkkinoille sovellettaviksi perustamissopimuksen 87 ja 88 artiklan mukaisesti (yleinen ryhmäpoikkeusasetus) annettu komission asetus (EY) N:o 800/2008 ja alueellisia valtiontukia koskevat suuntaviivat vuosille 2007—2013 (2006/C 54/08).

Vähämerkityksistä tukea koskevan asetuksen mukaan erillistä valtiontuki-ilmoitusta ei ole tarpeen tehdä sellaisesta tuesta tai tukijärjestelmästä, jonka mukaisesti yksittäiselle pk-yritykselle myönnetty tuki kolmen verovuoden aikana ei ylitä 200 000 euroa. Tällainen tuki on myönnettävä nimenomaan vähämerkityksisen tuen ehdoin ja tuen saaja on velvollinen seuraamaan hänelle myönnettyä tällaista tukea.

Komissio valmistelelee parhaillaan uutta vastaavaa asetusta. Tuen määrää ja edellytyksiä ei ole tarkoitus muuttaa, mutta asetusluon-

noksen mukaan jäsenvaltion lainsäädännölle asetetaan tiukempia velvoitteita ja tuen seurantaan varten olisi perustettava keskusrekisteri, johon olisi sisällytettävä tiedot kaikista jäsenvaltiossa myönnettyistä vähämerkityksisistä tuista. Vuodesta 2016 alkaen tuensaajan ei olisi enää välttämätöntä itse seurata näitä tukiaan. Asetuksessa myös täsmennettäisiin yrityksen käsitettä tukikumulaation seurannassa ja yrityksen tukikelpoisuuden suhteen.

Yleisen ryhmäpoikkeusasetuksen mukaisesti jäsenvaltio voi tehdä komissiolle ilmoituksen sellaisista valtiontuista, jotka täyttävät asetuksen mukaiset edellytykset, siten, että ne julkaistaan EU:n virallisessa lehdessä, mutta komissio ei tee niistä erillistä tutkintaa ja hyväksymispäätöstä. Tukijärjestelmän käyttöönotto voi siten tapahtua varsin nopeasti. Yleiseen ryhmäpoikkeusasetukseen sisältyvät muun muassa säännökset alueellises-tuesta, alueellisesta investointi- ja työllisyystuesta, Pk-yrityksille myönnettävästä investointi- ja työllisyystuesta ja ympäristön-suojeluun myönnettävästä tuesta. Lisäksi asetukseen sisältyy säännöksiä tukintensiteetistä, tukikelpoisista kustannuksista, tuen läpinäkyvyydestä, kasautumisesta, kannustavasta vaikutuksesta ja valvonnasta. Asetuksen soveltamisaika päättyy vuoden 2013 lopussa. Sen jälkeenkin asetuksen nojalla ilmoitusvelvollisuudesta vapautetut tuet säilyvät vapautettuina vielä kuuden kuukauden mukautumisjakson ajan.

Komissio uusii myös tämän asetuksen. Uuden asetusluonnokseen sisältyvät samat ilmoitusvelvollisuudesta poikkeamisen kohteet kuin voimassa olevaan asetukseenkin. Uuden ryhmäpoikkeusasetusluonnoksen mukaan komissio kuitenkin asettaisi nykyistä tiukempia edellytyksiä poikkeamiselle ilmoitusvelvollisuudesta. Komissio muun muassa laskisi pk-yritysten investointituen tukitasoa nykyisestä 15—35 prosentista 10—20 prosenttiin. Sen sijaan alueellisen investointituen enimmäismäärä määräytyisi aluetukikartan perusteella kuten tähänkin asti. Aluetukikarttaa ei vielä ole. Toisaalta asetusluonnokseen sisältyy edelleen mahdollisuus alueelliseen toimintatukeen ja mukaan on otettu pk-yrityksille aloitustuki. Asetusluonnoksessa edellytettäisiin tuelta myös kannustavaa vaikutusta, pk-yritysedellytysten täyttymistä

määräajan tuen myöntämisestä, yhtenäisen verkkosivun perustamista, mihin on koottu tiedot kaikista asetusluonnoksen mukaisista tukijärjestelmistä, yksittäisten myönnettyjen tukien julkaisemista, tukijärjestelmistä myönnettyjen tukien vaikutusten arviointia poikkeusmahdollisuuden säilyttämiseksi sekä rekisterin perustamista, missä säilytetään tuen myöntämisen kannalta merkitykselliset tiedot 10 vuoden ajan tuen myöntämisestä.

Komissio valmistelee myös erillistä ryhmäpoikkeusasetusta, joka koskisi muun muassa laajakaistarakentamista, innovaatioita, kulttuuria ja kulttuuriperinnön säilyttämistä, sekä urheilua ja monitoimi-infrastruktuuria.

Maataloutta ovat koskeneet eri valtioneutuksäännöt kuin muuta yritystoimintaa. EY:n perustamissopimuksen 87 ja 88 artiklan soveltamisesta maataloustuotteiden tuottamisen, jalostamisen ja kaupan pitämisen alalla toimiville pienille ja keskisuurille yrityksille myönnettävään valtioneutukseen sekä asetuksen (EY) N:o 70/2001 muuttamisesta annettuun komission asetukseen (EY) N:o 1857/2006 sisältyy vastaava mahdollisuus poiketa maatalouden alkutuotantoa koskevien tukien osalta valtioneutuksen ilmoitusvelvollisuudesta. Komission kautta 2014—2020 koskevaan asetusluonnokseen sisältyvät säännökset vastaavista toimenpiteistä, mutta lisäksi maataloustuotteiden jalostusta ja kaupanpitämistä harjoittavien yritysten tuet. Näihin on sovellettu kuluvalle kaudella yleistä ryhmäpoikkeusasetusta.

Maatalouden alaa koskevat lisäksi komission suuntaviivat vuosiksi 2007—2013 (2006/C 319/01) sekä komission asetus Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 87 ja 88 artiklan soveltamisesta vähämerkityksiseen tukeen maataloustuotteiden tuotannon alalla (EY) N:o 1535/2007. Myös nämä valtioneutuksäännöt korvataan uusilla suuntaviivoilla ja ryhmäpoikkeusasetuksella, jotka koskevat vuosia 2014—2020.

Komission valtioneutuksääntöjä on annettu myös muilta aloilta tai tiettyjä toimenpiteitä koskevana ja ne on tullut ottaa huomioon myönnettäessä tukea suoraan yritystoimintaan tai siten, että etu tulee suoraan tietyn yrityksen tai elinkeinonalan hyväksi.

2.3 Nykytilan arviointi

Maaseudun kehittämisen tukijärjestelmät, pinta-alaperusteiset osarahoitteiset tuet mukaan lukien, sisältyivät aikaisemmin maaseutuelinkeinojen rahoituslakiin (329/1999), joka oli luonteeltaan puitelaki. Laki ja sen nojalla annetut runsaat asetukset koettiin perustuslain kannalta ongelmaksi, minkä vuoksi lain tukitoimenpiteet sisällytettiin erillisiin lakeihin, joihin hallinnointilaki ja maaseudun kehittämiseen myönnettävistä tuista annettu laki kuuluvat. Tavoitteena oli vähentää eritasoisia normeja ja tehdä lainsäädäntö helpommin avautuvaksi. Koska tukijärjestelmien perusteena kuitenkin on sekä neuvoston että komission antama runsas suoraan sovellettava EU:n lainsäädäntö, kansallinen laki ei yksin riitä yksinkertaistamaan tukijärjestelmää. Lain nojalla on edelleen annettu valtioneuvoston ja ministeriön asetuksia, joita sovelletaan eri tukiin. Sen lisäksi Maaseutuvirasto antaa määräyksiä teknisuonteisista asioista, jotka liittyvät lähinnä tuen hakemiseen ja maksamiseen.

Sekä nykyinen hallinnointilaki että maaseudun kehittämiseen myönnettävistä tuista annettu laki painottuvat hyvin voimakkaasti kauden 2007—2013 Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelman toteuttamiseen, vaikka niiden soveltamisala ei suljakaan ulkopuolelle vastaavia kansallisia tukijärjestelmiä. Näin ollen kummankin lain toimituutta on tarpeen arvioida suhteessa siihen, miten toisaalta EU:n lainsäädäntö mahdollistaa kansalliset lainsäädännölliset ratkaisut ja millaisia valintoja on tehty jo itse maaseutuhjelman valmistelussa.

Tukijärjestelmät ovat pääasiassa välineitä joilla toteutetaan ohjelman tavoitteita. EU:n lainsäädäntö ohjaa hyvin voimakkaasti kansallisen hallinnon toimintaa tässä suhteessa.

Ohjelmakauden 2007—2013 kehittämisohjelmien hallinnoinnin rakenne on järjestetty EU-lainsäädännön edellyttämän tehtävien jaon ja eriyttämisen periaatteen mukaan. Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelman toteutus on jaettu maa- ja metsätalousministeriön, Maaseutuviraston, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten, kuntien ja paikallisten toimintaryhmien kesken. Joissain tapauksissa tämän on katsottu johtaneen eriäviin

tulkintoihin eri tehtäviä hoitavien hallintoelinten välillä. Koska EU-ohjelmissa tehtävien selkeä jako ja erottelu jäsenvaltion lainsäädännössä on EU:n rahoituksen edellytys, lainsäädännöllä on rajatut mahdollisuudet puuttua viranomaisten eriäviin tulkintoihin. Käytännössä kyse onkin eri hallintoelinten toimintatapojen yhteensovittamisesta koulutuksen ja ohjauksen kautta.

EU:n nykyinen maaseutuasetus toisaalta tarjoaa mahdollisuuden käyttää erilaisia tukijärjestelmiä, joista jäsenvaltio voi valita maaseutunsa kehittämistä parhaiten palvelevat käyttöönsä. Toisaalta kyseinen asetus myös asettaa rajoitteita sille, millaisia tukiehtoja voidaan asettaa. Yksityiskohtaisimmin on säädetty pinta-alaperusteisista tuista. Kylien kehittämistä, yleishyödyllisiä investointeja ja yleistä maaseutuelinkeinojen kehittämisen hanketoimintaa koskevat säännökset ovat huomattavasti joustavampia ja niissä voidaan ottaa enemmän huomioon eri jäsenvaltioiden erilaiset tarpeet.

Koska Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelma painottuu huomattavalta osin luonnonhaittakorvauksiin ja ympäristötukeen ja merkittävältä osin myös maatalouden rakennetukeen, tämä on väistämättä vaikuttanut ohjelman muiden toimenpiteiden valintaan ja siten tarpeeseen säätää niistä lailla. Ohjelman kannalta vaikuttavimmiksi toimenpiteiksi tässä mielessä on katsottu maaseudun yritystoiminnan tukeminen, elinkeinojen yleiset kehittämishankkeet ja muut maaseudun yleiset kehittämishankkeet sekä toimintaryhmien työn tukeminen.

Työ- ja elinkeinoministeriö on pääasiallisesti vastuussa yritystoiminnan ohjaamisesta ja tukemisesta. Tähän on osoitettu olennainen osa rakennerahastojen varoista. Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalalla yritystoiminnan tukeminen on ollut toissijaista ja rajoittunut ensiasteen maataloustuotteiden jalostusta lukuun ottamatta vain mikroyritysten tukemiseen. Kokonaisuus huomioon ottaen yritystoiminnan tukijärjestelmät tältä osin ovat olleet selkeät.

EU:n nykyisessä maaseutuasetuksessa yritystoiminnan tuet ja hanketuet, myös toimintaryhmien rahoituskiintiöstä toteutetut, sisältyvät asetuksen 52 artiklan mukaisesti toimenpiteisiin sekä koulutus- ja tiedonvälitys-

hankkeiden osalta 21 artiklaan. Kansallinen ratkaisu sen sijaan on ollut, että yritystukia myönnetään käynnistämistä, investointeja ja kehittämistä koskevinä erillisinä tukina. Tätä ovat tukijärjestelmien toimeenpanoon osallistuvat sekä tuen saajat erilaisissa koulutus- ja seurantatilaisuuksissa palautteessaan pitäneet jäykkänä. Etenkin kustannusten eriyttäminen ja todentaminen tilanteessa, jossa yritykselle on myönnetty sekä investointi- että kehittämistukea on koettu jäykäksi. Myös aloitusvaiheen tuen kohdentaminen yksinomaan henkilötyövuosikustannuksiin enintään kahden henkilötyövuoden osalta on koettu rajoitavaksi, koska yrityksen perustamisaiheessa toiminnan käynnistäminen ideasta liiketoimintaa harjoittavaksi yritykseksi vaatii huomattavan paljon muutakin kuin pelkästään työntekijöiden palkkaamista. Tavoitteena alun perin oli helpottaa ensimmäisten vieraiden työntekijöiden palkkaamista madaltamalla palkkauskustannuksia, mutta yksinomaan tätä ei ole pidetty riittävänä, koska se ei ota huomioon erityyppisiä yrittäjiä ja yrityksiä.

Myös hanketoimintaan luotiin erilliset tukimuodot, koska niillä on osin EU:n nykyisestä maaseutuasetuksesta johtuvia erilaisia tukiedellytyksiä. Lisäksi tavoitteena oli luoda selkeä tukijärjestelmä, jossa samantyyppisillä tukikohteilla on omat tukiehtonsa, jolloin kustakin tuesta tehdään erillinen päätös. Samoin tarkoituksena oli eriyttää hanketoiminta siten, että ainoastaan koulutus- ja tiedonvälityshankkeisiin olisi voinut sisältyä valtiontukea. Tällaista toimenpiteiden eriyttämistä siten, että tukiehtojen vuoksi hankkeisiin sisältyneet toimenpiteet on jaettava erillisiksi hankekokonaisuuksiksi, hankkeita toteuttavat järjestöt ja muut toimijat ovat pitäneet hankelana. Järjestelmän on katsottu aiheuttavan ylimääräistä hankehallintoa. Valtiontukisääntöjen ulottuvuus hanketoiminnassa on myös koettu ongelmaksi, sillä ne saattavat asettaa rajoitteita muissakin hankkeissa kuin vain koulutus- ja tiedonvälityshankkeissa.

Muutoin tukia sinänsä on pidetty tarpeellisina ja vaikuttavina, mikä on ilmennyt myös ohjelman vaikutusarvioinneissa. Niiden perusteella on kuitenkin vaikea erottaa, mikä merkitys tuella on ollut sen johdosta, että ohjelmaan on sisällytetty yritystukijärjestelmä tai hanketukijärjestelmä, ja mikä vaikutus on

ollut kansalliseen lakiin ja sen nojalla annettuihin asetuksiin sisältyneillä ratkaisulla.

Sen sijaan arvioinneissa on selkeästi pidetty puutteena sitä, ettei tukea ja sen maksua ole mahdollista hakea sähköisesti. Koska viljelijätukia on jo ollut mahdollista hakea sähköisesti, on yritys- ja hanketukijärjestelmän yksinomaan paperille laadittuihin asiakirjoihin perustuvaan menettelyyn kohdistunut arvostelua. Kun tukihakemukset on tehtävä va-kiolomakkeella ja hakemukseen liitettävä vaaditut asiakirjat, näiden käsittely yksinomaan paperille laadittuina asiakirjoina ja asiakirjojen kopioiminen on koettu hankalaksi, varsinkin jos asiakirjat alun perin on laadittu sähköisesti ja ne pitää erikseen tulostaa.

Myös hallinnossa on jatkuva tarve tehostaa toimintaa ja etsiä sellaisia tapoja toteuttaa tukijärjestelmiäkin, missä tukien hallinnointi on mahdollisimman nopeaa, luotettavaa ja kustannustehokasta. Sähköisen asianhallintajärjestelmän puutetta on tässä suhteessa pidetty olennaisena. Vaikka sähköinen asiointi ensisijaisesti onkin tietotekninen ja tietojärjestelmäkysymys, asiaan vaikuttaa myös kyseistä tukijärjestelmää koskeva yleislainsäädäntö sekä varsinainen tukilainsäädäntö. Lainsäädäntö sinänsä on mahdollistanut sähköisen asioinnin niinkin, että myös allekirjoitus tehdään sähköisesti. Hallinnon valmiudet käsitellä tällä tavalla tulleita hakemuksia ovat kuitenkin olleet niukat. Asiaan ovat vaikuttaneet lähinnä hakemuksen vireille tuloa koskevat säännökset, koska sähköisesti jätetty asiakirja on oikean viranomaisen saatavilla, kun se on tallennettu järjestelmän, mutta paperille laadittu asiakirja on oikealla viranomaisella vasta, kun se on jätetty myös alueellisesti oikealle viranomaiselle. Lisäksi hallinnossa hakemuksia on joka tapauksessa jouduttu jossakin vaiheessa käsittelemään paperimuodossa, vaikka tietoja hakemuksista onkin tallennettu rekistereihin.

Erytyisesti suurten kuittimäärien kopioiminen tuen maksua haettaessa on koettu erittäin raskaaksi sekä yritystukia että hanketukia maksettaessa. Korkeakouluilla ja muilla julkisilla organisaatioilla on kehittyneet kirjanpito- ja hallintojärjestelmät, joiden avulla kustannukset on eriteltävissä ja todennettävissä. Niiden hyödyntäminen on ollut puutteellista, mutta osittain tämä on johtunut

EU:n lainsäädännön tiukoista vaatimuksista kustannuksen tukikelpoisuuden todentamisessa.

Ylipäätään maksumenettely, jossa tuen maksamiseksi edellytetään kaikkien tuettaviin kustannuksiin liittyvien kuittien esittämistä, on herättänyt vastustusta sen jälkeen, kun työ- ja elinkeinoministeriössä otettiin osittain käyttöön mahdollisuus käyttää niin sanottuja yksinkertaistettuja kustannusmalleja. Erytyisesti kertakorvausmenettelyn käyttöönottoa on ehdotettu useassa yhteydessä ja varsinkin toimintaryhmät ovat esittäneet sen käyttöön ottamista. Tällöin maksu perustuu sen todentamiseen, että ne toimenpiteet, joihin tuki on myönnetty, on toteutettu hyväksyttävällä ja todennettavalla tavalla. Kiinteän tukiosuuden sisällyttämisessä tukeen puolestaan tuettavan toiminnan välittömät palkkakustannukset korvataan todellisten kulujen ja niistä esitettyjen maksutietojen mukaisina, mutta muut, niin sanotut välilliset kustannukset korvataan kiinteänä prosenttiosuutena palkkakustannuksista. Tämän kustannusmallin käyttöön ottamiseksi maa- ja metsätalousministeriö on tilannut tutkimuksen Peller-von taloustutkimus PTT:ltä, joka kuluvan ohjelmakauden hanketukien perustella on arvioinut menettelyn soveltuvuutta maaseutuohjelman mukaiseen hanketoimintaan. Alustavien tietojen perusteella ei ole yksiselitteistä, että suurimmat hanketoimijat kuitenkin siirtyisivät kaikissa tilanteissa käyttämään tätä menettelyä. On mahdollista, että kuittiperusteisen, todellisiin kustannuksiin perustuvan maksumenettelyn säilyessä tätä menettelyä myös olisi käytetty ja käytettäisiin edelleen, jos se olisi lopputuloksen kannalta hakijalle edullisempi.

Maatalouden rakennetukijärjestelmää on kuluneella ohjelmakaudella pidetty joustavana ja sen avulla on voitu toisaalta toteuttaa ohjelmaan sisältyneitä rakennetoimenpiteitä ja toisaalta ohjata kansallisia tukivaroja kul-loinkin tarpeellisiksi katsottuihin kohteisiin. Järjestelmän sopeuttaminen uuteen ohjelma-kauteen on välttämätöntä tehdä ennen ohjelman toimeenpanon aloittamista. Tämä on kuitenkin tarkoituksenmukaisinta toteuttaa erillisenä lainsäädäntöhankkeena, jonka yhteydessä arvioidaan perusteellisemmin tukijärjestelmiä ja sitä koskevaa lainsäädäntöä.

Sama koskee porotalouden rakennetukilainsäädäntöä.

3 Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

3.1 Tavoitteet

Esityksen tavoitteena on, että kansallinen lainsäädäntö ja hallinnointijärjestelmä mahdollisimman tehokkaasti tukevat seuraavan EU:n maaseuturahaston ohjelmakauden eli vuosien 2014—2020 Manner-Suomen maaseutuohjelman toteuttamista siltä osin kuin on kysymys maaseudun yritysten ja hanke-toiminnan tukemisesta. Tavoitteena on myös, että maatalouden rakennetukijärjestelmän toteuttamista voidaan jatkaa mahdollisimman pitkälle voimassa olevin ehdoin vuonna 2014. Sama koskee porotalouden rakennetu-

Maaseudun yritystoimintaa on tarkoitus tukea myös ohjelmakauden 2014—2020 varoin EU:n ohjelmia koskevan lainsäädännön ja uusien valtioneuvoston päätösten rajoissa. Kansallisen lainsäädännön avulla on tarkoitus toisaalta joustavoittaa tukivarojen käyttöä sekä menettelyjä ja toisaalta ohjata varoja kohteisiin, joiden avulla erityisesti on mahdollista edistää sekä uusien yritysten syntymistä maaseudulle että vahvistaa jo toimivia yrityksiä. Tavoitteena on, että tällä tavoin luodaan työpaikkoja ja vähennetään olevien työpaikkojen poistumista, mikä osaltaan lisää maaseudun elinvoimaisuutta sekä työ- että asuinpaikkana. Vuosina 2007—2012 yritystukea on kaikkiaan myönnetty vastaaviin toimenpiteisiin vuosittain noin 50 miljoonaa euroa ja tavoitteena on, että myönnettävissä olevan yritystuen taso säilyy vähintäänkin samana vuosina 2014—2020. Erityisenä tavoitteena on maataloustuotteiden jalostusalan yritysten kasvu siten, että pienten yritysten määrä kasvaa. On ilmeistä, että rakennerahojen varoja osoitetaan nykyistä vähemmän Etelä- ja Länsi-Suomeen, jolloin myös yritysten tukemiseen käytettävissä olevat varat vähenevät. Jotta yritystukijärjestelmä muodostaisi tasapainoisen kokonaisuuden, tarkoituksena on mahdollistaa myös mikroyrityksiä suurempien eli pienten yritysten

tukeminen tarvittaessa EU:n maaseuturahaston varoin ehdotetun uuden lainsäädännön mukaisesti.

Samaan suuntaan vaikuttaa myös hanke-toiminta, jonka avulla voidaan sekä kehittää yleisen elinkeinotoiminnan edellytyksiä että parantaa maaseutua asuin-, elin- ja toimintaympäristönä. Tällöin tarkastellaan maaseutua laajasti siten, että myös maaseudun tuotamat arvot julkishyödykkeinä kuten virkistyskäytössä ja maaseutu osana ympäristöä otetaan huomioon.

Toimintaryhmien työn jatkaminen mahdollistettaisiin ja samalla menettelyjä joiltakin osin yksinkertaistettaisiin, jotta toimintaryhmät voivat keskittyä olennaisimpaan tehtäväänsä eli paikallisyhteisönsä aktivointiin.

Tarkoituksena on nopeuttaa tutkimustiedon ja uusien maa- ja metsätalouden innovaatioiden käyttöönottoa elinkeinotoiminnassa verkostoitumista edistämällä.

Tavoitteena on myös keventää ohjelman ja tukijärjestelmän hallinnointiin liittyviä menettelyjä ja niistä aiheutuvia kustannuksia siirtymällä sähköiseen asianhallintaan ja ottamalla käyttöön yksinkertaistettuja tukien maksumenettelyjä. Tämä vähentäisi henkilöstön tarvetta tukijärjestelmän toimeenpanossa, joskin alkuvaiheessa on odotettavissa, että järjestelmien käytön opettelu hidastaa sähköistä asiointia ja toisaalta sähköisen asianhallintajärjestelmän luominen alkuvaiheessa aiheuttaa lisäkustannuksia.

Tavoitteena on myös, että tukijärjestelmien ja tuensaajien julkisuutta koskevat vaatimukset toteutetaan tavalla, joka takaa toisaalta tarvittavan avoimuuden, mutta ei tuo julkisellaisia tietoja, jotka voivat aiheuttaa haittaa tuensaajille ja yritystoiminnalle.

Ohjelmien hallinnoinnin osalta tavoitteena on yksinkertaistaa ja yhtenäistää EU-ohjelmia ja kansallisia ohjelmia koskevia säännöksiä sekä panna täytäntöön EU-lainsäädännön edellyttämät jäsenvaltion toimielimiä ja niiden tehtävien järjestämistä koskevat säännökset.

3.2 Toteuttamisvaihtoehdot

Esitykseen sisältyvät lakiehdotukset koskevat pääasiassa maaseudun kehittämiso-

jelman hallinnoimiseksi ja tukijärjestelmien toimeenpanemiseksi välttämättömiä säädöksiä.

Sekä EU:n uuden maaseutuasetuksen, horisontaaliasetuksen ja rahastojen yleisasetuksen luonnokset samoin kuin uudet valtioneutukisäännöt rajoittavat olennaisesti kansallista lainsäädäntövaltaa siltä osin kuin kysymys on tuensaajista, tuettavista toimenpiteistä, tuen määrästä ja tukitarkoituksista. Joissakin tukikohteissa EU:n lainsäädäntö rajoittaa jopa tukimuodonkin käyttöä. Lisäksi EU:n lainsäädäntö asettaa huomattavan paljon velvoitteita kansalliselle ohjelmatoiminnalle ja hallinnolle EU:n varoja käytettäessä.

Mitä lähempänä tukitoimenpiteet ovat maatalouden harjoittamista ja maataloustuotteiden tuottamista ja jalostamista, sitä tiukemmat rajoitteet EU:n lainsäädäntö asettaa kansalliselle lainsäädännölle. Joissakin kohdin kansallinen toimivalta rajoittuu vain tukijärjestelmien toimeenpanon menettelykysymyksiin tai pelkästään vaihtoehtoisten mallien valintaan ja toimivaltaisesta hallintoelimestä ja sen tehtävistä päättämiseen.

Enemmän päätösvaltaa tähän asti on ollut yritystukien myöntämisessä, mutta niissäkin valtioneutukisäännökset ovat jatkuvasti tiukentuneet. Yleishyödyllisessä hanketoiminnassakin, joka toistaiseksi on ollut varsin vapaasti tuettavissa, valtioneutukisäännöt ovat tarkentuneet sen suhteen, milloin voittoa tavoittelemattomassa toiminnassa kuitenkin ollaan niin lähellä yritystoimintaa, että siinä on kilpailun vääristymisen vaara. Tällainen tilanne on lähellä, kun tuetaan esimerkiksi kuntien omistamia yrityshalleja tai -kyliä, joissa toimivilta yrityksiltä ei peritä käypää vuokraa kaikista palveluista, joita vuokratuun tilaan liittyy, tai kehittämisspalveluissa ollaan niin kiinteästi yksittäisen yrityksen liiketoiminnan avustamisessa, ettei niitä joko neuvonnan räätälöinnin vuoksi voida hyödyntää muiden yritysten toiminnassa tai tulos kuuluu jo yrityksen liikesalaisuuden piiriin.

Rahoituskaudella 2000—2006 samaan lakiin eli maaseutuelinkeinojen rahoituslakiin (329/1999) sisällytettiin kaikki silloisiin maaseudun kehittämistä koskeviin ohjelmiin sisältyvät toimenpiteet ympäristötukea ja luonnonhaittakorvausta myöten sekä lisäksi kansallisesti rahoitetut maatalouden rakenne-

tukitoimenpiteet. Mainitussa laissa myös viitattiin runsaasti EU:n (tuolloin Euroopan yhteisön) lainsäädäntöön, minkä vuoksi sitä pidettiin vaikeaselkoisena. Lisäksi sen nojalla annettiin runsaasti eri tukijärjestelmiin liittyviä sekä valtioneuvoston että maa- ja metsätalousministeriön asetuksia. Osaksi tästä syystä sekä sen johdosta, että perustuslaista johtuen asetuksiin sisältyviä säännöksiä valmistelussa on katsottu tarpeelliseksi siirtää eräiltä osin lakiin, seuraavan eli nykyisen rahastokauden lainsäädännössä ympäristötoimenpiteiden tukemista ja luonnonhaittakorvauksia koskevat säännökset siirrettiin luonnonhaittakorvauksesta, maatalouden ympäristötuesta sekä eräistä muista ympäristön ja maaseudun tilan parantamiseen liittyvistä tuista annettuun lakiin. Lisäksi yritys- ja hanketuista säädettiin omassa eli maaseudun kehittämiseen myönnettävistä tuista annetussa laissa ja maatalouden investointi- ja aloitus- tuista maatalouden rakennetuista annetussa laissa. Porotalouden rakennetuista on lisäksi olemassa erillinen lainsäädäntö.

EU:n lainsäädäntö on jo itsessään runsasta. Ohjelman toimeenpanoa voisi tarkastella siitä lähtökohdasta, että EU:n lainsäädäntöä sovelletaan sellaisenaan ja ne kansalliset lisärajoitteet, joita tarvitaan, sisältyisivät yksinomaan ohjelmaan komission hyväksymänä lisäehtoina. Perustuslain kannalta tällainen ratkaisu ei ole perusteltu, sillä tukijärjestelmiin ja niiden toimeenpanoon sisältyy tarve sellaisille kansallisille säädöksille, joita ei voida säätää lakia alemmalla tasolla. Tällaisia ovat muun muassa kaikki valvontaa ja takaisinperintää koskevat säännökset. Lisäksi lakiin on sisällytettävä perussäännökset myös niistä sekoista, joista annetaan alemman asteisia säännöksiä.

EU:n uudessa maaseutuasetusluonnoksessa ei ole enää yritystukien ja maatalouden rakennetukien osalta yhtä jyrkkää rajaa kuin EU:n nykyisessä maaseutuasetuksessa. Ne olisi mahdollista sisällyttää samaan lakiin, jolloin tukijärjestelmiä olisi mahdollista yhtenäistää ja yksinkertaistaa samoin kuin EU:n lainsäädännössä tehdään. Toistaiseksi maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan yritystukia on kuitenkin pyritty sovittamaan yhteen työ- ja elinkeinoministeriön yritysten tukemista koskevan lainsäädännön kanssa ja

hanketoiminnan tukien osalta vastaavien, EU:n rakennerahastoista rahoitettavien toimenpiteiden kanssa. Yritys- ja hanketukien sisällyttäminen samaan lakiin myös tulevalla ohjelmakaudella yhdenmukaistaa jo sinänsä niitä maaseudun kehittämistä koskevia maaseudun tuki- ja hallinnointijärjestelmiä, jotka eivät liity suoraan maatalouden harjoittamiseen. Tässä yhteydessä maatalouden rakennetukien sovittaminen samaan lakiin olisi vaativa tehtävä. Ottaen huomioon, että ehdotettu kansallinen lainsäädäntö on jouduttu valmistelemaan keskeneräisen EU:n lainsäädännön perustella, valmistelussa ei ole pidetty tarkoituksenmukaisena tässä vaiheessa yrittää näiden kolmen tukijärjestelmän sisällyttämistä samaan lakiin. Hallinnon keventämiseksi ja tukijärjestelmien yksinkertaistamiseksi tätä mahdollisuutta on kuitenkin tarpeen myöhemmin selvittää.

Sen sijaan valmistelussa on tarkasteltu, saavutetaanko voimassa olevan lain mukaisilla tukijärjestelmillä niiden nykyisin ehdoin tehokkaasti ne tavoitteet, jotka EU:n uuden maaseutuasetusluonnoksen ja rahastojen yleisasetusluonnoksen mukaan ohjelman toimenpiteillä ja rahoituksella on tarkoitus saavuttaa. Tarkasteltavana on ollut, ovatko nykyiset tuet sellaisinaan soveltuvia myös uudelle ohjelmakaudelle vai onko tarpeen muuttaa tukimuotoja, tuensaajia, tukikohteita tai tuen maksumenettelyjä.

Tällöin on ilmennyt, että nykyisen tukijärjestelmän säilyttäminen täysin ennallaan ei ole mahdollista EU:n lainsäädännön muutosten vuoksi. Lisäksi tavoitteet keventää hallintoa aiheuttavat tarvetta muuttaa myös osin tukiehtoja. Koska tarvetta rajoittaa tuensaajia ei ole ilmennyt, vaihtoehtojen arviointi on koskenut lähinnä toimintaa, jota EU:n lainsäädännön rajoissa voidaan tukea. Erityisesti huomiota kiinnitettiin tällöin yritystoiminnan kehittämisen tukemiseen. Kun tarkasteltavana olivat sekä myönnetyn yritystoiminnan tuen jakautuminen investointeihin, yrityksen käynnistämisen ja yrityksen kehittämiseen, huomio kiinnittyi investointien merkittävään osuuteen tukitoiminnassa ja kehittämiseen myönnetyn tuen huomattavan vähäiseen määrään. Tämän vuoksi yritystukien sisäisiä rajoja on katsottu tarpeelliseksi esittää puret-

tavaksi ja toisaalta painottaa yritystoiminnan kehittämistä muulla tavoin.

Hanketoiminnassa todettiin sama tarve esittää purettavaksi hanketuella toteutettavien toimenpiteiden sisäisiä rajoja. Tarkasteltavana oli mahdollisuus sisällyttää yhteen kehittämishanketukeen kaikki hanketoiminnan tuki. Tämä osoittautui kuitenkin toimintaryhmien toiminnalle hankalaksi, koska tällöin olisi jouduttu luopumaan mahdollisuudesta koota yhteen paikallista toimintaa yhdeksi laajemmaksi, toimintaryhmän vastuulla olevaksi hankkeeksi. Tämän vuoksi erillinen hanketyyppi katsottiin tarkoituksenmukaiseksi säilyttää, mutta siten muutettuna, että nykyisen koordinoitihankkeen sijaan ehdotetaan uutta teemahanketta, joka paremmin ottaa huomioon toimintaryhmän työn strategisen luonteen, mutta sallii silti riittävää joustavuutta hanketoimijoiden valinnoissa.

Tarkasteltavina ovat olleet myös ohjelmien hallintojärjestelmän erilaiset vaihtoehdot. Vaikka rahastojen yleisasetusluonnoksessa ehdotetaan säädettäväksi rahastojen yhteisistä säännöistä, rahastokohtaisissa säännöissä kuitenkin asetettaisiin toisistaan poikkeavia vaatimuksia eri rahastojen kansalliselle hallinto- ja valvontajärjestelmälle. Tämän vuoksi olisi edelleen tarpeen säätää EU:n eri rahastojen varoin toteutettavien ohjelmien hallinnoinnille erilliset kansalliset lait. Ohjelmien hallinnointia koskevat säännökset olisi voitu ottaa tukijärjestelmiä koskevien lakien yhteyteen, mutta kuluvan ohjelmakauden säädösrakennetta pidettiin tarkoituksenmukaisempaan lainsäädännön selkeyden kannalta.

3.3 Keskeiset ehdotukset

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki maaseudun kehittämisen tukemisesta, jolla kumottaisiin laki maaseudun kehittämiseen myönnettävistä tuista, sekä laki maaseudun kehittämisohjelmien hallinnoinnista, jolla kumottaisiin nykyinen hallinnointilaki.

Maaseudun kehittämisen tukemisesta annettavassa laissa säädettäisiin maaseudun yritysten tukemisesta, maaseudun hanketoiminnasta sekä paikallisten toimintaryhmien Leader-toimintatapaan kuuluvasta tukemisesta. Lakiin sisältyisi vain yksi tukijärjestelmä yri-

tyksille, maaseutuyrityksen yritystuki. Tukea voitaisiin myöntää pienille yrityksille sekä lisäksi maataloustuotteiden jalostukseen keskisuurille yrityksille. Keskeisiä yritystuella tuettavia toimenpiteitä voisivat olla muun muassa toiminnan aloittaminen ja investoinnit. Yritystoiminnan alkuvaiheessa voitaisiin myöntää aloitustukea, jossa edellytetään jo tuen saamiseksi yrityksen rekisteröintiä ja liiketoimintasuunnitelmaa. Investointitukea perinteisen aineelliseen ja aineettoman omaisuuden hankintaan voitaisiin myöntää vain jo toimivalle yritykselle. Tavoitteena olisi yritystoiminnan laajentaminen tai kehittäminen.

Maatalouden harjoittajia voitaisiin tukea, kun he laajentavat toimintaansa maatalouden ulkopuolelle. Muita maaseutuyrityksiä voitaisiin tukea, jos ne ovat mikroyrityksiä tai enintään pieniä yrityksiä. Sen sijaan yrityksiä, jotka harjoittavat maataloustuotteiden jalostusta ja kaupan pitämistä, voitaisiin tietyissä tilanteissa tukea silloinkin, kun ne ovat suurempia kuin pienet yritykset, mutta kuitenkin enintään keskisuuria. Tällöin yrityksen koon arvioinnissa noudatetaan komission suositusta pk-yrityksen määritelmästä. Kuluvalle ohjelmakaudellakaan Manner-Suomen maaseutuohjelmasta ei ole rahoitettu suuria yrityksiä.

Yritystoimintaa tuettaessa keskityttäisiin erityisesti uuden EU:n maaseutuasetusluonnoksen 18 ja 20 artiklan mahdollistamiin toimenpiteisiin. Investoinnit säilyisivät edelleen merkittävässä asemassa tukikohteina.

Hanketoimintaa ehdotetaan tuettavaksi siten, että olisi yksi yleinen kehittämishanketuki, jonka avulla voisi tukea alueen ja sen asukkaiden ja muiden toimijoiden yleistä hyvinvointia, maaseudun elinvoimaisuutta, yleistä elinkeinojen kehittämistä sekä yleishyödyllisiä investointeja. Lisäksi toimintaryhmille voitaisiin myöntää tukea teema-hankkeisiin siten, että hanke muodostuisi erillisistä toimenpiteistä, joita paikalliset tahot valitun teeman mukaisesti toteuttaisivat, mutta tuen hakijana olisi pelkästään toimintaryhmä. Toimintaryhmä myös vastaisi tuen myöntäjään nähden hankkeesta. Toisaalta toimintaryhmä vastaisi siitä, että hanketoteuttajat saavat maksun tekemistään toimenpiteistä.

Esityksessä myös ehdotetaan muutettavaksi joiltakin osin tuen hallinnointijärjestelmää siten, että hakemuksen voisi tehdä sähköisesti. Myös paperilomakkeelle laaditun hakemuksen voisi jättää muulle kuin toimivaltaiselle elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle siten, että hakemus tulee vireille jo sen saavuttua tahansa elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle. Samoin hakemus tulisi vireille jättämällä se toimintaryhmälle. Sama koskisi myös tuen maksuhakemuksia toimintaryhmiä lukuun ottamatta.

Tuki voitaisiin myöntää joko siten, että tuetun toimenpiteen kustannukset korvattaisiin tuen saajalle tämän osoitettua kustannuksen syntyneen ja esitettyä siitä kirjanpitositteet sekä muut asiakirjat toteutetusta toimenpiteestä tai käyttäen hyväksi mahdollisuutta maksaa tuki kertakorvauksena, kiinteänä tukiosuutena tai vakiokustannusten perusteella. Tällöin riittäisi, että tuen saaja luotettavasti osoittaa toteuttaneensa toimenpiteet, joihin tuki päätöksen mukaan on myönnetty. Kiinteää tukiosuutta käytettäessä kirjanpitositteet tulisi kuitenkin esittää kustannuksista, joihin perustuen kiinteä tukiosuus muista kustannuksista lasketaan.

4 Esityksen vaikutukset

4.1 Taloudelliset vaikutukset

Vaikutukset valtiontalouteen

Esitys koskee maaseudun kehittämisen tukijärjestelmää, joka voidaan toteuttaa joko yksinomaan EU:n varoin, osaksi EU:n ja osaksi kansallisin varoin tai kokonaan kansallisin varoin. Vaikka ehdotettu laki maaseudun kehittämisen tukemisesta ei suljekaani pois mahdollisuutta kokonaan kansallisista varoista rahoitetun tuen käyttämiseen, ensisijaisesti kysymys on kuitenkin osarahoitetun Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelman toteuttamiseksi tarvittavat yritys- ja hanketukijärjestelmät, teknisen avun sekä toimintaryhmien ja maaseudun innovaatioryhmien tukemisen sisältävästä lainsäädännöstä.

Yksinomaan kuluvan kauden Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelman

2007–2013 toimintalinjojen 1,3 ja 4 (nk. alueelliset toimenpiteet) sekä teknisen avun EU:n (momentti 30.10.61) ja valtion rahoitusosuudeksi on (momentti 30.10.62) on varattu valtion talousarvioissa yhteensä 864 miljoonan euron valtuus sitoumusten eli pääasiassa tukipäätösten tekemiseen koko ohjelmakauden aikana. Sitoumuksista aiheutuvat maksut painottuvat voimakkaasti kuluvan kauden loppuvuosille. Valtion talousarvioehdotuksessa vuodelle 2014 on ehdotettu otettavaksi EU:n osuudeksi yhteensä 86,2 miljoonan euron määräraha momentille 30.10.61 ja vastaavaksi valtion osuudeksi 80,9 miljoonan euron määräraha momentille 30.10.62 eli yhteensä 167,1 miljoonaa euroa, josta teknisen avun osuus on 9,6 miljoonaa euroa. Vuodelle 2014 ei ole ehdotettu uutta myöntämismäärävaltuutta, vaan ainoastaan mahdollisuus käyttää vuoden 2013 myöntämismäärävaltuutta, jos siitä jää osa käyttämättä kuluvana vuonna.

Uuden kauden maaseutuohjelman toimeenpanoon tarvittavat varat on ehdotettu siirrettäväksi momentille 30.10.64, jolta maksettaisiin sekä EU:n osuus että valtion osuus alueelliseen ja paikalliseen maaseudun kehittämiseen sekä tekniseen apuun tarvittavasta rahoituksesta. Momentilta voitaisiin maksaa myös kokonaan kansallisesti, lähinnä EU:n lainsäädännöstä johtuvia korjauksia mukaan lukien kuluvan ja aikaisempien kausien ohjelmasta johtuvat korjaukset. EU korvaa jäsenvaltion menoilmoitusten perusteella toteutuneet menot, joista EU:lta sen rahoitusosuuksena saatu palautus tuloutetaan valtion talousarvioon momentille 12.30.02. Valtion lopulliseksi menoksi ohjelmasta jää siten vain momentilta 30.10.64 maksettava valtion rahoitusosuus.

Kun kuluvan kauden ohjelma tulee suljetuksi, momenttien 30.10.61 ja 30.10.62 käyttö nykyisen ohjelman toteuttamiseen päättyisi ja uuden ohjelman menot rahoitettaisiin yksinomaan momentilta 30.10.64. Kyseiselle momentille on ehdotettu vuodelle 2014 kuluvan kauden vastaavan rahoituksen mitoituksen perusteella 17,8 miljoonan euron määrärahaa, jota voitaisiin käyttää ohjelmakauden 2014–2020 Manner-Suomen maaseudun kehittämissuunnitelmaa toteuttavien hankkeiden ja ohjelman toteutukseen liittyvän teknisen avun EU:n maaseuturahastosta maksettavan

sekä valtion rahoitusosuuden maksamiseen. Määrärahasta voitaisiin maksaa myös ohjelman toteuttamiseen tarvittavan enintään 20 henkilötyövuoden palkkakustannukset sekä aikaisempien ohjelmakausien kansallisesti rahoitettavista velvoitteista aiheutuvien menojen maksut. Lisäksi momentille on ehdotettu otettavaksi valtuus tehdä ohjelmakauden 2014–2020 kohdistuvia myöntämispäätöksiä 105,9 miljoonalla eurolla, josta pääosan arvioidaan siirtyvän käytettäväksi vuodelle 2015. Momentin määräraha ja myöntövaltuus, jotka tarkistetaan myöhemmin vastaamaan komission hyväksymää ohjelmaa ja sen osarahoituksen tasoa, koskisi pääosin ehdotetun uuden maaseudun kehittämisen tukemisesta annettavan lain mukaisia toimenpiteitä.

Koko kaudella 2007–2013 maaseudun kehittämiseen Manner-Suomen maaseudun kehittämissuunnitelmassa käytettävissä oleva julkinen rahoitus on yhteensä 6 770 miljoonaa euroa, josta Leader-toimintaa, muita yritys- ja hanketukia sekä teknistä apua koskevan rahoituksen osuus on ollut 952 miljoonaa euroa. Julkisesta rahoituksesta saadaan kuluvalle kaudella pääosa valtion talousarviosta momenteilta 30.10.61 ja 30.10.62 sekä lähes 90 miljoonaa euroa muun muassa kunnilta Leader-toimintaa sekä laajakaista- ja vesihuoltohankkeita varten. Vuosia 2014–2020 koskevan Manner-Suomen maaseutuohjelman rahoituksen kokonaismääräksi arvioidaan muodostuvan noin 6,8 miljardia euroa, josta vastaavien edellä mainittujen toimenpiteiden osuudeksi arvioidaan vastaavan suuruisen rahoituksen. Määrät sisältävät sekä EU:n että valtion ja muun kansallisen julkisen rahoituksen. Rahoitus ehdotetun lain mukaisiin toimenpiteisiin säilyisi siten samantasoisena kuin kuluvalle ohjelmakaudellakin, mutta kuntien rahoitusosuuden arvioidaan vähenevän kuluvaan kauteen verrattuna. Menojen arvioidaan ajoittuvan myös uudella kaudella kuluvaan kautta vastaavasti. Kuluvan kauden ohjelmasta sidottuja menoja voidaan maksaa vielä kaksi vuotta ohjelmakauden päättymisen jälkeen eli vuoteen 2015 asti (N+2 -säätö). Uudella ohjelmakaudella on esitetty otettavaksi käyttöön N+3 -säätö, mikä merkitsisi menojen maksamisen jatkumista vuoteen 2023 saakka.

Kuluvan kauden ohjelman rahoitukseen on arvioitu käytettävän yksityistä rahoitusta noin 0,8 miljardia euroa. Mikäli yritystukien osuus kasvaa ja hankerahoituksen osuus vastaavasti vähenee arvioidulla tavalla, muun kuin julkisen rahoituksen osuuden arvioidaan myös kasvavan vastaavasti. Julkiseen rahoitukseen luetaan myös julkisyhteisöjen julkiset varat, jotka osoitetaan käytettäväksi tutettavaan hankkeeseen sillä edellytyksellä, että valtion talousarvioon otetuissa varoissa on oikeus käyttää varoja asianomaiseen tarkoitukseen.

Tämäkään rahoitus, joka ohjelman mukaisesti käytetään ohjelman toteutukseen, ei kokonaan siirry valtiontalouden ulkopuolelle. Osa hankerahoituksesta maksetaan erilaisille valtion organisaatioille, jotka hankkeiden toteuttajina osallistuvat näin maaseudun kehittämiseen. Varsinkin yliopistoilla ja tutkimuslaitoksilla on merkittävä rooli hanketoimijoina maaseudun kehittämisessä. Vastaavanlaisen rahoituksen arvioidaan jatkuvan myös uudella kaudella.

Kaudella 2007—2013 on käytettävissä teknisenä apuna 49,9 miljoonaa euroa julkista rahoitusta Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelman toimeenpanoon. Uuden kauden ohjelman toimeenpanoa varten arvioidaan tarvittavan teknistä apua hieman kuluvaan kautta enemmän. Ohjelmaa valmisteltaessa määritellään koko ohjelmakautta koskeva henkilötyövuosien määrä, joka on käytettävissä teknisenä apuna ohjelman toimeenpanoa varten.

Lakiin sisältyvä asianhallinnan sähköistäminen olisi kysymyksessä olevien tukien osalta toteutettu jossakin vaiheessa joka tapauksessa. Sähköistämisen ajankohta sopii kuitenkin toteutettavaksi parhaiten ohjelma-kauden vaihteessa, jolloin on mahdollista ottaa sujuvasti huomioon myös lainsäädäntöön tarvittavat muutokset sekä ne muutokset, jotka johtuvat EU:n lainsäädännöstä. Tällaisia ulkoisvaikutteisia kustannuksia syntyy esimerkiksi siitä rekisterijulkisuudesta, jota EU:n lainsäädäntöön suunnitellaan. Asianhallintajärjestelmän sähköistämisen tietojärjestelmäkustannuksiin sisältyy erillinen kustannuserä, joka syntyy pääasiassa Maaseutuvirastossa tietojärjestelmän uusimisesta varsinkin yritys- ja hanketukien osalta. Näihin

kustannuksiin sisältyvät myös rakennetukien tietojärjestelmän uusimisen kustannukset asianhallintajärjestelmän yhdistämisen johdosta. Lisäksi käyttöönotto edellyttää ylimääräistä koulutusta. Tukihallinnon kustannuksiin sisältyy lisäksi hallinnon henkilöstö- ja muita toimintakustannuksia, joita rahoitetaan viranomaisten toimintamäärärahoista. Näitä kustannuksia syntyy maa- ja metsätalousministeriössä, Maaseutuvirastossa sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksissa.

Kuluvalla kaudella on toistaiseksi tehty yhteensä yli 10 000 myönteistä tukipäätöstä. Lisäksi tehdään jonkin verran kielteisiä päätöksiä. Yhden hakemuksen keskimääräiseksi käsittelykustannukseksi ilman sähköistä asiointia on arvioitu muodostuvan noin 2 000 euroa, kun mukaan lasketaan sekä haku-, maksu, seuranta-, valvonta- ja mahdolliset takaisinperintäkustannukset. Määrä tosin vaihtelee tukikohteittain. Vaikka hallintokustannusten arvioidaan aivan alkuvaiheessa jonkin verran lisääntyvän uusien käytäntöjen johdosta, ohjelman loppupuolella etenkin yksinkertaistettujen kustannusmallien odotetaan tuovan säästöä hallintokustannuksissa.

Vaikutukset yrityksiin

Siinä tapauksessa, että maataloustuotteiden jalostusta harjoittavien yritysten määrä kasvaa tavoitteiden mukaisesti ja tukielpoisten mikroyritysten ja pienten yritysten tietämys tukimahdollisuuksista lisääntyy, yritystukea saatetaan hakea nykyistä enemmän, mikä vaikuttaa käytettävissä olevien varojen jakautumiseen yritystoiminnan ja hanketoiminnan tukiin. Tällainen kehitys saattaa vahvistaa maaseudun yritysten kilpailukykyä nykyisen kauden tukijärjestelmiä tehokkaammin.

Uuden EU:n maaseutuasetusluonnoksen mukaan maataloustuotteiden jalostuksen osalta tukitaso voi olla enintään 40 prosenttia hyväksyttävistä kustannuksista. Kansallisella päätöksellä tuki maataloustuotteiden jalostukseen ja kaupan pitämisen investoinneissa sovitetaan yhteen muille sektoreille myönnettävän yritystuen kanssa. Vuosille 2014—2020 komissio on esittänyt yleiseen ryhmäpoikkeusasetukseen sisältyvän alueellisen investointituen tukitasojen alentamista viidellä prosenttiyksiköllä. Tämä heijastuu maatalo-

ustuotteiden jalostusta ja kaupan pitämistä koskeviin EU:n asettamien ehtojen mukaisiin ja kansallisella päätöksellä määriteltäviin tukitasoihin, mikä toisaalta voi heikentää tuen vaikuttavuutta verrattuna nykyiseen kauteen.

Maatalouden, maataloustuotteiden jalostuksen ja elintarvikkeiden ulkopuolisen liiketoiminnan tukeminen toteutetaan uuden EU:n maaseutuasetusluonnoksen 20 artiklan mukaisena tukena. Tuensaajia voivat olla mikro- ja pienyritykset, maatilat sekä maatalouden ensiasteen jalostusta harjoittavat keskisuuret yritykset. Pääsääntöisesti tukea kohdennetaan mikroyrityksille sekä maataloille, jotka useimmiten ovat kokoluokaltaan mikroyrityksiä. Tälläkin kaudella tukea on kohdennettu näille ryhmille.

Maaseudun yritystuki muodostaa yhden tukimuodon, jota voidaan myöntää yrityksen perustamiseen. Samoin yritysinvestoinnit olisivat tuettavia kohteita edelleen. Tavoitteena olisi muuhun kuin varsinaiseen maatalouteen liittyvän toiminnan luominen ja kehittäminen. Eri tarkoituksiin suunnattavien tukien yhdistämisen yhdeksi tukimuodoksi ei odoteta lisäävän valtion menoja, mutta yritysten mahdollisuudet hyödyntää tukea paranevat, kun sen käyttö on nykyistä joustavampaa.

Yrityksen perustamiseen kohdennetun yritystuen, joka korvaisi kuluvalle kaudella käytössä olleen yritysten käynnistystuen, odotetaan soveltuvan alkaville yrityksille nykyisiä tukijärjestelmiä paremmin, koska tukea olisi mahdollista käyttää aikaisemmassa vaiheessa yrityksen elinkaariajattelussa. Tuettavien yritysten määrän odotetaan lisääntyvän ja yritystoiminnan monipuolistuvan. Tähän suuntaan vaikuttaisivat myös hanketoiminnassa tuettaessa yleisiä yritystoiminnan edellytyksiä koskevia hankkeita.

Huolimatta yritystoiminnan edistämisen tavoitteista ja etenkin uusien yritysten aloittamisen tukemisesta tukitoiminnassa kuitenkin aina otetaan huomioon yritysten välinen terve kilpailu. Tukea ei myönnetä siten, että jo olemassa oleville yrityksille aiheutuisi tuesta vähäistä suurempaa haittaa. Tukijärjestelmä ei siten vääristä kilpailua.

Sähköisen tukihaun ja yksinkertaistettujen kustannusmallien odotetaan vähentävän yritysten hallinnollista taakkaa siten, että itse hakemiseen liittyvien asiakirjojen hallinta

helpottuisi ja tuen ja sen maksun hakeminen nopeutuisi. Tämä puolestaan sekä vähentäisi yritysten kustannuksia että vapauttaisi henkilöstöä taloushallinnosta itse tuotanto- ja yritystoimintaan.

4.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan

Esityksessä ei ehdoteta olennaisia muutoksia viranomaisten keskinäisiin tehtäviin ja toimivaltoihin maaseudun yritystoiminnan ja hanketoiminnan tukia hallinnoitaessa.

Tukijärjestelmästä kokonaisuutena vastaisi edelleen maa- ja metsätalousministeriö ja sen hallinnointijärjestelmästä Maaseutuvirasto. Tukijärjestelmien toimeenpano eli tuen myöntö, maksaminen, seuranta, valvonta ja takaisinperintä kuuluisi pääosin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksille. Toimintaryhmien toimintarahaa myöntö ja maksaminen sekä maaseudun innovaatioryhmien toimintarahaa sekä teknisen avun maksaminen pääosin kuitenkin keskitettäisiin Maaseutuvirastoon.

Ohjelman toimeenpanossa maa- ja metsätalousministeriö toimisi edelleen hallintoviranomaisena, Maaseutuvirasto maksajavirastona ja todentamisviranomaisena yksityinen tilintarkastusorganisaatio, joka valittaisiin kilpailuttamalla. Todentamisviranomaisen tehtäviä ei esitetä siirrettäväksi julkiselle viranomaiselle tai sellaisen valvontaan.

Tuki- ja maksuhakemusten vireilletuloon on ehdotettu muutoksia siten, että kirjallisen tukihakemuksen voisi jättää mihin tahansa elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukseen. Kuluvasta kaudesta poiketen hakemus, joka on toimitettu väärään elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukseen, olisi ensin rekisteröitävä siten, että hakemuksen perustiedot olisi ensin tallennettava asianhallintajärjestelmään ennen hakemuksen toimittamista toimivaltaiselle elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle. Kokonaisuutena tämä ei lisää työmäärää, mutta se voi painottaa sitä hiukan eri tavalla kuin aikaisemmin.

Toisaalta sähköisen asioinnin odotetaan merkittävästi vähentävän tallennustyötä sähköisen haun yleistäessä. Maatalouden suoria tukia koskevista tukihakemuksista on tehty noin 40 prosenttia sähköisesti ja keväällä

2013 jo 57 prosenttia. Ainakin rahastokauden loppupuolella odotetaan myös maaseudun kehittämistuista vähintään saman verran hakemuksia tehtävän sähköisesti. Tähän on hyvät edellytykset, koska varsinkin hanketuissa hakijoina on suuria organisaatioita, jotka jo nyt olisivat hakeneet tukea sähköisesti, jos se olisi ollut mahdollista.

Myös yksinkertaistettujen kustannusmallien käytön odotetaan vähentävän työtä tukea myöntävässä ja maksavassa viranomaisessa kokonaisuutenakin, vaikka etenkin alkuvaiheessa on todennäköistä, että opettelu vie jonkin verran aikaa ja työn painopiste ainoastaan muuttuu, kun se vähenee maksamisessa ja lisääntyy myöntämisessä. Tuen myöntöpäätökseen on näissä tilanteissa sisällytettävä kaikki tuen saamiseksi edellytetyjen toimenpiteiden yksilöinti niin tarkasti, että yksinomaan niiden toteuttamisen perusteella maksatus voidaan toteuttaa.

Kun tukijärjestelmää koskevassa laissa sallittaisiin myös elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten erikoistuminen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista annetun lain mukaisesti valtioneuvoston asetuksella sekä toisen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen käyttö hakemuksen käsittelyssä, vaikka itse ratkaisua ei siirrettäisikään, ehdotetun lain mukaisia tukia olisi mahdollista käsitellä toisinkin kuin toimivaltasäännös suoraan osoittaa. Tämä mahdollistaisi elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten henkilöstövoimavarojen joustavan käytön. Vaikka menettelyssä on mahdollista menettää joissakin tilanteissa alueellisen tietämyksen tuomaa osaamista, samalla kuitenkin voitaisiin saada joustavuutta tukijärjestelmien toimeenpanossa.

4.3 Ympäristövaikutukset

Maaseudun kehittämistä koskevien tuettavien toimenpiteiden läpileikkaavina teemoina ovat innovaatiot, ympäristö ja ilmastonmuutos. Maaseudun yritystoiminnan osalta ilmastonmuutoksen ja vesien tilan parantamisen haasteisiin pyritään vastaamaan tukemalla esimerkiksi uuden teknologian käyttöön ottamista, kannustamalla energiatehokkaiden prosessien ja ravinteiden kierrätystä edistävien toimintatapojen käyttöön ottamista, kehit-

tämistä ja innovointia sekä edistämällä tiedon lisääntymistä yrityksissä. Ratkaisuja näiden tavoitteiden saavuttamiseksi voidaan tehdä lähes yksinomaan yritystasolla, sillä yritysten lähtökohtatilanteet ja tavoitteet, osaaminen ja kehittämisaktiivisuus vaihtelevat. Toisaalta ilman kannustavaa tukijärjestelmää tällaisiin huomiota kuin tukijärjestelmien ollessa helpokosti käytettävissä näiden tavoitteiden edistämiseen.

Paikallislähtöisillä lyhyillä tuotanto- ja toimitusketjuilla on positiivisia ympäristö- ja ilmasto vaikutuksia. Luomutuotteiden kysynnän lisääntyminen osaltaan aktivoi jalostus-sektoria ja alkutuotantotoimintaa mukaan lukien alkuperärotuisten eläinten ylläpidon edistäminen ja niistä saatavien tuotteiden jalostus ja markkinointi. Vaikka näiden tuotteiden kysyntä lisääntyykin, monesti paikallismarkkinat ovat kuitenkin niin pienet, ettei ilman toimivaa tukijärjestelmää tarvittavaa kannustinta tarvittavaan investointiin tai kehittämiseen ole. Tällöin myös positiivinen vaikutus ympäristöön jää toteutumatta.

Ympäristövaikuttavuuden aikaansaamiseksi merkitystä on uusiutuvan energian raaka-aineiden käytön ja uusiutuvan energian tuotannon lisäämisellä sekä palvelu- ja tuotanto-toiminnan kehittämisellä siten, että toimitilojen energiatehokkuutta ja logistisia ratkaisuja parannetaan. Peltojen ulkopuolisen bioenergian raaka-aineiden hyödyntämisellä on suotuisaa vaikutusta maisemanhoitoon ja biodiversiteetin edistämiseen ja vesiensuojelun vaikutuksia samanaikaisesti. Eräänä keskeisenä tavoitteena on biotaloutta edistävän yritystoiminnan tukeminen, mikä puolestaan luo edellytyksiä myönteisten ympäristö- ja ilmastomuutosten aikaan saamiselle, joihin ohjelman seurannassa tullaan kiinnittämään huomiota uuden EU:n maaseutuasetusluonnoksen edellyttämällä tavalla.

Kehittämishanketuen avulla voidaan toteuttaa ympäristön tilaa parantavia yhteisöllisiä hankkeita. Hankkeet puolestaan voivat edistää esimerkiksi bioenergian käyttöä, luontoreitistöjen perustamista ja asuin ympäristöjen parantamista sekä maisemasuunnitelmien laatimista. Ympäristöön liittyviä kehittämis-toimia voidaan toteuttaa sekä laajemmassa

mittakaavassa että paikallisesti toteutettavina hankkeina.

4.4 Yhteiskunnalliset vaikutukset

Vaikutukset alueiden kehitykseen

Suomessa eri maaseutualueiden välillä ja niiden sisällä voi olla huomattaviakin eroja, jotka johtuvat esimerkiksi maantieteellisistä ja historiallisista seikoista. Ehdotetun lain mukaisilla toimenpiteillä voidaan maaseudun kehittämisohjelman varoin osittain suoraan ja osittain välillisesti vaikuttaa toisaalta alueiden kilpailukyvyyn säilymiseen ja toisaalta sen parantamiseen.

Alueellisen kehityksen yhteiskunnallista vaikuttavuutta on mahdollista lisätä etenkin ehdotetun lain mukaisilla koulutus- ja tiedonvälitystoimenpiteillä samoin kuin tähänkin asti. Uutena hanketoiminnan kohteena lakiin sisältyvä yhteistyötoiminnan edistäminen on toimenpide, jonka avulla on mahdollista nopeuttaa etenkin maaseudun hyvinvointia lisäävien uusien ratkaisujen tehokasta käyttöönottoa. Kun yhteistoiminta kattaa mahdollisimman laajan maaseutualueen, estetään tai ainakin hidastetaan sellaisten alueiden muodostumista, jotka ovat vaarassa syrjäytyä muun yhteiskunnan kehittymisen vauhdista.

Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuusvaikutukset

Sekä maaseutuohjelman valmistelussa että sen toimeenpanoa koskevan lainsäädännön valmistelussa on otettu huomioon sekä EU:n lainsäädännöstä seuraava velvoite että Suomen kansallisesta lainsäädännöstä, perustuslaki mukaan lukien, seuraava velvoite ottaa huomioon eri toimenpiteiden suunnittelussa ja toteuttamisessa naisten ja miesten välisen tasa-arvon edistäminen. Valmistelussa on noudatettu hallituksen vuosille 2012–2015 hyväksymää tasa-arvo-ohjelmaa, jonka tavoitteena on saada ministeriöt ottamaan tasa-arvo huomioon kaikessa toiminnassaan. Valmistelussa on lähdetty siitä, että ohjelma koskee hallinnonala kokonaisuudessaan.

Koska ohjelman seurantaan kuuluu myös tasa-arvovaikutusten seuranta, ehdotetun maaseudun kehittämisen tukemista koskevan

lain toimeenpanokin on toteutettava siten, että tasa-arvovaikutuksia on mahdollista seurata ja arvioida. Käytännössä tämä tarkoittaa, että koko ehdotettu lainsäädäntö asetukseineen ja määräyksineen on toimeenpantava siten, että sen avulla kumpaakin sukupuolta olevat henkilöt kokevat tulevansa kohdelluksi tukea hakiessaan tasavertaisesti siten, ettei hakijan sukupuoli ole määräävä tekijä tuen myöntämisessä. Sama koskee myös muuta henkilöön liittyvää yhdenvertaisuutta. Siten ikä, terveydentila, uskonto, etninen tausta ja vastaavat seikat eivät ole tuen saamisen esteenä ilman perusteltua syytä. Tällainen syy on esimerkiksi täysi-ikäisyyttä koskeva tukiedellytys. Samoin on mahdollista, ettei yksinyrittämisen tukeminen ole tarkoituksenmukaista tilanteessa, jossa yrittäjäksi aikovalla on sellainen vamma, että suunniteltu yritystoiminta ei yksinkertaisesti ole puolueettomasti arvioiden mahdollista. Sen sijaan vammaisuus sinänsä ei olisi tuen saamisen este. Tuen avulla on päinvastoin mahdollista tukea yrityksiä, joissa erilaisissa tehtävissä on vammaisia henkilöitä, jos tällaisella yrityksellä on kannattava liikeidea ja riittävät taloudelliset ja henkilöresurssit sen toteuttamiseen. Tällaisen toiminnan vaikutukset osaltaan lisäävät yhdenvertaisuutta.

Lain nojalla toteutetaan Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelmasta rahoitettavaa alueellista ja paikallista toimintaa. Yhtenä Leader-toimintatavan tavoitteena on lisätä osallistumista paikalliseen toimintaan. Kun tuen avulla luodaan mahdollisuuksia edistää monimuotoisesti paikallista toimintaa, toiminnalla vaikutetaan samalla tasa-arvon lisääntymiseen edistettäessä työn ja yrittäjyyden kehittämistä sekä toimimalla elämänlaatua ja hyvinvointia lisäävällä tavalla tuettavia hankkeita valittaessa. Leader-toimintatavan tavoitteet on asetettu erikseen miehille ja naisille. Lisäksi toimintaryhminä toimivien yhdistysten jäsenmääriä ja hallitusten kokoonpanoa seurataan myös sukupuolittain, jolloin voidaan vaikuttaa yhtäläisiin osallistumismahdollisuuksiin.

Lisäksi eri ikäryhmien asemaan voidaan vaikuttaa etenkin toimintaryhmien hanketoiminnassa siten, että tuettavien hankkeiden valinnassa kiinnitetään huomiota muun muassa nuorten asemaan maaseudulla, mihin

ohjelmassakin edellytetään kiinnitettäväksi huomiota. Etenkin nuorten määrä on vähentynyt rajusti varsinkin Itä- ja Pohjois-Suomen maaseutualueilla. Ilman toimenpiteitä näiden alueiden houkuttelevuuden ei arvioida tulevaisuudessa nousevan merkittävästi nuorten keskuudessa korkean työttömyyden ja palveluiden heikkenemisen vuoksi. Suuntaamalla hanketoimintaa aktiivisesti siten, että nuoret itse osallistuvat hankkeeseen ja toisaalta toimenpiteitä kohdentamalla nuorille parannetaan heidän harrastus- ja elinkeinomahdollisuuksiaan.

Yhdenvertaisuuteen ja sen edistämiseen katsotaan kuuluvan myös alueellinen tasa-arvo, johon Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelman tavoitteet ja toiminnot keskittyvät. Lakia toimeenpantaessa alueellisilla tasa-arvotavoitteilla ja toiminnoilla tasoitetaan eri alueiden muun muassa syrjäisyydestä, vaikeista luonnonoloista, vinoutuneesta ikärakenteesta, rakennetyöttömyydestä, markkinoiden rajallisuudesta ja elinkeinomahdollisuuksien vähäisyydestä johtuvia eroja, jotka ilmenevät asukkaiden arjessa ja toimeentulomahdollisuuksien erilaisuutena. Alueellisen tasa-arvon toteutumista ohjelmassa seurataan asetettujen tavoitteiden ja indikaattoreiden avulla.

Sukupolvivaikutukset

Tuettavaa toimintaa edellytetään toteuttavan kestävästä kehitystä noudattaen. Tällä tarkoitetaan muun muassa sellaisten alueellisten, ympäristöön vaikuttavien ja energian käyttöön sekä uusiutumattomien luonnonvarojen käyttöä koskevien ratkaisujen tekemistä, joilla säilytetään tuettava ympäristö elinkelpoisena tulevaisuudessa. Tukea ei myönnetä toimintaan, jonka seurauksena varsinkin paikallisissa ja alueellisissa ratkaisuisa vaikutetaan sellaisten toimenpiteiden toteuttamiseen, joilla on pitkävaikutteisia huomattavan haitallisia vaikutuksia asuin- ja elinympäristöön.

5 Asian valmistelu

5.1 Valmisteluvaiheet ja -aineisto

Maa- ja metsätalousministeriö asetti vuonna 2011 rahastokauden 2014–2020 maaseutuohjelman valmistelua varten laajan sidosryhmistä ja hallinnon edustajista koostuvan valmisteluorganisaation, johon kuuluu muun muassa huhtikuussa 2011 tehdyllä päätöksellä MMM019:07/2011 asetettu maaseudun yritystykä ja alueellisia kehittämistykä valmisteleva työryhmä. Työryhmän työtä ohjaa samana päivänä tehdyllä päätöksellä MMM019:00/2011 asetettu Euroopan unionin maatalous- ja maaseutupolitiikan uudistuksen valmistelun koordinaatiotyöryhmä. Ensiksi mainitulla työryhmällä on vielä valmisteluelimenään useita epävirallisia työryhmiä yritys- ja hanketukia varten. Toimintaryhmiä varten on erillinen työryhmä. Työryhmissä valmisteltiin tukijärjestelmien pääasiallinen sisältö, kohdentuminen sekä tuen määrä ja tukimuodot.

Ohjelmaluonnoksen valmistelun aikana maa- ja metsätalousministeriö avasi kansalaisille suunnatun verkkopalvelukyselyn maaseudun kehittämisen suuntaamisesta tulevalla ohjelmakaudella Otakantaa.fi -sivustolla.

Maaseudun kehittämisohjelmaa koskevasta luonnoksesta on pyydetty lausunto toukuussa 2013 ministeriön kirjeellä MMM030:00/2013.

Maa- ja metsätalousministeriö asetti myös syyskuussa 2012 tekemällään päätöksellä MMM035:00/2012 maaseudun kehittämis- ja maataloustukien hallintoa valmistelevan työryhmän, jonka tehtävänä on ollut valmistella viljelijätukien ja maaseudun kehittämistoimien hallintomalli siten, että se on selkeä ja tehokas, mahdollistaa vaikuttavien tuloksien syntymisen asiakkaiden hyväksi sekä samalla varmistaa sääntöjen mukaisen yhteisten varojen käytön. Työryhmä on 31 päivänä maaliskuuta 2013 jättänyt väliraportin lainsäädäntöön vaikuttavista toimenpiteistä.

Maa- ja metsätalousministeriö asetti lisäksi 30 päivänä lokakuuta 2012 tekemällään päätöksellä MMM038:00/2012 virkatyönä toteuttavan lainsäädäntöhankkeen maaseudun kehittämistykä ja maatalouden rakennetukia koskevaksi rahastokauden 2014–2020 lainsäädännöksi. Ministeriön luonnonvaraosasto on kuultu erikseen. Lainsäädäntöhankkeessa on toiminut epävirallinen työryhmä, minkä lisäksi valmistelussa on pidetty joitakin ko-

kouksia sekä Maaseutuviraston että eräiden elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten edustajien kanssa. Lisäksi elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksille sekä toimintaryhmien asiamiehille on varattu tilaisuus esittää kommenttejaan valmisteltavana olevasta laista.

Saamelaiskäräjien kanssa on pidetty 4 päivänä syyskuuta 2013 annetun lain (974/1995) mukainen neuvottelu.

5.2 Lausunnot ja niiden huomioon ottaminen

Esitysluonnoksesta on pyydetty lausunto oikeusministeriöltä, opetus- ja kulttuuriministeriöltä, liikenne- ja viestintäministeriöltä, työ- ja elinkeinoministeriöltä, valtiovarainministeriöltä, ympäristöministeriöltä, Ahvenanmaan maakuntahallitukselta, Maaseutuvirastolta, Elintarviketurvallisuusvirastolta, Kilpailu- ja kuluttajavirastolta, tietosuojavaltuutetulta, Verohallinnolta, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksilta, Kuntaliitolta, maakunnan liitoilta, Suomen metsäkeskukselta, Metsätalouden kehittämisskeskus Tapiolalta, saamelaiskäräjiltä, Paliskuntain yhdistys ry:ltä, Elinkeinoelämän keskusliitolta, Suomen yrittäjät ry:ltä, Suomen kyläyhdistys ry:ltä, Maa- ja metsätaloustuottajain keskusliitto MTK ry:ltä ja Svenska lantbruksproducenternas Centralförbund SLC rf:ltä.

Lausunnoissa pidettiin hyvänä sekä tukimuotojen yhdistämistä että sähköistä asiointia. Lausunnoissa kiinnitettiin myös huomiota lausuntopyyntöön perusteena olleen EU:n maaseutuasetusluonnoksen muuttumiseen. Valtiovarainministeriö ja verohallinto katsoivat, ettei luonnoksen mukainen tietojen saaminen verohallinnolta täytä perustuslain mukaisia vaatimuksia. Oikeusministeriö on lausunnoissaan tarkastellut esitysluonnosta perustuslain kannalta ja tällöin erityisesti esittänyt huomioita julkisen vallan ja tehtävän siirrosta hallinnon ulkopuoliselle taholle, soveltamiseen Ahvenanmaalla, itsekriminointisuojaan, hallinnollisiin seuraamuksiin, päätös- ja valitusmenettelyyn sekä toimintaryhmän pääsyyn tietojärjestelmään. Maaseutuvirasto on sekä esittänyt muutoksia säännöksiin että pohtinut tukijärjestelmän toimeenpanoa

samoin kuin monet elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset. Maakunnan liitot esittivät vaikuttavampaa roolia maaseutuohjelman toimeenpanossa ja alueellisen kehittämisen koordinoinnissa ja varsinkin hankkeiden käsittelyä maakunnan liiton yhteistyöryhmässä. Saamelaiskäräjät on katsonut, ettei esitysehdotuksessa oteta huomioon saamelaisten asemaa alkuperäiskansana ja heitä koskevaa kansallista ja kansainvälistä lainsäädäntöä. Suomen kyläyhdistys ry on korostanut toimintaryhmien asemaa ja ehdottanut muutoksia teemahankkeeseen. Lisäksi useissa lausunnoissa esitettiin teknisluonteisia huomiota ja parannusehdotuksia.

Ehdotetut muutokset on esityksen jatkovalmistelussa pyritty pääosin ottamaan huomioon, joskin kaikkia ei ole ollut mahdollista toteuttaa joko odotettavissa olevan EU:n lainsäädännön tai ristiriitaisten muutosehdotusten johdosta.

Oikeusministeriön mielestä todentamisviranomaisen tehtävät olisi perustelua järjestää viranomaislähtöisesti ja, jos se edellyttää poikkeavia järjestelyjä esimerkiksi riippumattomuuden varmistamiseksi, ratkaisua viranomaisorganisaatiota kehittämällä. Esityksessä ei kuitenkaan ehdoteta muutosta nykyiseen käytäntöön. Kilpailutettu tilintarkastusyhteisö on toiminut todentamisviranomaisena koko EU-jäsenyyssajan eikä tähän ole lukuisia hallituksen esityksiä eduskunnassa käsiteltäessä, perustuslakivaliokunnan myötävaikutuksinkaan, esitetty muutoksia. Esityksessä ei myöskään ehdoteta valitusasioissa oikaisumenettelyn käyttöönottoa. Esitys on tältä osin yhdenmukainen valituslautakunnan lakkauttamista koskevaan hallituksen esitykseen sisältyvien lakiehdotusten kanssa.

Esitystä ei myöskään ole pidetty sellaisena, joka erityisesti vaikuttaa saamelaisten asemaan alkuperäiskansana eikä uuden lain tukijärjestelmiä ole suunnattu elinkeinoihin, jotka kuuluvat saamelaisten perinteisiin elinkeinoihin ja siten saamelaisten kulttuuri- ja itsehallinnon piiriin. Porotalouden ja luontaiselinkeinojen rahoituslain muutosehdotus on luonteeltaan tekninen ja tarkoitettu mahdollistamaan voimassa olevan tukijärjestelmän jatkaminen katkeamattomana myös vuonna 2014.

6 Riippuvuus muista esityksistä

Esitys liittyy valtion vuoden 2014 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Eduskunnalle on annettu hallituksen esitys maaseutuelinkeinojen valituslautakunnan lakkauttamista ja valitusten siirtämistä hallintotuomioistuimiin koskevaksi lainsäädännöksi (HE 121/2013 vp). Valituslautakunnan lakkauttaminen ja uudesta valitusviranomaisesta säättäminen vaikuttavat myös tähän esitykseen sisältyviin lakeihin.

Eduskunnalle on tarkoitus antaa hallituksen esitys laiksi Euroopan meri- ja kalatalousrahaston kansallisesta hallinnoinnista, jonka soveltamisalalla on vaikutusta ehdotetun maaseudun kehittämistukia koskevan lain 2 §:ään.

Eduskunnalle on myös tarkoitus antaa hallituksen esitys laiksi työ- ja elinkeinoministe-

riön hallinnonalan ohjelmien ja hankkeiden sekä rakennerahastohankkeiden rahoittamisesta. Esitys voi vaikuttaa ehdotetun maaseudun kehittämistukia koskevan lain 2 §:n soveltamisalaan.

Eduskunnalle on tarkoitus antaa myös esitys laiksi alueiden kehittämisestä ja rakennerahastotoiminnan hallinnoinnista sekä esitys, joka koskee yritystoiminnan tukemista. Kumpikin voi vaikuttaa nyt ehdotettujen lakien sisältöön.

Eduskunnalle on lisäksi tarkoitus antaa hallituksen esitys laiksi julkisen hallinnon yhteisestä asiakaspalvelusta sekä alueiden kehittämisestä annetun lain 10 §:n muuttamisesta, joka voivat vaikuttaa nyt ehdotettujen lakien sisältöön.

Euroopan maaseuturahastoa ja rakennerahastoja koskevan Euroopan unionin lainsäädännön sisältö ja voimaantulon ajankohta vaikuttavat myös ehdotettuihin lakeihin.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1 Lakiehdotusten perustelut

1.1 Laki maaseudun kehittämisohjelmien hallinnoinnista

1 luku. Yleiset säännökset

1 §. Soveltamisala. Lakia on tarkoitus soveltaa maa- ja metsätalousministeriön toimialalla maaseudun kehittämisohjelmien laatimiseen, toteuttamiseen, arviointiin ja seurantaan. Lakia ei näin ollen sovellettaisi työ- ja elinkeinoministeriön eikä muiden ministeriöiden hallinnonalalla toteutettaviin ohjelmiin, vaikka niihin sisältyisi maaseudun kehittämiseen liittyviä toimenpiteitä. Lain soveltamisalaan kuuluvia ohjelmia laadittaessa ja toteutettaessa varmistettaisiin, että eri hallinnonalojen kehittämistoimenpiteet täydentävät toisiaan eikä niissä ole päällekkäisyyttä. Lakia sovellettaisiin maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan maaseudun kehittämisohjelmiin riippumatta siitä, rahoitetaanko ohjelma osaksi tai kokonaan EU:n vai kansallisista varoista.

Maaseudun kehittämisohjelmana pidettäisiin sellaisten kehittämistoimenpiteiden ko-

konaisuutta, jonka suunnittelu ja toteuttaminen on järjestetty yhtenäiseen muotoon, ja jonka tavoitteena on maaseudun elinkeinotoiminnan kehittäminen, maatilatalouden kilpailukyvyyn sekä maaseudun asuin ympäristön ja elämänlaadun parantaminen, uusiutuvien luonnonvarojen kestävä käyttöön edistäminen tai maaseudun kehittäminen muulla vastaavalla tavalla. Lain soveltamisalaan kuuluvien ohjelmien kattaman toiminnan on tarkoitus olla laaja-alaista. Maaseudun elinkeinotoiminnan kehittämiseksi sekä asuin ympäristön ja elämänlaadun parantamiseksi ohjelma voisi sisältää toimenpiteitä kaikkien maaseudulla asuvien olosuhteiden parantamiseksi sekä maaseudulla toimivien yritysten käynnistämisen ja kehittämisen tukemiseksi näiden toimialaan katsomatta. Käytännössä lain soveltamisalaa rajaa ohjelman yhteys EU:n maaseudun kehittämiselle asetettiin tavoitteisiin ja prioriteetteihin sekä vastaaviin kansallisiin strategioihin ja tavoitteisiin.

Ehdotettua lakia on tarkoitus soveltaa maaseudun kehittämisohjelmien kansalliseen ohjelmatyöhön sekä niiden hallinnoinnista vastaavien viranomaisten ja muiden toimielinten tehtävien ja toimivallan järjestämiseen. Oh-

jelmatyöllä tarkoitetaan kehittämisohjelmien, alueellisten kehittämissuunnitelmien ja paikallisten kehittämisstrategioiden laatimista, muuttamista, hyväksymistä ja yhteistoimintaa ohjelmatyöhön osallistuvien toimijoiden kesken. Ohjelmien hallinnoinnilla puolestaan tarkoitetaan kaikkien niiden ohjelman toimeenpanoon kuuluvien tuen myöntämiseen, maksamiseen, varainhoitoon, valvontaan, takaisinperintään, seuraamuksiin, seurantaan, arviointiin, raportointiin, ohjaukseen, tiedotukseen ja järjestelmien ylläpitoon liittyvien tehtävien hoitamista, joita ohjelman toteuttaminen tehokkaasti ja moitteettoman varainhoidon periaatteiden mukaisesti sekä EU:n että kansallisten säädösten perusteella edellyttää.

Ahvenanmaan itsehallintolaissa (1144/1991) säädetään lainsäädäntövallan jaosta valtakunnan ja Ahvenanmaan maakunnan välillä sekä EU:n oikeuden täytäntöönpanosta maakunnassa. Näin ollen se, tulee valtakunnan laki sovellettavaksi maakunnassa toteutettaviin maaseudun kehittämisohjelmiin seuraa suoraan Ahvenanmaan itsehallintolaista.

Kuluvalla ohjelmakaudella Ahvenanmaalla toteutetaan erillistä Ahvenanmaan maakunnan maaseudun kehittämisohjelmaa, jonka hallinnointi ja toimeenpano kuuluvat maakunnan toimivaltaan. Ahvenanmaan maakunta toteuttaisi omaa maaseudun kehittämisohjelmaansa myös tulevalla ohjelmakaudella.

2 §. Suhde Euroopan unionin lainsäädäntöön. Lakia sovellettaisiin EU:n osaksi tai kokonaan rahoittamien ohjelmien ohjelmatyöhön ja hallinnointiin, jollei EU:n lainsäädännöstä muuta johdu. EU:n maaseuturahaston varoista rahoitettavien ohjelmakautta 2014—2020 koskevien maaseudun kehittämisohjelmien ohjelmatyöstä, hallinnoinnista, varainhoidosta ja valvonnasta säädettäisiin 3 §:n 2—4 kohdassa tarkoitettujen EU:n uuden maaseutuasetuksen, EU:n horisontaalijärjestyksen ja rahastojen yleisasetuksen luonnoksissa. Yleisellä tasolla EU-ohjelmien varojen hallinnoinnista, valvonnasta ja seurannasta säädetään myös unionin yleiseen talousarvioon sovellettavista varainhoitosäännöistä ja neuvoston asetuksen (EY, Euratom) N:o 1605/2002 kumoamisesta annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa

(EU, Euratom) N:o 966/2012. Lisäksi Euroopan komissio tulee antamaan EU:n maaseuturahaston ohjelmien ja niiden varojen hallinnointia koskevia delegoituja säädöksiä ja täytäntöönpanosäädöksiä.

Lakia ei sovellettaisi rahastojen yleisasetusluonnoksen soveltamisalaan kuuluvien muiden EU:n rahastojen kuin EU:n maaseuturahaston varoista rahoitettaviin ohjelmiin. Lain soveltamisalan ulkopuolelle jäisivät ohjelmat, jotka rahoitetaan Euroopan meri- ja kalatalousrahastosta, Euroopan aluekehitysrahastosta, Euroopan sosiaalirahastosta, koheesiorahastosta tai Euroopan maatalouden tukirahastosta. EU:n eri rahastoista rahoitettavat ohjelmat sovitetaan yhteen osana ohjelmatyötä.

EU:n varoista rahoitettavien ohjelmien hallinnointia koskevan kansallisen lainsäädännön tehtävänä on lähinnä panna täytäntöön EU:n lainsäädännön edellyttämät jäsenvaltion toimielimiä koskevat säännökset.

3 §. Määritelmät. Lain 3 §:ssä säädettäisiin määritelmistä. Pykälän 1 kohdan mukaan ohjelmalla tarkoitetaan maaseudun kehittämiseen liittyvää ohjelmaa, joka rahoitetaan joko EU:n ja kansallisista varoista tai kokonaan kansallisista tai kokonaan EU:n varoista. Käytännössä lain soveltamisalaan kuuluvista ohjelmista laajin ja vaikutuksiltaan merkittävin on EU:n maaseuturahaston osaksi rahoitettava Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelma, mutta määritelmä kattaisi myös muut ohjelmakauden aikana toteutettavaksi tulevat maaseudun kehittämisohjelmat. Pykälän 2—4 kohdassa määriteltäisiin EU-lainsäädäntö, johon viitataan jäljempänä useissa pykälissä jäsenvaltion hallintoelinten nimeämiseksi sekä niiden toimivallan jakamiseksi. Yleisasetuksella tarkoitettaisiin 2 kohdan mukaan Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta yhteiseen strategiakehykseen kuuluvia Euroopan aluekehitysrahastoa, Euroopan sosiaalirahastoa, koheesiorahastoa, Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahastoa ja Euroopan meri- ja kalatalousrahastoa koskevista yhteisistä säännöksistä ja Euroopan aluekehitysrahastoa, Euroopan sosiaalirahastoa ja koheesiorahastoa koskevista yleisistä säännöksistä sekä asetuksen (EY) N:o 1083/2006 kumoamisesta (EU) N:o /2013. Horisontaalijärjestyksellä tarkoitettaisiin

3 kohdan mukaan Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta yhteisen maatalouspolitiikan rahoituksesta, hallinnoinnista ja seurannasta (EU) N:o /2013. Maaseutuasetuksella tarkoitettaisiin pykälän 4 kohdan mukaan Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahaston (maaseuturahaston) tuesta maaseudun kehittämiseen (EU) N:o /2013. Pykälän 5 kohdan mukaan paikallisella toimintaryhmällä tarkoitettaisiin rahastojen yleisasetusluonnoksen 28 artiklassa tarkoitettua paikalliseen maaseudun kehittämiseen osallistuvista tahoista koostuvaa yhteisöä, jonka maa- ja metsätalousministeriö on hyväksynyt. Paikallisen toimintaryhmän hyväksymisestä, tehtävistä sekä yleisistä toiminnallisista ja hallinnollisista edellytyksistä säädetäisiin 8 ja 16 §:ssä.

2 luku. Ohjelmatyö

Ohjelmatyötä koskevassa luvussa säädetäisiin ohjelmien valmistelusta, hyväksymisestä ja yhteensovittamisesta. Luvussa säädetäisiin myös ohjelmien valmistelun perustaksi laadittavien ja ohjelmien ohella tai osana toteutettavaksi tarkoitettujen alueellisten maaseudun kehittämissuunnitelmien ja paikallisten maaseudun kehittämissuunnitelmien laatimisesta ja yhteensovittamisesta. Kuluvalle ohjelmakaudella kansalliset ja EU:n maaseuturahaston maaseudun kehittämissuunnitelmat on valmisteltu kansallisen maaseudun kehittämissuunnitelman perusteella, josta säädetään hallinnointilain 4 §:ssä. Tulevalla ohjelmakaudella EU-ohjelmissa ei enää valmistella erillistä kansallista kehittämissuunnitelmaa, vaan ohjelmassa esitetään strategia siitä, miten ohjelmalla edistetään älykästä, kestäväää ja osallistavaa kasvua koskevaa unionin strategiaa ja maaseudun kehittämistä koskevia unionin prioriteetteja. Tämän vuoksi myöskään kansallisten ohjelmien perustaksi ei enää laadittaisi erillistä suunnitelmaa, vaan vastaavat seikat sisällytettäisiin ohjelmaan.

4 §. Ohjelman hyväksyminen ja muuttaminen. Pykälässä säädetäisiin sekä kansallisten ohjelmien että EU:n varoista rahoitettavien ohjelmien koskevien ohjelmaehdotusten hyväksymisestä ja muuttamisesta. EU:n yhtei-

sen strategiakehyksen rahastojen ohjelmien valmistelusta, sisällöstä, hyväksymisestä ja muuttamisesta säädetäisiin rahastojen yleisasetusluonnoksen 23—26 artiklassa. Tarkemmat säännökset EU:n maaseuturahaston ohjelmista annettaisiin EU:n uuden maaseutuasetusluonnoksen 7—13 artiklassa. Lisäksi komissio tulee antamaan täytäntöönpanosäädöksillä sääntöjä menettelyistä EU:n maaseuturahaston ohjelmien ja niiden muutosten toimittamisesta, hyväksymisestä ja aikatauluista.

EU-ohjelmissa komissio arvioi ohjelmaehdotuksen ja esittää tarvittaessa huomautuksensa siitä. Jäsenvaltion on toimitettava komissiolle tarpeelliset lisätiedot ja tarvittaessa tarkistettava ohjelmaehdotusta. Komissio hyväksyy ohjelman edellyttäen, että esitetyt huomautukset on otettu riittävällä tavalla huomioon.

Pykälän 1 momentissa säädetäisiin ohjelman kansallisesta hyväksymisestä. EU:n varoista rahoitettavaa ohjelmaa koskevan ohjelmaehdotuksen hyväksyisi valtioneuvosto ennen ehdotuksen toimittamista komissiolle. Kokonaan kansallisista varoista rahoitettavan ohjelman hyväksymisestä päättäisi valtioneuvosto maa- ja metsätalousministeriön esittelystä.

Pykälän 2 momentissa säädetäisiin ohjelman muuttamisessa noudatettavasta menettelystä ja muutosten hyväksymisestä. Ohjelman muuttamisessa noudatettaisiin ohjelman laatimista ja hyväksymistä koskevia säännöksiä. Kansallisen ohjelman muuttamisen ja EU-ohjelman muutosehdotuksen hyväksyisi valtioneuvosto. EU-ohjelman muutosehdotuksesta tulee lisäksi kuulla ohjelman seurantakomiteaa, joka antaa ehdotuksesta lausunnon. Seurantakomitean asemaa ja tehtäviä selvitetään tarkemmin 14 §:n yhteydessä.

Pykälän 2 momentissa ehdotetaan säädetäväksi myös tilanteista, joissa ohjelman muuttaminen ei edellyttäisi valtioneuvoston hyväksyntää, vaan kansallisen ohjelman muutoksesta tai EU-ohjelman muutosehdotuksen toimittamisesta komissiolle päättäisi maa- ja metsätalousministeriö. Tällaisia muutoksia olisivat ohjelmien hallinnointiin ja niiden toimeenpanossa käytettäviin tukijärjestelmiin liittyvät, merkitykseltään vähäiset tekniset ja hallinnolliset muutokset. Käytännössä tämä

tarkoittaisi sellaisia ohjelmatekstin täydennyksiä ja korjauksia, joilla ei ole vaikutusta ohjelman varojen jakoon. Merkittävät, ohjelman rakenteeseen tai sen toimenpiteiden rahoitukseen vaikuttavat muutokset käsiteltäisiin kuitenkin aina valtioneuvosto.

5 §. Alueellinen maaseudun kehittämissuunnitelma. Pykälässä säädettäisiin alueellisista maaseudun kehittämissuunnitelmista, joita laaditaan sekä EU:n rahoittamiin että kansallisiin ohjelmiin sisältyvien alueellisten tavoitteiden asettamiseksi ja niitä toteuttavien toimenpiteiden valmistelemiseksi. Alueellisten suunnitelmien laatimisesta vastaisivat elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset kukin toimialueellaan. Maa- ja metsätalousministeriö ohjeistaisi elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksia suunnitelmien laatimisesta 8 §:n 1 momentin 5 kohdan nojalla.

Alueellisessa kehittämissuunnitelmassa tulisi esittää ainakin alueellinen kehittämisstrategia, toteuttamista tukevat painotukset ja valintakriteerit. Alueellisten suunnitelmien tarkemmasta rakenteesta ja sisällöstä sekä niiden laatimisesta ja muuttamisesta noudatettavasta menettelystä säädettäisiin valtioneuvoston asetuksella, minkä vuoksi pykälän 2 momenttiin ehdotetaan otettavaksi asiaa koskeva valtuus. Tarkoitus on, että mainituista seikoista säädettäisiin pääosin vastaavasti kuin niistä säädetään maaseudun kehittämiseen liittyvien ohjelmien hallinnoinnista annetussa valtioneuvoston asetuksessa.

6 §. Paikallinen kehittämisstrategia. Pykälässä säädettäisiin paikallisten maaseudun kehittämisstrategioiden laatimisesta. Paikallisten kehittämisstrategioiden mukaisia paikallisyhteisöjen kehittämishankkeita kutsutaan EU:n maaseuturahaston osalta Leader-toimintatapaa noudattavaksi paikalliseksi kehittämiseksi. Paikalliset kehittämisstrategiat eivät ole itsenäisiä ohjelman osia, vaan niitä hyödynnetään ohjelmatyössä paikallisten tavoitteiden asettamisessa ja niitä koskevien toimenpiteiden suunnittelussa. EU-ohjelmien osalta tarkoituksena on osaltaan panna kansallisesti täytäntöön rahastojen yleisasetusluonnoksen 28—30 artiklan säännökset paikallisesta kehittämisestä.

Rahastojen yleisasetusluonnoksen 29 artiklassa säädettäisiin paikallisen kehittämisstrategian vähimmäisisällöstä. Komissio tulee

lisäksi antamaan delegeoituja säädöksiä paikallisen kehittämisstrategian kohdealueen ja väestömäärän määrittelemisestä. Tarkoitus on, että 2 momenttiin ehdotetun valtuussäännöksen nojalla voitaisiin tarvittaessa antaa tarkempia säännöksiä strategian sisällöstä kansallisten erityistarpeiden mukaisesti. Paikallisten kehittämisstrategioiden laatimisesta vastaisivat paikallisyhteisöt, jotka täyttävät paikalliselta toimintaryhmältä 16 §:n 2 momentissa edellytetyt vähimmäisvaatimukset. Nämä vaatimukset liittyvät yhteisön toiminnallisiin, taloudellisiin ja hallinnollisiin edellytyksiin sekä paikallisen edustuksen riittävän laaja-alaiseen toteutumiseen paikallisyhteisön jäsenistössä ja hallituksessa. Tarkoituksena olisi, että paikallisen kehittämisstrategian laatija voidaan hyväksyä paikalliseksi toimintaryhmäksi siinä tapauksessa, että sen laatima kehittämisstrategia valitaan toteutettavaksi ohjelman rahoituksella. Avoimuuden ja tasapuolisuuden toteuttamiseksi mahdollisuus strategian laatimiseen ja paikalliseksi toimintaryhmäksi hyväksytyksi tulemiseen olisi myös muilla paikallisyhteisöillä kuin paikalliseksi toimintaryhmäksi kluvalle ohjelmakaudelle hyväksytyillä toimijoilla.

Rahastojen yleisasetusluonnoksen 29 artiklan mukaan paikallisten kehittämisstrategioiden valinnan tekee tätä tarkoitusta varten perustettu valintakomitea. Saman artiklan nojalla valintakomitean perustamisesta ja paikallisen kehittämisstrategian hyväksymistä koskevasta päätöksestä vastaa 11 §:ssä tarkoitettu hallintoviranomainen.

Pykälän 2 momenttiin ehdotetaan otettavaksi valtuus antaa tarvittaessa valtioneuvoston asetuksella tarkempia säännöksiä paikallisten kehittämisstrategioiden laatimisesta, muuttamisesta ja valinnassa noudatettavasta menettelystä sekä strategioiden sisällöstä ja rakenteesta. Tarkoitus olisi noudattaa pääosin samoja menettelyjä kuin kluvalle ohjelmakaudella. Paikallisten strategioiden valinnasta ei ole ollut tarpeen säätää kluvalle ohjelmakaudella, koska niiden hyväksyminen on tapahtunut paikalliseksi toimintaryhmäksi hyväksymisen yhteydessä. Tältä osin tarkoitus olisi tarvittaessa antaa menettelysäännöksiä valintakomitean työskentelyyn liittyen. Valtuussäännöksellä on liityntä paitsi lakiehdotuksen 16 §:n 2 momenttiin, jossa säädetään

paikalliseksi toimintaryhmäksi hyväksymisen yleisistä edellytyksistä, myös 8 §:n 2 momentin valtuuteen, jonka mukaan paikallisen toimintaryhmän hyväksymisen edellytyksistä säädettäisiin tarvittaessa tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

7 §. Yhteistoiminta. Lain 7 §:ssä säädettäisiin yhteistoiminnasta ohjelmatyössä. Yhteistoiminnan tarkoituksena on varmistaa, ettei samanlaisiin toimenpiteisiin myönnetä päällekkäistä rahoitusta eri rahoituslähteistä ja että kehittämistoimenpiteet täydentävät toisiaan, myös käytännön toteutuksessa. Yhteistoimintaan osallistuvat tahot vaihtelevat kansallisessa, alueellisessa ja paikallisessa ohjelmatyössä. Myös yhteistoiminnan muoto voi vaihdella ohjelmatyön vaiheesta riippuen. Ahvenanmaan maakunnan kanssa tehtävään yhteistyöhön sovelletaan Ahvenanmaan itsehallintolain säännöksiä.

Yhteistoiminnassa tulisi olla mukana mahdollisimman laaja edustus, joka kattaisi kaikki maaseudun kehittämisen kannalta tärkeät toimijat. Ohjelmia laadittaessa näitä olisivat ainakin muut ohjelmaan liittyvät ministeriöt ja keskushallinnon viranomaiset, aluehallinnon edustajat, paikalliset toimintaryhmät, etujärjestöt kuten elinkeino-, tuottaja-, työmarkkina- ja ympäristöjärjestöt sekä maatalousalan, maaseudun ja alueiden kehittämisen asiantuntijat.

Alueellisia kehittämissuunnitelmia laadittaessa mukana yhteistoiminnassa olisivat ainakin aluehallintoviranomaiset, alueella toimivat yhteistyöryhmät tai vastaavat toimielimet, paikalliset toimintaryhmät, yritykset ja etujärjestöt sekä alueen tai sen osa-alueen kehittämisen asiantuntijat. Tarvittaessa yhteistoiminnassa otettaisiin huomioon myös luovan alan toimijat, kuten Taiteen edistämiskeskuksen aluepisteet. Saamelaisalueilla yhteistoimintaa voisi olla esimerkiksi Saamelaiskäräjien kanssa. Alueelliset suunnitelmat pyrittäisiin laatimaan mahdollisimman laajassa yhteistyössä maakunnan liittojen näkemykset ja maakuntastrategiat huomioon ottaen.

Paikallisia kehittämisstrategioita laadittaessa yhteistoiminnassa olisivat mukana ainakin paikallisviranomaiset, strategian toteutusalueen tai sen osa-alueen kehittämisen asiantuntijat sekä toteutusalueen yritykset, yhteisöt ja

muut toimijat, joilla on merkitystä paikallisen strategian toteutumiselle. Yhteistoiminnassa voisi olla mukana muitakin toimijoita, jotka kutsuttaisiin mukaan tapauskohtaisesti kehittämistyön tavoitteiden ja sen toimenpiteiden sisällön perusteella. Keskeistä yhteistoiminnassa olisi monipuolisen asiantuntemuksen hyödyntäminen sekä valtakunnallisten, alueellisten ja paikallisten tavoitteiden yhteensovittaminen.

Ohjelmiin sisältyy usein toimenpiteitä, jotka liittyvät muiden ministeriöiden kuin maaja metsätalousministeriön toimialaan. Tällöin ohjelmien soveltamisalasta ja toimenpiteiden yhteensovittamisesta neuvotellaan asianomaisten ministeriöiden kanssa. Esimerkiksi maaseudun yritystoiminnan tuista ja yhteensovittamisesta rakennerrahastojen kanssa neuvotellaan työ- ja elinkeinoministeriön kanssa. Ohjelmiin sisältyvistä maatalouden ja maaseudun ympäristötoimenpiteistä taas neuvotellaan ympäristöministeriön kanssa. Tällöin yhteensovittamisessa noudatettavaan menettelyyn saattavat tulla sovellettavaksi myös muita ohjelmia kuin ehdotetun lain mukaisia ohjelmia koskevat säännökset, kuten EU:n meri- ja kalatalousrahastoa tai rakennerrahastoja koskeva lainsäädäntö. Kuten kuluvalle ohjelmakaudella, maakunnan yhteistyöryhmistä säädettäisiin työ- ja elinkeinoministeriön lainsäädännössä. Samoin maaseutujaostoissa tehtävästä eri rahastojen alueellisten kehittämistoimenpiteiden sekä alueellisten ja paikallisten maaseudun kehittämissuunnitelmien yhteensovittamisesta säädettäisiin työ- ja elinkeinoministeriön lain valtuuden nojalla valtioneuvoston asetuksella.

Pykälässä säädettäisiin myös yhteisen strategiakehyksen rahastojen kumppanuussopimukseen osallistumisesta. Rahastojen yleisasetusluonnoksen 5 artiklan mukaan kumppanuussopimuksella tarkoitetaan jäsenvaltion monitasohallintoperiaatetta noudattaen laatimaa asiakirjaa, jossa vahvistetaan rahastojen käyttöä koskeva strategia, prioriteetit ja järjestelyt tehokkaalla ja toimivalla tavalla EU:n strategian mukaisesti. Komissio hyväksyy kumppanuussopimuksen sen arvioinnin ja jäsenvaltion kanssa käytyjen neuvotteluiden jälkeen. Rahastojen yleisasetuksen luonnoksessa kumppaneilla tarkoitetaan toimivaltaisia alue- ja paikallisviranomaisia ja muita

viranomaisia, talouselämän ja työmarkkinoiden osapuolia sekä kansalaisyhteiskuntaa edustavia tahoja, joita ovat ympäristökumppaneiden, valtioista riippumattomien järjestöjen sekä tasa-arvon ja syrjimättömyyden edistämistä vastaavien toimijoiden edustajat. Alueiden kehittämisestä vastaava työ- ja elinkeinoministeriö toimii kumppanuussopimuksen kansallisena pääneuvottelijana. Maa- ja metsätalousministeriö vastaa kumppanuussopimuksen valmistelusta EU:n maaseuturahaston ohjelmien osalta.

Pykälän 2 momentin mukaan vastuu ohjelman yhteensovittamisesta olisi maa- ja metsätalousministeriöllä. Yhteistoiminnasta alueellisten suunnitelmien ja ohjelman alueellisen toimeenpanon valmistelussa vastaisivat elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset toimialueellaan. Paikallisen strategian yhteensovittamisesta vastaisi strategian laativa paikallisyhteisö yhteistyössä alueen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen kanssa. Tarkoitus on, että elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset ja paikallisten strategioiden laatijat huolehtivat siitä, että alueelliset ja paikalliset kehittämistoimenpiteet täydentävät toisiaan. Tarvittaessa maa- ja metsätalousministeriö voisi ohjata yhteensovittamista alueellisten suunnitelmien ja paikallisten strategioiden laadinnassa lain 8 §:n 1 momentin 5 kohdan nojalla. Yhteensovittamisesta olisi huolehdittava myös ohjelman suunnitelman tai strategian muutoksessa.

Pykälän 3 momenttiin ehdotetaan otettavaksi valtuus tarvittaessa antaa valtioneuvoston asetuksella tarkemmat säännökset maaseudun kehittämisen kannalta tärkeistä toiminnoista, yhteistyöstä lain mukaisia tehtäviä hoidettaessa sekä ohjelman suunnitelman tai strategian yhteensovittamisesta. Tarkoitus olisi, että tältä osin noudatettaisiin pääosin samoja sääntöjä kuin kuluvalle ohjelmakaudella.

3 luku. **Viranomaiset ja muut toimielimet**

Luvussa säädettäisiin ohjelmien valmisteluun ja toimeenpanoon kuuluvista tehtävistä vastaavista viranomaisista ja muista ohjelmatyöhön osallistuvista toimielimistä sekä toimivallan jaosta mainittujen tahojen kesken.

Ohjelmiin sisältyvien tukijärjestelmien toimeenpanoon liittyvistä tehtävistä säädettäisiin yleisellä tasolla. Tarkemmin toimeenpanotehtävien jakamisesta ja erottelusta ohjelmaa toteuttavien toimielinten välillä säädettäisiin tukijärjestelmiä koskevissa säädöksissä kuten ehdotetussa laissa maaseudun kehittämisen tukemisesta.

EU-ohjelmien osalta luvun säännöksillä on tarkoitus panna täytäntöön keskeiset rahastojen yleisasetuksen, EU:n uuden maaseutuasetuksen ja EU:n horisontaalisen luonnoston ohjelmien hallinnoinnille asettamat vaatimukset. Yhteisen strategiakehyksen rahastojen hallinnoinnin yleisistä periaatteista säädettäisiin rahastojen yleisasetusluonnoksen 62 ja 63 artiklassa. Jäsenvaltioiden velvollisuuksista EU:n maaseuturahaston ohjelmien hallinnoinnin järjestämisessä säädettäisiin EU:n uuden maaseutuasetusluonnoksen 72 artiklassa ja EU:n horisontaalisen luonnoksen 60 artiklassa. Jäsenvaltioiden on saatettava voimaan kaikki tarvittavat lait, asetukset ja hallinnolliset määräykset varmistukseen, että unionin taloudelliset edut suojataan tehokkaasti. Jäsenvaltioiden on nimettävä maaseudun kehittämisohjelman hallintoviranomainen, maksajavirasto ja todentamisviranomainen. Jäsenvaltioiden on perustettava sellainen hallinto- ja valvontajärjestelmä, jolla taataan selkeä tehtävien jako ja erottelu hallintoviranomaisen ja muiden toimielinten välillä. Jäsenvaltion on ilmoitettava komissiolle unionin etujen tehokkaan suojan varmistamiseksi perustettua hallinto- ja valvontajärjestelmää koskevista säännöksistä.

8 §. Maa- ja metsätalousministeriön tehtävät. Pykälässä säädettäisiin maa- ja metsätalousministeriön vastuulla olevista tehtävistä lakiehdotuksen mukaisen ohjelmien hallinnoinnissa ja ohjelmatyössä. Ministeriön sisäisestä vastuunjaosta ja tehtävien eriyttämisestä määrättäisiin ministeriön työjärjestyksessä.

Pykälän 1 momentin 1 kohdan mukaan maa- ja metsätalousministeriö valmistelisi ohjelman ja siihen sisältyvän strategian sekä niiden muutokset. EU:n maaseuturahastosta rahoitettavien ohjelmien valmistelussa, hyväksymisessä ja muuttamisessa tulee noudattaa rahastojen yleisasetusluonnoksen 23—26 artiklan ja EU:n uuden maaseutuasetusluon-

noksen 7—13 artiklan säännöksiä. Rahastojen yleisasetusluonnoksen 23 artiklan mukaan ohjelman laatii jäsenvaltio tai sen nimeämä viranomainen yhteistyössä kumppanien kanssa. Käytännössä sekä kansallisten että EU-ohjelmien valmistelu tapahtuisi lakiehdotuksen 7 §:n mukaisessa yhteistoiminnassa maa- ja metsätalousministeriön työryhmissä. Toimivallasta ohjelman ja sen muutosten hyväksymisessä säädettäisiin 4 §:ssä.

Pykälän 1 momentin 2 kohdan mukaan maa- ja metsätalousministeriö vastaisi ohjelman varojen käytön suunnittelusta, varojen jaon valmistelusta ja varojen osoittamisesta ohjelman toteuttajille. Tällä tarkoitetaan koko ohjelmakautta koskevaa ja vuosittaista ohjelman varojen toimenpidekohtaista ja alueellista kohdentamisen suunnittelua sekä päättöksiä varojen osoittamisesta ohjelman toimeenpanoa hoitavien tahojen käyttöön. Pääosa Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelman 2007—2013 varoista on sisällytynyt valtion talousarviossa maa- ja metsätalousministeriön pääloukkaan, mutta osa varoista on myönnetty maatilatalouden kehittämisrahastosta. Maatilatalouden kehittämisrahaston varojen käytöstä ohjelmien kansallisena rahoitusosuutena tulevalla ohjelmakaudella päätetään myöhemmin. Ohjelman varojen osoittamista koskevat päätösehdotukset käsiteltäisiin valtioneuvoston rahasiainvaliokunnassa sen toimivallasta annettujen säännösten mukaisesti.

Pykälän 1 momentin 3 ja 4 kohdan mukaan maa- ja metsätalousministeriö vastaisi ohjelmien seurannasta ja arvioinnista. Tarkoituksena on, että ministeriöllä olisi yleisvastuu sekä kansallisten että EU-ohjelmien seurannan ja arvioinnin järjestämisestä ja yhteensovituksista, mutta niiden käytännön toteutus voitaisiin hankkia ostopalveluna tai antaa kokonaan tai osin hallinnonalan muiden toimijoiden suoritettavaksi.

EU:n maaseuturahastosta rahoitettavissa ohjelmissa osan seurantaan liittyvistä tehtävistä hoitaa seurantakomitea, josta säädettäisiin 14 §:ssä. EU-ohjelmien seurannan ja arvioinnin järjestämisestä, sisällöstä ja menettelyistä annettaisiin yksityiskohtaiset säännökset rahastojen yleisasetusluonnoksen 41—50 artiklassa, EU:n uuden maaseu-

tuasetusluonnoksen 74—86 artiklassa ja EU:n horisontaaliasetusluonnoksen 109—110 artiklassa. Lisäksi komissio tulee antamaan täytäntöönpanosäädöksillä tarkemmat säännökset EU-ohjelmien seurannasta ja arvioinnista.

Pykälän 1 momentin 5 kohdan mukaan maa- ja metsätalousministeriön tehtävänä olisi ohjata alueellisten maaseudun kehittämissuunnitelmien ja paikallisten kehittämisstrategioiden laadintaa. Ehdotuksen 5 ja 6 §:ään ehdotettujen valtuusäännösten nojalla valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa säännöksiä suunnitelmiin ja strategioihin liittyen. Tarkoituksena olisi, että näiden säännösten lisäksi ministeriö antaisi tarkempaa ohjeistusta sellaisista käytännön seikoista, joista ei niiden yksityiskohtaisuuden vuoksi ole tarkoituksenmukaista säätää valtioneuvoston asetuksella. Tällaisia olisivat esimerkiksi suunnitelmien ja strategioiden ohjeelliset sisällysluettelot ja pituudet sekä laatimisen määräajat. Säännöksellä pyritään osaltaan varmistamaan, että alueelliset suunnitelmat ja paikalliset strategiat ovat yhdenmukaisia ja vertailukelpoisia ja että niihin sisältyvät kehittämistoimenpiteet täydentävät sekä toisiaan että ohjelmaa.

Pykälän 1 momentin 6 kohdassa säädettäisiin maa- ja metsätalousministeriön toimivallasta päättää paikalliseksi toimintaryhmäksi hyväksymisestä. Tämä vastaisi kuluvalle ohjelmakaudella noudatettua menettelyä.

Pykälän 1 momentin 7 kohdassa säädettäisiin maaseudun innovaatioryhmien hyväksymisestä. Maaseudun innovaatioryhmä määriteltäisiin kansallisesti maaseudun kehittämisen tukemisesta annettavaksi ehdotetun lain 5 §:ssä. EU:n uuden maaseutuasetusluonnoksen 62 artiklassa kyseisiä ryhmiä kutsutaan toimijaryhmiksi, mutta niiden erottamiseksi toimintaryhmistä, kansallisen lainsäädännön valmistelussa on katsottu perustelluksi käyttää näistä ryhmistä ilmaisua maaseudun innovaatioryhmä. Kyseisten ryhmien tehtävistä säädettäisiin EU:n uuden maaseutuasetusluonnoksen 63 artiklassa.

EU:n uuden maaseutuasetusluonnoksen 62 artiklan mukaan maaseudun innovaatioryhmien perustajina voivat olla keskeiset toimijat, kuten viljelijät, tutkijat, neuvojat sekä maatalous- ja elintarvikealalla toimivat yri-

tykset. Maaseudun innovaatioryhmän tulee laatia suunnitelma, johon sisältyviä innovatiivisia toimia toteutetaan maaseudun kehittämissuunnitelmasta rahoitettavien toimenpiteiden yhteydessä. Tarkoitus on, että toimiminen EU:n maaseuturahaston innovaatioryhmänä edellyttäisi avoimeen haku- ja valintamenettelyyn osallistumista sekä ministeriön päätöstä maaseudun innovaatioryhmäksi hyväksymisestä. Maaseudun innovaatioryhmälle myönnettävästä tuesta säädettäisiin tukijärjestelmiä koskevassa lainsäädännössä.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin valtuudesta antaa valtioneuvoston asetuksella tarkempia säännöksiä paikallisen toimintaryhmän ja maaseudun innovaatioryhmän hyväksymisen edellytyksistä sekä hyväksymisessä noudatettavasta menettelystä. Samoin kuin kuluvalle ohjelmakaudella, säännökset koskisivat lähinnä paikallisen toimintaryhmän toiminnan avoimuuden ja tasapuolisuuden varmistamista, taloudellista ja hallinnollista osaamista sekä paikalliselle strategialle asetettujen edellytysten täyttymistä.

Maaseudun innovaatioryhmien osalta olisi tarkoitus antaa säännöksiä niistä perusteista, joilla ministeriö arvioi kyseiseksi ryhmäksi hakevan tahon toiminnallisia ja hallinnollisia edellytyksiä. Lisäksi voitaisiin tarvittaessa säätää ryhmien haku- ja valintamenettelyyn liittyvistä yksityiskohdista.

9 §. Maaseutuviraston tehtävät. Maaseutuvirastosta annetun lain 2 §:n 1 momentin 1—3 kohdan nojalla Maaseutuvirastolle kuuluvat muun muassa EU:n maaseuturahastosta rahoitettavien tukien maksajavirastotehtävät, ohjelmien hallinnointiin ja toimeenpanoon liittyvät tehtävät sekä maatalouden ja maaseudun kehittämistoimenpiteisiin myönnettävien kansallisten tukien toimeenpanoon liittyvät tehtävät, siten kuin niistä EU:n tai kansallisessa lainsäädännössä säädetään. Ehdotetussa pykälässä säädettäisiin edellä mainittua lakia tarkemmin tehtävistä, joista Maaseutuvirasto vastaisi lakiehdotuksen mukaisten ohjelmien toteuttamisessa.

Pykälän mukaan Maaseutuvirasto vastaisi ohjelman toimeenpanon suunnittelusta, kehittämisestä ja seurannasta sekä varojen maksamisesta ja varojen käytön riittävästä valvonnasta. Toimeenpanon suunnittelulla ja kehittämisellä tarkoitetaan muun muassa

toimeenpanossa tarvittavien lomakkeiden ja tietojärjestelmien suunnittelua, toteuttamista ja ylläpitoa sekä tuen saajille hakuohjeiden muodossa suunnattua ohjeistusta. Varojen maksaminen ja valvonta pitäisi sisällään myös niitä koskevan raportoinnin varojen käyttöä valvoville kansallisille tai EU:n toimielimille. Maaseutuviraston sisäisestä tehtävien jaosta ja erottelusta määrättäisiin viraston työjärjestyksillä.

Lisäksi Maaseutuvirasto tehtävänä olisi ohjata ja valvoa 10 §:ssä tarkoitettuja välittäviä toimielimiä ja paikallisia toimintaryhmiä niiden hoitaessa ohjelman toimeenpanoon liittyviä tehtäviä. Välittävien toimielinten ja paikallisten toimintaryhmien ohjauksen ja valvonnan tarkoituksena on varmistaa ohjelman yhtenäinen ja tehokas toimeenpano alueilla. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten osalta tämä tarkoittaisi hallinnon sisäistä ohjausta elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista annetun lain (897/2009) 8 §:n nojalla. Kuntien maaseutuelinkeinoviranomaisten ja paikallisten toimintaryhmien ohjauksessa tarvittavasta määräyksenantovaltasta säädettäisiin tukijärjestelmiä koskevissa laeissa. Maaseutuvirasto voisi myös antaa välittävälle toimielimelle ja toimintaryhmille yleistä ohjelman tavoitteiden toteuttamiseksi välttämätöntä toiminnallista tai hallinnollista ohjausta, kuten koulutusta.

Tarvittaessa Maaseutuvirasto voisi myös hoitaa vastaavia ohjelman toimeenpanoon liittyviä tehtäviä kuin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset ovat hoitaneet kuluvalle ohjelmakaudella. Tällä tarkoitetaan tuen saajille annettavien hallintopäätösten valmisteluun ja ratkaisemiseen liittyviä tehtäviä. Näistä tehtävistä säädettäisiin tarvittaessa erikseen tukijärjestelmiä koskevissa laeissa.

10 §. Välittävä toimielin. Pykälässä säädettäisiin yleisellä tasolla ohjelmien toimeenpanotehtävien hoitamisesta. EU:n uuden maaseutuasetusluonnoksen 73 artiklan nojalla jäsenvaltiot voivat nimetä yhden tai useamman välittävän toimielimen huolehtimaan ohjelman hallinnosta ja toteutuksesta. Välittävät toimielimet määriteltäisiin kansallisesti maaseudun kehittämisen tukemisesta annettavaksi ehdotetun lain 5 §:ssä. Ohjelman toimeenpanoon osallistuviksi välittäviksi toimielimiksi nimettäisiin elinkeino-, liikenne- ja

ympäristökeskukset sekä kuntien maaseutuelinkeinoviranomaiset.

Välittävät toimitukset vastaisivat toimialueellaan tuen myöntämiseen, maksamiseen, seurantaan ja takaisinperintään liittyvistä tehtävistä siten kuin niistä lailla erikseen säädetäisiin. Kyse on EU:n uuden maaseutuasetusluonnoksen 73 artiklassa tarkoitettua hallintoviranomaisen ja EU:n horisontaaliasetusluonnoksen 7 artiklassa tarkoitettua maksajaviraston tehtävien siirtämisestä. Tarvittaessa tehtävien jaosta ja eriyttämisestä välittävän toimituksen sisällä määrättäisiin välittävänä toimituksenä toimivien viranomaisten työjärjestyksillä.

Säännöksellä ei perusteta välittävälle toimielimelle tehtävien hoitamiseksi tarvittavaa toimivaltaa, vaan toimivallan perustaminen tapahtuisi tukijärjestelmiä koskevissa laeissa. Maaseudun yritys- ja hanketoiminnan osalta elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten tehtävistä ja toimivallasta säädetäisiin maaseudun kehittämisen tukemiseksi annettavaksi ehdotetussa laissa. Vastaavasti ohjelmien varoista rahoitettavia maatalouden rakennetukia, ympäristötukia, eläinten hyvinvoinnin tukea ja luonnonhaittakorvausta koskevista tehtävistä säädetäisiin näitä tukijärjestelmiä koskevissa laeissa.

11 §. Hallintoviranomainen. Hallintoviranomainen on vastuussa EU:n maaseuturahastosta rahoitettavan maaseudun kehittämisohjelman tehokkaasta, vaikuttavasta ja moitteettomasta hallinnosta ja toteutuksesta jäsenvaltiossa. EU:n uuden maaseutuasetusluonnoksen 72 artiklan mukaan jäsenvaltion on nimettävä hallintoviranomainen, joka voi olla julkinen tai yksityinen kansallisella tai alueellisella tasolla toimiva toimielin tai jäsenvaltio itse. Pykälän 1 momentissa nimetään maa- ja metsätalousministeriö ohjelman hallintoviranomaiseksi. Maa- ja metsätalousministeriö toimii EU:n maaseuturahaston ohjelmien hallintoviranomaisena myös kuluvalle ohjelmakaudella.

Hallintoviranomaisen tehtävistä säädetäisiin yksityiskohtaisesti EU:n uuden maaseutuasetusluonnoksen 73 artiklassa. Lisäksi 3 §:n 2—4 kohdassa tarkoitettua EU-lainsäädännössä annettaisiin hallintoviranomaisen tehtäväksi muita ohjelman toteutukseen liittyviä tehtäviä. Hallintoviranomaisella

olisi vastuu muun muassa ohjelmasta rahoitettavien toimien valintaperusteista, seurannan ja arvioinnin tietojärjestelmästä ja arviointien toimittamisesta komissiolle, tuen saajien ja ohjelman täytäntöönpanoon osallistuvien tahojen riittävästä tiedonsaannista sekä ohjelman julkisuuden varmistamisesta. Hallintoviranomaiseksi nimetty taho vastaa edelleen täysin EU:n lainsäädännössä hallintoviranomaiselle säädettyjen tehtävien hoitamisesta, vaikka näiden tehtävien suorittaminen olisi siirretty välittävälle toimitukselle. EU:n lainsäädännössä annetaan jäsenvaltioille myös muita kuin nimenomaisesti hallintoviranomaisen vastuulle säädettyjä tehtäviä. Käytännössä ohjelman hallintoviranomaisena toimiva maa- ja metsätalousministeriö voisi vastata myös näistä tehtävistä ministeriöiden toimivallan jaosta annettujen säännösten mukaisesti.

12 §. Maksajavirasto. Maksajavirasto on jäsenvaltion viranomainen tai toimielin, joka vastaa EU:n maaseuturahaston menojen asianmukaisesta hallinnoinnista ja valvonnasta. Maksajavirastolla on keskeinen rooli unionin rahoitusosuuden hakemisessa ja sitä koskevien oikaisujen toteuttamisessa.

Maksajaviraston hyväksymisestä säädetäisiin rahastojen yleisasetusluonnoksen 64 artiklassa ja EU:n horisontaaliasetusluonnoksen 7 artiklassa. EU:n horisontaaliasetusluonnoksen 8 artiklan mukaan komission tulee antamaan delegoituja säädöksiä maksajavirastojen hyväksynnän vähimmäisedellytyksistä ja menettelyistä. Maksajavirasto on hyväksyttävä jäsenvaltion ministeriötason viranomaisen päätöksellä. Hyväksynnän edellytyksenä on, että maksajavirasto täyttää rahastokohtaisissa säännöissä vahvistetut hyväksymisperusteet. Maksajaviraston hyväksynnän on perustuttava riippumattoman tarkastuselimen lausuntoon, jossa arvioidaan täyttääkö maksajavirasto säädetyt hyväksymisperusteet. Maksajaviraston hyväksyvän viranomaisen on myös valvottava maksajavirastoa ja tarvittaessa peruutettava hyväksyntä, jos hyväksymisperusteet eivät enää täyty ja maksajavirasto ei toteuta tarvittavia korjauksia asetetussa määräajassa.

Maa- ja metsätalousministeriö toimisi ohjelman maksajaviraston kansallisesta hyväksymisestä vastaavana viranomaisena. Maksa-

javirastoksi voitaisiin nimetä maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan viranomaisen. Kuluvalla ohjelmakaudella EU:n maaseuturahaston ohjelmien maksajavirastoksi on hyväksytty Maaseutuvirasto.

EU:n maaseuturahaston ohjelman maksajavirastoksi hyväksytyn toimitelimen tulee vastata sille EU:n lainsäädännössä osoitettujen tehtävien hoitamisesta moitteettoman varainhoidon periaatteita noudattaen. Moitteettoman varainhoidon periaatteista säädetään Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU, Euratom) N:o 966/2012 ja sen soveltamissäännöistä annetussa komission delegoidussa asetuksessa (EU) N:o 1268/2012. Mainitussa parlamentin ja neuvoston asetuksessa säädetään myös yleisellä tasolla eräistä yhteisen strategiakehyksen rahastojen varainhoitoon liittyvistä menettelyistä. Yhteisen strategiakehyksen rahastojen varainhoidosta, tilien tarkastuksesta ja hyväksymisestä, rahoitusoikaisuista sekä sitoumusten vapauttamisesta säädetäisiin rahastojen yleisasetusluonnoksen 66—80 artiklassa.

EU:n maaseuturahastosta rahoitettavien ohjelmien maksajaviraston vastuulla olevista tehtävistä säädetäisiin yksityiskohtaisesti EU:n horisontaalijärjestelmän luonnoksessa sekä sen nojalla annettavissa delegoiduissa säädöksissä ja täytäntöönpanosäädöksissä. Siltä osin kuin maksajaviraston tehtäviin sisältyy tuen saajiin kohdistuvien hallintopäätösten tai tarkastusten tekemistä tai muuta julkisen vallan käyttöä, maksajaviraston toimivallasta säädetäisiin erikseen tukijärjestelmiä koskevissa laeissa.

EU:n horisontaalijärjestelmän luonnoksen 7 artiklan mukaan maksajavirastotehtävien toimeenpano voidaan tukien maksua lukuun ottamatta siirtää toiselle. Tukien maksulla tarkoitetaan tällöin maksujen suorittamista. Tämä tarkoittaa, että tuen saajalle annettavan, tuen maksamisen edellytysten ja maksuhakemuksessa esitettyjen kustannusten tukikelpoisuuden arviointia koskevan hallintopäätöksen tekeminen voitaisiin siirtää välittävien toimielinten tehtäväksi tukijärjestelmiä koskevassa lainsäädännössä.

Maksajavirasto ohjaisi ja valvoisi välittäviä toimielimiä niiden hoitaessa maksajaviraston vastuulle kuuluvia tehtäviä. Maksajavirastotehtäviä hoitavien välittävien toimielinten oh-

jauksen ja valvonnan tarkoituksena on varmistaa ohjelman yhtenäinen ja tehokas toimeenpano alueilla. Käytännössä ohjaus ja valvonta toteutettaisiin vastaavin menettelyin kuin edellä 9 §:n yhteydessä on selostettu.

13 §. Todentamisviranomaisen. EU:n maaseuturahaston ohjelmien todentamisviranomaisesta säädetäisiin EU:n horisontaalijärjestelmän luonnoksen 9 artiklassa ja EU:n uuden maaseutuasetusluonnoksen 72 artiklassa. Komissio tulee lisäksi antamaan täytäntöönpanosäädöksillä sääntöjä todentamisviranomaisen asemasta, erityistehtävistä sekä todistuksista ja kertomuksista, jotka sen on laadittava. Jäsenvaltion on nimettävä kunkin maaseudun kehittämissuunnitelman osalta julkistai yksityisoikeudellisen yhteisö toimimaan todentamisviranomaisena, joka vastaa maksajaviraston tarkastamisesta. Todentamisviranomaisen tulee olla toiminnassaan riippumaton maksajavirastosta ja sen hyväksyneestä viranomaisesta. Todentamisviranomaisen antaa lausunnon, joka koskee tilien täydellisyyttä, täsmällisyyttä ja todenperäisyyttä, sisäisten valvontajärjestelmien moitteetonta toimintaa sekä tilien perustana olevien toimien laillisuutta ja asianmukaisuutta.

Koska ohjelman todentamisviranomaisen on kuluvalla ohjelmakaudella hoitanut käytännössä samoja tehtäviä kuin maatalouden tukien toimeenpanosta annetussa laissa tarkoitettu todentamisviranomaisen, mainitun lain säännöksiä todentamisviranomaisen nimeämisestä, tehtävistä ja toimivallasta on sovellettu myös hallinnointilaisissa tarkoitettuun todentamisviranomaiseen. Maatalouden tukien toimeenpanosta annetun lain 39 §:ssä säädetään ministeriön toimivallasta nimetä todentamisviranomaiseksi viranomaisen taikka tilintarkastusyhteisö tai tilintarkastaja. Todentamisviranomaisen tarkastus- ja tiedonsaantioikeudesta säädetään mainitun lain 40 §:ssä. Todentamisviranomaiselle säädettyjen tehtävien suorittamiseksi sillä on oikeus tehdä maksajavirastolle säädettyjä tehtäviä hoitaviin viranomaisiin tai yhteisöihin sekä tuen saajiin kohdistuvia tarkastuksia. Todentamisviranomaisella on myös salassapitosäännösten estämättä oikeus saada viranomaisilta tarkastustehtävän suorittamiseksi tarpeellisia tietoja.

Koska ohjelman todentamisviranomaisen tulisi myös jatkossa hoitamaan samoja tehtäviä kuin maatalouden tukien toimeenpanosta annetussa laissa tarkoitettu todentamisviranomaisen, olisi tarkoituksenmukaista jatkaa voimassa olevaa käytäntöä, jossa lakiehdotuksen mukaisten ohjelmien todentamisviranomaisen nimeämiseen, tehtäviin ja toimivaltaan sovelletaan, mitä maatalouden tukien toimeenpanosta annetussa laissa todentamisviranomaisesta säädetään.

14 §. Seurantakomitea. Lain 14 §:ssä säädetäisiin kansallisesti rahastojen yleisasetusluonnoksen 41—43 artiklassa ja EU:n uuden maaseutuasetusluonnoksen 79—81 artiklassa tarkoitettua seurantakomiteasta. Seurantakomitea seuraa ohjelman toimeenpanoa yhdessä hallintoviranomaisen kanssa. Seurantakomitea on perustettava viimeistään kolmen kuukauden kuluessa EU-ohjelman hyväksymisestä. Valtioneuvosto asettaisi seurantakomitean, mikä vastaisi kuluvalle ohjelmakaudella noudatettua menettelyä. Rahastojen yleisasetusluonnoksen 42 artiklan mukaan seurantakomitean puheenjohtajana toimii jäsenvaltion tai hallintoviranomaisen edustaja ja mukana tulee olla hallintoviranomaisen, välittävien toimielinten ja 7 §:ssä tarkoitettujen kumppanien edustajia. Komissio osallistuu seurantakomitean työhön neuvonantajan ominaisuudessa. Valtioneuvosto päättäisi seurantakomitean asettamispäätöksen yhteydessä sen tarkemmasta kokoonpanosta ja jäsenten lukumäärästä.

Seurantakomitea toimii koko ohjelmakauden ajan, joten sen jäsenistössä todennäköisesti ilmenisi vaihtuvuutta. Näissä tilanteissa maa- ja metsätalousministeriö päättäisi seurantakomitean jäsenen nimittämisestä eronneen jäsenen tilalle. Tällä tarkoitetaan toisen henkilön nimittämistä edustamaan sellaista tahoa, joka valtioneuvoston asettamispäätöksen mukaan osallistuu seurantakomitean toimintaan. Muutoksista seurantakomitean kokoonpanon rakenteesta tai jäsenten lukumäärässä päättäisi valtioneuvosto.

Rahastojen yleisasetusluonnoksen 43 artiklan mukaan seurantakomitean on kokoonnettava vähintään kerran vuodessa. Seurantakomitean olisi päätöksenteossaan pyrittävä yksimielisyyteen, mutta jos siihen ei päästä, päätökseksi tulisi kanta, jota vähintään kaksi

kolmasosaa on kannattanut. Kullakin seurantakomitean jäsenellä on äänioikeus. Muilta osin seurantakomitea järjestää työnsä ja menettelee laatimansa, maa- ja metsätalousministeriön vahvistaman työjärjestyksen mukaisesti.

Seurantakomitean tehtävistä säädetäisiin rahastojen yleisasetusluonnoksen 43 artiklassa ja EU:n uuden maaseutuasetusluonnoksen 79—81 artiklassa. Seurantakomitean on tarkasteltava kaikkia ohjelman edistymiseen vaikuttavia seikkoja. Ohjelman toimeenpanoa tulisi tarkastella taloutta, tuotoksia ja tavoitteita koskevilla indikaattoreilla. Seurantakomiteaa on kuultava hallintoviranomaisen esittämistä ohjelman muutosehdotuksista ja sen on annettava niistä lausunto. Seurantakomitea antaa lausuntonsa myös rahoitettavien toimien valintaperusteista ja hyväksyy ohjelman vuosikertomukset ennen niiden toimittamista komissiolle. Lisäksi seurantakomitea voi antaa hallintoviranomaiselle suosituksia ohjelman täytäntöönpanosta ja arvioinnista.

Osa seurantakomitean hoidettavaksi säädettyistä tehtävistä olisi sellaisia, että sen tekemät ratkaisut ohjaavat viranomaisten toimintaa ohjelman toteuttamisessa ja sen varojen kohdentamisessa. Tämän vuoksi pykälän 3 momenttiin ehdotetaan otettavaksi perustuslain 124 §:ssä tarkoitettua hyvän hallinnon ja oikeusturvan toteuttamiseksi tarvittavat säännökset. Seurantakomitealle säädettyjen tehtävien hoitamiseen sovellettaisiin hallintolakia (434/2003), julkisuuslakia (621/1999), kielilakia (423/2003), saamen kielilakia (1086/2003) ja sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa annettua lakia (13/2003). Momentissa säädetäisiin myös rikosoikeudellisen virkavastuun soveltamisesta seurantakomitean päätöksentekoon osallistuviin henkilöihin. Rikosoikeudellisella virkavastuulla tarkoitetaan rikoslain 40 luvun säännösten soveltamista. Rikosoikeudellisen laillisuusperiaatteen toteuttamiseksi rikosoikeudellinen virkavastuu rajattaisiin koskemaan henkilöitä, jotka osallistuvat seurantakomitean tehtäväksi säädettyjen päätösten tekemiseen. Lisäksi pykälän 3 momentissa säädetäisiin vahingonkorvauslain (412/1974) soveltamisesta seurantakomitealle säädettyjä tehtäviä hoidettaessa aiheutetun vahingon

korvaamiseen. Pykälän 3 momentti vastaisi hallinnointilain 17 §:n 2 momenttia.

15 §. Maaseutuverkosto. EU:n maaseuturahaston ohjelmissa jäsenvaltion on perustettava maaseutuverkosto, jonka tavoitteista ja tehtävistä säädettäisiin EU:n uuden maaseutuasetusluonnoksen 55 artiklassa. Maaseutuverkosto kokoaa yhteen maaseudun kehittämisen toimijat ja tekee yhteistyötä kansallisen maaseutupolitiikan toimijoiden kanssa. Maaseutuverkoston verkostoitumisen tavoitteena on lisätä sidosryhmien osallistumista maaseudun kehittämiseen, parantaa maaseudun kehittämisohjelmien täytäntöönpanon laatua, tiedottaa maaseudun kehittämiss politiikasta ja rahoitusmahdollisuuksista sekä edistää innovointia maataloudessa, elintarviketuotannossa, metsätaloudessa ja maaseutualueilla. EU:n maaseuturahaston teknisestä avusta tulee varata osa maaseutuverkoston toimintaa varten tarvittaviin rakenteisiin ja EU:n uuden maaseutuasetusluonnoksen 55 artiklassa tarkoitettuja tehtäviä sisältävien toimintasuunnitelmien täytäntöönpanoon.

Kuten voimassa olevan hallinnointilain nojalla, myös ehdotetun lain nojalla maaseutuverkostotoiminnasta vastaavasta tahosta säädettäisiin valtioneuvoston asetuksella. Maaseutuverkostotoiminnasta vastaavalle taholle ei anneta julkisen vallan käyttöä sisältäviä tehtäviä. Näin ollen tulevan ohjelmakauden maaseutuverkostotoiminnasta vastaavasta toimielimestä säätäminen ei edellyttäisi perustuslain 119 §:n 2 mukaan laintasoista säännöstä. Kuluvalle ohjelmakaudella maaseutuverkostotoiminnasta on vastannut maa- ja metsätalousministeriön yhteyteen sijoitettu maaseutuverkostoyksikkö. Tulevalla ohjelmakaudella maaseutuverkostotoiminnasta vastaisi Maaseutuviraston yksikkö.

Maaseutuverkoston toiminnasta vastaavasta tahosta, toiminnan ohjauksesta sekä toimintasuunnitelmien ja -kertomusten sisällöstä ja hyväksymisessä noudatettavasta menettelystä säädettäisiin pykälän 2 momentin valtuussäännöksen nojalla valtioneuvoston asetuksella. Asetuksella säädettäisiin pääosin kuluva ohjelmakautta vastaavasti muun muassa maaseutuverkostotoimintaa ohjaavan ohjausryhmän kokoonpanosta ja tehtävistä.

16 §. Paikallinen toimintaryhmä. Pykälässä säädettäisiin paikallisen toimintaryhmän teh-

tävistä, sen hallinnon, toiminnan ja kokoonpanon yleisistä vaatimuksista sekä toimintaryhmän menettelyyn sovellettavasta lainsäädännöstä. Pykälää sovellettaisiin yhteisen strategiakehyksen rahastojen EU-ohjelmien toteuttamiseen osallistuviin paikallisiin toimintaryhmiin, joista säädettäisiin rahastojen yleisasetusluonnoksen 30 artiklassa ja EU:n uuden maaseutuasetusluonnoksen 42 artiklassa. Komissio voisi lisäksi antaa delegoituja säädöksiä toiminnan edistämisestä aiheutuvien tukikelpoisten kustannusten määrittämistä. Paikalliset toimintaryhmät muodostuvat paikallisten yksityisten ja julkisten sosioekonomisten eturyhmien edustajista. Niiden päätöksenteossa julkisen sektorin tai yhdenkään yksittäisen eturyhmän osuus ei saa ylitää 49 prosenttia. Toimintaryhmien toteuttamia paikallisia kehittämisstrategioita ja toimintaryhmäksi hyväksymistä käsitellään 6 ja 8 §:n yhteydessä.

EU:n maaseuturahaston ohjelmissa Leader-toimintatapa on pakollinen jäsenvaltiolle. EU:n uuden maaseutuasetusluonnoksen 65 artiklan mukaan vähintään viisi prosenttia maaseuturahastosta maaseudun kehittämisohjelmaan myönnettävästä kokonaisrahoituksesta on varattava Leader-toimintatavan mukaiseen ohjelman täytäntöönpanoon. Toimintaryhmien hallinnon toimintakustannuksiin ja paikallisen kehittämisstrategian toiminnan edistämiseen voidaan käyttää enintään 25 prosenttia paikallisen kehittämisstrategian julkisista kokonaismenoista. Tästä toimintaryhmille myönnettävästä toimintarahasta säädettäisiin maaseudun kehittämisen tukemisesta annetun lakiehdotuksen 66 §:ssä ja sen nojalla annettavassa valtioneuvoston asetuksessa.

Paikallinen toimintaryhmä vastaisi rahastojen yleisasetusluonnoksen 30 artiklan mukaisten tehtävien hoitamisesta. Näitä olisivat paikallisen kehittämisstrategian täytäntöönpanon lisäksi muun muassa tuettavien toimien säännösten mukaisen valintamenettelyn ja valintaperusteiden suunnittelu, tukihakemusten vastaanotto ja arviointi, toimien valinta ja niiden tuen määrän vahvistaminen sekä valittuja toimia koskevien ehdotusten tekeminen tukipäätöksen tekeväälle viranomaiselle. EU:n uuden maaseutuasetusluonnoksen 42 artiklan mukaan toimintaryhmä voisi lisäksi hoitaa

hallintoviranomaisen tai maksajaviraston sille siirtämiä tehtäviä. Siirretyistä tehtävistä säädettäisiin erikseen tukijärjestelmiä koskevissa laeissa, kuten ehdotetussa laissa maaseudun kehittämisen tukemisesta. EU:n uuden maaseutuasetusluonnoksen 72 artiklan mukaan jäsenvaltioiden on määriteltävä paikallisten toimintaryhmien tehtävät tukikelpoisuuden ja valintaperusteiden soveltamisen sekä hankkeiden valintamenettelyn osalta. Myös näistä tehtävistä säädettäisiin tukijärjestelmiä koskevassa kansallisessa lainsäädännössä.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin paikalliselle toimintaryhmälle asetettavista yleisistä edellytyksistä. Maa- ja metsätalousministeriö tarkastelisi näiden edellytysten täyttymistä toimintaryhmien hyväksymismenettelyssä yhdessä 8 §:n 2 momentin valtuusäännöksen nojalla annettavaksi tarkoitettujen edellytysten kanssa. Toimintaryhmälle asetettavilla yleisillä edellytyksillä pyritään takaamaan Leader-toimintatavan periaatteiden ja kehittämistyön laadun toteutuminen kaikilla alueilla. Paikallisen toimintaryhmän tulisi olla rekisteröity yhdistys tai osuuskunta, jolla on riittävät toiminnalliset, taloudelliset ja hallinnolliset edellytykset toimintaryhmälle säädettyjen tehtävien hoitamiseksi. Paikallisen toimintaryhmän jäsenistön olisi edustettava laaja-alaisesti paikallisia toimijoita ja toimintaryhmän toiminnan tulisi olla avointa kaikille. Toimintaryhmissä tulisi olla edustettuina ainakin paikalliseen maaseudun kehittämiseen osallistuvat viranomaiset, yhdistykset ja toimialueen asukkaat. Saamelaisalueilla edustettuna voisi olla myös Saamelaiskäräjät. Paikallisen toimintaryhmän hallituksessa tulisi olla tasapuolisesti edustettuina toimialueen kuntien, yksityisoikeudellisten yhteisöjen ja säätiöiden sekä paikallisen väestön edustajat. Käytännössä toimintaryhmän hallituksen kokoonpanossa tulisi noudattaa niin sanottua kolmikantaperiaatetta siten, että kunkin edellä mainitun tahon edustajat muodostaisivat yhden kolmasosan hallituksesta. Muu toimintaryhmille säädettyjen tehtävien hoitamiseen tarvittavan toimivallan perustaminen tapahtuisi niissä laeissa, joissa säädetään ohjelman toteutukseen käytettävistä tukijärjestelmistä.

Pykälän 3 momentissa ehdotetaan säädettäväksi hallintolain, julkisuuslain, kielilain,

saamen kielilain ja sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa annetun lain soveltamisesta paikalliselle toimintaryhmälle säädettyjen tehtävien hoitamiseen. Säännöksen tarkoituksena olisi turvata perustuslain 21 §:n 2 momentissa ja 124 §:ssä edellytetyllä tavalla hyvän hallinnon takeiden toteutuminen paikallisen toimintaryhmän hoitaessa sille säädettyjä tehtäviä. Lisäksi paikallisen toimintaryhmän päätöksentekoon osallistuvien henkilöiden toimintaan tulisivat sovellettavaksi rikoslain 40 luvun säännökset rikosoikeudellisesta virkavastuusta silloin, kun kyseiset henkilöt hoitavat paikalliselle toimintaryhmälle säädettyjä tehtäviä. Rikosoikeudelliseen laillisuusperiaatteen mukaisesti vastuu rajattaisiin koskemaan toimintaryhmän päätöksentekoon osallistuvia ja sen palveluksessa olevia henkilöitä näiden hoitaessa paikalliselle toimintaryhmälle säädettyjä tehtäviä. Lisäksi pykälän 3 momentissa säädettäisiin vahingonkorvauslain soveltamisesta toimintaryhmälle säädettyjä tehtäviä hoidettaessa aiheutetun vahingon korvaamiseen. Pykälän 3 momentti vastaisi hallinnointilain 21 §:n 2 momenttia.

4 luku. Erinäiset säännökset

17 §. Ohjelmasta tiedottaminen. Ohjelman sisältämistä mahdollisuuksista ja vaikutuksista olisi tiedotettava laajasti ohjelman toteutamisalueella. Ohjelmasta tiedottaminen tapahtuisi sitä valmisteltaessa, toteutettaessa ja toteuttamisen päätyttyä. Tiedottamisessa keskeisellä sijalla olisivat ohjelman tavoitteet, siihen sisältyvien toimenpiteiden kohde-ryhmät ja rahoitusmahdollisuudet sekä ohjelman seurannan ja arviointien tulokset. Pykälässä tarkoitettuun tiedottamiseen eivät kuuluisi ohjelmasta rahoitettavien tukijärjestelmien mukaisten tukien hakemista, myöntämisestä ja maksamista koskevat ilmoitukset ja ohjeet, vaan näihin liittyvän tiedottamisen vastuista ja menettelyistä säädettäisiin tarvittaessa tukijärjestelmiä koskevissa säädöksissä. Tiedottamisesta valtakunnallisella tasolla vastaisivat ehdotetussa laissa tai EU:n lainsäädännössä säädetyn tehtävien jaon mukaisesti maa- ja metsätalousministeriö, Maaseutuvirasto tai maaseutuverkosto. Muutoin tiedottamisesta toimialueellaan vastaisivat välit-

tävät toimielimet tai paikalliset toimintaryhmät, kukin siltä osin kuin ne vastaavat ohjelman tai sen osan valmistelusta tai toimeenpanosta.

18 §. Tiedonantovelvollisuus. Pykälässä säädettäisiin välittävien toimielinten ja paikallisten toimintaryhmien velvollisuudesta antaa salassapitosäännösten estämättä maa- ja metsätalousministeriölle, Maaseutuvirastolle ja EU:n maaseuturahaston maksajavirastoksi hyväksytylle toimielimelle säädettyjen tehtävien hoitamiseksi välttämättömät tiedot. EU-ohjelmien osalta säännöksen tarkoitus on mahdollistaa EU:n lainsäädännössä hallintoviranomaisen ja maksajaviraston tehtävien hoitamiseksi asetettavat vaatimukset. Ohjelman toimeenpanon yhteydessä kertyy ohjelman toimeenpanon tehokkuuden ja toteutumisen seurannan kannalta välttämätöntä tietoa, jota esimerkiksi ohjelmien ja valtiontukien vaikuttavuuden arvioinnissa tulee toimittaa komissiolle. Ohjelman toimeenpanossa kertynyttä tietoa tarvitaan myös ohjelman varojen käytön ja toimeenpanon suunnittelua ja kehittämistä varten. Uuden EU:n maaseutuasetusluonnoksen 78 artiklan mukaan paikallisten toimintaryhmien ja tuen saajien on toimitettava ohjelman hallintoviranomaiselle ja ohjelman arvioijille kaikki tarvittavat tiedot ohjelman seurannan ja arvioinnin mahdollistamiseksi.

19 §. Euroopan unionin rahoitus. Pykälä koski EU:n varoista rahoitettavien ohjelmien unionin rahoitusosuuden kansallista tulouttamista. Tarkoitus olisi, että EU:n maaseuturahaston rahoitusosuus tuloutettaisiin maatilatalouden kehittämisrahastoon silloin, kun EU:n osaksi rahoittamien tukien kansallinen rahoitusosuus myönnetään rahaston varoista. Vastaava menettely on käytössä kulluvalla ohjelmakaudella. Pääosa tuloutusmenettelyn piiriin kuuluvista varoista on liittynyt Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelmaan sisältyvien maatalouden rakennetukien avustusosuuden myöntämiseen maatilatalouden kehittämisrahastosta. Maatilatalouden kehittämisrahaston tulevaisuudesta päätetään myöhemmin, mutta käytössä olevan menettelyn arvioidaan jatkuvan lakiehdotuksen ehdotetun voimaan tulon jälkeenkin. EU:n rahoitusosuuden tulouttaminen rahastoon tulee linjattavaksi uudelleen, kun

maatilatalouden kehittämisrahaston tulevaa toimintaa ja sen varojen käyttöä koskevat ratkaisut on tehty.

Pykälän mukaan EU:n rahoituksen tulouttamisessa olisi ratkaisevaa EU:n rahoitusosuutta vastaavan kansallisen rahoitusosuuden rahoituslähde. Jos kansallinen rahoitusosuus tulee valtion talousarviosta, EU:n rahoitusosuus tuloutettaisiin valtion talousarvioon. Vastaavasti EU:n rahoitusosuus tuloutettaisiin maatilatalouden kehittämisrahastoon, jos kansallinen rahoitusosuus myönnetään rahaston varoista.

20 §. Muutoksenhaku. Pykälässä säädettäisiin oikeudesta hakea muutosta maa- ja metsätalousministeriön päätökseen, joka koskee paikallisen toimintaryhmän ja maaseudun innovaatioryhmän hyväksymistä. Muutosta voisi hakea valittamalla hallintolainkäyttölain (586/1996) 7 §:n 1 momentin mukaisesti korkeimpaan hallinto-oikeuteen.

21 §. Voimaantulo. Pykälässä säädettäisiin lain voimaantulosta ja soveltamisesta sekä voimassa olevan hallinnointilain kumoamisesta ja sitä koskevista siirtymäsäännöksistä. Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2014. Lakia sovellettaisiin ohjelmiin, joiden toteuttaminen alkaa 1 päivänä tammikuuta 2014 tai sen jälkeen. Lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä sovellettaisiin ohjelmiin, joiden toteuttaminen on kesken tämän lain voiman tullessa. Käytännössä tämä tarkoittaa Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelmaa 2007—2013, jonka hallinnointiin sen loppuun toteuttamiseen asti sovellettaisiin voimassa olevaa hallinnointilakia.

1.2 Laki maaseudun kehittämisen tukemisesta

1 luku. Yleiset säännökset

1 §. Lain tavoitteet. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi lain tavoitteista, joita olisivat kestävä kehitys periaatteita noudattaen monipuolistaa ja uudistaa ja lisätä maaseudun elinkeinotoimintaa, parantaa maaseudun yritysten toimintaedellytyksiä ja kehittää niiden kilpailukykyä sekä kehittää maaseutua

asuin- ja toimintaympäristönä asukkaiden ja toimijoiden hyvinvoinnin, viihtyisyyden ja toimintamahdollisuuksien parantamiseksi. Tavoitteet eivät olennaisesti eroaisi voimassa olevan lain 1 §:n mukaisista tavoitteista, mutta kestävä kehitys ehdotetaan mainittavaksi ensimmäisenä, jolloin sen merkitys kaikessa kehittämistoiminnan tukemisessa huomioon otettavana seikkana korostuisi uuden EU:n maaseutuasetuksen ja rahastojen yleisasetuksen luonnosten tavoitteiden mukaisesti ja vahvistuisi nykyisestä.

2 §. Soveltamisala. Pykälän 1 momentin mukaan lakia sovellettaisiin maaseudun kehittämiseen myönnettäviin tukiin, jotka rahoitetaan uuden hallinnointilain 3 §:n 1 kohdassa tarkoitetun ohjelman mukaisesti Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahaston (maaseuturahaston) tai muista Euroopan unionin varoista yhdessä sekä vastavista kansallisista varoista taikka kokonaan kansallisista tai Euroopan unionin varoista.

Pykälän 2, 3 ja 5 momentissa puolestaan säädettäisiin toimenpiteistä, joihin ehdotettua lakia ei sovellettaisi. Näitä olisivat maatalouden harjoittamiseen tai siitä luopumiseen maksettavat tuet tai korvaukset tai tuet maatalouden rakenteen parantamiseen taikka ympäristötukena, luonnonhaittakorvauksena tai niitä vastaavana tukena tai korvauksena myönnettäviin tukiin. Tällaisia tukia ovat muun muassa maatalouden harjoittamiseen myönnettävät kansalliset tuet, joista säädetään maa- ja puutarhatalouden kansallisista tuista annetussa laissa (1559/2001), maatilojen investointituki ja nuorten viljelijöiden aloitustuki, joista säädetään nykyisin maatalouden rakennetuista annetussa laissa taikka uusjakojen yhteydessä myönnettävä tuki, josta säädetään uusjakojen tukemisesta annetussa laissa (24/1981). Porotalous luettaisiin tällöin myös maataloudeksi ja siihen sovellettaisiin porotalouden rakennetukia koskevaa lainsäädäntöä.

Maaseudun luonnonvarojen kestävä käyttön edistämiseen, ympäristön tilan ja tuotantoeläinten hyvinvoinnin parantamiseen sekä epäsuotuisista luonnonolosuhteista maataloudelle aiheutuvien haittojen korvaamiseen myönnettäviin tukiin sovellettaisiin ehdotetun lain sijaan edelleen luonnonhaittakorvauksesta, maatalouden ympäristö-

tuesta sekä eräistä muista ympäristön ja maaseudun tilan parantamiseen liittyvistä tuista annettua lakia tai vastaavaa lakia, jolla laki mahdollisesti korvataan säädettäessä uuden rahastokauden edellyttämää kansallista lainsäädäntöä.

Lakia ei myöskään sovellettaisi Euroopan maatalouden tukirahastosta (maataloustukirahastosta) rahoitettaviin tukiin, jotka pääosin ovat tuotannosta irrotettuja niin sanottuja suorja tukia. Esimerkiksi maatalouden tuottajaorganisaatioiden ja toimialaorganisaatioiden tuet rajautuvat siten myös lain soveltamisalan ulkopuolelle rahoituslähteensä vuoksi. Lakia ei sovellettaisi myöskään Euroopan meri- ja kalatalousrahaston varoista rahoitettaviin tukiin, minkä vuoksi laki ei koskisi esimerkiksi kalataloustuotteiden jalostusta.

Lain soveltamisalan ulkopuolelle rajattaisiin myös hallinnointilain 3 §:n 2 kohdassa tarkoitetussa yleisasetuksessa tarkoitetuista muista Euroopan unionin rahastoista kuin maaseuturahastosta eli Euroopan aluekehitysrahastosta, Euroopan sosiaalirahastosta ja koheesiorahastosta myönnettävä rahoitus. Ehdotettua lakia ei sovellettaisi valmisteilla olevan työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan ohjelmien ja hankkeiden sekä rakennerahastohankkeiden rahoittamista koskevassa laissa, jäljempänä *TEM:n rahoituslaki*, tarkoitettuihin maaseudun kehittämistä koskeviin valtakunnallisiin maaseudun tutkimus- ja kehittämishankkeisiin tai muihin hankkeisiin. Hanketoiminnan rahoitusta koskeva lainsäädäntö on kuitenkin valmisteltu siten, ettei itse hanketoiminnan tukijärjestelmä menettelyiltään ja tukiehdoiltaan merkittävästi poikkeaisi TEM:n rahoituslaista. Ero tulisi pääosin siitä, mihin tavoitteisiin kummankin lainsäädännön rahoituksella pyritään ottaen huomioon, minkä rahaston varojen käyttämisestä kulloinkin on kysymys. Lakia ei myöskään sovellettaisi maaseudun tutkimus- ja kehittämishankkeiden rahoituksesta annetussa laissa tarkoitettuihin hankkeisiin, jotka rahoitetaan kokonaan kansallisista varoista ja jotka eivät perustu ohjelmaan.

Inarin kunnassa sijaitsevien kahden kolttakylän asukkaiden elinkeinojen ja palvelujen kehittämisestä säädetään nykyisin kolttalais-
sa (253/1995). Erityisesti kolttalain 13 §:ssä

tarkoitettua kolta-alueen palvelujen kehittämistä ei ole tarkoituksenmukaista tukea ehdotetun lain mukaisilla tukijärjestelmillä, minkä vuoksi ne suljettaisiin ehdotetun lain soveltamisalan ulkopuolelle.

Pykälän 3 momenttiin sisältyisi kuitenkin poikkeus soveltamisalarajoituksesta. Ehdotetun lain nojalla olisi mahdollista myöntää tukea maataloustuotteiden kauppakunnostukseen, jos hakija ei täytä yritystoiminnasta saatavien tulojen osalta, mitä maatalouden rakennetuista annetun laissa tai lain nojalla tuloista säädetään. Maataloustuotteiden kauppakunnostuksella tarkoitetaan sellaista alkutuotantoon liittyvää toimintaa, missä maataloustuotetta käsitellään siten, että se on toimitettavissa jälleenmyyjille tai jalostajille. Tyypillisiä toimintoja ovat kaikki maatilalla tehtävät korjuuseen ja tuotteiden pakkaamiseen liittyvät työt. Varsinkin pienehköillä tiloilla tulot voivat olla peräisin useasta eri elinkeinotoiminnasta, myös pienimuotoisesta maataloudesta, jolle saadaan lisäarvoa esimerkiksi kauppakunnostamalla tuote suoraan tilalta myytäväksi tai käsittelemällä tuotetta niin, että kysymys on jo tuotteen jalostamisesta tai tuotteen kaupanpitämisestä suoraan kuluttajille. Kauppakunnostus, vaikka se luettaankin maatilatoiminnaksi ja siten maatalainvestoinnin tukeen kelpoiseksi, voi kuitenkin olla niin vähäinen osa hakijan tulonmuodostuksesta, ettei se yhdessä vähäisen maatalouden kanssa riitä tuottamaan sellaisia maataloustuloja, joita maatalainvestoinnin tukemiseksi edellytetään. Tällaisten toimintojen tukeminen ehdotetun lain nojalla mahdollistaisi kuitenkin tarkoituksenmukaisten kokonaisuusien tukemisen yhden tukijärjestelmän rajoissa, kun sekä pienimuotoista kauppakunnostusta että tuotteiden jalostusta voitaisiin tukea yhtenä kokonaisuutena. Tällainen pidemmälle menevä jalostus ja maataloustuotteiden markkinointi voisi myös synnyttää elinkelpoisia tilakokonaisuuksia pienehköistäkin tiloista, joilla maatalous yksin ei riitä antamaan toimeentuloa.

Metsätalouden kestävä käyttöä edistää viin tukiin sovellettaisiin tulevalla rahastokaudellakin ehdotetun lain sijaan, mitä muualla laissa kestävä metsätalouden rahoituksesta säädetään.

Voimassa olevaan lakiin nähden soveltamisalasäännöksiä on jonkin verran yksinkertaistettu, minkä lisäksi siinä on otettu huomioon EU:n rahastokauden muut lainsäädäntömuutokset. Asiallisesti soveltamisala ei muutu kuin vähäisessä määrin maatalousotteiden kauppakunnostuksen osalta.

3 §. Soveltaminen Ahvenanmaan maakunnassa. Ehdotettua lakia ei sovellettaisi ohjelmaan tai tukeen, joka Ahvenanmaan itsehallintolain (1144/1991) 18 §:n nojalla kuuluu Ahvenanmaan maakunnan lainsäädäntövaltaan. Kuluvalla kaudella Ahvenanmaalla on ollut oma Ahvenanmaan maaseudun kehittämisohjelma, jonka hallintoviranomaisena toimii Ahvenanmaan maakuntahallitus. Lakia ei myöskään sovellettaisi tukeen, jonka myöntämisestä vastaa Ahvenanmaan viranomainen tai muu Ahvenanmaalla toimiva julkinen taho. Näistä säädetään Ahvenanmaan itsehallintolain 18 §:n 18 ja 22 kohdan nojalla Ahvenanmaan maakuntalaeilla. Sen sijaan mikään ei estäisi Ahvenanmaalaisia toimijoita hyötymästä esimerkiksi valtakunnallisten kehittämishankkeiden tuloksista tai joissakin tapauksissa osallistumasta hankkeeseen, jossa varsinaisena tuensaajana on Manner-Suomen maaseutualueella toimiva taho.

Pykälä on uusi, mutta se ei muuta Ahvenanmaan ja Manner-Suomen maaseutuohjelmien käytännön toimeenpanoa, vaan täsmentää niihin sisältyvien tukijärjestelmien toteuttamisen suhdetta.

4 §. Suhde Euroopan unionin lainsäädäntöön. Pykälän mukaan lakia sovellettaisiin Euroopan unionin osaksi tai kokonaan rahoittamien tukien myöntämiseen, maksamiseen, seurantaan, tarkastukseen ja takaisinperintään, jollei Euroopan unionin lainsäädännöstä muuta johdu.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin lain ja sen nojalla annettavien säännösten pääasiallisesta tehtävästä Euroopan unionin lainsäädäntöön nähden. Tarkoituksena on, että lailla ja sen nojalla annettavilla säännöksillä täydennetään Euroopan unionin lainsäädäntöä siltä osin, kuin tällainen säätäminen on kansallisista lähtökohdista tarpeellista eikä ole vastoin sellaista Euroopan unionin lainsäädännön säännöstä, jota on sovellettava sellaisenaan ja josta ei ole sallittua poiketa. Lailla tai sen nojalla olisi siten mahdollista antaa

Euroopan lainsäädäntöä tiukempiakin säännöksiä, jollei tämä ole Euroopan unionin lainsäädännössä nimenomaisesti kielletty tai katsottava kielletyksi. Joiltakin osin laissa säädetään myös sellaisista sekoista, jotka sisältyvät Euroopan unionin lainsäädäntöön, mutta joista ei ole mahdollista antaa kansallisia soveltamissäännöksiä ilman, että myös Euroopan unionin lainsäädännön asiaa koskevia säännöksiä on sisällytetty lakiin. Tällä tavoin on myös vältetty runsas viittaaminen Euroopan unionin säädöksiin. Tukijärjestelmää sovellettaessa on kuitenkin noudatettava Euroopan unionin lainsäädäntöä kokonaisuudessaan, mikä erityisesti ehdotetun lain osalta tarkoittaa hallinnointilain 3 §:n 2—4 kohdassa tarkoitettujen asetusten ja niiden nojalla annettujen komission asetusten ja soveltamismääräysten ja ohjeiden noudattamista. Joiltakin osin lakiin sisältyy myös sellaisia säännöksiä, joista on säädetty edellä tarkoitetuissa säädöksissä. Tällöin kysymys on joko siitä, että Euroopan unionin lainsäädännössä tätä edellytetään tai siitä, että kysymys on yksinomaan kansallisesta rahoituksesta, mikä sekkin on ehdotetun lain nojalla mahdollista, jos rahoitukseen osoitetaan varoja.

5. Määritelmät. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi laissa käytetyistä käsitteistä. Päämääränä on ollut säilyttää käytetyt käsitteet mahdollisimman pitkälle samoina kuin kuluvalle ohjelmakaudellakin. Kaikilta osin nämä eivät ole samoja kuin rahastojen yleisasetusluonnoksessa, mutta erot eivät muutu verrattuna kuluvaan ohjelmakauteen.

Pykälän 1 kohdassa määriteltäisiin ohjelma, jolla tarkoitettaisiin ehdotetun uuden hallinnointilain 3 §:n 1 kohdassa tarkoitettua ohjelmaa.

Pykälän 2—8 kohdassa täsmennettäisiin, mitä tarkoitetaan eri lähteistä peräisin olevalla erilaisella rahoituksella. Pykälän 2 kohdan mukaan Euroopan unionin rahoituksella tarkoitettaisiin Euroopan unionin talousarviosta Suomeen myönnettyjä EU:n maaseuturahaston varoja ja muita Euroopan unionin ehdotetussa laissa tarkoitettuihin tukiin varaamia varoja. Asiallisesti säännös vastaa voimassa olevan lain 4 §:n 12 kohdan määritelmää, mutta on yhdenmukaistettu uuteen TEM:n rahoituslakiin sisällytettäväksi harkitun vastaavan määritelmän kanssa. Valtion rahoituk-

sella tarkoitettaisiin 3 kohdassa maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalalle maaseudun kehittämiseen valtion talousarviossa osoitettuja varoja ja maatilatalouden kehittämisrahaston käyttösuunnitelmassa osoitettuja varoja. Tällä on merkitystä ratkaistaessa, mitä osaa tuettavan toiminnan tai toimenpiteen rahoituksesta ehdotetussa laissa säädetty tuen ehdot koskevat. Muulla kansallisella julkisella rahoituksella tarkoitettaisiin 4 kohdan mukaan muuta kuin 3 kohdassa tarkoitettua valtion, kunnan tai muun julkisoikeudellisen yhteisön tuettavaan toimenpiteeseen osoittamaa rahoitusta taikka etuutta tai suoritusta, jonka arvo on rahana määritettävissä. Määritelmä vastaa voimassa olevan lain 4 §:n 11 kohdan määritelmää, mutta sitä on täsmennetty lukemalla rahoitukseen myös muut toimenpiteen toteuttamisessa merkitykselliset etuudet kuten julkisten tilojen käyttö ilman korvausta. Julkisella rahoituksella tarkoitettaisiin 5 kohdan mukaan 3 ja 4 kohdassa tarkoitettua rahoitusta ja, jos toimenpidettä rahoitetaan 2 kohdassa tarkoitetuista Euroopan unionin varoista, myös tällaista Euroopan unionin rahoitusta. Yksityisellä rahoituksella tarkoitettaisiin puolestaan luonnollisen henkilön tai yksityisoikeudellisen yhteisön rahoitusta tai muuta suoritusta, jonka arvo on rahana määriteltävissä. Kokonaisrahoituksella 7 kohdassa tarkoitettaisiin julkista ja yksityistä rahoitusta yhteensä. Määritelmät 5—7 kohdassa vastaisivat voimassa olevan lain 4 §:n 13—15 kohdan määritelmiä. Uudeksi määritelmäksi pykälään otettaisiin 8 kohdaksi omarahoitusta koskeva määritelmä. Yksityisen rahoituksen käsitettä on nyt käytetty osaksi synonyyminä omarahoitukselle. Näillä on kuitenkin eroa siinä, että julkisten toimijoiden hanketoiminnassa ei välttämättä ole rahoitusta, jota voitaisiin pitää täysin yksityisenä. Julkisen organisaation esimerkiksi valtion tai kunnan talousarviosta myönnettyä yleisavustusta yhteisön toimintaan, jota se käyttää tuen lisäksi hankkeen toteuttamiseen, voidaan kuitenkin pitää tuen saajatahon panostamisena hankkeeseen omin varoin sen lisäksi, että se saa erikseen tukea nimenomaan hanketta varten. Omarahoituksella toisin sanoen tarkoitetaan sitä osaa toimenpiteen tai kehittämishankkeen kustannuksista, jota ei rahoiteta ehdotetun lain mukaisella tuella. Jos

tuettava toimenpide tai hanke kuitenkin katsotaan sellaiseksi, että siihen annettavaa tukea pidettäisiin valtiontukena, myös julkisen toimijan omarahoitukseen sisältyvät julkiset varat otettaisiin huomioon arvioitaessa sitä, ylittääkö julkinen rahoitus valtiontuen enimmäismäärän. Vastaavan omarahoituksen käsitteen sisällyttämistä myös TEM:n rahoituslakiin harkitaan.

Pykälän 9 kohdan mukaan tuella tarkoitetaan valtion rahoitusta tai valtion ja yhteisön rahoitusta, joka myönnetään avustuksena. Tuen myöntäminen ei näin ollen tarkoita päätöstä, joka koskee muun julkisen rahoituksen myöntämistä. Muulla julkisella rahoituksella tai yksityisellä rahoituksella on edelleen merkitystä lähinnä tuen määrän kannalta sekä silloin, kun ohjelma edellyttää esimerkiksi kuntien tai yksityisten toimijoiden osallistumista näiden rahoitusosuuden seuraamiseksi. Säännös vastaa voimassa olevan lain 4 §:n 16 kohtaa.

Pykälän 10 kohtaan sisältyisi valtiontuen määritelmä, joka olisi lähinnä informatiivinen ja ainoastaan viittaisi SEUT 107 artiklan määritelmään. Pykälän 11 kohdassa määriteltäisiin vähämerkityksinen tuki vastaavalla tavalla. Sillä tarkoitettaisiin vähämerkityksistä tukea koskevan komission asetuksen mukaisesti myönnettyä tai myönnettävää tukea, johon sovelletaan vähämerkityksisen tuen ehtoja. Kyseisen asetuksen uudistamista valmistellaan parhaillaan. Vähämerkityksistä tukea koskeva määritelmä sisältyy myös voimassa olevan lain 4 §:n 17 kohtaan, mutta siinä viitataan voimassa olevaan komission asetukseen (EY) N:o 994/98. Nykyisin sovellettavat maatalouden ja kalastusalan sekä yleistä de minimis -tukea koskevat komission asetukset ovat voimassa vuoden 2013 loppuun. Tulevaa ohjelmakautta koskevien asetusten käsittely on Euroopan unionissa kesken.

Pykälän 12 kohdassa määriteltäisiin tuettava toimenpide. Sillä tarkoitettaisiin yritystoiminnan edistämiseen liittyvää toimintaa tai hanketta, johon tukea on haettu tai johon tuki on myönnetty. Asiallisesti määritelmä vastaa voimassa olevan lain 4 §:n 8 kohtaa ottaen huomioon, ettei yritystoiminnan tukia enää ohjata erillisillä käynnistys-, investointi- ja kehittämistuilla. Vastaavaa käsitettä nimitetään

rahasuojien yleisasetusluonnoksessa toimeksi, kuten voimassa olevassa EU:n lainsäädännössäkin. Kansallisesti omaksuttiin kuvaavampi toimenpiteen käsite voimassa olevaa lakia säädettäessä eikä sitä ole tarkoituksenmukaista muuttaa.

Pykälän 13 kohdan mukaan investoinnilla tarkoitettaisiin rakennuksen, rakenteen tai rakennelman rakentamista, laajentamista, korjaamista tai hankkimista sekä muuta aineellisen tai aineettoman käyttöomaisuuden hankkimista. Tältä osin kohta vastaa voimassa olevan lain 4 §:n 9 kohtaa. Tällaisena investoinnin käsitettä edelleen sovellettaisiin hankittaessa esimerkiksi yritystoiminnan alkuvaiheessa taikka yritystoimintaa laajennettaessa tai kehitettäessä ja hankittaessa siinä tarvittavaa käyttöomaisuutta. Kysymys olisi siten sellaisesta yrityksen tavanomaisesta tuotantotoiminnasta erillisestä, yritystoiminnan laajuuteen suhteutettuna merkittävästä taloudellisesta panostuksesta yrityksen kehittämiseen, jolla on tietty tavoite ja jonka tarkoituksena on suoraan tai välillisesti vaikuttaa yritystoiminnan taloudelliseen tulokseen. Investoinnin käsite vastaisi EU:n uuden maaseutuasetusluonnoksen 46 artiklan mukaista määritelmää.

Pykälän 14 kohdan mukaan kehittämissuunnitelma tarkoittaisiin määräraajaista suunnitelmaa perustuvaa kehittämistoimintaa, jonka pääasiallisena tarkoituksena ei ole tuottaa välitöntä taloudellista etua tuen saajalle. Määritelmä vastaa asiassisällöltään voimassa olevan lain 4 §:n 7 kohdan hankkeen määritelmää. Siinä kehittämishanke kuitenkin tarkoitti vain yhtä hanketoiminnan tyyppiä ja hanke oli yhteiskäsite hanketoiminnassa kaikille hanketyypeille. Ehdotetussa laissa kehittämishankkeen on tarkoitus kattaa koko ehdotetun lain mukainen hanketoiminta. Myös teemahanke olisi sisällöltään kehittämishanke, vaikka se toteutustavaltaan eroaisi tavanomaisesta kehittämishankkeesta.

Pienhankinnalla tarkoitettaisiin pykälän 15 kohdassa kehittämishankkeeseen sisältyviä vähäisiä kaluste- ja laitehankintoja. Määritelmä on uusi. Pienhankinnalla tarkoitettaisiin sellaisia vähäisiä kalusto- ja laitehankintoja, joiden käyttöikä yleensä on varsin lyhyt, joita yleensä hankitaan leasing-sopimuksella tai jotka ovat lähempänä toimistotarvikkeita

kuin kaluste- ja laiteinvestointeja. Ero investointiin ja pienhankintaan olisi kuitenkin suhteutettava kehittämishankkeen laajuuteen. Esimerkiksi teemahankkeissa pienhankinnat ovat vähäisempiä kuin laajoissa monivuotisissa kehittämishankkeissa. Ero pienhankinnan ja investoinnin välillä on merkityksellinen etenkin valtiontukea sisältävissä hankkeissa, joihin liittyy toiminnan jatkamista ja investoinnin pysyvyyttä koskeva velvoite.

Pykälän 16 kohtaan sisältyvää teemahankkeen määritelmää ei sisälly voimassa olevaan lakiin. Teemahankkeella tarkoitettaisiin paikallisen toimintaryhmän kehittämishanketta, jossa kootaan useiden yhteisöjen toimintoja tai tapahtumia aiheittain kokonaisuudeksi ja tuetaan niiden toteuttamista. Teemahankkeessa on tarkoitus keskittyä yhteen keskeiseen tavoitteeseen ja pyrkiä siihen tukemalla useita eri toimijoiden toimenpiteitä, joiden avulla tavoite saavutetaan.

Pykälän 17 kohdassa paikallisella toimintaryhmällä tarkoitettaisiin ehdotetun hallinnointilain 2 §:ssä 8 kohdassa tarkoitettua yhteisöä, jonka maa- ja metsätalousministeriö on hyväksynyt paikalliseksi toimintaryhmäksi. Pykälän 18 kohdassa paikallisella kehittämisstrategialla tarkoitettaisiin tällaisen toimintaryhmän alueella toteutettavaa ehdotetun hallinnointilain 6 §:ssä tarkoitettua hyväksyttyä paikallista kehittämisstrategiaa. Lisäksi 19 kohdassa määriteltäisiin paikallisen toimintaryhmän rahoituskiintiö, jolla tarkoitettaisiin maa- ja metsätalousministeriön paikallisen suunnitelman toimeenpanoon osoittamaa rahoitusta. Määritelmät vastaisivat asia- sisällöltään voimassaolevan lain 4 §:n 20—22 kohdan mukaisia määritelmiä. Paikallisen suunnitelman sijaan ehdotetussa 18 kohdassa määriteltäisiin kuitenkin paikallinen kehittämisstrategia, koska rahastojen yleisasetusluonnoksen 30 artiklassa paikallisen toimintaryhmän työn tukemiseksi toimintaryhmältä edellytetään tällaista strategiaa.

Pykälän 20 kohdassa määriteltäisiin myös paikallisyhteisö, jolla tarkoitettaisiin rajatun maantieteellisen alueen asukkaista koostuvaa yhteisöä, joka on sijaintinsa ja toimintansa perusteella muodostunut omaksi kokonaisuudekseen. Paikallisyhteisön ei välttämättä tarvitsisi olla kiinteistöjaon mukainen kylä. Paikallisyhteisön alueen tulisi kuitenkin olla

selkeästi osoitettavissa. Voimassa olevan lain 4 §:n 6 kohdassa määritellään kyläyhteisö, Uuden määritelmän tavoitteena on tuoda joustavuutta paikalliseen kehittämiseen.

Yritys määriteltäisiin 21 kohdassa. Yrityksellä tarkoitettaisiin luonnollista henkilöä tai yhteisöä, joka elinkeinonaan harjoittaa tai ryhtyy harjoittamaan taloudellista toimintaa. Määritelmä vastaa voimassa olevan lain 4 §:n 3 kohdan pääsääntöä. Sen sijaan siihen liittynyt rajoite, ettei yrityksenä pidetä julkista yritystä, jossa valtio, kunta tai muu julkisoikeudellinen yhteisö käyttää suoraan tai välillisesti määräysvaltaa, on jätetty määritelmästä pois. Edelleenkin ei ole tarkoituksena myöntää näille yritystukea, mutta hanketoiminnassa tällainen yritys saattaa olla tuen hakijana. Tällöin on olennaista arvioida, onko tukemisessa kysymys mahdollisesta kielletystä valtiontuesta. Yritystoiminnan tukea myönnettäisiin ainoastaan yrityksille, jotka kooltaan täyttävät mikroyrityksiä, pieniä yrityksiä ja keskisuuria yrityksiä (pk-yritys) koskevan EU:n komission antaman suosituksen K(2003) 1422) mukaiset ehdot. Nämä yritykset määriteltäisiin 22 kohdassa viittaamalla mainittuun, voimassa olevaan komission suositukseen tai kyseisen suosituksen korvaavan suositukseen. Määritelmää ei voimassa olevassa laissa ole, mutta yritys-toiminnan tuki kuitenkin lain 11 §:n mukaan ohjataan yrityksille, joiden liikevaihto ja koko vastaavat suosituksen mukaisia määriä. Valtioneuvoston asetuksella 632/2007 on tuen saamisen edellytyksiä täsmennetty siten, että tukea myönnetään suosituksen mukaisille yrityksille.

Pykälän 23 kohdassa määriteltäisiin maatala. Sillä tarkoitettaisiin viljelijän johtamaa yhden tai useamman kiinteistön tai kiinteistön osan tai tuotantorakennuksen ja sen maapohjan muodostamaa, maatalouden harjoittamiseen käytettävää toiminnallisesti ja taloudellisesti itsenäistä tuotantoyksikköä, jota hallitaan yhtenä kokonaisuutena omistuksen tai vuokrauksen perusteella. Määritelmä vastaa voimassa olevan lain 4 §:n 2 kohtaa ja sitä käytetään myös maatalouden rakennetuista annetun lain 4 §:n 2 kohdassa.

Pykälän 24 kohdassa määriteltäisiin viljelijä viittaamalla Euroopan unionin suorista tuista maataloudelle annetun lain (193/2013)

2 §:n 10 kohdassa tarkoitettuun viljelijään. Voimassa olevaan lakiin määritelmää ei sisälly. Määritelmä on tarpeellinen myönnettäessä tukea viljelijälle tai viljelijän perheenjäsenelle tuettaessa maatalan toiminnan laajentamista maatalouden ulkopuolelle. Viljelijän perheenjäsenen määritelmänä 25 kohdassa käytettäisiin lain 193/2013 2 §:n 12 kohdassa tarkoitettua henkilön määritelmää viittaamalla kyseiseen lainkohtaan. Siinä perheenjäsenellä tarkoitetaan viljelijän puolisoa ja henkilöä, joka elää vakituisesti viljelijän taloudessa ja on tälle tai tämän puolisolle sukua suoraan ylenevässä tai alenevässä polvessa taikka on edellä tarkoitettua henkilön puoliso.

Pykälän 26 kohdassa määriteltäisiin maatalous, jolla samoin kuin voimassa olevan lain 4 §:n 1 kohdassa tarkoitettaisiin peltoviljelyä, karjataloutta tai muuta tuotantoeläinten pitoa, kasvihuonetuotantoa, puutarha- ja taimitarviljelyä, turkistarhausta, hevosten kasvatausta, porotaloutta, mehiläistaloutta, ammattimaista metsästystä, marjastusta ja sienestystä. Lisäksi maataloudeksi luettaisiin muu SEUT:n liitteessä I tarkoitettujen tuotteiden alkutuotantotoiminta. Tältä osin maataloudeksi katsottavaa toimintaa täsmennettäisiin, sillä edellä mainitussa liitteessä mainitaan myös tuotteita, joiden alkuperä on maatalouden alkutuotannossa, mutta joita on jo jollakin tavalla käsitelty. Vaikka niitä SEUT:n liitteessä I pidetään maataloustuotteina, ne eivät enää ole alkutuotantotuotteita. Pykälän 27 kohdassa sen sijaan maataloustuotteen osalta viitattaisiin suoraan mainitun liitteen mukaisiin tuotteisiin, kuitenkin niin, ettei kalastustuotteita luettaisi maataloustuotteiksi. Tältä osin määritelmän asiasisältö vastaisi voimassa olevan lain 4 §:n 4 kohdan määritelmää. Samaan asiakokonaisuuteen liittyy pykälän 28 kohta, jossa määriteltäisiin maataloustuotteen jalostus ja kaupan pitäminen. Maataloustuotteen jalostuksessa tarkasteltaisiin jalostuksen lopputuotetta, ei raaka-ainetta. Tällaisella jalostuksella tarkoitettaisiin maataloustuotteen sellaista käsittelyä, jonka tuloksena saatava tuote on edelleen maataloustuote. Voimassa olevan lain 4 §:n 5 kohdassa mainittu toiminta on määritelty maataloustuotteen ensiasteen jalostukseksi. Koska uudessa EU:n maaseutuasetusluonnoksen 18 ja 20 artiklassa ei enää käytetä en-

siasteen jalostuksen käsitettä, vaan määritelmään toimintaa tuotantopanosten ja tuotoksen mukaisesti, on tarkoituksenmukaista, ettei ehdotetussa laissakaan enää käytetä ensiasteen jalostuksen käsitettä. Asiallisesti rajanveto maatalouden alkutuotannon ja maataloustuotteen jalostuksen välillä ei muutu. Tätä on selvitetty voimassa olevaa lakia koskevan hallituksen esityksen (HE 192/2006 vp.) 4 §:n 5 kohtaa koskevissa yksityiskohtaisissa perusteluissa. Maataloustuotteen kaupan pitämisessä tarkasteltaisiin sekä alkutuottajan että jalostajan ja jälleenmyyjän toimenpiteitä. Maatilatoimintoina eli alkutuotantoon liittyvinä toimenpiteinä pidettäisiin vielä maataloustuotteen kauppakunnostusta ja alkutuottajan suorittamaa tuotteen myyntiä jälleenmyyjälle tai jalostajalle taikka suoraan kuluttajalle, jos se voi tapahtua ilman erikseen tarkoitusta varten varattuja tiloja. Jos sen sijaan alkutuottaja harjoittaa joko suoraan alkutuotannosta peräisin olevan tuotteen tai jalostetun maataloustuotteen ensimyyntiä tätä tarkoitusta varten varatuissa tiloissa, toiminta katsotaan maataloustuotteen kaupan pitämiseksi. Alkutuottaja voi myös alkutuotannon ohessa itse jalostaa tuotteen siten, että se on vielä maataloustuote. Omalla maatilalla tuotetun raaka-aineen käyttämisestä raaka-aineena ei pidetä ensimyyntinä eikä tällaista jalostusta varten ole välttämätöntä perustaa eri yritystä, jollei siihen ole sellaisia syitä, jotka eivät liity tuen myöntämiseen. Tällainen syy saattaa olla esimerkiksi verottajan verotuskäytäntö katsottaessa, mitä toimintoja voidaan sisällyttää maatalouden verotukseen ja mikä verotuksen kannalta on edullisin menettely. Myös tilanteet, joissa alkutuotantoa ja maataloustuotteen jalostusta harjoittavilla on erilainen kokoonpano, saattavat lopulta johtaa erillisen yrityksen perustamiseen vastuuskysymysten selkeyttämiseksi.

Pykälän 29 kohdaksi otettaisiin välittävän toimielimen määritelmä. Sillä tarkoitettaisiin viranomaisesta, joka hoitaa hallinto- tai todentamisviranomaisen puolesta tuen saajiin liittyviä tehtäviä. Tällöin välittävällä toimielimellä tarkoitettaisiin rahastojen yleisasetusluonnoksen 2 artiklan 17 kohdassa tarkoitettua välittävää elintä. Samansisältöisen määritelmän sisällyttämistä harkitaan myös TEM:n rahoituslakiin. Tarkoitus on, ettei toiminta-

ryhmää pidettäisi välittävänä toimielimenä huolimatta siitä, että laissa ehdotetaan hakemusten vireilletulon alkavan hakemuksen toimittamisesta toimintaryhmälle.

Pykälän 30 kohdassa määriteltäisiin maaseudun innovaatioryhmä. Tällaisella ryhmällä tarkoitettaisiin usean eri julkisoikeudellisen tai yksityisoikeudellisen yhteisön ryhmää, jonka tehtävänä on yhteisellä toiminnallaan edistää maa- tai metsätaloutta koskevaan tutkimukseen perustuvien uusien toimintatapojen luomista ja niiden käyttöönottoa sekä innovaatioiden ja muiden uudistusten kehittämistä maa- ja metsätaloudessa sekä maa- ja metsätaloustuotteiden jalostuksessa, markkinoille saattamisessa ja kaupanpitämisessä. Ryhmällä tulisi olla toimintasuunnitelma. Maaseudun innovaatioryhmään voisi kuulua myös elinkeinoharjoittajia. Ryhmä toimisi uuden EU:n maaseutuasetusluonnoksen 62 artiklan mukaisena toimijaryhmänä osana Euroopan laajuista asetusluonnoksen 53 artiklassa tarkoitettua innovaatioverkostoa. Maaseudun innovaatioryhmän hyväksymisen edellytyksistä ja hyväksymismenettelystä säädettäisiin ehdotetun hallinnointilain 8 §:n 1 momentin 1 kohdassa. Tukea myönnettäisiin vain hyväksytyille innovaatioryhmälle.

2 luku. **Tuen myöntämisen yleiset edellytykset**

6 §. Tukemisen tavoitteet. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi tuen yleisistä tavoitteista. Kaikkien tuettavien toimenpiteiden olisi kokonaisuutena tarkastellen edistettävä yhtä tai useampaa 1 §:n mukaista lain tavoitetta. Lisäksi pykälän 2 momentin mukaan ohjelmaan osoitetuista varoista myönnetyn tuen olisi edistettävä ohjelmassa määriteltyjä tavoitteita, tuettava toimenpide olisi toteutettava ohjelman soveltamisalueella ja hyödyn tuetusta toimenpiteestä kohdistuttava tälle alueelle. Tuen myöntämisen esteenä ei kuitenkaan olisi hyödyn ulottuminen vähäisessä määrin myös ohjelma-alueen ulkopuolelle. Ohjelma-alueen ulkopuolelle ulottuvana hyödynä ei kuitenkaan pidettäisi usean toimintaryhmän paikallisten strategioiden mukaisesti näiden toimintarahasta yhteisesti myönnettyä toimenpidettä, jos toimenpide toteutetaan näiden toimintaryhmien toiminta-alueella.

Pykälän 3 momentin mukaan tuella olisi vahvistettava johdonmukaisuutta 5 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettujen Euroopan unionin varojen käytössä. Tukea ei siten saisi myöntää vastoin alueiden kehittämistä ja rakennerahasto-ohjelmien hallinnointia koskevassa laissa tarkoitettun kumppanuussopimuksen mukaista varojen käyttötarkoitusta.

7 §. Tuen rahoitus. Tuen myöntämisen edellytyksenä 1 momentin mukaan olisi edelleen, että tarvittava rahoitus on osoitettu valtion talousarviossa tai maatilatalouden kehittämisrahaston käyttösuunnitelmassa. Pykälän 2 momentissa täsmennettäisiin, että tämä velvoite kuuluu välittävän toimielimen tehtäviin ja että tarvittavat varat olisi oltava ennen tukipäätöksen tekemistä ja tuen maksamista.

Pykälän 1 momentti vastaisi pääosin voimassa olevan lain 10 §:n 1 momenttia ja olisi yhdenmukainen uuteen TEM:n rahoituslakiin sisällytettäväksi harkitun säännöksen kanssa.

8 §. Tuen saaja. Tuen saajaa koskevat edellytykset ehdotetaan säilytettäväksi pääosin ennallaan. Pykälän 1 momentin mukaan tuen saajana voisi olla luonnollinen henkilö taikka yksityisoikeudellinen tai julkisoikeudellinen oikeushenkilö, kuten voimassa olevan lain 5 §:n 1 momentissa.

Pykälän 2 momentissa ehdotetaan säädettäväksi tuen saajan iästä, kun hakija on luonnollinen henkilö. Tuen hakijan olisi edelleen oltava täysi-ikäinen eli 18 vuotta täyttänyt tukihakemuksen tullessa vireille. Sen sijaan tuen saajalle ei enää ehdoteta asetettavaksi enimmäisikää. Tältä osin pykälän 2 momentti poikkeaisi voimassa olevan lain 5 §:stä, jonka 2 momenttiin sisältyy 63 vuoden enimmäisikä. Luonnolliselle henkilölle voitaisiin myöntää tukea vain yritystoimintaan. Koska tavoitteena on yrityksen ja sen toiminnan, ei niinkään suoraan yksittäisen henkilön tukeminen, enimmäisikä ei ole enää tarkoituksenmukainen. Sen sijaan yritystoimintaan liittyvien taloudellisten vastuiden ja riskien vuoksi vähimmäisikä on edelleen tarpeellinen.

Pykälän 3 momentin mukaan tuen saajan taikka julkisoikeudelliseen yhteisöön kuuluvan, tuetun toimenpiteen vastuullisen toteuttajan toimialan olisi liityttävä tuettavaan toimintaan. Ehdotettu säännös on uusi. Tavoit-

teena on, että tuen avulla yritystoimintaa monipuolistetaan ja hanketoiminnassa luodaan uusia tapoja edistää maaseudun hyvinvointia. Tukea ei kuitenkaan saisi myöntää siten, että tuettava toiminta ei kuulu tuen saajan toimialaan tai niihin tehtäviin, joita julkisoikeudelliselle yhteisölle on asetettu.

Tuen saajana ei kuitenkaan 4 momentin mukaan voisi olla hakija, jonka on osoitettu keinotekoisesti luoneen kyseisen tuen saamiseksi vaaditut edellytykset. Rajoite koskee sekä yritystykäisiä että kehittämishanketukia.

9 §. Tuettava toiminta. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi siitä toiminnasta, johon tukea yleensä ehdotetun lain nojalla voidaan myöntää. Säännöksen tarkoituksena on luoda tavoitteet ja kehykset sille toiminnalle, jonka katsotaan kuuluvan maaseudun kehittämiseen ehdotetun lain mukaisten tukijärjestelmien avulla. Pykälässä tähän toimintaan luetaan sekä maaseudun yrityksiä kehittävä toiminta että toiminta, jolla yleisemminkin parannetaan maaseutua asuin-, elin- ja toimintaympäristönä. Tuettavalla toiminnalla olisi pääasiallisena tarkoituksena toteuttaa niitä tavoitteita, joita uudessa Manner-Suomen maaseutuohjelmassa asetetaan. Tämä ei kuitenkaan estäisi tuen myöntämistä myös muihin sellaisiin ohjelmiin, jotka kuuluvat lain soveltamisalaan, jos tällaisia uusia ohjelmia katsottaisiin tarpeelliseksi laatia joko kokonaan tai osittain EU:n rahoituksella taikka yksinomaan kansallisella rahoituksella.

Toiminta, jota tuetaan, voisi pykälän 1 momentin 1—4 kohdan mukaan liittyä maatalan toiminnan laajentamiseen maatalouden ulkopuolelle. Samoin yritystoimintaa voitaisiin tukea silloin, kun maaseudulla toimiva muu kuin alkutuotantoa harjoittava yritys aloittaa toimintaansa tai laajentaa sitä. Tuettavan toiminnan päämääränä voisi olla myös yrityksen tuottavuuden ja tuotteiden laadun parantaminen ja toiminnan kansainvälistäminen samoin kuin yrityksen toimintaedellytyksiä ja kilpailukykyä tukeva toiminta. Ehdotetut säännökset tuettavasta toiminnasta ja toiminnan tavoitteet eivät olennaisesti poikkea kuluvan kauden vastaavista säännöksistä, jotka sisältyvät voimassa olevan lain 6 §:n 1—4 kohtaan ja joita on selostettu hallituksen esityksen (HE 192/2006 vp.) mainittua pykälää koskevissa yksityiskohtaisissa perus-

teluissa. Yritysten kehittämisenkin on oltava luonteeltaan investointi. Tämän vuoksi ei ehdotetun pykälän 1 momentin 4 kohdassa kuitenkaan enää korostettaisi asiantuntijapalveluiden ja koulutuksen hankkimista tai yritysten välistä yhteistyötä, kuten voimassa olevan lain 6 §:n 4 kohdassa. Toimintaa tarkasteltaisiin investoinninkin osalta päämäärän kautta, vaikka käytännössä juuri asiantuntijapalveluita ja koulutusta hankkimalla tai yritysten välisellä yhteistyöllä nämä tavoitteet saatetaankin saavuttaa.

Olennaista yritysten tukemisessa on, ettei tuki muodostu toimintatueksi, jolla rahoitettaisiin yrityksen liiketoimintaa poistamalla normaaleja yritystoiminnan kustannuksia osaksi tai kokonaan. Myös tavanomainen yrityksen henkilökunnan ammattitaidon ylläpitäminen ja sellaisen osaamisen hankkiminen, joka on välttämätöntä, jotta yritystoimintaa ylipäätään voidaan harjoittaa, eivät kuulu tuettavaan toimintaan. Siihen eivät myöskään kuulu normaalit asiantuntijapalvelut, kuten kirjanpito- tai veroneuvontapalvelut.

Pykälän 1 momentin 5—9 kohdassa säädettäisiin tuettavasta toiminnasta, joka luonteeltaan kuuluu hanketukien piiriin. Tuettavaa toimintaa voisi olla maaseudun elinvoimaisuutta palvelevan osaamisen kehittäminen ja tiedonvälityksen järjestäminen, paikallisyhteisön asuin ympäristön parantaminen, asukkaiden yhteisen toiminnan, osallistumisen ja viihtyvyyden edistäminen sekä muu vastaava maaseudun ympäristöä ja asukkaiden yleistä hyvinvointia palveleva toiminta, maaseudun saavutettavuuden ja pieninfrastruktuurin kehittäminen, maaseudun elinkeinotoiminnan edellytysten, monipuolistamisen ja kilpailukykyyn yleinen kehittäminen sekä maatalojen, maa- ja metsätalouden toimijoiden sekä tutkimuslaitosten ja neuvontajärjestöjen sekä vastaavien asiantuntijayhteisöjen yhteistoiminnan lisääminen. Näistä momentin 5, 6 ja 8 kohdassa tarkoitettu toiminta vastaa sisällöltään voimassa olevan lain 6 §:n 5—7 kohtaa. Soveltamisessa ei ole odotettavissa olennaisia muutoksia. Sen sijaan momentin 7 kohdassa tarkoitettu maaseudun saavutettavuuden ja pieninfrastruktuurin tukeminen on uusi kohta, joskin sekin asiallisesti on sisältynyt voimassa olevan lain 6 §:n 6 kohtaan. Koska merkittäviä laajakais-

tahankkeita ei ole tarkoitus enää tulevilla ohjelmakaudella tukea maaseuturahaston varoin, laajakaistoihin ei enää sovellettaisi laajakaistarakentamisen tuesta haja-asutusalueilla annetun lain (1186/2009) 4, 6, 6 a, 9 ja 11 §:ää, kuten voimassa olevan lain mukaan tehdään. Hankkeet jäävät lähinnä kyläverkkojen tapaisiksi verkoiksi. Voimassa olevan lain nojallakin on ollut mahdollista tukea vähäisiä, lähinnä enintään kylänosakohtaisia vesihuoltohankkeita. Niitä voitaisiin tukea edelleen, mutta vesihuolto ensisijaisesti kuuluu kunnan peruspalveluina huolehdittaviin palveluihin, joihin tosin voidaan myöntää tukea, mutta muun lainsäädännön nojalla. Sama koskee ehdotettua uutta kohtaa maaseudun saavutettavuuden lisäämisestä. Tuettavaan toimintaan kuuluisivat erityisesti maaseudun sisäisten, mutta myös maaseudun ja kaupunkien välisten liikkumisjärjestelyjen samoin kuin informaation välittymisen edistäminen. Tähän kuuluisi lisäksi sellaisista toimenpiteistä huolehtiminen, joilla lisätään erilaisten maastoreitistöjen kuten moottorikelkkareittien sekä ulkoilu- ja retkeilyreittien rakentaminen ja kunnostaminen. Joissakin tilanteissa voitaisiin tukea myös pienehköjä tihankkeita, mutta pääsääntö kuitenkin olisi, että julkisen vallan eli valtion ja kunnan tihankkeita ei tuettaisi ehdotetun lain nojalla ja yksityistihankkeita tuettaisiin ensisijaisesti yksityisistä teistä annetun lain (358/1962) nojalla.

Pykälän 1 momentin 9 kohdan mukaan tuettavaa toimintaa olisi myös maatilojen ja muiden yritysten, maa- ja metsätalouden toimijoiden sekä tutkimuslaitosten ja neuvontajärjestöjen samoin kuin vastaavien asiantuntijayhteisöjen yhteistoiminnan lisääminen. Tuettava toiminta koskisi ensisijaisesti maaseudun innovaatioryhmän työtä siten kuin siitä uuden EU:n maaseutuasetusluonnoksen 62 artiklan mukaan säädetään. Tuettavaa toimintaa tältä osin olisi kuitenkin vain ryhmän ohjelmaan sisältyvä toiminta siltä osin, kuin maa- ja metsätalousministeriö on hyväksynyt ryhmän toiminnan rahoitettavaksi. Tuettavan toiminnan tukikelpoisia kustannuksia olisivat lähinnä itse yhteistoiminnasta ja yhteistyöstä aiheutuvat kustannukset. Jos esimerkiksi ryhmään kuuluvan viljelijän maatilalla toteutettaisiin investointi, jonka on

tarkoitus toimia esimerkkinä uusista ratkaisuista joko itse rakentamisessa tai tuotanto-toiminnassa, varsinaista investointia tuettaisiin maatalouden rakennetuista annetun lain nojalla. Sen sijaan vastaavan investointihankkeen toteuttaminen tutkimuslaitoksen koetoimintaa varten voisi kokonaisuudessaan kuulua tuettavaan toimintaan.

Vaikka tuettavaan toimintaan voikin sisältyä yritysten välinen yhteistyö, pykälän 2 momentin mukaan kiellettyä olisi kuitenkin tukea sellaista yhteistyötä, jossa toiminnan tavoitteena olisi kilpailulain (948/2011) vastainen menettely. Tällaisia ovat esimerkiksi markkinoiden jakaminen sekä hintayhteistyö, jolla etupäässä tarkoitetaan kartellina toimimista. Myös määrävän markkina-aseman väärinkäyttö yhteistyön seurauksena olisi kiellettyä.

10 §. Tuettavan toimenpiteen hyväksyttävät kustannukset. Pykälän 1 momentissa ehdotetaan säädettäväksi, että tukea voidaan myöntää tuettavasta toimenpiteestä aiheutuviin tarpeellisiin ja kohtuullisiin kustannuksiin. Tukihakemuksessa edellytetään esitettäväksi toimenpiteen tai kehittämishankkeen kustannusarvio, johon kaikki kustannukset on sisällytettävä. Tuen myöntävä viranomaisen ratkaisee hakemuksesta päättäessään myös kustannusarvion ja siten kustannusten hyväksyttävyyden.

Voimassa olevan lain 8 §:ään sisältyy vastaava pääsääntö tuettavan toimenpiteen tarpeellisista ja kohtuullisista kustannuksista. Siinä ei edellytetä niiden sisällymistä kustannusarvioon. Koska hakumenettelyä muutetaan siten, että hakemuksessa on aina esitettävä tai siihen on liitettävä toimenpiteen tai hankkeen kustannusarvio, ehdotettuun momenttiin sisältyisi nimenomainen ehto, jonka mukaan kustannusarvion tulee olla tuen myöntäjän hyväksymä. Tällä on merkitystä arvioitaessa, onko hakija noudattanut myönnetyn tukipäätöksen ehtoja. Samalla, kun tuki myönnetään, hyväksytään myös kustannusarvio, jota tuen saajan on noudatettava. Vastaavansisältöisen säännöksen sisällyttämistä myös uuteen TEM:n rahoituslakiin harkitaan.

Voimassa olevassa laissa säädetään myös, että lukuun ottamatta rakentamisen suunnittelusta aiheutuvia kustannuksia, vain hakemuksen jättämisen jälkeen syntyneet kustan-

nukset ovat tukikelpoisia. Ehdotetun lain 14 §:ssä säädettäisiin tarkemmin toimenpiteen aloittamisesta. Tämän perusteella määrytyisivät myös tukikelpoiset kustannukset, koska tukikelpoisia kustannuksia ei voi syntyä ennen aloittamista.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin tulojen vaikutuksesta kehittämishankkeen tukikelpoiseen kustannuksiin. Tukikelpoisista kustannuksista ehdotetaan vähennettäväksi hankkeeseen välittömästi kohdistuvat tai siihen liittyvät tulot. Säännös sinänsä ei ole uusi, koska EU:n rakennerahastoja ja maaseuturahastoja koskevassa lainsäädännössä on jatkuvasti edellytetty menoista vähennettäväksi hankkeen tulot. Säännös kuitenkin selkeyttäisi vähennettäviä tuloja siten, että niiden tulisi olla joko hankkeeseen välittömästi kohdistuvat tulot taikka siihen liittyvät tulot. Sen sijaan tulot, joita kehittämishankkeen toteuttaja ylipäättään saa, tai tulonhankinta, jota tuensaaja tekee rahoittaakseen tavanomaisen toimintansa, ei olisi sellaista tuloa, joka olisi vähennettävä tukikelpoisista kustannuksista, jollei tuensaajan toiminta kokonaisuudessaan muodosta kehittämishanketta ja tulot olisi osa tätä toimintaa. Vastaavan säännöksen sisällyttämistä myös TEM:n uuteen rahoituslakiin harkitaan.

Investointia tuettaessa hyväksyttäviin kustannuksiin luettaisiin edelleen myös investoinnin suunnittelusta aiheutuvat ja muut investoinnin yleiskustannukset siten, kuin uuden EU:n maaseutuasetusluonnoksen 46 artiklan 1 kohdan c alakohdassa mahdollistetaan. Näitä kustannuksia tuetaan myös voimassa olevan lain ja sen nojalla annettujen valtioneuvoston asetusten mukaan.

11 §. *Tuen tarpeellisuus ja tuettavaa toimintaa koskeva suunnitelma.* Tuen myöntämisen edellytyksenä olisi edelleen, että tuki on tuen kohteena olevan toiminnan kannalta tarpeellinen. Tuella ei kuitenkaan voisi korvata tuensaajan tavanomaisia toimintamenoja, vaan tuen avulla olisi aikaansaatava sellaista vaikuttavuutta, jota ei ilman tukea olisi mahdollista saavuttaa.

Edellytyksenä olisi lisäksi, että hakija esittää tuettavaa toimenpidettä koskevan suunnitelman. Suunnitelmaan olisi sisällytettävä tavoitteet, niiden saavuttamiseksi tarvittavat toimet ja toteutumisen arviointiperusteet, ar-

vio toteutusajasta, kokonaiskustannuksista ja kokonaisrahoituksesta sekä selvitys kestävän kehityksen tavoitteen huomioon ottamisesta toimenpiteen toteuttamisessa. Yritystoiminnan tukea koskevaan suunnitelmaan olisi sisällytettävä selvitys toiminnan kannattavuudesta siten kuin 19 §:ssä säädetään. Pääsoin vastaavia seikkoja koskeva suunnitelma ja selvitys edellytetään esitettäväksi voimassa olevan lain 15 §:n 2 momentissa ja 21 §:n 2 momentissa.

Rakentamista koskevan suunnitelman sisältövaatimuksia ei esitetä muutettavaksi. Pykälän 2 momentin suunnitelmasta olisi edellä mainittujen seikkojen lisäksi käytävä ilmi rakentamisinvestoinnin toimivuus, tarkoituksenmukaisuus ja ympäristöön sopivuus. Valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä siitä, miten mainittujen seikkojen on käytävä suunnitelmasta ilmi. Vastaava edellytys ja asetuksenantovaltuus sisältyvät voimassa olevan lain suunnitelmia koskeviin säännöksiin. Säännöksen avulla on mahdollista arvioida, voidaanko suunniteltua rakennushanketta pitää tulevan käyttötarkoituksensa, energiaratkaisujensa, sijoituksensa ja ympäristövaikutustensa kannalta sellaisena, että sen tukemista voidaan pitää tarkoituksenmukaisena.

Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella voitaisiin myös ehdotetun lain nojalla antaa säännöksiä tuettavan rakentamisinvestoinnin teknisistä, taloudellisista, toiminnallisista sekä turvallisuuteen ja ympäristöön liittyvistä seikoista. Vastaavat säännökset sisältyvät voimassa olevan lain 15 §:n 5 momenttiin ja 21 §:n 6 momenttiin.

12 §. *Tuen määrää koskevat edellytykset.* Pykälässä säädettäisiin tuen määrästä. Tuki ehdotetaan myönnettäväksi prosentuaalisena osuutena tuettavan toimenpiteen hyväksyttävistä kustannuksista. Tämä ei kuitenkaan koskisi kertakorvauksena myönnettävää tukea, joka voisi kattaa tuettavan toimenpiteen kustannukset kokonaan siten kuin Euroopan unionin lainsäädäntö sen mahdollistaa. Jos prosentuaalisena osuutena myönnetty tuki ei kata kokonaan toimenpiteen hyväksyttävistä kustannuksista, hakijalta edellytettäisiin selvitystä kustannusten kattamisesta omarahoituksella. Tällaisena julkisena rahoituksena voitaisiin pitää esimerkiksi valtion talousar-

viotalouden piirissä olevan julkisen toimijan talousarviorahoitusta taikka kunnan talousarviosta tai kunnan toimielimen taikka muun julkisen yhteisön myöntämää rahoitusta.

Tukea ei kuitenkaan saisi myöntää siltä osin kuin julkisen rahoituksen osuus tuettavan toimenpiteen hyväksyttävistä kustannuksista ylittää Euroopan unionin lainsäädännössä säädetyn tuettuun toimenpiteeseen myönnettävän julkisen rahoituksen enimmäismäärän. Jos kysymys on ohjelmaan perustuvasta tuesta, tukeen sisältyvän julkisen rahoituksen määrä ei saisi ylittää ohjelmassa määriteltyä julkisen rahoituksen enimmäismäärää. Tämän lisäksi olisi otettava huomioon, ettei valtiontuen myönnettävä rahoitus yhdessä hakijan omarahoituksena käyttämien julkisten varojen tai etuuksien kanssa saa ylittää asianomaiseen tarkoitukseen myönnettävissä olevan valtiontuen enimmäismäärää. Tällöin noudatettaisiin niitä valtiontukisääntöjä, joita Manner-Suomen maaseutuohjelmassa on nimenomaan ilmoitettu valtiontuen myönnettävään tukeen käytettävän. Lisäksi olisi otettava huomioon, että hanketoimintaa tuettaessa toimenpide saattaa muodostua luonteeltaan sellaiseksi, jota Euroopan unionin valtiontukisäännöissä pidetään jo yritysten tai tietyn elinkeinosektorin tukemisena. Jos toiminta muodostuu tämänkaltaiseksi, tuen edellytyksenä on, että toimintaan myönnettävä tukijärjestelmä on asianmukaisesti ilmoitettu komissiolle tai tuki myönnetään vähämerkityksisen tuen ehdoin.

Vastaavista seikoista säädetään voimassa olevan lain 10 §:n 2 ja 3 momentissa.

Pykälän 4 momenttiin ehdotetaan otettavaksi valtuus antaa valtioneuvoston asetuksella tarkemmat säännökset eri toimenpiteisiin myönnettävän tuen tasosta ja enimmäismäärästä Euroopan unionin lainsäädännön ja 7 §:ssä tarkoitettujen varojen asettamisissa rajoissa sekä tuen vähimmäismäärästä. Lisäksi valtioneuvoston asetuksella ehdotetaan annettavaksi tarkemmat säännökset vastikkeetta tehdyn työn tai tuotantopanoksen luovutuksen käyttämisestä yksityisenä rahoituksena. Vastaava valtuutus sisältyy voimassa olevan lain 10 §:n 4 momenttiin.

Valtuutuksen nojalla on tarkoitus eriyttää yritystoimintaan myönnettävien tukien enimmäismäärät tukikohteittain, alueittain,

yritystoiminnan luonteen perusteella sekä eritukimuotojen osalta. Vastaavalla tavalla on tarkoitus antaa tarkempia säännöksiä hanketukien osalta.

13 §. Tuen muodot. Pääsääntö Euroopan unionin lainsäädännössä on, että tuen tai korvauksen maksamisen edellytyksenä on tuen maksun edellytysten näyttäminen toteen mukaan lukien selvitys kustannuksista, joihin tukea tai korvausta on myönnetty. Kuluvalla maaseuturahaston rahastokaudella nykyisessä EU:n rahoitusasetuksessa on edellytetty, että maksajavirasto varmistuu ennen tuen maksua menon tosiasiallisuudesta, lopullisuudesta ja todennettavuudesta.

Neuvoston asetuksen (EY) N:o 1698/2005 soveltamista koskevista yksityiskohtaisista säännöistä maaseudun kehittämisen tukitoimenpiteitä koskevien tarkastusmenettelyjen ja täydentävien ehtojen täytäntöönpanon osalta annetun komission asetuksen (EU) N:o 65/2011 24 artiklan 6 kohdan mukaan tuensaajien suorittamista maksuista on esitettävä laskut ja asiakirjat, jotka ovat maksun todisteena. Jos tämä ei ole mahdollista, maksujen tueksi on esitettävä vastaavalla tavalla todistusvoimaiset kirjanpitoasiakirjat. Tämän vuoksi kuluvalla ohjelmakaudella tuensaajien on edellytetty esittävän kaikista tuista, joita myönnetään tiettyihin kustannuksiin, kuittien esittämistä.

Rahastojen yleisasetusluonnoksen mukaan avustuksina myönnettävä tuki on mahdollista myöntää eri muodoin. Asetusluonnoksen 57 artiklan 1 kohdan mukaan avustuksia ovat a alakohdan mukaan korvaukset, jotka kattavat tosiasiallisesti syntyneet ja maksetut avustuskelpoiset kustannukset sekä tapauksen mukaan luontoissuoritukset ja poistot, b alakohdan mukaan vakioyksikkökustannukset, c alakohdan mukaan kertakorvaukset enintään 100 000 euron julkisen rahoitusosuuden rajoissa ja d alakohdan mukaan kiinteämääräinen rahoitus, joka määritetään soveltamalla tiettyä prosenttiosuutta yhteen tai useampaan määriteltyyn kustannuslajiin. Artiklan 2 kohdan mukaan mainittuja vaihtoehtoja on mahdollista yhdistää ainoastaan, jos niistä kukin liittyy eri kustannuslajiin tai jos niitä käytetään toimen yhtenä osana oleviin eri hankkeisiin tai toimen peräkkäisiin vaiheisiin. Artiklan 3 kohdassa avustusmuotojen

käyttöä rajoitetaan kuitenkin siten, että jos toimi tai osan toimesta muodostava hanke toteutetaan yksinomaan urakka-, tavara- tai palveluhankintojen muodossa, sovelletaan ainoastaan 1 kohdan a alakohtaa. Jos toimesa tai osan toimesta muodostavassa hankkeessa tehtävät hankinnat koskevat vain tiettyjä kustannuslajeja, voidaan kuitenkin soveltaa kaikkia 1 kohdassa tarkoitettuja vaihtoehtoja.

Artiklan 4 kohdassa säädetään 1 kohdan b, c ja d alakohdassa tarkoitettujen niin sanottujen yksinkertaistettujen maksumenettelyjen käytön edellytyksistä. Kyseisen kohdan mukaan näitä avustusmuotoja käytettäessä määrät on vahvistettava siten, että perusteena on ensinnäkin oikeudenmukainen, tasapuolinen ja todennettava laskentamenetelmä, jonka perustana ovat tilastotiedot tai muut objektiiviset tiedot taikka yksittäisten tuensaajien todennetut aiemmat tiedot tai kyseisten tuensaajien tavanomaiset kustannuslaskentakäytännöt. Perusteena voivat myös olla menetelmät ja vastaavat yksikkökustannukset, kertakorvaukset ja kiinteämääräinen rahoitus, joita sovelletaan unionin politiikanaloilla samantyyppisiin toimiin ja tuensaajiin. Samoin perusteena voivat olla menetelmät ja vastaavat yksikkökustannukset, kertakorvaukset ja kiinteämääräinen rahoitus, joita sovelletaan jäsenvaltion kokonaan rahoittamissa avustusjärjestelmissä samantyyppisiin toimiin ja tuensaajiin. Viimeisenä vaihtoehtona on mainitussa yleisasetuksessa tai rahastokohtaisissa säännöissä vahvistetut määrät.

Edellä mainitun asetusluonnoksen 58 artiklassa puolestaan säädetään tarkemmin toimen toteuttamisesta aiheutuvista välillisistä kustannuksista, joiden rahoitusosuus voidaan laskea kiinteämääräisinä joko enintään 20 prosentin kiinteänä osuutena avustuskelpoista välittömistä kustannuksista tai enintään 15 prosentin kiinteänä osuutena välittömistä henkilöstökuluista. Ensiksi mainitun prosentiosuuden käytön edellytyksenä on oikeudenmukainen, tasapuolinen ja todennettava laskentamenetelmä. Myös sellaista kiinteää prosentiosuutta voidaan käyttää, jota sovelletaan avustuskelpoisiin välittömiin kustannuksiin ja joka perustuu olemassa oleviin menetelmiin ja vastaaviin rahoitusosuuksiin,

joita sovelletaan unionin politiikanaloilla samantyyppisiin toimiin ja avustuksensaajiin.

Nykyisen EU:n maaseutuasetuksen toimenpanossa ei ole ollut mahdollista käyttää edellä mainitun kaltaista tukimenettelyä. Sen sijaan kuluvan kauden EU:n rakennerahastolainsäädäntöön se on sisällytetty. Työ- ja elinkeinoministeriö on käyttänyt tätä mahdollisuutta ja sisällyttänyt lainsäädäntöönsä mahdollisuuden kiinteämääräisen tukiosuuden käyttöön, mistä säädetään rakennerahastoista osarahoitettavien kustannusten tukikelpoisuudesta annetussa valtioneuvoston asetuksessa (501/2011). Asetuksen mukaan välillisinä hankkeen kustannuksina on voitu korvata 20 prosenttia hankkeen hyväksyttävistä palkkakustannuksista. Työ- ja elinkeinoministeriön kokemusten mukaan kiinteämääräinen tukiosuus helpottaa olennaisesti sellaisten organisaatioiden tukien maksamista, joilla maksaminen muuten perustuisi laajaan kuittimateriaaliin ja laskennallisiin osuuksiin hakijan yleiskustannusten jakamisesta tuettavan hankkeen kustannukseksi. Tällöin tuki voidaan myöntää siten, että hankkeen palkkakustannuksista on esitettävä kirjanpitoon perustuvat selvitykset, mutta muihin hankkeen kustannuksiin tuki myönnetään prosentuaalisena osuutena palkkakustannuksista ilman, että näiden kustannusten toteutumisesta edellytetään selvitystä tukea maksettaessa.

Myös kertakorvaukset yksinkertaistavat maksumenettelyä, mutta toisaalta tuen myöntö edellyttää erityistä huolellisuutta, koska tuki maksetaan ainoastaan, jos tukipäätöksessä tuetut toimenpiteet on toteutettu. Jos siinä on puutteita, tukea ei makseta lainkaan. Tuen saajan riskiä voidaan pienentää asettamalla tukipäätöksessä erillisiä vaiheita, joiden toteuduttua osa tuesta voidaan maksaa. Tällöinkin vaihe, jonka toteuttamisessa on puutteita, jää maksamatta, mutta tukipäätöksen mukaisesti toteutettuihin muihin vaiheisiin tuki maksetaan. Maksamisen edellytyksenä tällöin on luotettava selvitys siitä, että toimenpide on toteutettu, mutta kuitteja ja selvitystä kustannusten kirjaamisesta kirjanpitoon ei tällöin vaadita.

Vakioyksikkökustannukset puolestaan ovat tilastotietoihin tai vastaaviin tietoihin perustuvia standardikustannuksia, joiden mukaisesti kustannuksiin voidaan myöntää tukea.

Tällöinkin tuen myöntämisen edellytyksenä on, että toimenpide toteutetaan tavalla, jota varten vakiokustannus on olemassa. Lisäksi toimenpide on toteutettava tavalla, jossa jälkikäteen voidaan osoittaa, että ne tukipäätöksen mukaiset toimenpiteet, joihin tuki on myönnetty vakioyksikkökustannusten perusteella, on toteutettu. Työ- ja elinkeinoministeriö ei ole toistaiseksi ottanut käyttöön vakiokustannusmenettelyjä. Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalalla maatalouden tuettua rakentamista varten on maa- ja metsätalousministeriön asetuksilla vahvistettu vakioyksikkökustannukset, mutta niitä käytetään ainoastaan tuen kohtuullisuuden osoittamiseksi, ei yksinomaisena maksamisen perusteena.

Jotta yksinkertaistetuilla tuen maksumenettelyillä olisi vaikutusta hallinnon keventämisessä, niiden käytön tulisi olla kohtuullisen laajaa. Tätä voidaan edistää esimerkiksi poistamalla kokonaan mahdollisuus todellisten kustannusten mukaisten kustannusten korvausten käyttöön, sallimalla niiden käyttö vain tietyissä kohteissa tai ohjaamalla neuvonnassa tuen hakijoita niiden käyttöön.

Esitystä valmisteltaessa on kiinnitetty huomiota tuen saajien hyvin erilaiseen yhteisörakenteeseen, resursseihin ja osaamiseen. Tämän vuoksi lähtökohtana pidetty, että yksinkertaistettuja tukien muotoja pidetään ensisijaisina, mutta säilytetään kuitenkin mahdollisuus hakea tukea myös todellisten kustannusten korvaamiseksi. Yksinkertaistettuja tuen muotoja luonnollisesti voidaan käyttää vain tilanteissa, joissa lainsäädäntö sen mahdollistaa. Toisaalta on tilanteita, joissa mainittu lainsäädäntö edellyttää tietyn tukimuodon käyttöä. Tällainen on esimerkiksi yritystoiminnan aloittamiseen myönnettävä tuki.

Pykälässä ehdotetaan, että tuen hakijan on valittava tukikelpoisia kustannuksia korvaavaksi tueksi joko hyväksyttävien kustannusten tai niiden osan kertakorvaus, kiinteämääräinen tukiosuus kaikista tukikelpoisista kustannuksista tai niiden osasta, joka perustuu yhtä tai useampaa kustannuslajia koskevaan ennalta vahvistettuun prosenttiosuuteen, korvattava osuus hyväksytyistä kustannuksista varten ennalta vahvistetuista vakio-kustannuksista tai korvaus todellisista hyväksyttävistä kustannuksista. Kertakorvauksen

enimmäismäärä olisi 100 000 euroa ja se voitaisiin maksaa useampana eränä.

Pykälän 3 momenttiin ehdotetaan otettavaksi valtuus valtioneuvoston asetuksella antaa tarkemmat säännökset tukimuodoista, niiden määräytymisen perusteista, vahvistamisesta, käyttökohteista ja valintamenettelyistä sekä käytettävistä enimmäistukimääristä ja -osuuksista. Samoin momenttiin ehdotetaan sisällytettäväksi valtuus, jonka nojalla Maa-seutuvirasto antaisi tarkemmat määräykset selvityksistä, jotka tuenhakijan on esitettävä asianomaisen tukimuodon käytön tueksi sekä siitä, miten näiden selvitysten perusteella tuki lasketaan.

Valtioneuvoston asetuksella on tarkoitus antaa säännöksiä siitä, millaisissa toimenpiteissä yksinkertaistettuja tukimuotoja on mahdollista käyttää. Toistaiseksi tarkoitukseksi on, että kiinteitä kustannuksia käytetään hanketoiminnassa ja kertakorvausta yritystoiminnan aloittamista tuettaessa. Samalla säädettäisiin myös siitä, miten näitä tukimuotoja käytettäessä hyväksytään laskentaperusteet tukimuodoille eli ne aikaisemmin syntyneet todelliset kustannukset, joiden perusteella voidaan arvioida esimerkiksi välillisiä yleiskustannuksia syntyvän tietty määrä tavanomaisten tuen hakijoiden hanketoiminnassa. Näille yleiskustannuksille vahvistettaisiin yksi kiinteämääräinen tukiosuus tuen hakijoiden todellisista palkkakustannuksista. Samalla määriteltäisiin se, mitä näihin välillisiin kustannuksiin katsottaisiin sisältyvän. Tällaisia kustannuksia olisivat ainakin toimenpiteen tai hankkeen toteuttamiseen osallistuvien henkilöiden käytössä olevista toimitiloista, koneista, ja laitteista aiheutuvat kustannukset, tällaisten henkilöiden koulutus- ja työterveyskustannukset sekä ohjausryhmästä aiheutuvat kustannukset. Välillisinä kustannuksina ei voitaisi korvata palkkakustannuksia, hankkeen ostopalveluita, itse hankkeeseen kuuluvien kone-, laite- ja rakennusten hankinta- ja vuokrakustannuksia eikä muita vastaavia hankkeen toteuttamiseen liittyviä kustannuksia.

14 §. Tuettavan toimenpiteen aloittaminen ja luvan esittäminen

Pykälän 1 momentissa ehdotetaan säädettäväksi tuettavan toimenpiteen aloittamisesta. Tukea ei voitaisi myöntää, jos tuen kohteena

oleva toiminta on aloitettu ennen kuin tukihakemus on tullut vireille. Toimenpiteitä, joista syntyy investoinnin yleiskustannuksia, ei tällöin kuitenkaan vielä pidettäisi investoinnin aloittamisena.

Pykälän 2 momentissa rajoitettaisiin yritystuella tuettavan toimenpiteen aloittamista siten, ettei toimenpidettä saisi aloittaa, ennen kuin tukihakemukseen on annettu päätös tai alustava päätös tukiedellytysten täyttymisestä. Rajoitusta ei kuitenkaan sovellettaisi haettaessa tukea maataloustuotteen kauppanostusta, kaupanpitämisestä tai jalostusta koskevaan toimenpiteeseen. Tällöinkin tukihakemus olisi jätettävä ennen toimenpiteen aloittamista. Lisäksi valtioneuvoston asetuksella voitaisiin tarvittaessa säätää tilanteista, joissa ennen päätöksen antamista aloitettuun toimenpiteeseen voitaisiin myöntää tukea. Samoin valtioneuvoston asetuksella voitaisiin säätää, milloin aloittaminen sallittaisiin hakemukseen annettavan alustavan päätöksen perusteella, jos EU:n valtioneuvoston päätöksessä tai muussa EU:n lainsäädännössä sellaista päätöstä toimenpiteen aloittamiseksi edellytetään. Alustavalla päätöksellä tarkoitettaisiin tuen myöntävän viranomaisen alustavaa arviota siitä, että tuen edellytykset täyttyvät, mutta että tuen myöntävä viranomainen kuitenkin varaa itselleen mahdollisuuden tarkastaa hakemuksen yksityiskohtaisesti ennen lopullisen päätöksen antamista. Tuolloin luonnollisesti saattaa ilmetä seikkoja, jotka lopulta kuitenkin johtavat hakemuksen hylkäämiseen. Lisäksi arvioissa ei vielä ottaisi huomioon sitä tilannetta, että asetettaessa hakemuksia etusijajärjestykseen tukivaroja ei riittäisi kyseiseen toimenpiteeseen tai hankkeeseen. Asiallisesti tuen hakija olisi lähes samantilaisessa tilanteessa kuin aloittaessaan hankkeen heti hakemuksen tultua vireille. Tällöinkin hankkeen rahoitusriski jää hakijalle, jos tukea ei myönnetä.

Pykälän 3 momentissa edellytettäisiin 2 momenttia sovellettavaksi myös kehittämiss-hankkeita tuettaessa, jos haettu tuki sisältää valtiontukea.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin toimenpiteen vaatimista luvista. Jos tuettava toimenpide edellyttää luvan hankkimista viranomaiselta, tuen myöntämisen edellytyksenä olisi luvan esittäminen. Tyypillisiä lupia

edellyttäviä toimenpiteitä ovat rakennuslupia ja ympäristölupia edellyttävät toimenpiteet. Luvan tulisi pääsääntöisesti olla lainvoimainen tukea myönnettäessä. Perustellusta syystä tuki voitaisiin poikkeuksellisesti myöntää myös lainvoimaa vailla olevan luvan perusteella, jos tukipäätökseen otetaan ehto lainvoimaisen luvan esittämisestä viimeistään ensimmäisen maksuhakemuksen yhteydessä.

Valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkemmat säännökset alustavasta päätöksestä ja sen käyttämisestä, luvan esittämisestä ja siitä, milloin toiminta katsotaan aloitetuksi eri tukien osalta.

Voimassa olevan lain 7 §:n 3 momentissa edellytetään, että tukihakemus on tullut vireille ennen toimenpiteen aloittamista. Tiu-kennuksella ehdotetussa laissa varaudutaan sekä uuden EU:n maaseutuasetusluonnoksen että valtioneuvoston päätösten kiristymiseen. Sen sijaan luvan esittämistä koskeva, nyt voimassa olevan lain 7 §:n 2 momenttiin sisältyvä tukiedellytys säilyisi ennallaan.

Pykälän 5 momentissa ehdotetaan säädettäväksi valtuudesta antaa valtioneuvoston asetuksella tarkemmat säännökset alustavasta päätöksestä ja sen käyttämisestä, luvan esittämisestä ja siitä, milloin toiminta katsotaan aloitetuksi eri tukien osalta. Alustavaa päätöstä koskeva menettely otettaisiin käyttöön ainoastaan, jos valtioneuvoston päätöksessä sitä edellytetään.

15 §. *Tuen siirtäminen toiselle tuettavan toimenpiteen toteuttamista varten.* Pykälän 1 momentissa ehdotetaan säädettäväksi mahdollisuudesta siirtää tukea osaksi toiselle käytettäväksi tuettavan toimenpiteen toteuttamista varten. Siirto on tarkoituksenmukaista esimerkiksi tilanteessa, jossa koulutushankkeen vastuullinen toteuttaja on ammattikorkeakoulu, mutta tietyn erikoistumisosueiden toteuttajan on neuvontajärjestön tai yksityinen koulutusorganisaatio tai toinen ammattikorkeakoulu.

Tuen myöntämisen edellytyksenä olisi tällöin, että tuen siirtäminen on tuettavan toimenpiteen toteuttamisen kannalta tarkoituksenmukaista ja toimenpiteen toteuttamiseen osallistuvat tahot täyttävät kyseisen tuen saajaa koskevat edellytykset. Lisäksi edellytyksenä olisi, että tuen saaja varmistaa muiden toimenpiteen toteuttamiseen osallistuvien

kanssa laadittavin sopimuksin tuen myöntämiseksi ja maksamiseksi asetettujen edellytysten täyttämisen sekä tuen ehtojen noudattamisen. Näihin edellytyksiin kuuluisi myös mahdollinen tuen ja muun julkisen rahoituksen takaisin maksu korkoineen ja hallinnollisine seuraamusmaksuineen. Lisäksi sopimuksessa olisi varmistettava, että viranomaisella on oikeus tarkastaa siirron saajan toimintaa vastaavalla tavalla kuin tuen saajan toimintaa. Tuen saaja vastaisi kuitenkin edellytysten täyttämistä sekä ehtojen noudattamisesta suhteessa tuen myöntävään viranomaiseen. Samoin tuen saaja vastaisi tuen takaisinmaksusta tuen myöntäjälle, jos tuki päätettäisiin periä takaisin.

Tukea ei kuitenkaan saisi siirtää kokonaan muun kuin hakijan toteuttamaan toimintaan, vaan 2 momentin mukaan olisi siirron jälkeenkin jäävät hakijan omaan käyttöön merkittävä osa. Säännöksen tarkoituksena on vahvistaa ja syventää tuen hakijan sitoutumista hankkeen sisällön toteuttamiseen sen sijaan, että hakija toimisi vain varojen välittäjänä muille organisaatioille.

Pykälän 3 momentissa ehdotetaan täsmennettäväksi tuen siirtämisen edellytyksiä, kun kysymys on yritystuista. Siirtomahdollisuus ei koskisi yrityksen perustamiseen myönnettyä tukea, jollei kysymys ole luonnollisena henkilönä harjoitetun toiminnan yhtiöittämisestä tai tuensaajayhteisön yhteisömuodon muuttamisesta. Tällöin edellyttäisiin, että elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus toteaa yhtiön täyttävän 16 ja 17 §:ssä sekä 19 §:n 1 momentin 1 ja 2 kohdan mukaiset edellytykset ja että yritys jatkaa 19 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettua liiketoimintasuunnitelman toteuttamista.

Selkeyden vuoksi pykälän 4 momentissa säädettäisiin, että tuen siirrolla ei tarkoiteta hakijan suorittamaa hankintaa.

Pykälän 5 momenttiin ehdotetaan otettavaksi valtuus valtioneuvoston asetuksella antaa tarkempia säännöksiä tuen siirtämisen edellytyksistä ja menettelystä.

Säännös vastaa pääosin voimassa olevan lain 9 §:ää siten, että 1 momenttia on täsmennetty sekä 2—4 momentti lisätty, jotta säännökset olisivat yhdenmukaiset uuteen TEM:n rahoituslakiin suunniteltujen muutosten kanssa. Voimassa olevaa lakia koskevan

hallituksen esityksen (HE 192/2006 vp.) 9 §:n yksityiskohtaisissa perusteluissa on seikkaperäisesti selvitetty tuen siirtämisen edellytyksiä. Nämä koskevat myös ehdotetun lain 15 §:n mukaisia tuen siirron edellytyksiä siten, että yrityksen perustamiseen myönnettyä yritystukea lukuun ottamatta myös yritystuen voisi siirtää eteenpäin lukuun. Teemahankkeeseen myönnetty tuki puolestaan siirrettäisiin kokonaan eteenpäin, jollei teemahankkeen koordinointiin myönnetty osaa teemahankkeen tuesta. Voimassa olevassa laissa ei myöskään ole säännöksiä 13 §:n 1 momentin 2—4 kohdan mukaisista tuen muodoista. Tuki, joka myönnetään jossakin niiden mukaisessa muodossa, olisi siirrettävä eteenpäin samassa muodossa ja myös siirron saajan olisi täytettävä asianomaista tuen muotoa koskevat edellytykset sekä täytettävä niiden mukaiset tuen maksamiset edellytykset.

16 §. *Valtiontukea koskevien Euroopan unionin säännösten ja määräysten soveltaminen.* Yritystukea myönnettäessä sovelletaan, mitä valtiontuen myöntämisen edellytyksistä ja rajoituksista Euroopan unionin lainsäädännössä säädetään ja, jos Euroopan komissio on hyväksynyt tuen, komission päätöksessä määrätään.

Jos yritystuki myönnetään vähämerkityksisenä tukena, tuen myöntämisen edellytyksenä on, että hakija antaa tuen myöntävälle viranomaiselle selvityksen hakijalle jo myönnetystä ja maksetusta vähämerkityksisestä tuesta ja että sanotun tuen määrä ei ylitä Euroopan unionin lainsäädännössä säädettyä vähämerkityksisen tuen enimmäismäärää. Jos tuen kohteena on muu kuin hakijan yritys-toiminta tai tukea siirretään 15 §:ssä tarkoitulla tavalla, on tuen myöntämisen edellytyksenä, että vastaava selvitys annetaan jokaisen tuen kohteena olevan tai tuettavan toimenpiteen toteuttamiseen osallistuvan yrityksen osalta, eikä tuen määrä minkään yrityksen osalta ylitä vähämerkityksisen tuen enimmäismäärää. Jos valtiotuen seuranta varten on perustettu keskitetty valtakunnallinen rekisteri, erillistä selvitystä ei pääsääntöisesti tarvitse esittää niiden tukien osalta, jotka on myönnetty Euroopan unionin lainsäädännössä säädetyn määräajan kuluttua rekisterin perustamisen jälkeen. Erityisestä syystä erilli-

nen selvitys voitaisiin kuitenkin edelleen vaatia.

Pykälän 3 momenttiin ehdotetaan otettavaksi valtuus antaa tarkemmat säännökset valtioneuvoston asetuksella valtioneuvoston osastoille Euroopan unionin lainsäädännön soveltamisesta ehdotetussa laissa tarkoitettuun tukeen ja vähämerkityksisen tuen myöntämisen edellytyksistä. Tarvittaessa vähämerkityksisen tuen rekisteristä voitaisiin myös antaa tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella. Lukuun ottamatta rekisteriä vastaava valtuus sisältyy voimassa olevan lain 16 §:n 3 momenttiin.

3 luku. Maaseudun yritystuen edellytykset

17 §. Yritystuen saaja. Pykälässä ehdotetaan täsmennettäväksi, millaisille yrityksille maaseudun yritystukea avustuksena voitaisiin myöntää. Tukikelpoisia yrityksiä olisivat maatalousyritykset, joilla tarkoitetaan viljelijää ja hänen maatalouden harjoittamiseen osallistuvaa perheenjäsentään. Tällainen yritys olisi tukikelpoinen kuitenkin vain siinä tilanteessa, että se laajentaa toimintaansa maatalouden ulkopuolelle. Siltä osin, kuin kysymys on maatalouden alkutuotannon harjoittamisesta, tukea myönnettäisiin edelleen maatalouden rakennetuista annetun lain nojalla. Viljelijä tai hänen perheenjäsenensä voisi harjoittaa tällaista toimintaa osana maatilatoimintaa edellyttäen, että tuettava toimenpide kustannuksiltaan on sellainen, joka voidaan selkeästi erottaa maatalouden muun toiminnan kustannuksista. Yksinomaan tätä varten ei kuitenkaan olisi välttämätöntä perustaa erillistä mikro- tai pk-yritystä, jollei toimintaa muusta syystä ole tarkoituksenmukaista irrottaa maatalouden harjoittamisesta.

Mikroyritykselle sekä pienelle ja keskisuurille yritykselle (pk-yritys) voitaisiin myöntää tukea maataloustuotteiden jalostukseen ja kaupan pitämiseen. Tällainen mikroyritys tai pk-yritys voisi luonnollisesti sijaita maatilalla, mutta se ei olisi välttämätöntä. Jalostusta ja kaupan pitämistä voisi harjoittaa muuallakin.

Lisäksi tukea voitaisiin mikroyrityksille ja pienille yrityksille myöntää myös muuhun yritystoimintaan. Tällöinkin tuettava toi-

mina ei voisi olla mitään sellaista, jota pidettäisiin maataloutena.

Lähtökohtana on, että pienten ja keskisuurten yritysten tukeminen kuuluu työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan tehtäviin. Työ- ja elinkeinoministeriöllä ei kuitenkaan ole käytettävissään EU:n varoja maataloustuotteiden jalostuksen ja kaupan pitämisen tukemiseen. Ne kuuluvat EU:n maaseuturahastosta rahoitettaviin tukiin, joita työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalalla ei myönnettä.

Yritysten tukemista on tarkoitus muutenkin sovittaa yhteen siten, että maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan käytävissä olevin varoin ja lainsäädännön mukaisesti tuettaisiin nimenomaan maaseudulla olevia mikroyrityksiä ja pieniä yrityksiä yleensä niiden alkuvaiheessa. Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan tukijärjestelmissä puolestaan painopiste olisi kaupunkien ja niiden lähistössä sijaitsevien yritysten sekä maaseudulla sijaitsevien, lähinnä pk-kokoluokan yritysten tukemisessa. Näin ollen myös maa- ja metsätalousministeriön tukijärjestelmien avulla perustetut sellaiset maaseudun yritykset, joista on tullut kasvuyrityksiä ja jotka kokonsa vuoksi eivät enää myöhemmin voi saada tukea maa- ja metsätalousministeriön tukijärjestelmin avulla, voisivat siirtyä työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan tukijärjestelmien käyttäjiksi edellyttäen, että ne täyttävät niiden tukiedellytykset.

Pykälän 2 momentissa täsmennettäisiin vielä tuen saajaa oikeuksien ja velvollisuuksien subjektina. Pykälän 1 momentin mukaiset yritysluonnehdinnat kuvaavat lähinnä yrityksen kokoa ja toimintaa. Sen sijaan 2 momentissa täsmennettäisiin, millainen henkilö voi olla yritystuen saajana. Näitä olisivat sekä luonnolliset henkilöt että yhtiö- ja osuuskuntamuotoiset yhteisöt. Kaikilta edellytettäisiin elinkeinon harjoittamista. Momentissa täsmennettäisiin lisäksi maatilalla maataloutta harjoittavaa yhtiötä tai osuuskuntaa. Olennaista tällöin olisi, että yhteisössä on tällöin yrittäjään verrattavassa asemassa henkilö, joka yrityksen lukuun toimii maataloudessa. Kysymykseen ei siten tulisi yhteisön työntekijä. Vastaavasti viljelijän perheenjäsenen tällainen toiminta rinnastuu viljelijän omaan toimintaan. Näissä tilanteissa tuki voidaan

myöntää maataloutta harjoittavalle yhtiölle tai osuuskunnalle.

Voimassa olevassa laissa ei ole säännöksiä yrityksen oikeudellisesta muodosta. Lain 11 §:ssä on jaoteltu tuensaajat vuosiliiketoiminnan ja taseen loppusumman perusteella mikro- ja pk-yrityksiin. Nämä eivät kuitenkaan ole ainoat perusteet komission mikro- ja pk-yrityksen määritelmää koskevassa suosituksessa. Olennainen tekijä on myös yrityksen riippumattomuus, josta on yksityiskohdalliset arviointiperusteet. Tämän vuoksi olisi selkeämpää, että yrityksinä käytettäisiin yksinomaan 5 §:n 22 kohdassa määriteltyjä mikroyrityksen sekä pienen ja keskisuuren yrityksen käsitteitä.

Voimassa olevan lain 11 §:n 2 momentin mukaan tukea voidaan myöntää myös kehittämissyhteisölle. Kehittämissyhteisöä on käytetty sille maksetun tuen hyödyn välittämiseen yrityksille, joille se tuottaa palveluja, niille välitettynä laskennallisena vähämerkityksisenä tukena. Menettely on ollut vaikea toteuttaa ja aiheuttanut varsin paljon hallinnollista työtä sekä tuen saajille että tuen myöntäjille. Tämän vuoksi tällaista tuen saajaa ei ehdoteta erikseen mainittavaksi tuen saajana. Luonnollisesti tällainen palveluyritys voisi edelleenkin saada tukea, mutta siten, että se toimisi itsenäisesti ja myisi palvelunsa markkinaehtoisesti ilman, että palveluun liittyisi velvollisuutta välittää tuki eteenpäin esimerkiksi alennetulla palveluhinnittelulla. Tällaista toimintaa olisi mahdollista tosin tukea kehittämishankkeena, mutta tällöin tukea myönnettäessä olisi otettava huomioon, että tukeen sisältyy valtiontukea ja se vaikuttaa kokonaisuudessaan myönnetyn tuen tasoon.

Pykälän 3 momenttiin ehdotetaan otettavaksi valtuus antaa valtioneuvoston asetuksella tarkemmat säännökset maataloutta harjoittavan viljelijän tai viljelijän perheenjäsenen harjoittaman toiminnan laajentamisesta maatalouden ulkopuolelle. Asetuksella voitaisiin täsmentää lähinnä sellaista tilannetta, jossa maataloutta tai muuta yritystoimintaa harjoitetaan yhteisönä.

18 §. *Yritystuen saajaa koskevat edellytykset.* Pykälän 1 momentissa ehdotetaan säädettäväksi, että yritystukea voitaisiin myöntää yritykselle, jolla on toimipaikka Suomessa. Pykälässä ei edellytettäisi, että tuettavan yri-

tyksen päätoimipaikka olisi Suomessa. Koska ohjelmaan perustuvaa tukea myönnettäessä toimipaikan tulisi olla ohjelman soveltamisalueella ja toisaalta tuella on edistettävä ohjelman tavoitteita, pääasiassa Suomen maaseudun kehittämistä, tuettavalla yrityksellä sen päätoimipaikasta huolimatta on oltava edellytykset olennaisella tavalla vaikuttaa Manner-Suomen maaseutuohjelma-alueen elinkeinotoiminnan edistymiseen ja asukkaiden elinolojen parantumiseen. Yhteisömuotoiselta yritykseltä edellytettäisiin, että sen kotipaikka sijaitsee Euroopan unionin alueella. Luonnollisena henkilönä elinkeinotoimintaa harjoittavan kansalaisuudelle ei asetettaisi rajoituksia. Vapaan liikkuvuuden takaavat unionin lainsäädäntöön perustuvat oikeudet rajoittavat joka tapauksessa Suomen kansalaisuuden edellyttämistä. Korkeintaan voitaisiin edellyttää Euroopan unionin kansalaisuutta, mikä sekin voitaisiin katsoa unionin lainsäädäntöä loukkaavaksi tilanteessa, jossa henkilöllä on laillinen oleskelulupa. Kansalaisuuden perusteella ei siten saa harjoittaa syrjintää, minkä jo perustuslain 6 §:n yhdenvertaisuussäännökset kieltävät, jollei eri asemaan asettamisella ole perusteluta syytä. Säännös vastaa voimassa olevan lain 11 a §:n 1 momentin tuen myöntämisen edellytyksiä.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin, että yritystukea voidaan myöntää yritykselle, jolla on edellytykset jatkuvaan kannattavaan toimintaan. Arviointi tehtäisiin luonnollisesti sen tilanteen tietojen perusteella, jotka ovat yritystukea myönnettäessä käytettävissä. Arvioinnin tulisi kuitenkin pohjautua olemassa oleviin yrityksen aikaisempaa toimintaa koskeviin tietoihin sekä alan markkinaseurantaan. Jos kysymyksessä on uusi yritys, arviointi tulisi tehdä alalla jo toimivien yritysten toimintaedellytyksiä koskevien ja markkinapuitteita selvittävän tiedon sekä yrittäjäksi aikovan aikaisemman toiminnan ja osaamisen perusteella. Arvioinnissa tulisi myös ennakoida mahdollisia muutoksia toimintaympäristössä ja arvioida toiminnan kestävyyttä ja joustavuutta niihin nähden. Erityisesti olisi kiinnitettävä huomiota yrittäjän tai yrityksen ammattitaitoon. Jos yrityksessä toimii useampi yrittäjä yhdessä tai yrityksellä on palkattuja työntekijöitä, ammattitaitona voidaan

ottaa huomioon kaikkien yrityksessä toimivien ammattitaito. Tuen myöntämisen edellytyksenä olisi myös, että yritys esittää selvitykset taloudellisesta asemastaan sekä riittävästä ammattitaidosta. Säännös vastaa voimassa olevan lain 11 a §:n 2 momenttia.

Tuettavan toiminnan yksin tai yhdessä hakijan harjoittaman alkutuotannon ja muun yritystoiminnan kanssa olisi annettava pääasiallinen toimeentulo ainakin yhdelle yrityksessä toimivalle yrittäjälle tai työntekijälle. Tavoitteena on tukea aidosti yrittäjyyteen sitoutuneiden henkilöiden yrityksiä siten, että toiminnalla olisi alusta alkaen edellytykset vastata myös tavoitteeseen edistää työllisyyttä maaseudulla yritystoiminnan tukemisen avulla. Työllistävyyttä koskeva edellytys ei estäisi yritystoiminnan koostumista erilaisista toiminnoista, esimerkiksi sesonkiluoteisesti asiakassektorin mukaan, mutta kokonaisuutena toiminnan tulisi yrittäjä mukaan lukien työllistää vähintään yksi henkilö siten, että toiminnasta saa pääasiallisen toimeentulon. Ehdotetussa säännöksessä on erityisesti otettu huomioon pienehköt maa- ja metsätilat, joilla voitaisiin tukea muun yritystoiminnan aloittamista tai laajentamista siten, että tila kokonaisuutena tarjoaa pääasiallisen toimeentulon. Momentissa ehdotettu tuen myöntämisen edellytys on uusi ja sen tarkoituksena on ohjata tuki mahdollisimman tehokkaasti työllisyyden edistämiseen.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin yhteisömuotoiselta yritykseltä vaadittavasta määräsvaltaa koskevasta tuen myöntämisen edellytyksestä. Määräsvallan yhteisössä tulisi olla yhdellä tai useammalla luonnollisella henkilöllä, joka täyttää tuen saajan ikää ja ammattitaitoa sekä maatalousyrityksen osalta maatalouden harjoittamista koskevat edellytykset. Momentin säännös vastaa voimassa olevan lain 11 a §:n 3 momenttia.

Ehdotetun pykälän 1, 2 ja 4 momentti vastaavat voimassa olevan lain 11 a §:n 1—3 momenttia. Koska kehittämissyhtiöitä ei enää tuettaisi erillisin tuen myöntömenettelyin, 11 a §:n 4 momenttia vastaava säännös ei ole tarpeen.

Pykälän 5 momentissa ehdotetaan annettavaksi valtuus valtioneuvoston asetuksella antaa tarvittaessa tarkemmat säännökset yrityksen riittävää ammattitaitoa, taloudellista

asemaa ja kannattavuutta sekä määräsvaltaa arvioitaessa käytettävistä perusteista. Voimassa olevan lain 11 a §:n 5 momentissa edellytetään asetuksella säädettäväksi vastaavista seikoista.

19 §. *Yritystuella tuettavat toimenpiteet.* Pykälässä ehdotetaan täsmennettäväksi niitä toimenpiteitä, joihin tukea voidaan myöntää ja joiden avulla yritystoimintaa maaseudulla edistetään. Tällaisiksi toimenpiteiksi katsotaisiin ensiksikin uuden yrityksen perustaminen taikka toimivan yrityksen laajentaminen. Kysymys on tällöin uuden EU:n maaseutuasetusluonnoksen 20 artiklan 1 kohdan a(ii) alakohdan mukaisesta tuesta muuhun kuin maatalouteen liittyvän toiminnan aloittamisesta maaseudulla. Yksinomaan yrityksen rekisteröiminen ei riittäisi tuen myöntämiseksi. Hakijan olisi osoitettava EU:n maaseutuasetusluonnoksen 20 artiklan 4 kohdan mukaisella liiketoimintasuunnitelmalla, miten yritystoimintaa harjoitetaan ja mitkä ovat ne toiminnot, jotka hakija sitoutuu suorittamaan, jotta aloitettu yritystoiminta voi jatkua. Mainitun artiklan kohdan mukaan suunnitelman toteuttaminen on käynnistettävä yhdeksän kuukauden kuluessa tuen myöntämisestä.

Tuettavia toimenpiteitä olisivat myös investoinnit yrityksen toiminnan käynnistämiseksi, laajentamiseksi tai olennaiseksi muuttamiseksi. Näillä investoinneilla tarkoitetaan pääosin kone- laite- ja rakennusinvestointeja, jotka ovat välttämättömiä yritystoiminnassa. Siltä osin, kuin kysymys on maataloustuotteiden jalostamiseen ja kaupan pitämiseen liittyvistä investoinneista, kysymys olisi uuden EU:n maaseutuasetusluonnoksen 18 artiklan 1 kohdan b alakohdan mukaisista investoinneista. Vaikka sanotun kohdan mukaan tarkoitus onkin tukea, kalatalouden tuotteita lukuun ottamatta, maataloustuotteiden jalostusta, tässä yhteydessä tukielpoisia ovat myös sellaiset investoinnit, jotka liittyvät pidemmälle menevään jalostukseen, kunhan raaka-aine on maataloustuote. Siten jalostuksen lopputuote voi olla muu kuin SEUT liitteen I mukainen maataloustuote. Tuen enimmäismäärä vaihtelee tällöin asetusluonnoksen liitteen I mukaan Suomen oloissa 40 ja 50 prosentin välillä alueesta riippuen. Enimmäismääriä voidaan innovaa-

tioyhteistyöverkoston liittyvän investoinnin osalta korottaa 20 prosenttiyksiköllä.

Muun yritystoiminnan investointeja on mahdollista tukea uuden EU:n maaseutuasetusluonnoksen 20 artiklan 1 kohdan b alakohdan mukaisella tuella. Tukea myönnetään tällöin tuotantoon ja jalostukseen, jossa käytetään raaka-aineena muuta kuin maataloustuotetta, ja palvelutoimintaan. Tukea ja sen enimmäismääriin sovelletaan tällöin valtiontukisääntöjä. Käytännössä kysymykseen tulee vähämerkityksistä tukea koskevan uuden komission asetustuonnoksen, ryhmäpoikkeusasetustuonnosta tai alueellista valtiontukea koskevan suuntaviivatuonnoksen mukainen tuki. Tukitaso määräytyisi uuden aluetukikartan mukaisesti.

Tuen tulisi erityisesti liittyä yrityksen kehittämiseen. Tavoitteena on, että yritystuen avulla vahvistetaan yrityksen kilpailukykyä, parannetaan yrityksen tuotteita, tuotanto- tai toimintatapoja taikka edistetään yrityksen kansainvälistymistä tai verkottumista yrityksen toimintaympäristössä. Tuettaviin investointeihin kuuluisivat aineellisten investointien lisäksi myös aineettomat investoinnit, jotka ovat tarpeen yrityksen kehittämisessä.

Ehdotettu pykälä kattaa suurelta osin ne toimenpiteet, joihin voimassa olevan lain 12–14 §:n mukaisia tukia on kuluvalle ohjelmakaudella käytetty. Yritystoiminnan tukea ei enää eroteltaisi omaksi tukimuodokseen tuettavan toimenpiteen perusteella, vaan yritystuki olisi yksi tukimuoto, jota voitaisiin myöntää kaikkiin pykälässä tarkoitettuihin toimenpiteisiin.

Pykälän 2 momenttiin ehdotetaan otettavaksi valtuus antaa valtioneuvoston asetuksella tarkempia säännöksiä tukikelpoisesta yritystoiminnan edistämisestä sekä tuen muodosta ja enimmäismäärästä. Paitsi valtiontukea koskeva unionin lainsäädäntö, tuen enimmäismäärissä on tarkoitus ottaa huomioon tavoite yritysten tasapuoliseen kohteluun riippumatta siitä, minkä hallinnonalan tukijärjestelmän mukaisesti tuki myönnetään, jollei poikkeamiseen ole perusteltua syytä tuen tavoitteet huomioon ottaen. Vastaava valtuus sisältyy voimassa olevan lain 12 §:n 4 momenttiin, 13 §:n 4 momenttiin ja 14 §:n 3 momenttiin.

20 §. Yritystoiminnan tukemisen yleiset edellytykset. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi yritystuen saamisen yleisistä edellytyksistä. Tuettavan yritystoiminnan olisi edistettävä sen ohjelman tavoitteita, johon osoitettuihin varoihin tuki myönnetään. Tukea myönnettäessä on myös arvioitava sen vaikutukset kilpailuun. Tuella ei saisi olla muita kuin vähäisiä kilpailua ja markkinoiden toimintaa vääristäviä vaikutuksia Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa tai, jos yritys toimii ainoastaan paikallisesti, toiminta-alueellaan. Yrityksen edellytetään esittävän toteuttamiskelpoisen liiketoimintasuunnitelman. Siihen olisi sisällytettävä hyväksyttävät tukikelpoiset kustannukset sekä selvitys toiminnan luonteesta, laajuudesta ja merkityksestä elinkeino- tai yritystoimintaa harjoittavalle toiminnan päätoimisuuden ja ammattimaisuuden arvioimiseksi. Liiketoimintasuunnitelman huolellinen laatiminen on olennaista tuen myöntämisessä, koska liiketoimintasuunnitelmaan sisältyvien toimenpiteiden toteuttaminen on uuden EU:n maaseutuasetusluonnoksen 20 artiklan 4 kohdan mukaan aloitettava yhdeksän kuukauden kuluessa tuen myöntämisestä ja suunnitelman oikea toteuttaminen on edellytyksenä tuen tai, jos tuki maksetaan kahdessa tai useammassa erässä, viimeisen erän maksamiselle. Liiketoimintasuunnitelman laajuus olisi sopeutettava yritystoiminnan ja tuettavien toimenpiteiden laajuuteen. Tällöin on kuitenkin otettava huomioon ne vaatimukset, joita edellä mainitun asetustuonnoksen mukaan komissio voisi asettaa.

Liiketoimintasuunnitelmaan sisältyvät, suunnitelman toteutumiseksi välttämättömät toimenpiteet hyväksyttäisiin tuen myöntämisestä koskevalla päätöksellä.

Voimassa olevassa laissa vastaavan tapaisista asioista säädetään 15 §:n 1 ja 2 momentissa. Ehdotettu pykälän on kuitenkin sopeutettava uuden EU:n maaseutuasetustuonnoksen mukaisiin vaatimuksiin.

Pykälän 4 momenttiin ehdotetaan otettavaksi valtuus antaa valtioneuvoston asetuksella tarkemmat säännökset tuen kilpailua vääristävän vaikutuksen arviointiperusteista, liiketoimintasuunnitelman sisällöstä, kestosta, sen noudattamisen vaatimuksista ja tuettavan toimenpiteen toteutumisen arvioinnista.

Asiallisesti valtuus vastaisi voimassa olevan lain 15 §:n 4 momentin valtuutta, mutta sitä on jonkin verran täsmennetty.

21 §. Tukikelpoiset kustannukset. Pykälässä ehdotetaan täsmennettäväksi tukikelpoisten toimenpiteiden hyväksyttäviä kustannuksia. Yritystoimintaa aloitettaessa tukea voitaisiin myöntää yrityksen perustamiseksi välttämättömästä suunnittelusta ja yritystoiminnan käynnistämisestä johtuviin hankintoihin ja muihin kustannuksiin sekä toiminnan vakiinnuttamiseen. Suunnittelukustannuksia olisivat erilaisten asiantuntijapalvelujen hankinnat ja toteutettavuustutkimukset. Muita kustannuksia olisivat kaluste- ja pienlaitteehankinnat, itse yritykseen sekä sen harjoittamaan toimintaa liittyvät aloittamisesta välittömästi johtuvat kertaluonteiset kustannukset sekä yrityksen asiakaskunnan hankkimiseksi tarpeelliset tietojärjestelmät, viestinnän liittymät ja yrityksen perustamisesta liittyvästä viestinnästä johtuvat kustannukset.

Tukikelpoisia olisivat myös investointikustannukset eli sellaisen käyttöomaisuuden hankinnasta johtuvat kustannukset, joka on tarpeellinen yritystoiminnan käynnistämiseksi, laajentamiseksi tai yrityksen kilpailukykyyn parantamiseksi tai säilyttämiseksi olosuhteiden merkittävästi muuttuessa. Investointiin voitaisiin myöntää tukea koko yrityksen elinkaaren ajan. Tukea voitaisiin myöntää sekä aineellisiin investointeihin, kuten rakennuksiin, rakennelmiin, koneisiin ja laitteisiin, sekä aineettomiin investointeihin. Pelkkiin korvaaviin investointeihin ei kuitenkaan myönnettäisi tukea. Investointitarpeen tulisi johtua muusta syystä kuin vain yrityksessä käytetyn koneen tai laitteen normaalista kulumisesta. Tällaista korvausinvestointia voidaan pitää lähinnä toimintatuen luonteisena. Sen sijaan koneen tai laitteen uusiminen siten, että samalla merkittävästi parannetaan suorituskykyä, monipuolistetaan toimintaa tai saadaan aikaan laadukkaampia tuotteita, olisi tukikelpoista huolimatta siitä, että kone tai laite hankitaan aikaisemmin käytetyn sijaan.

Tuen saajan olisi osoitettava myös, että tuettavat kustannukset aiheutuvat pääsääntöisesti toimenpiteistä, jotka edistävät yrityksen kehittämistä. Tukikelpoisiin kustannuksiin sovelletaan lisäksi, mitä tukikelpoisista kustannuksista ehdotetun uuden hallinnointilain

3 §:n 2 kohdassa tarkoitettussa yleisasetuksessa säädetään. Lisäksi niihin sovelletaan uuden EU:n maaseutuasetusluonnoksen 18, 20 ja 46 artiklaa sekä muuta yritystoimintaa kuin maataloustuotteiden ensiasteen jalostusta koskevan tuen osalta valtiontukisääntöjä.

Myönnettyä tukea tuki voitaisiin siirtää toiselle 15 §:n 3 momentin mukaisesti.

Pykälän 3 momenttiin ehdotetaan otettavaksi valtuus antaa valtioneuvoston asetuksella tarkempia säännöksiä tukikelpoisista toimenpiteistä ja niiden hyväksyttävistä kustannuksista, kustannusten syntymisen ajankohdasta ja tuen siirtoa koskevasta menettelystä. Vastaava valtuus täsmentää kustannuksia sisältyy voimassa olevan lain 12 §:n 4 momenttiin, 13 §:n 4 momenttiin ja 14 §:n 3 momenttiin.

22 §. Tuen vähimmäismäärä. Pykälään ehdotetaan sisällytettäväksi säännös sekä menettelystä arvioitaessa, ylittääkö myönnettävä tuki tuen vähimmäismäärän sekä vähimmäismäärän säätämisestä valtioneuvoston asetuksella.

Vähimmäismäärä olisi merkityksellinen siinä, voidaanko tukea lainkaan myöntää sen vuoksi, että tuen määrä jäisi vähäiseksi. Tällöin tarkasteltaisiin tukihakemuksessa esitetyt tietoja tukikohteesta, tukitoimenpiteen hyväksyttäviä kustannuksia ja enimmäistuki prosenttia, joka tarkoitukseen voitaisiin myöntää. Enimmäistukiprozentilla tarkoitettaisiin tällöin sitä tukiprosenttia, joka nimenomaan kyseisessä tapauksessa tarkoitukseen voitaisiin myöntää. Jos tuen määrä näillä perusteilla arvioiden jäisi alle vähimmäistukimäärän, tukea ei myönnettäisi lainkaan.

Tuen vähimmäismäärästä on tarkoitus antaa tarkemmat säännökset valtioneuvoston asetuksella siten, että euromääräinen vähimmäistuki voisi tarvittaessa olla eri tukimuotojen ja -kohteiden osalta erilainen. Voimassa olevassa laissa edellytetään yritystukien osalta, että tuki ylittää käynnistystukea tai investointitukea myönnettäessä 1 000 euroa ja kehittämistukea myönnettäessä 500 euroa. Hanketukea myönnettäessä vastaava määrä on 5 000 euroa.

Tuen vähimmäismääriä on tarkoitus korottaa siten, että tuen vähimmäismäärä olisi nykyistä paremmin suhteessa yksittäisen tuenhakijan hakemuksen kokonaiskäsittelystä tu-

en maksu ja valvonta mukaan lukien aiheutuviin keskimääräisiin käsittelykustannuksiin. Nämä ovat nyt noin 2 000 euroa.

4 luku. Kehittämishanketuen edellytykset

23 §. Kehittämishanketuen saaja ja tuettava toiminta. Pykälässä ehdotetaan, että kehittämishanketukea voitaisiin avustuksena myöntää julkisoikeudelliselle tai yksityisoikeudelliselle yhteisölle taikka säätiölle. Kehittämistuen saajan oikeudellinen luonne ei sulje juuri ketään pois mahdollisista tuensaaajien joukosta. Ainoastaan luonnollinen henkilö ei voisi enää olla tuen saajana. Muutoin tuen saajat vastaavat voimassa olevan lain 17—19 §:n mukaisten hankkeiden tuen saajia.

Uudelle maaseudun innovaatioryhmälle myönnettävän tuen osalta menettely hieman poikkeaisi tavanomaisesta hanketoiminnasta. Tukea voitaisiin myöntää vain sellaiselle innovaatioryhmälle, jonka hyväksymistä tällaiseksi toimijaryhmäksi maaseutuohjelman seurantakomitea on puoltanut ja maa- ja metsätalousministeriö hakemuksesta erikseen hyväksynyt. Tällaisen ministeriön hyväksymälle maaseudun innovaatioryhmälle tuki myönnettäisiin yhdelle ryhmään kuuluvista yhteisöistä. Tämän tulisi toimia sopimuksen perusteella muiden ryhmään kuuluvien yhteisöjen puolesta. Tämä yhteisö myös vastaisi ryhmälle myönnetystä ja maksetusta tuesta. Tukeen sisältyisi myös itse ryhmän toiminnasta johtuvat kulut.

Tuki myönnettäisiin 9 §:n 1 momentin 5—9 kohdassa tarkoitettua toimintaa koskevaan kehittämistyöhön, yleishyödylliseen investointiin sekä investoinnin suunnitteluun ja toteuttamiseen.

Muilta osin kehittämishankkeita tuettaessa myös toiminnan luonne säilyisi pääosin ennallaan ja vastaisi monelta osin jo voimassa olevan lain 17—19 §:n mukaisella kehittämishanketuella, koulutushanketuella ja yleishyödyllisen investoinnin investointihanketuella tuettavaa toimintaa. Kuitenkin 9 §:n 9 kohdassa tarkoitettu yhteistyö korostuisi kehittämishanketyössä, koska se on otettu erilliseksi toimenpiteeksi uuden EU:n maaseutuasetuksen luonnoksen 36 artiklassa. Yhteis-

työ käsittäisi artiklan 1 kohdan mukaan yhteistyötä eri toimijoiden välillä unionin maatalous- ja metsäsektorilla, ruokaketjussa sekä muiden toimijoiden välillä, jotka edistävät maaseudun kehittämisspolitiikan tavoitteiden ja prioriteettien saavuttamista, mukaan lukien toimialojen väliset organisaatiot. Samoin yhteistyö käsittäisi myös klustereiden ja verkostojen luomisen ja maaseudun innovaatioryhmien perustamisen. Artiklan tavoitteiden mukaista toimintaa on tuettu jo kuluvalla ja sitä edeltäneillä rahastokausilla, mutta toimintaa varten on perustettu tavanomainen kehittämishanke, jonka toiminnoiksi yhteistyö ja verkostot on osaksi sisällytetty. Uutena piirteenä toimenpiteen käyttöönotosta seuraa, että sen tavoitteiden toteutumista ja tuloksia on erikseen seurattava sille asetettujen prioriteettien mukaisesti.

Pykälän 3 momenttiin ehdotetaan otettavaksi valtuus antaa tarkempia säännöksiä kehittämishankkeeseen myönnettävän tuen edellytyksistä ja tuen saajista valtioneuvoston asetuksella. Vastaava valtuus sisältyy voimassa olevan lain 17 §:n 3 momenttiin, 18 §:n 4 momenttiin ja 19 §:n 3 momenttiin.

24 § Kehittämishankkeeseen sisältyvät toimenpiteet. Pykälässä täsmennettäisiin toimenpiteitä, joita kehittämishankkeeseen voidaan sisällyttää. Tukea ei enää myönnettäisi eri tukiedellytyksin kehittämishankkeisiin, koulutushankkeisiin ja yleishyödyllisiin investointeihin, vaan kaikkiin näihin voimassa olevan lain 17—19 §:n mukaisiin toimenpiteisiin voitaisiin myöntää tukea yhtenä kehittämishankkeena. Niitä olisivat toimenpiteet asukkaiden elinolojen ja viihtyvyyden parantamiseksi, tuen kohteena olevan alueen elinkeinotoiminnan yleiseksi edistämiseksi, alueen yritysten perustamisen ja toimintaedellytysten selvittämiseksi ja helpottamiseksi sekä yhteistyön lisäämiseksi maatalousalan, ruokaketjun, metsätalouden ja toimijoiden sekä muiden maaseudun kehittämisen tavoitteiden saavuttamiseksi jo toimivien ja toimintaa aloittavien tahojen välillä. Lisäksi kehittämishanke voisi sisältää koulutuksen ja tiedonvälityksen suunnittelua ja järjestämistä, sekä yleishyödyllisiä investointeja, jotka palvelevat alueen asukkaiden elinolojen ja viihtyvyyden parantamisen ja alueen elinkeinotoiminnan yleisen edistämisen tavoitteita.

Luonnollisesti on tilanteita, joissa toimenpiteitä ei ole tarkoituksenmukaista sisällyttää samaan hankkeeseen eikä laissa estettäisi tällaista eriyttämistä. Esimerkiksi koulutusta ja elinkeinon kehittämistä voitaisiin kuitenkin sisällyttää samaan hankkeeseen ja yleishyödyllisen kehittämisen yhteydessä voitaisiin toteuttaa pienehköjä investointeja.

Vaikka yleishyödylliset elinkeinotoiminnan kehittämishankkeet ja elinkeinoja koskevat tutkimushankkeet voivat olla luonteeltaan varsin samankaltaisia, tarkoituksena kuitenkin on, ettei kehittämishanketukea myönnetä suoranaisesti tieteelliseen tutkimukseen eikä varsinkaan perustutkimukseen. Tieteelliseen tutkimukseen on olemassa omat rahoitusjärjestelmänsä.

Pykälän 2 momentissa edellytettäisiin, että jos tuki muodostuisi 21 §:ssä tarkoitettu tavoin valtiontueksi, tuki voitaisiin tältä osin myöntää vain vähämerkityksisenä tukena. Koulutushankkeissa tällainen on mahdollista, jos koulutukseen esimerkiksi kuuluu runsaasti koulutus- tai konsulttipäiviä yrityksen tiloissa tai ne ovat pitkälle räätälöityjä, tai esimerkiksi julkinen taho rakentaa paikallisen vesihuoltoverkon, joka palvelee yksinomaan yhtä tai tiettyjä yrityksiä eikä vesihuoltoa samalla uloteta asukkaiden hyväksi. Tuki olisi tällöin lähinnä valtiontukea.

Pykälän 3 momentin mukaan koulutusta ja tiedonvälitystä koskeva kehittämishanke ei myöskään saisi sisältää tutkintoon johtavan ammatillisen koulutuksen järjestämistä.

Lisäksi 4 ja 5 momentissa täsmennettäisiin kehittämishankkeeseen sisältyviä investointeja. Hankkeeseen voisi sisältyä vain yleishyödyllisiä investointeja. Ylipäätään investointina ei kuitenkaan pidettäisi pienhankintaa. Yleishyödyllisenä investointina taas ei pidettäisi investointia, jonka hyöty suoraan kohdistuu kilpailtuun elinkeinoalaan. Jos kunta rakentaa yhteiset tilat usealle yritykselle ja vuokralaisiksi on tulossa yrityksiä, joilla on myös kilpailijoita, rakennushanketta ei pidettäisi yleishyödyllisenä. Tähän ei vaikuta se, että kunta perisi yrityksiltä käypää vuokraa tai käypää korvausta tiloihin liittyvistä muista palveluista, koska tällaiset valmiit tilat käyttöön saava yritys kuitenkin on paremmassa asemassa kuin yritys, joka tavalla tai toisella joutuu itse hankkimaan tai vuok-

raamaan tilat ja varustamaan ne toimintaansa varten. Sen sijaan esimerkiksi tutkimuslaitoksen pilottirakennushanketta, jossa esitellään uusia rakennus- tai tuotantoratkaisuja, olisi yleishyödyllinen investointi.

Pykälän 5 momentissa täsmennettäisiin kehittämishankkeen tulojen vaikutusta tukeen. Kehittämishanketuen määrää vähentävänä tekijänä otettaisiin huomioon tuettavasta toimenpiteestä aiheutuneet tulot. Tuloina ei pidetä kehittämishanketta koskevassa suunnitelmassa ilmoitettua hankkeen omarahoitusta.

Pykälän 6 momenttiin ehdotetaan otettavaksi valtuus antaa valtioneuvoston asetuksella tarkemmat säännökset tuettavasta toiminnasta sekä tuen enimmäismäärästä. Enimmäismäärä voitaisiin eriyttää tukikohteittain. Vastaava valtuus sisältyy voimassa olevan lain 17 §:n 3 momenttiin, 18 §:n 4 momenttiin ja 19 §:n 3 momenttiin.

25 §. Kehittämishankkeen hyväksyttävät kustannukset. Pykälässä ehdotetaan täsmennettäväksi kehittämishankkeen hyväksyttäviä kustannuksia. Pykälän 1 momentissa ehdotetaan säädettäväksi, että tukikelpoisia kustannuksia olisivat kehittämistyöstä sekä koulutuksen ja tiedonvälityksen järjestämisestä aiheutuvat kustannukset. Kehittämishankkeeseen voidaan sisällyttää myös sen suunnittelusta aiheutuvat kustannukset. Momentti olisi varsin avoin. Tukikelpoisia kustannuksia rajoittaisivat kuitenkin sekä rahastojen yleisasetuksen ja uuden EU:n maaseutusasetuksen luonnoksen tukikelpoisuusrajoitukset että osittain uudet yritys- ja elinkeinotoiminnan tukemista koskevat valtioneuvoston säännöt.

Pykälän 2 momentin mukaan yleishyödyllisten investointien kustannukset voisivat sisältää myös rakentamisesta ja rakentamisen suunnittelusta aiheutuvia kustannuksia. Maanhankintaa voitaisiin tukea ainoastaan rakennuksen ja sen maapohjan hankinnan yhteydessä. Kumpakaan seikkaa koskevat säännökset sisältyvät jo voimassa olevaan lainsäädäntöön ja ne ilmenevät myös unionin tulevan kauden asetusluonnoksista.

Pykälän 4 momenttiin ehdotetaan otettavaksi valtuus antaa tarkemmat säännökset hyväksyttävistä kustannuksista valtioneuvoston asetuksella. Vastaava valtuus sisältyy myös voimassa olevan lain hankkeita koskeviin säännöksiin.

26 §. Teemahanke. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi teemahankkeesta, joka olisi erityinen tapa toteuttaa kehittämishanke. Tukea teemahankkeeseen voitaisiin 1 momentin mukaan myöntää vain paikalliselle toimintaryhmälle 9 §:n 1 momentin 5—7 kohdassa tarkoitettuun toimintaan. Toimintaryhmä valitsisi toimintastrategiaansa sisältävistä paikallisen kehittämisen tavoitteista ja sisällöistä jonkun, johon se kussakin teemahankkeessa keskittyisi. Tällaisia teemoja voisivat olla esimerkiksi nuorisohankkeet, joissa hankkeiden toteuttajina olisivat nuoret henkilöt tai hanketoiminnan kohderyhmänä olisi nuoriso. Vastaavana teemana voisi olla kylän kunnostus, jossa yleishyödyllisinä investointeina ehostettaisiin kyläyhteisön toiminnallisuutta tai viihtyisyyttä, tai kulttuurihankkeet, joissa kerättäisiin esimerkiksi kylän historiatietoja ja omaleimaista kulttuuritietoa sen käyttämiseksi esimerkiksi kulttuuripalveluiden ja kulttuurimatkatuotteiden kehittämisessä. Tuen myöntämisen edellytyksenä olisi, että paikallinen toimintaryhmä laatii hankkeen teeman mukaisesti suunnitelman. Toimintaryhmä myös vastaa koko teemahankkeesta, jota se toteuttaa yhdessä hankkeeseen osallistuvien muiden toimijoiden kanssa. Toimintaryhmä kokoaa avoimen valintamenettelyn kautta yhteen alueellaan toteutettavia, pienhköjä yleishyödyllisiä kehittämishankkeita tai tällaisia kehittämishankkeita palvelevia yleishyödyllisiä investointeja, joiden avulla teemaa koskevaa suunnitelmaa toteutetaan. Toimintaryhmän tehtävänä olisi sovittaa yhteen niiden toteuttaminen. Tällaisia teemaan liittyviä hankkeita, jotka yksinäänkin toteuttaisivat kehittämishankkeen edellytykset, ei kuitenkaan teemahankkeessa pidettäisi kehittämishankkeina, vaan teemahankkeen toimenpiteinä. Teemahankkeeseen valitut hanketoteuttajat vastaisivat niistä teemahankkeen toimenpiteiden toteuttamisesta, joiden kanssa paikallinen toimintaryhmä on tehnyt sopimuksen teemahankkeeseen valinnasta ja sen toimeenpanosta.

Teemanhankkeen haun avaamisesta, toimenpiteiden valinnasta, tuen ja sen maksun hakemisesta sekä toimenpiteiden toteuttamisesta aiheutuvien kustannusten korvaamiseksi hanketoteuttajille toimintaryhmä käyttäisi ensisijaisesti toimintarahaansa. Pykälän 2

momentissa säädettäisiin kuitenkin mahdollisuudesta sisällyttää myös edellä mainittuja kustannuksia teemahankkeen kustannuksiin. Tähän tulisi kuitenkin olla erityinen syy. Lähtökohtana on, että teemahankkeeseen saamansa tuen toimintaryhmä käyttäisi kokonaan toimenpiteiden toteuttamiseen.

Ainoastaan toimintaryhmä asioisi elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen kanssa tukea haettaessa ja maksettaessa. Se myös vastaisi hankkeen oikeasta toteuttamisesta. Vaikka toimintaryhmän ja toimenpiteiden toteuttajien välisiin sopimuksiin olisikin sisällytettävä ehto, että tuen myöntävä ja valvova viranomaisena saa valvoa tuettua toimenpidettä ja sen toteuttajaa, mahdollisissa tuen takaisinperintätilanteissa takaisinperintä ja mahdolliset muut seuraamukset kohdistettaisiin toimintaryhmään. Toimintaryhmän asiana olisi laatia sopimuksensa toteuttajien kanssa siten, että se saa tällaisissa tilanteissa korvauksen toimenpiteen toteuttajalta, jos takaisinperintä on aiheutunut toteuttajan virheellisestä menettelystä.

Teemahankkeeseen myönnetyn tuen maksun perusteena olisivat pääsääntöisesti toteutuneen toiminnan kustannuksista esitetyt kuittit. Tukea olisi tosin mahdollista tietyissä tilanteissa myöntää kertakorvauksena. Tällöin olisi kuitenkin otettava huomioon, että, että yhden toteuttajan puutteellisen toiminnan takia toimintaryhmältä jäisi koko tuki saamatta. Tästä olisi seurauksena, että myös muut toteuttajat, jotka mahdollisesti jo ovat tehneet osansa, mutta joille vielä ei ole korvattu kustannuksia, menettäisivät korvauksen, jollei toimintaryhmällä ole muita varoja, joista maksaa sopimuksen mukainen korvaus. Jos sen sijaan sopimuksessa korvauksen maksun edellytykseksi on otettu tuen saaminen, tappio jäisi hankkeen toteuttajille. Riski on olemassa, vaikka hanke jaettaisiin esimerkiksi kolmea vuotta koskeviin vuoden jaksoihin. Tällöinkin maksun edellytyksenä on, että kertakorvausmenettelyssä vuoden aikana todella toteutetaan ne toimenpiteet, joihin toimintaryhmä tukea hakiessaan ja tuen myöntöpäätöksellä tulee velvoitetuksi. Kertakorvausmenettelyä ei voi muuttaa kesken tukipäätöksen keston ja siirtyä kuittiperusteiseen menettelyyn, jos jonkun laiminlyönnin vuoksi tuki joltakin toteutusjaksolta näyttäisi jää-

vän saamatta. Tällöin koko jakson tuki jää maksamatta.

Koska koko teemahankkeen tarkoituksena on, että kehittämishankkeen toteuttavat muut tahot kuin toimintaryhmä, ehdotetun lain 15 §:n kielto siirtää koko tuki ei koskisi teemahanketta. Muilta osin teemahankkeeseen sovellettaisiin kehittämishankkeen tukemisen edellytyksiä ja ehtoja.

Teemahankkeella korvattaisiin voimassa olevaan lakiin sisältyvä koordinoitihanke. Teemahankkeessa ei kuitenkaan olisi itsenäisiä alahankkeita, joissa niistä vastuulliset hakavat tuen maksua suoraan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksilta. Ehdotettu muutos selkeyttäisi tämän kaltaisten kehittämishankkeiden toteuttamista, korostaisi toimintaryhmän asemaa paikallisen kehittämissuunnitelman toteuttamisessa ja vähentäisi viranomaisten hallintotyötä tuen maksamisessa, kun toimintaryhmä kokoaisi maksuaineiston ja hakisi maksua noin puolivuositain.

Pykälän 3 momenttiin ehdotetaan otettavaksi valtuus antaa valtioneuvoston asetuksella tarkemmat säännökset teemahanketuella tuettavasta toiminnasta, myöntämisen edellytyksistä, hyväksyttävistä kustannuksista ja menettelystä sekä erityisestä syyistä käyttää koordinoituihin teemahanketukea. Tarkemmat säännökset eivät olennaisesti poikkeaisi muita kehittämishankkeita koskevista säännöksistä, mutta siinä otettaisiin huomioon paikallinen strategia ja erityisesti toimintaryhmän asema toisaalta suhteessa elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukseen ja toisaalta hanketoteuttajiin ja täsmennettäisiin toimintaryhmän tehtäviä.

27 § *Kehittämishanketuen myöntämisen edellytykset ja rajoitukset.* Pykälän 1 momentissa ehdotetaan säädettäväksi vaatimuksesta, että hakijalla on riittävät taloudelliset ja toiminnalliset edellytykset hankkeen toteuttamiseen. Tämä tarkoittaa muun muassa tarpeellista tietoa ja osaamista hankkeen alalta, riittävää henkilökuntaa sekä resursseja järjestää talous- ja muu toiminta ja hallinto siten, että hanke voidaan toteuttaa ottaen huomioon yhteisön tai säätiön muut velvoitteet ja hankkeen toteuttamista voidaan seurata ja sen kustannukset erottaa tuensaajan muusta toiminnasta ja sen kustannuksista. Velvoitteisiin kuuluu myös se, että tuen hakija noudat-

taa sitä itseään koskevia toimivaltasäädöksiä ja päätöksiä. Kehittämishanketukea ei toisin sanoen voisi myöntää yhteisölle, jonka tehtäviin tai toimialaan hankkeeseen sisältyvä toiminta ei yhteisöä koskevien säädösten tai yksityisen yhteisön tai säätiön perustamisasiakirjan mukaan kuulu. Julkisella viranomaisella tulisi myös olla toimivalta toteuttaa hanke.

Pykälän 2 momentissa edellytettäisiin, että hanketukea voidaan myöntää vain toimenpiteeseen, joka on järjestetty hakijan tavanomaisesta toiminnasta erillisen hankkeen muotoon. Tämä tarkoittaisi muun muassa, että hankkeen toteuttamiseen osoitetaan tietty henkilö tai henkilömäärä, sitä varten tarvittavat toimitilat varataan ja osoitetaan muut hankkeen toteutuksessa tarpeelliset välineet ja avustavan henkilökunnan työpanos. Infrastruktuuri-investointeja tuettaessa investoinnin on oltava selkeästi erotettavissa esimerkiksi siitä yhteiskunnan perustoimintoihin tarpeellisten investointien toteuttamisesta, jota valtio ja kunta ovat velvolliset toteuttamaan suoraan lainsäädännön nojalla kyseiseen toimintaan osoitetuin varoin. Hankerahoituksella ei ole tarkoitus rahoittaa valtion ja kuntien perusvelvoitteiden toteuttamista eikä siten korvata EU:n rahoituksella kansallista rahoitusta. Myös sellaisten kehittämishankkeiden rahoitusta olisi syytä välttää, joissa hanketoteuttajan yleiskustannukset ovat huomattavan korkeat sellaisen merkittävän rakennus- tai laitekannan vuoksi, jonka yhteys hankkeen toteuttamiseen on vähäinen. Tarkoituksena on, että kehittämistoiminta perustuu luotettaviin selvityksiin sekä asioiden tilasta ja tarjoutuvista mahdollisuuksista, mutta usean eri toimijan laatimien samaa tai samantyyppistä asiaa koskevista selvityksistä olisi tarpeen päästä eteenpäin niin, että selvittämisen jälkeen seuraa jo neuvontaa ja innovointia koskevia hankkeita, joiden jälkeen voisi olla tarvittaessa vielä yrittäjien koulutusta ja neuvontaa sekä osaamisen lisäämistä muulla tavoin koskeva hanke tai yrittäjiksi aikovien henkilöiden ohjaaminen muiden yrityspalvelujen piiriin. Tämän jälkeen voisi seurata jo yrityksen perustaminen ja sen tukeminen tai jo toimivien yritysten toiminnan suuntaaminen uudelleen tai laajentaminen. Tällöin luonnollisesti on otettava huomioon,

että mitä lähempänä yritystoimintaa ollaan, sen enemmän yritykseltä edellytetään omaa panostusta hankkeeseen ja lopulta joudutaan noudattamaan valtiontuen sääntöjä ja tuen enimmäismääriä. Kuluvalle kaudella hanketuen avulla ja tutkimuslaitosten ja yliopistojen sekä muiden hanketoimintaorganisaatioiden toteuttamina rahoitettujen runsaiden selvitysten perusteella on kuitenkin jo mahdollista siirtyä sellaiseen hanketoimintaan, jonka lopullisena päämääränä on yritystoiminnan syntyminen tai olemassa olevan yritystoiminnan laajentaminen sekä lisäarvon tuottaminen toiminta-alueella niin, että sillä lisätään alueen asukkaiden hyvinvointia edistämällä työllistymistä ja toimeentulomahdollisuuksia.

Hankkeen toteutusaika voisi olla enintään kolme vuotta tai erityisestä syystä enintään viisi vuotta. Tarkoitus ei ole, että ehdotettu lain nojalla rahoitettavien hankkeiden toteuttaminen muodostuu itse asiassa tuen saajan olemassaolon turvaavaksi toimintatueksi. Tämä tarkoitus hanketuen määrääjällä on ollut jo voimassa olevan lain 21 §:n yksityiskohtaisen perustelujen mukaa (HE 192/2006 vp). Erityisen kriittisesti olisi suhtauduttava myös sellaisiin kehittämishankkeisiin, jossa jatketaan jo päättyneitä hanketta tai jossa sama organisaatio lähes saman tai samaan toimintaan suuntautuneen hankehenkilöstön avulla toteuttaisi toista samantapaista tai lähellä samaa alaa tai toimintaa olevaa kehittämishanketta. Erityisestä syystä viiden vuoden hanke voisi tulla kysymykseen lähinnä sellaisissa kehittämishankkeissa, joissa hanketta toteutetaan kokonaan uudella alalla, joissakin kansainvälisissä hankkeissa, joissa hanketoimijoita on useasta maasta, uuden EU:n maaseutuasetusluonnoksen 36 artiklan mukaisessa yhteistyössä sekä maaseudun innovaatioryhmän toiminnassa.

Samoin kuin voimassa olevassa laissa, tuen myöntämisen edellytyksenä pykälän 3 momentissa olisi, että hakija esittää hankesuunnitelman ja että hankkeen tulokset ovat yleisesti hyödynnettävissä. Tämä tarkoittaa muun muassa sitä, että yksinomaan tietyn yrityksen tai yritysryhmän käyttöön räätälöity koulutus, neuvonta tai pilottihanke, jossa syntyy liikesalaisuuksia tai jonka tuloksia

muuten ei haluta jakaa muiden toimijoiden käyttöön, olisi tuettavissa vain yritystuella.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin tuen vähimmäismäärästä. Tämä tarkoittaa sitä vähimmäismäärää, jota pienempiä tukia ei myönnettäisi. Tuen määrää ei kuitenkaan ole tarkoitus nostaa vähimmäismäärän ylittävaksi kyseisen tukityypin enimmäistukitason rajoissa, jos hakemuksessa tarkoitettu toiminta ei oikeuttaisi esimerkiksi valtiontukisäännöistä johtuen enimmäistuen käyttöön. Hanketuen vähimmäismäärästä säädettäisiin valtioneuvoston asetuksella. Jos tuettavan toimenpiteen tukikelpoisten kustannusten perusteella arvioiden tuen lopullinen määrä enimmäisrahoitustakin käyttäen jäisi tätä määrää pienemmäksi, tukea ei myönnettäisi.

Ehdotettu pykälä ei merkittävällä tavalla poikkea sisällöltään voimassa olevan lain 21 §:stä.

Pykälän 5 momentissa ehdotetaan säädettäväksi valtuudesta antaa valtioneuvoston asetuksella tarkemmat säännökset 1—4 momentin mukaisten edellytysten arvioinnissa käytettävistä perusteista. Vastaava valtuus sisältyy voimassa olevan lain 21 §:n 5 momenttiin.

28 §. Hankesuunnitelma. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi vaatimuksista, joita hankesuunnitelmalle asetettaisiin sen lisäksi, mitä 11 §:ssä edellytetään. Hankesuunnitelma tulisi käydä ilmi hankkeen toteutustapa, toteuttaja, kustannusten eritelvät, tuen osuus kokonaisrahoituksesta, tukimuoto ja vaadittavan omarahoituksen toteutustapa. Yksityisen rahoituksen osuus olisi eriteltävä. Jos hankkeeseen sisältyy rakentamista, suunnitelmassa olisi esitettävä 11 §:n 2 momentissa edellytetyt seikat.

Vaikka kustannukset ja niiden jakautuminen sekä toteutusaika vielä hakuvaiheessa ovatkin arvioita, on tärkeää, että hankkeen kustannusarvio laaditaan mahdollisimman täsmällisesti käytettävissä olevan tiedon perusteella. Samoin toteutusaika olisi ennakoitava siten, että myös kustannusten syntyminen ja niiden vaikutukset puolestaan hallinnon talousarvioihin olisivat mahdollisimman todenmukaiset.

Suunnitelmassa olisi myös esitettävä hankkeen yhteys siihen ohjelmaan, josta se on tarkoitettu rahoitettavaksi, hankkeen vaiku-

tukset ja tulokset sekä muut hakemuksen ratkaisemiseksi tarpeelliset seikat. Tarvittava yksityinen rahoitus olisi esitettävä osana omarahoitusta.

Lisäksi hankesuunnitelmassa olisi esitettävä, miten hankkeen valmistelussa on otettu huomioon jo aikaisemmin julkisella rahoituksella rahoitettuja hankkeista saadut vastaavaan tai siihen läheisesti liittyvään toimintaan myönnetyn tuen tulokset. Aikaisempien ohjelmakausien varoin on rahoitettu merkittävä määrä erilaisia tutkimuksia, selvityksiä ja esiselvityksiä. Samankaltaisia, samaan asiaan keskittyviä selvityksiä on rahoitettu eri puolilla Suomea eri rahoituslähteistä. Vaikka lähtökohdista niissä usein on selvityksen tekeminen joko paikallisista tai alueellisista näkökohdista käsin, rahoittajan kannalta tällaisen päällekkäisen selvitystyön rahoittaminen ei useinkaan vaikuta niin tehokkaalta, kuin ohjelmien tavoitteiden saavuttaminen edellyttäisi. Osaltaan päällekkäisten selvitysten rahoittamiseen on johtanut se, että tukea myöntävillä viranomaisilla ei ole ollut käytössään riittävän kattavia ja selkeitä rekistereitä, joista olisi mahdollista tarkastaa aikaisemmin rahoitettuja kehittämishankkeita maanlaajuisesti. Tätä puutetta on tarkoitus korjata uuden hanketietojärjestelmän avulla, mutta ennen kaikkea siten, että tuen hakijan on jo hakemuksessaan esitettävä, mitä lisäarvoa hanke tuo jo tehtyihin selvityksiin ja tutkimuksiin nähden. Selvitysten sijaan puutepiste elinkeinon kehittämistä koskevissa hankkeissa tulisi olla sellaisessa neuvonnassa, koulutuksessa ja yhteistyössä ja tiedon välittämisessä, jossa jo on käytännön toimijoita mukana ja jossa tehtyjen tutkimusten ja selvitysten tulokseen siirtyvät käytäntöön. Tämän selvittäminen hankesuunnitelmassa korostuisi tulevalla ohjelmakaudella.

Samoin hankesuunnitelmassa olisi esitettävä, miten hankkeen tuloksena syntyvää toimintaa jatketaan hankkeen päättymisen jälkeen, jollei tämä toiminnan luonteen vuoksi olisi ilmeisen tarpeetonta.

Pykälässä ehdotetut hankesuunnitelman sisältöä koskevat 1 momentin säännökset eivät olennaisesti poikkea voimassa olevan lain 21 §:n 2 momentin säännöksistä. Pykälän 2 momentti puolestaan vastaisi säännöksiä,

jotka on suunniteltu sisällytettäväksi myöskin uuteen TEM:n rahoituslakiin.

Pykälän 3 momenttiin ehdotetaan otettavaksi valtuus antaa valtioneuvoston asetuksella tarkempia säännöksiä hankesuunnitelmassa esitettävistä seikoista ja tarvittaessa niiden esitystavasta. Valtuuden perusteella annettaisiin tarkemmat säännökset myös hankesuunnitelman sisällön arviointiperusteista. Valtuus vastaa sisällöltään voimassa olevan lain 21 §:n 5 momenttiin sisältyvää valtuutta.

29 §. Ohjausryhmä. Pykälän 1 momentissa ehdotetaan säädettäväksi ohjausryhmästä, joka voitaisiin asettaa hankkeen toteuttamisen seuraamiseksi, jos se on perusteltua hankkeen laajuus ja vaikutukset huomioon ottaen. Vastaavanlainen mahdollisuus hankkeen tueksi asetettavalle ohjausryhmälle sisältyy voimassa olevan lain 22 §:ään. Ohjausryhmän tehtävät kuitenkin liittyisivät ehdotetussa laissa nimenomaan hankkeen etenemisen seuraamiseen ja tiedon välittämiseen siitä rahoittajalle. Rahoittajalle on tärkeää saada tieto siitä, eteneekö hanke suunnitellusti ja valmistuvatko tulokset siten, kuin tukea myönnettäessä on edellytetty. Tuen ja rahoituksen myöntäjä voisi tällöin olla yhteydessä tuen saajaan esimerkiksi sen arvioimiseksi, onko tuen hakijan syytä hakea tuen ehtojen muuttamista tai hankkeelle jatkoaikaa taikka selvittää kustannusten hyväksyttävyyttä.

Ohjausryhmän tehtäviin ei missään vaiheessa kuuluisi tuen saajan, tuettavan hankkeen tai sen toteutuksen taikka hankkeen rahoituksen arviointi, ei tukea myönnettäessä eikä sen jälkeen Vastuu hankkeen toteuttamisesta olisi edelleen tuen saajalla.

Samoin kuin nykyisinkin, 2 momentin mukaan ohjausryhmän asettamisesta päättäisi tuen myöntävä viranomaisena. Ohjausryhmässä olisivat edustettuina tuen myöntävän viranomaisen lisäksi muut merkittävät hankkeen rahoitukseen osallistuneet julkisoikeudelliset tahot ja asiantuntijat. Ohjausryhmän jäsenet nimeäisi tuen myöntäneen viranomaisen edustajaa lukuun ottamatta tuen saaja.

Voimassa olevan lain 22 §:n yksityiskohteisissa perusteluissa (HE 192/2006 vp.) on katsottu, että ohjausryhmän toiminnassa ei ole kysymys varsinaisesta hallintoasian käsittelystä, vaan lähinnä tosiasiallisesta hallinto-

toiminnasta. Koska kysymys on kuitenkin perustuslain 124 §:ssä tarkoitettua julkisen hallintotehtävän hoitamisesta, pykälän 2 momenttiin ehdotettiin tuolloin otettavaksi viittaus hallinnon toimintaa koskevaan lainsäädäntöön, ja viittaus virkavastuuta koskeviin säännöksiin. Lisäksi perusteluissa todettiin, että ohjausryhmän jäsenen tulisivat sovellettavaksi rikosoikeudellista virkavastuuta koskevat säännökset ja ohjausryhmälle säädettyjä tehtäviä hoidettaessa aiheutettuun vahinkoon sovellettaisiin, mitä vahingonkorvauslaissa (412/1974) säädetään. Nämä säännökset myös sisällytettiin pykälään lakia säädettäessä.

Ottaen huomioon, että ohjausryhmällä ei ole minkäänlaista päätösvaltaa ja sen tehtävänä on hyvin pitkälle tiedon saaminen hankkeen etenemisestä, tuen saajan esittämien muiden, yleensä yksityisten tahojen osallistumisesta näille seuraava rikosoikeudellinen virkavastuu koetaan niin rajoittavaksi ja pelottavaksi, että sopivimpien henkilöiden saaminen ohjausryhmiin on muodostunut ongelmaksi. Tämän vuoksi ohjausryhmää koskeva säännös ehdotetaan muutettavaksi siten, että tuen myöntäjä päättäisi ainoastaan ohjausryhmään kuuluvista viranomaisen edustajista, jotka toimisivat virkavastuulla noudattaen yleishallintolainsäädäntöä.

Koska tuen saaja vastaa yksin hankkeesta, estettä ei olisi kuitenkaan sille, että myös muut rahoittajat ja asiantuntijat voisivat osallistua ohjausryhmän kokouksiin. Tästä ehdotetaan otettavaksi säännös 5 momenttiin. Myös muilla rahoittajilla tai asiantuntijatahoilla saattaa olla tarve seurata hankkeen etenemistä ja toisaalta tuen saaja voi tällöin esittää kaikille rahoittajille ja asiantuntijoille yhtä aikaa hankkeen etenemisen vaiheista ja tuen saajan suunnitelmista hankkeen loppuun saattamiseksi. Tuen saaja voisi siten sallia muidenkin kuin julkisten rahoittajien edustajien ja muiden asiantuntijoiden osallistumisen ohjausryhmän kokouksiin. Tällaisista tahoista ja henkilöistä olisi kuitenkin ilmoitettava tuen myöntäneelle viranomaiselle. Tältä osin menettely poikkeaisi voimassa olevasta laista, koska sen mukaan tuen myöntävä viranomainen päättää kaikista ohjausryhmässä toimivista henkilöistä, myös yksityisten tahojen edustajista.

Koska viranomaisten ja muiden julkisten tahojen edustajina toimiviin henkilöihin joka tapauksessa sovelletaan rikoslain virkavastuuta koskevia säännöksiä riippumatta siitä, mitä tehtäviä he virkaansa tai toimeensa kuuluvina hoitavat, pykälän 2 momentissa ehdotettu rikosoikeudellinen virkavastuu rajoittuisi ainoastaan heihin. Sen sijaan ohjausryhmän kokouksiin mahdollisesti osallistuviin muihin henkilöihin sitä ei sovellettaisi. Tämä ei luonnollisesti estäisi rikoslain soveltamista heihinkin siinä tapauksessa, että he tällöin tavoin syyllistyisivät rikokseen.

Hallintolainsäädäntöä sovellettaisiin edelleen samoin kuin on meneteltävä voimassa olevan lain mukaankin. Pykälän 3 momenttiin sisältyisivät siten edelleen viittaukset hallintolakiin, kielilakiin, saamen kielilakiin ja viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lakiin sekä lisäksi sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa annettuun lakiin. Samoin informatiivisuuden vuoksi 4 momentissa todettaisiin, että vahingonkorvausvastuusta säädetään vahingonkorvauslaissa.

Pykälän 6 momenttiin ehdotetaan otettavaksi valtuus antaa tarkempia säännöksiä ohjausryhmän asettamisesta ja siinä noudatettavasta menettelystä sekä ohjausryhmän tehtävistä valtioneuvoston asetuksella. Tehtävät painottuisivat nimenomaan rahoituksen käytön seuraamiseen suhteessa hankkeen eteneeseen. Nimenä ohjausryhmä ei enää kuvailisi täsmällisesti ryhmän tehtäviä, mutta hanketoiminnassa siihen on totuttu eikä sen muuttaminen tässä yhteydessä ole tarkoituksenmukaista. Ohjausryhmästä ja sen tehtävistä säädetään nykyisin voimassa olevan lain 22 §:n 3 momenttiin sisältyvän valtuuden nojalla.

5 luku Tuen ehdot

30 §. Toimenpiteen toteutusaika. Pykälän 1 momentissa ehdotetaan säädettäväksi, että yritystuella tuettava toimenpide olisi kokonaisuudessaan toteutettava kahden vuoden kuluessa tuen myöntämisestä. Tuettavan toimenpiteen toteuttamiselle voitaisiin kuitenkin asettaa lyhyempi määräaika, jos se toimenpiteen toteutustavan tai yritystoiminnan luonteen kannalta on perusteltua. Lyhyempi toteutusaika voisi tulla myös kysymykseen,

jos tuen myöntämiseen käytettävät EU:n tai valtion rahoitusta koskevat rajoitukset sitä edellyttävät.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin, että kehittämishanketuella tuettava toimenpide olisi kokonaisuudessaan toteutettava 27 §:n 2 momentin mukaisesti asetetun määräajan kuluessa.

Pykälän 3 momenttiin sisältyisi elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen mahdollisuus pidentää 1 ja 2 momentissa tarkoitettua määräaika ennen määräajan päättymistä tehdystä hakemuksesta. Edellytyksenä määräajan pidentämiseksi olisi, että hakija esittää sille hyväksyttävän syyn. Jos kyseinen syy on kuitenkin ollut tiedossa jo tukea myönnettäessä eikä tuen myöntäjä ole pitänyt sitä tuolloin hyväksyttävänä pidemmälle toteutusaikaa, samaan seikkaan vetoaminen myöhemmin ei oikeuttaisi toteutusajan jatkoon. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus voisi jättää määräajan pidentämättä, jos varoja, joista tuki on myönnetty, ei ole käytettävissä siten, että tuki voitaisiin maksaa myöntöön käytetyin varoin taikka millään muillakaan varoilla ottaen huomioon pidennetty toteutusaika. Tämä tarkoittaisi, että ohjelmakauden loppupuolella tulisi seurata erityisen tarkasti, millaisiin hankkeisiin tuki myönnetään ottaen huomioon ohjelman toteuttamiseen käytettävissä olevat varat. EU:n varoista tuettujen toimenpiteiden tai hankkeiden toteutusaikaa olisi ohjelman varojen käyttöajan tai ohjelma-aikanakin ohjelman varojen loputtua mahdollista pidentää vain, jos seuraavan ohjelmakauden varoja voidaan käyttää keskenkäisiin hankkeisiin tai käytettävissä on sellaisia kansallisia varoja, joita tarkoitukseen voidaan käyttää ja tämä on tuettava toimenpide huomioon ottaen mahdollista. Pykälän 4 momentin mukaan määräaika voitaisiin pidentää kahdesti enintään vuodeksi kerrallaan. Kehittämishankkeen toteutusaika voisi kuitenkin kokonaisuudessaan olla enintään kuusi vuotta.

Ehdotetut säännökset vastaavat pääosin voimassa olevan lain 23 §:n säännöksiä. Toteutusaikaa ohjelman loppukaudella koskevia säännöksiä kuitenkin täsmennettäisiin.

Pykälän 5 momenttiin ehdotetaan otettavaksi valtuus antaa valtioneuvoston asetuksella tarkempia säännöksiä tuettavan toimen-

piteen toteuttamiselle asetettavasta määräajasta ja määräajan pidentämisen edellytyksistä. Määräajan pidentämisen edellytyksiä koskeva asetusvaltuus on laajennus voimassa olevan lain 23 §:n 3 momenttiin nähden.

31 §. *Tuen käyttöä koskevat ehdot.* Informatiivisuuden vuoksi pykälän 1 momentissa säädettäisiin, että tuen käyttämisestä tavaroiden ja palveluiden hankintaan sekä urakalla teettämiseen sovelletaan, mitä julkisista hankinnoista annetussa laissa (348/2007) säädetään. Tuen saajan olisi esitettävä selvitys hankinnan toteuttamisesta mainitussa lainsäädännössä edellytetyllä tavalla. Hankintalain mukainen kilpailuttaminen koskee erityisesti kehittämishanketuen saajia, joissa tuen saaja on hankintalain 6 §:n 1 momentin 1–4 kohdassa tarkoitettu julkinen toimija tai tällaisen määräysvallassa oleva toimija taikka 6 §:n 1 momentin 5 kohdan mukainen mikä tahansa hankinnan tekijä silloin, kun se on saanut hankinnan tekemistä varten tukea yli puolet hankinnan arvosta 1–4 kohdassa tarkoitettulta hankintayksiköltä.

Pykälän 2 momentissa ehdotetaan säädettäväksi, ettei tuen kohteena olevaa toimintaa saa lopettaa eikä olennaisesti supistaa ennen myönnettyä tukea koskevassa Euroopan unionin lainsäädännössä asetetun määräajan päättymistä. Jos tuen kohteena olevan toiminnan omistus- tai hallintaoikeus luovutetaan toiselle ennen määräajan päättymistä, tuen saajan olisi ennen luovutusta hankittava elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen lupa. Luvan myöntämisen edellytyksenä tällöin olisi, että luovutuksen saaja täyttää tuen myöntämisen edellytykset ja että tuen kohteena olevan toiminnan luonne ei olennaisesti muutu.

Pykälän 3 momentin mukaan tuetun investoinnin kohdetta ei saisi pysyvästi tai merkittävässä määrin käyttää muuhun kuin tuen kohteena olevaan toimintaan tai kehittämistyöhön ennen Euroopan unionin lainsäädännössä asetetun määräajan päättymistä. Jos tuetun investoinnin omistus- tai hallintaoikeus luovutetaan toiselle ennen määräajan päättymistä, tuen saajan olisi ennen luovutusta haettava elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen lupa. Luvan myöntämisen edellytyksenä olisi, että luovutuksen saaja täyttää tuen myöntämisen edellytykset ja että tuen

kohteena olevan yritystoiminnan tai kehittämistyön luonne ei olennaisesti muutu.

Sekä 2 että 3 momentissa tarkoitettuna luovutuksena ei pidettäisi tuetun investoinnin kohteen tai tuen kohteena olevan yritystoiminnan siirtymistä perintönä tai sukupolvenvaihdoksen kautta.

Ehdotetun pykälän 2 ja 3 momentin määräajalla tarkoitetaan erityisesti ehdotetun hallinnointilain 3 §:n 2 kohdassa tarkoitettua yleisasetusta, jonka luonnoksen 6 artiklassa edellytetään sekä infrastruktuuri- että tuotannollisilta investoinneilta tuotantotoiminnan ja sijainnin pysyvyyttä sekä infrastruktuuriinvestoinneilta sellaisten muutosten rajoittamista, joka aiheettomasti suosisi jotakin yritystä tai julkista yhteisöä. Määräajat vaihtelevat tuensaajan ja tuettavan toiminnan mukaan.

Pykälän 6 momenttiin ehdotetaan otettavaksi valtuus antaa tarvittaessa valtioneuvoston asetuksella tarkemmat säännökset luvan myöntämisestä ja maksamatta olevan tuen siirtämisestä sekä tuettavan toiminnan ja investoinnin pysyvyydestä. Viimeksi mainitusta seikasta saattaa olla tarpeen antaa kansallisia säännöksiä, jos tuettava toiminta perustuu valtioneuvoston päätöksiin ja varsinkin niitä koskeviin suuntaviivoihin tai jos määräajasta ei Euroopan unionin lainsäädännössä säädetä.

32 §. Kirjanpitovelvollisuus. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi tuen saajalta edellytettävästä kirjanpidosta. Pykälän 1 momentin mukaan lähtökohtana olisi kirjanpitolain (1336/1997) mukainen kirjanpito, jos tuen saajan on sitä toiminnassaan noudatettava. Jos taas tuen saajaan sovelletaan valtion talousarviosta annetun lain (423/1988) 2 lukua, sitä sovellettaisiin myös tuetun toiminnan kirjanpitoon. Kirjanpidossa olisi aina noudatettava hyvän kirjanpitotavan mukaista kirjanpitoa. Lisäksi tuen saajan kirjanpitoon sisältyvä tuettavan toimenpiteen kirjanpito olisi voitava vaikeudetta tunnistaa ja erottaa muusta kirjanpidosta.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin kirjanpidosta harjoitettaessa maataloutta. Jos tuen saaja on henkilö, jota verotetaan maatalouden tuloverolain (543/1967) mukaisesti, riittävänä tuettavan toimenpiteen kirjanpitoa pidettäisiin, mitä tuen saajan muulta tilinpi-

dolta verotuksen toimittamiseksi edellytetään. Tällöinkin tilinpito olisi järjestettävä siten, että tuettavan toimenpiteen kustannukset voidaan vaikeudetta tunnistaa. Tuettava toiminta tulisi voida erottaa muusta tilinpidosta, mutta tällä ei tarkoiteta erillisen kirjanpidon pitämistä tuettavasta toimenpiteestä kuten ei 1 momentin mukaista kirjanpitoa pidettäessä, vaan tuettavaan toimenpiteeseen liittyviä tuloja ja menoja koskevat tositteet tulisi voida helposti esittää omana kokonaisuutena varsinkin tuen maksua haettaessa.

Vaikka tuen saaja ei muutoin olisi toiminnastaan kirjanpitovelvollinen, olisi tuettavaa toimenpidettä koskeva kirjanpito kuitenkin järjestettävä soveltuvien osin kirjanpitolain mukaisesti.

Kirjanpitoaineiston säilyttämiseen sovellettaisiin, mitä valtion talousarvioissa ja kirjanpitolain 2 luvun 9 ja 10 §:ssä säädetään. Jos kysymys kuitenkin on Euroopan unionin osaksi rahoittamaan ohjelmaan sisältyvästä tuesta, kirjanpitoon liittyvä aineisto olisi säilytettävä vähintään kolme vuotta siitä, kun Euroopan komissio suorittaa ohjelman viimeisen yhteisön rahoitusosuuden maksun.

Ehdotettu pykälä vastaa muutoin voimassa olevan lain 25 §:ää, mutta säännöksiä täsmennettäisiin valtion talousarviolainsäädäntöä noudattavien kirjanpitovelvollisten osalta.

33 §. Tiedonanto- ja avustamisvelvollisuus.

Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi tuen saajan velvollisuuksista tiedon antamisesta viranomaisille sekä muusta avustamisesta. Pykälän 1 momentin mukaan tuen saaja olisi velvollinen antamaan tuen myöntävälle viranomaiselle tuettavaa toimenpidettä, sen edistymistä sekä tuen käyttöä koskevat oikeat ja riittävät tiedot. Tämä on olennaista varojen käytön että ohjelman toteutumisen seurannan kannalta.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin tuen saajan velvollisuudesta viivytyksettä ilmoittaa tuen myöntäjälle sellaisista asemaansa, toimintaansa tai tuettavaa toimenpidettä koskevista muutoksista, joilla voi olla vaikutusta tuen maksamisen edellytyksiin tai jotka voivat johtaa tuen takaisinperintään. Ilmoitus olisi tehtävä tuen myöntäneelle elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle, jonka olisi käsiteltävä tällainen ilmoitus ensisijaisesti

tukipäätöksen ehtojen muuttamista koskevana hakemuksena. Tällöin olisi selvitettävä, täyttyvätkö ehdotetun lain mukaiset tuen saaja ja tuettua toimintaa koskevat edellytykset ilmoituksen mukaisella tavalla muutettuina. Jos nämä edellytykset eivät enää täyty ja lain mukaan tuen saajan olisi tullut jatkaa toimintaansa edelleen tukipäätöksen mukaisesti, ilmoitus olisi käsiteltävä tuen maksun keskeyttämisenä tai takaisinperintänä ehdotetun lain 10 luvun säännösten mukaisesti.

Pykälän 2 momentissa myös edellytettäisiin, että tuen saaja avustaa tuettavaa toimintaa koskevassa tarkastuksessa antamalla tarkastuksen suorittajalle korvauksetta tarkastustehtävän suorittamiseksi välttämättömät tiedot ja tarkastuksen kohdetta koskevat selvitykset sekä tarvittaessa esittelemällä tuen kohdetta.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin tuen saajan itsekriminointisuojasta. Siinä tapauksessa, tuen saaja on epäiltynä esitutkinnassa tai syytteessä rikoksesta ja tuen saaja luovuttaa tarkastuksen suorittajalle 1—3 momentissa tarkoitettuja tietoja niistä seikoista, joihin epäily tai syyte perustuu, tarkastuksen suorittaja ei saisi luovuttaa niitä poliisi- tai syyttäväviranomaiselle ilman tuen saajan suostumusta.

6 luku. Tuen hakeminen ja myöntäminen

34 §. Hakuaika ja hakumahdollisuudesta tiedottaminen. Pykälän 1 momentissa ehdotetaan säädettäväksi hakuajasta. Hakuaikaan liittyy myös hakemusten etusijajärjestys. Uuden EU:n maaseutuasetusluonnoksen 49 artiklan mukaan ohjelman hallintoviranomaisen olisi asetettava ohjelman seurantakomiteaan kuultuaan tuettavien toimenpiteiden ja hankkeiden valinnalle valintakriteerit. Niiden käytön tavoitteena on varmistaa hakijoiden tasapuolinen kohtelu, taloudellisten resurssien parempi käyttö sekä toimenpiteiden kohdentaminen unionin maaseudun kehittämisen prioriteettien mukaisesti. Priorisointi olisi dokumentoitava. Jäsenvaltio voisi jättää soveltamatta priorisointia ainoastaan, jos se osoittaa, että kaikkiin priorisointiedellytykset täyttyviin hakemuksiin on olemassa riittävät

varat. Tällöinkin on dokumentoitava menettely, jolla tämä on todettu.

Komissio on kuluvalla ohjelmakaudella kiinnittänyt huomiota heikkoon priorisointiin ja tulevaa ohjelmakautta varten laatinut asiakirjan, jossa se on tuonut esiin näkemyksiään tästä. Komissio ei esimerkiksi hyväksy sitä, että hankkeet rahoitetaan saapumisjärjestyksessä yksinomaan kiinnittämällä huomiota niiden tukikelpoisuusedellytysten täyttymiseen.

Jotta priorisointia hankkeiden välillä voitaisiin suorittaa, on hakemuksia verrattava keskenään. Tämä taas ei ole mahdollista ilman, että tiedetään, mitä hakemuksia tällä tavalla verrataan. Käytännössä tämä edellyttää haun tai käsittelyn jaksottamista joko siten, että asetetaan hakemiselle tietty hakuaika, joita voisi olla useita vuodessa, tai ottamalla hakemuksia vastaan jatkuvasti, mutta ratkaisemalla ne siten, että tietyinä jaksona tulleita hakemuksia verrataan keskenään, ja niistä valitaan rahoitettavat. Hakuaikojen väliin voi tarvittaessa jäädä aika, jona hakemuksia ei otettaisi lainkaan vastaan, esimerkiksi hakuaikana tulleiden hakemusten ratkaisemiseksi. Myös hakijan olisi tällöin oltava tietoinen hakuajoista. Hakujakso taas olisi lähinnä hallinnollinen menettely, joka ei välttämättä vaikuttaisi lainkaan hakijan hakumenettelyyn. Käytännössä kumpikin tapa edellyttää, että joko hakuaikana tai hakujaksona saapuneita hakemuksia varten osoitetaan tietty määrä varoja, joista hakemukset priorisointijärjestyksessä rahoitetaan. Jos hakuaikana saapuneita hakemuksia ei voida rahoittaa kyseisen hakujan rahoituskiintiöstä, lähtökohdana on, että hakemus hylätään. Hallinnollisia käsittelyjaksoja asetettaessa rahoittamatta jääneiden hakemusten siirtäminen käsiteltäväksi seuraavan hakujakson varoista olisi yksinkertaisempaa, mutta tällöin ne taas kilpailisivat uusien hakemusten kanssa ja voisivat edelleen jäädä rahoittamatta. Tällainen siirtäminen ei ole mahdollista kovin pitkään, sillä hyvä hallinto kuitenkin edellyttää, että hakija saa ratkaisun hakemukseensa kohtuullisessa ajassa. Hallintolain (434/2003) 23 §:n mukaan asia on käsiteltävä ilman aiheetonta viivytystä ja viranomaisen on lisäksi esitettävä asianosaiselle tämän pyynnöstä arvio päätöksen antamisajankohdasta.

Tämän vuoksi pykälän 1 momentissa ehdotetaan säädettäväksi mahdollisuudesta asettaa hakuaika tai hakujakso hakemuksia etusijajärjestykseen asetettaessa. Jollei hakuaikaa aseteta, tukihakemukset olisi ratkaistava hakujaksoittain. Tukiehdot täyttävät hakemukset ratkaistaan maa- ja metsätalousministeriön valintaperusteiden mukaisessa järjestyksessä. Valintaperusteet vahvistaa ennen haun alkamista maa- ja metsätalousministeriö ohjelman seurantakomiteaa kuultuaan. Tarkoitus on, että valintaperusteet asetetaan koko ohjelmakaudeksi, ei kutakin hakua varten erikseen.

Pykälän 2 momentin mukaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen olisi tarkoituksenmukaisessa laajuudessa tiedotettava toimivaltaansa kuuluvan tuen hakumahdollisuudesta, hakemisessa noudatettavasta menettelystä sekä tuen myöntämisen pääasiallisista edellytyksistä ja ehdoista. Vastaavista seikoista tiedottaminen kuuluisi pykälän 3 momentin mukaan paikalliselle toimintaryhmälle sen rahoituskiintiöstä rahoitettavien toimenpiteiden ja hankkeiden osalta. Momentit vastaavat voimassa olevan lain 27 §:ä.

Pykälän 4 momenttiin ehdotetaan otettavaksi valtuus antaa valtioneuvoston asetuksella säännöksiä valintaperusteista ja menettelystä asetettaessa hakemuksia etusijajärjestykseen.

35 §. Tukihakemus. Verrattaessa voimassa olevaan menettelyyn tuen hakeminen muuttuisi siten, että tukea olisi mahdollista hakea myös sähköisesti. Tavoitteena on, että sähköinen haku olisi myös ensisijainen tapa hakea. Pykälän 1 momentissa ehdotetaan siten säädettäväksi, että tukea haetaan sähköisesti verkkopalvelussa, joka on osa 50 §:ssä tarkoitettua tietojärjestelmää. Tämä taas olisi osa maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan koko tietojärjestelmää. Hakemuksen allekirjoitukseen sovellettaisiin, mitä vahvasta sähköisestä tunnistamisesta ja sähköisistä alekirjoituksista annetussa laissa (617/2009) henkilön yksilöimisestä ja tunnistamisesta säädetään.

Vaikka suurimmalla osalla hanketoimijoita ja useimmilla yrityksilläkin on jo sellaiset tietojärjestelmät omassa käytössään, että sähköinen hakeminen on mahdollista, joillakin pienhekoilla yhdistyksillä tai aloittavilla

yrityksillä näin ei välttämättä vielä ole. Tämän vuoksi tukihakemus olisi 2 momentin mukaan edelleen mahdollista tehdä myös muutoin kirjallisesti. Tällöin olisi käytettävä tarkoitusta varten vahvistettua paperilomaketta. Hakemus olisi edelleenkin allekirjoitettava.

Vaikka kirjallinen hakemus olisikin pääsääntöisesti tehtävä maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan lomakkeelle, poikkeuksena hyväksyttäisiin tilanne, jossa hakemus on sähköisesti tallennettu muun hallinnonalan tietojärjestelmään ja se elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksessa tulostetaan sieltä ja tallennetaan maa- ja metsätalousministeriön tietojärjestelmään. Käytännössä tällainen siirto voi lähinnä koskea työ- ja elinkeinoministeriön yritystukijärjestelmään tallennetun hakemuksen siirtämistä maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan tietojärjestelmään. Tällainen siirto edellyttäisi aina hakijan suostumusta.

Hakemukseen olisi 3 momentin mukaan liitettävä tuen myöntämisen edellytysten arvioinnin kannalta välttämättömät asiakirjat ja selvitykset sekä tuettavaa toimenpidettä koskeva 11 §:ssä tarkoitettu suunnitelma. Asiakirjoilla tarkoitetaan tällöin myös sähköiseen järjestelmään tallennettavia sähköisessä muodossa olevia asiakirjoja.

Mahdollisuus sähköiseen hakemiseen palvelee etenkin hakijoita, joille se näyttäytyy hallinnon keventymisenä ja sujuvoitumisena. Jotta myös hallinnolle itselleen sähköinen asiointi tuo säästöjä etenkin henkilöstökuuluissa, on välttämätöntä ulottaa sähköistäminen kaikkiin tuen hallintokäsittelyn vaiheisiin. Kaikki saapuneet hakemukset tallennetaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksissa sähköiseen tietojärjestelmään ja käsitellään tämän jälkeen sähköisesti. Sähköinen asianhallinta on tarkoitus ulottaa aina asiakirjojen arkistointiin saakka. Koska hakemuksiin saattaa kuitenkin liittyä joitakin sellaisia liitteitä, joiden digitalisointi ei kuitenkaan palvele tuen käsittelyssä tarkoituksenmukaisella tavalla, joitakin asiakirjoja olisi edelleen mahdollista käsitellä koko tukihallinnon ajan kirjallisina. Tällaisia asiakirjoja ovat esimerkiksi rakennuspiirustukset, joiden arviointi joko pienennettynä näytön kokoon häivyttää yksityiskohdat tai suurem-

massa mittakaavassa ei anna kuvaa kokonaisuudesta. Tällaisen kirjallisen asiakirjan arkistointiin saattaa olla edelleen perusteita.

Käytettäessä mahdollisuutta siirtää tuki edelleen 15 §:n mukaisella sopimuksella, hakemuksessa olisi mainittava kaikki siirronsaajat ja sopimukset liitettävä hakemukseen.

Siltä osin, kuin kysymys on muusta kuin sähköisestä hakemisesta säännökset vastaavat voimassa olevan lain 28 §:ää.

Pykälän 6 momentissa ehdotetaan säädettäväksi valtuudesta, jonka nojalla Maaseutuvirasto voisi antaa tarkempia määräyksiä tuen hakemisesta käytettävistä lomakkeista, hakemukseen liitettävistä asiakirjoista, sähköisen hakemisen menettelyistä, sekä suunnitelman ja selvitysten esitystavasta.

36 §. Tuen hakeminen. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi tukihakemuksen jättämisestä ja hakemuksen vireille tulemisesta. Pykälän 1 momentin mukaan tukihakemus olisi toimitettava elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle tai paikalliselle toimintaryhmälle. Hakemuksen voisi toimittaa mille tahansa elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle riippumatta siitä, mikä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus sen lopulta ratkaisee.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin siitä, milloin hakemus on tullut vireille. Sähköisesti maa- ja metsätalousministeriön asianhallintajärjestelmässä tehty hakemus tulisi vireille heti, kun se on tehty verkkopalvelussa niin, että se on toimivaltaisen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen tai toimintaryhmän saatavilla. Käytännössä hakemukset ovat elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten saatavilla heti, kun hakemus on tallentunut järjestelmään ja hakija on saanut järjestelmän automaattisen ilmoituksen siitä. Sama koskee toimintaryhmien saatavilla olevia hakemuksia, kun hakemus on tehty järjestelmässä siten, että hakija on järjestelmässä tehnyt valinnan siitä, että tukea haetaan nimenomaan toimintaryhmän rahoituskiintiöstä. Tällöin hakemus olisi minkä tahansa toimintaryhmän saatavilla. Toimintaryhmien asiana olisi tarkastaa, minkä ryhmän rahoituskiintiöstä se rahoitetaan ottaen huomioon toimenpiteen tai hankkeen toteutusalue.

Jos paperilomakkeelle tehty hakemus on toimitettu muulle kuin toimivaltaiselle elin-

keino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle tai toimintaryhmälle, hakemuksen vastaanottaneen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen tai toimintaryhmän olisi tallennettava asia asianhallintajärjestelmään ja siirrettävä hakemusasiakirjat toimivaltaisen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen tai toimintaryhmän käsiteltäväksi. Tallennus järjestelmään ei olisi ratkaiseva hakemuksen vireilletulon kannalta, vaan se, milloin hakemus tosiasiaassa on saapunut sen vastaanottaneelle viranomaiselle tai toimintaryhmälle.

Tavoitteena on, että sekä sähköinen hakemus että kirjallinen hakemus vastaisivat sisältönsä toisiaan. Sähköisessä haussa on mahdollista asettaa estoja, jotka eivät päästä hakemuksen täyttämistä eteenpäin, ennen kuin tietyt asiakohdat on täytetty. Jotta muussa kuin sähköisessä menettelyssä vaatimukset olisivat yhdenmukaisia eikä sähköisen menettelyn vaativuus itse asiassa ohjaisi hakijoita käyttämään paperisia asiakirjoja, asetettaisiin tällaiselle hakemukselle vähimmäisvaatimuksia, joita hakemuksen olisi täytettävä, jotta saapunutta asiakirjaa ylipäätään pidettäisiin tukihakemuksena ja siten tukihakemuksena vireillä olevana. Pykälän 3 momentin mukaan tällä tavoin toimitetussa hakemuksessa olisi näin ollen sen vireille saamiseksi esitettävä yksilöidyt ja todenmukaiset tiedot tuen hakijasta, hakemuksen kohteena olevasta toimenpiteestä tai hankkeesta, toimenpiteen tai hankkeen kustannuksista ja niiden määrästä ja rahoituksesta sekä haetun tuen määrästä. Lisäksi hakemukseen olisi liitettävä yritystuessa liiketoimintasuunnitelma ja kehittämishanketuessa hankesuunnitelma ja, jos hakemus koskee investointia, investointisuunnitelma. Vastaavat tiedot edellytetään luonnollisesti esitettäväksi myös sähköisessä tukihakemuksessa sekä liitteinä esitettäväksi paperisia hakemuksen liiteasiakirjoja vastaavat tiedostot.

Jotta sähköinen asiointi ja muu asiointi olisivat vireilletulotiedonkin osalta yhdenvertaisia, olisi toimivaltaisen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen tai toimintaryhmän, jos tukea haetaan toimintaryhmän rahoituskiintiöstä, viipymättä hakemuksen saavuttua ilmoitettava hakijalle vireilletulosta tai pyydettyä hakijaa täydentämään hakemustaan hakemuksen tulemiseksi vireille.

Pykälän 6 momentissa ehdotetaan säädettäväksi valtuudesta, jonka nojalla Maaseutuvirasto antaisi tarkempia määräyksiä hakemuksen vastaanottamisen ja käsittelyn teknisestä järjestämisestä, hakemusasiakirjoihin tehtävistä merkinnöistä, muutoin kuin sähköisesti saapuneiden hakemusten siirtämisestä sähköiseen järjestelmään, kirjallisten asiakirjojen hävittämisestä sekä investointisuunnitelmasta.

37 §. Toimivaltainen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus. Pykälän 1 momentissa ehdotetaan toimivaltaisesta elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksesta säädettäväksi pääosin samoin kuin voimassa olevan lain 29 §:ssä, jolloin toimivaltainen olisi edelleen se elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus, jonka toimialueella tuettava toimenpide on tarkoitus toteuttaa. Tämä olisi kuitenkin toissijainen toimivaltasäännös. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista annetun lain (897/2009) 5 §:n nojalla olisi mahdollista säätää elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen toimivallasta toisinkin. Tämä mahdollistaisi muun muassa tukihakemusten keskittämisen joihinkin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksiin sekä toisaalta joiden erikoistumistehtävien antamisen joillekin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksille.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin alueelliset rajat ylittävistä hankkeista sekä valtakunnallisista hankkeista. Jos tuettava toimenpide olisi tarkoitus toteuttaa useamman kuin yhden elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen toimialueella, toimivaltainen olisi se elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus, jonka toimialueella tuettava toimenpide on tarkoitus pääosin toteuttaa. Lisäksi elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset voisivat siirtää tällä tavoin toimivaltaiselta elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset hakemuksen toisen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen ratkaistavaksi. Tällöin olisi kuitenkin ensisijaisesti noudatettava, mitä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista annetusta laissa tai sen nojalla säädetään. Lisäksi asianomaisten elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten olisi suostuttava siirtoon.

Pääasiassa valtakunnallisia tavoitteita koskevassa kehittämishankkeessa toimivaltainen olisi se elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus, jolle maa- ja metsätalousministeriö on

osoittanut varat tätä varten. Kuluvalle kaudella varat on ohjattu Hämeen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle.

Pykälä vastaa muutoin voimassa olevan lain 29 §:ää, mutta siinä on otettu huomioon säännösten toissijaisuus suhteessa elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista annettuun lakiin.

38 §. Tuen hakeminen paikallisen toimintaryhmän rahoituskiintiöstä. Pykälässä säädettäisiin menettelystä haettaessa tukea toimintaryhmän rahoituskiintiöstä. Tuen hakumennettely vastaisi muuten, mitä 35 ja 36 §:ssä ehdotetaan säädettäväksi haettaessa tukea elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksetta.

Pykälän 2 momentin mukaan toimivaltaisen paikallisen toimintaryhmän tehtävänä olisi tarkistaa hakemuksen muotovaatimukset. Tärkein tehtävä toimintaryhmällä olisi kuitenkin antaa lausunto tuen myöntämisen tarkoituksenmukaisuudesta paikallisen strategian tavoitteiden kannalta. Jos tuettava toimenpide on tarkoitus toteuttaa useamman paikallisen toimintaryhmän alueella, toimivaltaisen toimintaryhmän asiana olisi hankkia muiden toimintaryhmien lausunto tuen myöntämisen tarkoituksenmukaisuudesta sekä tarvittavan rahoituksen varaamisesta niille osoitetusta rahoituskiintiöstä. Paikallinen toimintaryhmä toimittaa tukihakemuksen sekä lausuntonsa aina toimivaltaiselle elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle. Jos kuitenkin tuen hakija on paikallinen toimintaryhmä itse, hakemiseen sovelletaan 35 ja 36 §:ä. Tällainen tilanne on silloin, kun toimintaryhmä toteuttaa teemahanketta.

Paikallisen toimintaryhmän tehtäviin kuului pykälän 4 momentin mukaan siirtää saapuneen, sen rahoituskiintiöstä rahoitettavaksi haetun kirjallisen hakemuksen tiedot asiantuntijajärjestelmään, jolloin hakemukseen sovellettaisiin 35 ja 36 §:ä. Toimintaryhmä myös vastaisi hakemuksen oikeasta tallentamisesta.

Pykälän 6 momentissa ehdotetaan säädettäväksi valtuudesta, jonka nojalla Maaseutuvirasto antaisi tarkempia määräyksiä hakemuksen vastaanottamisen ja käsittelyn teknisestä järjestämisestä, hakemusasiakirjoihin tehtävistä merkinnöistä sekä niiden toimittamisesta elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukseen sekä sähköisestä käsittelystä.

39 §. Toimivaltainen toimintaryhmä. Pykälässä säädettäisiin toimivaltaisesta toimintaryhmästä, mikä määräytyisi sen mukaan, minkä toimintaryhmän alueella tuettava toimenpide on tarkoitus toteuttaa. Yleensä tuen hakija jo hakuvaiheessa ilmoittaa, missä hankke toteutetaan ja on ollut ennen hakemuksen vireille tuloa jo yhteydessä kyseiseen toimintaryhmään. Jos tuettava toimenpide kuitenkin toteutetaan useamman paikallisen toimintaryhmän alueella, toimivaltainen olisi se paikallinen toimintaryhmä, jonka alueella tuettava toimenpide on tarkoitus pääosin toteuttaa.

40 §. Tukihakemuksen arviointi. Pykälän 1 momentissa ehdotetaan säädettäväksi elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen mahdollisuudesta pyytää muulta virnaomaiselta lausunto ennen tuen myöntämistä tuen saajaan ja tuettavaan toimenpiteeseen liittyvistä seikoista, jos tämä on välttämätöntä tuen myöntämisen edellytysten arvioimisessa.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen mahdollisuudesta ennen yritystuen myöntämistä tehdä yritystuen myöntämisen edellytysten sekä tuettavan toimenpiteen arvioimiseksi yrityskäynti. Yrityskäynnin havainnot olisi kirjattava ja annettava tiedoksi hakijalle. Yrityskäynnin kohteena eivät saisi olla pysyväisluonteiseen asumiseen tarkoitettut tilat.

Pykälä vastaa sisällöltään voimassa olevan lain 31 §:ää. Yrityskäynnin suhdetta kotirauhaan on kuitenkin täsmennetty.

41 §. Tukien myöntämisen keskeyttäminen. Maa- ja metsätalousministeriöllä olisi edelleen oikeus päätöksellään keskeyttää tukien myöntäminen valtakunnallisesti tai alueellisesti, jos tuen rahoitukseen tarvittavia varoja ei ole käytettävissä tai markkinatilanne taikka Euroopan unionin lainsäädäntö tätä edellyttää.

Tukien myöntäminen voitaisiin keskeyttää määräajaksi tai toistaiseksi.

Pykälän 3 momentissa ehdotetaan, että päätös tukien keskeyttämisestä olisi julkaistava Suomen säädöskokoelmassa. Keskeytyksestä olisi tiedotettava asianmukaisessa laajuudessa.

Pykälän sisältö vastaa voimassa olevan lain 32 §:ää, mutta päätöksen julkaiseminen ehdotetaan siirrettäväksi Virallisesta lehdestä

Säädöskokoelmassa tehtäväksi, koska tukijärjestelmien sisällöstä tietoa hakevat harvoin käyttävät siihen Virallista lehteä.

42 §. Tuen myöntäminen. Pykälän 1 momentissa ehdotetaan, että sekä yritys- että hanketuen myöntämisestä päättäisi toimivaltainen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus. Jos tuettava toiminta on tarkoitus toteuttaa useamman kuin yhden elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen toimialueella, olisi toimivaltaisen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen ennen tuen myöntämistä hankittava muiden elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten lausunto. Tukea voitaisiin tällöin myöntää vain, jos toinen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen antaa puoltavan lausunnon sen alueella tapahtuvaan toimintaan. Kysymys on tällöin eri asiasta kuin hakemuksen siirtämisestä kokonaan toisen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen ratkaistavaksi, mistä säädettäisiin 37 §:n 2 momentissa.

Pykälän 1 momentti koskisi suoraan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselta haettua tukea. Jos sen sijaan tukea on haettu myönnettäväksi paikallisen toimintaryhmän rahoituskiintiöstä, tuen myöntämisen edellytyksenä olisi 2 momentin mukaan, että toimintaryhmä on hakemuksesta antamassaan lausunnossa puoltanut tuen myöntämistä. Toimintaryhmän lausunto sitoi elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusta sen ratkaistavaksi hakemusta siten, että toimintaryhmän puollosta huolimatta tukea ei myönnettäisi, jos tuen myöntäminen olisi vastoin Euroopan unionin tai kansallista lainsäädäntöä. Jotta tuen hakijalla olisi mahdollisuus käyttää hallinnollisia oikeusturvakeinoja, toimintaryhmien olisi toimitettava elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle myös ne hakemukset, joita se ei ole puoltanut. Myös tällaisiin hakemuksiin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus antaa päätöksen, joskin se on aina kielteinen. Hakemusten käsittelyaikojen pitämiseksi kohtuullisina paikallisen toimintaryhmän olisi viipymättä toimitettava hakemus lausuntoineen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle.

Pykälän 3 momentissa edellytettäisiin lisäksi, että 37 §:n 3 momentissa tarkoitettua valtakunnallisesta hankkeesta elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen olisi hankitta-

va maa- ja metsätalousministeriön lausunto ennen tuen myöntämistä. Tukea ei saisi myöntää ilman ministeriön puolta.

Pykälän vastaa voimassa olevan lain 33 §:n 1—3 momenttia. Koska laajakaistahankkeissa runkoverkkoja ei ole tarkoitus rahoittaa enää maaseuturahaston varoin, laajakaistahankkeita tuettaessaan ei enää edellytetäisi Viestintäviraston puoltavaa lausuntoa.

43 §. Tukipäätös. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi tukipäätöksen sisällöstä ja ehdoista. Näitä olisivat myönnetyn tuen määrä, ehdotetussa laissa säädetty tuen ehdot sekä tuen maksamisen ja takaisinperinnän edellytykset. Päätökseen tulisi lisäksi ottaa ne Euroopan unionin lainsäädännössä asetetut ehdot ja edellytykset, jotka olennaisesti ja välittömästi vaikuttavat tuen käyttöön ja maksamiseen. Euroopan unionin lainsäädäntöä koskevilta osin säännöstä ehdotetaan täsmennettäväksi voimassa olevan lain 34 §:än nähden. Tukipäätöksen laajuuden pysyttämiseksi kohtuullisena ja tuen hakijan kannalta ymmärrettävänä ehdotetaan, että päätökseen otettaisiin tukiehdoksi sisällytettynä vain sellaiset Euroopan unionin lainsäädännön säännökset, jotka ovat tuen hakijan, tukikohteen ja tuen käytön ja maksamisen kannalta olennaisia ja vaikutuksiltaan välittömiä. Momentin säännös siitä, että tukipäätöksellä hyväksytään tuettavaa toimenpidettä koskeva suunnitelma, sisältyy voimassa olevaan 34 §:ään.

Koska tarkoitus on siirtyä kokonaan sähköiseen asianhallintajärjestelmään, myös koneellinen allekirjoitus tukipäätöksissä olisi 2 momentin mukaan mahdollinen.

7 luku. Tuen maksaminen

44 §. Maksuhakemus. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi, miten maksuhakemus tehdään. Ensimmäisessä on tarkoitus käyttää sähköistä järjestelmää. Maksuhakemus tehtäisiin siten käyttäen 35 §:n 1 momentissa tarkoitettua verkkopalvelua. Tuen maksamista koskeva hakemus käsiteltäisiin vastaavalla tavalla kuin tukihakemuksen käsittelystä 35 ja 36 §:ssä säädettäisiin. Maksuhakemus tehtäisiin tällöin käyttäen sähköistä allekirjoitusta.

Tarvittaessa maksuhakemuksen voisi tehdä myös kirjallisesti tarkoitusta varten vahviste-

tulle lomakkeelle. Kirjallinen hakemus olisi allekirjoitettava vastaavalla tavalla kuin voimassa olevan lain 35 §:n 1 momentissa edellytetään. Kirjallinen hakemus toimittaisiin tuen myöntäneelle viranomaiselle. Sähköinen hakemus ohjautuisi järjestelmässä automaattisesti tuen myöntäjälle. Maksuhakemusta ei siten enää toimitettaisi paikalliselle toimintaryhmälle silloinkaan, kun tuki myönnetään sen rahoituskiintiöstä.

Pykälän 3 momentin mukaan hakemukseen olisi liitettävä tuen maksamisen edellytysten kannalta välttämättömät selvitykset ja, jollei tukea ole myönnetty kertakorvauksena, tilinpitoasiakirjat. Säännös vastaisi kertakorvausta koskevaa poikkeusta lukuun ottamatta voimassa olevan lain 35 §:n 1 momenttia.

45 §. Maksuhakemuksen määräaika. Pykälän 1 momentissa ehdotetaan säädettäväksi maksuhakemuksen toimittamiselle asetettava kohtuullisesta määräajasta, joka laskettaisiin tukipäätöksen tekemisestä. Maksettaessa tuki yhtä useammassa erässä viimeisen maksuhakemuksen määräaika voitaisiin laskea tuettavan toimenpiteen toteutuksen tai toteutusajan päättymisestä.

Pykälän 2 momenttiin ehdotetaan otettavaksi valtuus antaa valtioneuvoston asetuksella tarkempia säännöksiä maksuhakemuksen jättämiselle asetettavasta määräajasta ja Maaseutuvirastolle määräyksiä maksun hakemisessa käytettävistä lomakkeista sekä sähköisestä hakemisesta ja muusta sähköisestä asioinnista.

Lukuun ottamatta sähköistä asiointia koskevia Maaseutuviraston määräyksiä pykälä vastaa voimassa olevan lain 35 §:n 2 ja 3 momenttia.

46 §. Tuen maksamisen edellytykset. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi tuen maksamisen edellytyksistä, joista olennaisin pykälän 1 momentin mukaan olisi, että tuen saaja on noudattanut tuen ehtoja. Paitsi se, mitä ehdotetussa laissa toimenpiteen tukikelpoisuudesta ja maksamisen edellytyksistä säädetään ja tukipäätöksen ehdoiksi otetaan, avustuksiin, tekniseen apuun, toimintarahaan ja maaseudun innovaatioryhmän toimintarahaan sovelletaan myös unionin yleiseen talousarvioon sovellettavista varainhoitosäännöistä ja neuvoston asetuksen (EY, Euratom) N:o 1605/2002 kumoamisesta annettua Euroopan

parlamentin ja neuvoston asetusta (EU, Euratom) N:o 966/2012, jonka 125 artiklaan sisältyvät avustuksiin sovellettavat yleiset periaatteet kuten edellytys tukikelpoisten kustannusten kohtuullisuudesta ja perusteltavuudesta, jollei artiklan mukaisia seikkoja ole varmistettu jo tukea myönnettäessä. Lisäksi niihin sovelletaan, mitä ehdotetun hallinnointilain 3 §:n 3 kohdassa tarkoitettussa horisontaaliasetuksessa sekä sen nojalla sekä mainitun lain 3 §:n 4 kohdassa tarkoitettussa maaseutuasetuksessa ja niiden nojalla avustusten maksamisen edellytyksistä säädetään. Kahta viimeistä asetusta ei ole vielä hyväksytty.

Siinä tapauksessa, että tuen hakija on valinnut tukimuodoksi osaksi tai kokonaan jonkun 13 §:n 1 momentin 1—3 kohdassa tarkoitetuista eli kertakorvauksen, kiinteän tukiosuuden tai vakiokustannukset, tuen maksamisen edellytyksenä olisi, että tuen saaja luotettavalla tavalla osoittaa toteuttaneensa kaikki ne toimenpiteet, joiden kustannuksiin asianomaista tuen muotoa on käytetty. Lisäksi tuen hakijan tulisi osoittaa saavuttaneensa tuen maksamiset ehdoksi asetetut tavoitteet. Näiden olisi selkeästi ilmentävä tukipäätöksestä ja tuen hakijan olisi osoitettava kaikkien ehtojen täytyneen. Myös näiden tukimuotojen maksussa on sovellettava muun muassa edellä mainittua parlamentin ja neuvoston asetusta (EU, Euratom) N:o 966/2012.

Jos kuitenkin tuki on myönnetty siten, että tuki maksetaan kokonaan tai osaksi todellisten aiheutuvien kustannusten perusteella, tuen maksamisen edellytyksenä tältä osin olisi tuen saajalle aiheutuneen menon tosiasiallisuus, lopullisuus ja todennettavuus sekä kohdentuminen tuettavaan toimenpiteeseen. Tuen saajan on esitettävä näitä edellytyksiä koskevat asiakirjat ja selvitykset. Siltä osin, kuin kysymys on tilinpidolla osoitettavasta menon tosiasiallisuutta ja kohdentumista koskevasta vaatimuksesta, noudatettaisiin, mitä Euroopan yhteisön lainsäädännössä tulevaa rahoituskautta koskien tältä osin säädetään.

Pykälän 4 momentin mukaan tuen saajan olisi tuen maksamista varten esitettävä selvitys kustannusten kohtuullisuudesta. Lähtökohtana luonnollisesti on, että hankkeessa noudatetaan voimassa olevaa julkisista hankinnoista annettua lakia tai sen mahdollisesti korvaavaa lakia. Jos kysymys on julkisia

hankintoja koskevan lainsäädännön mukaisesti suoritetusta hankinnasta, riittäisi kustannusten kohtuullisuuden osoittamiseen selvitys mainitussa lainsäädännössä edellytetyn menettelyn noudattamisesta. Muussa tapauksessa tuen saajan olisi esitettävä selvitys kustannusten perustumisesta tavanomaiseen hintatasoon. Jos kuitenkin hintataso on selvitetty jo tukea myönnettäessä, esimerkiksi pyytämällä riittävä määrä tarjouksia, vastaavaa selvitystä ei enää olisi tarpeen tehdä tukea maksettaessa. Tällöin tuki maksettaisiin kustannuksiin, joiden kohtuullisuus on selvitetty jo tukea myönnettäessä. Edellytyksenä kuitenkin olisi, että hankinta toteutetaan niiden selvitysten mukaisesti, joiden perusteella tukipäätös on tehty.

Lukuun ottamatta 13 §:n 1 momentin 1—3 kohdan mukaisesti myönnettyjä tukia tuen maksamisen edellytykset vastaisivat voimassa olevan lain 37 §:ää.

Pykälän 4 momenttiin ehdotetaan otettavaksi valtuus antaa valtioneuvoston asetuksella tarkempia säännöksiä 13 §:n 1 momentin 1—3 kohdan mukaisia tukimuotoja käytettäessä toimenpiteen toteutumisen arvioinnissa samoin kuin menon tosiasiallisuuden, lopullisuuden, kohtuullisuuden ja todennettavuuden arvioinnissa käytettävistä perusteista. Lisäksi momenttiin ehdotetaan otettavaksi valtuus, jonka nojalla Maaseutuvirasto antaisi tarkemmat määräykset toimenpiteen toteuttamista sekä menon tosiasiallisuutta, lopullisuutta, todennettavuutta, kohtuullisuutta ja kohdentumista koskevista selvityksistä ja tilinpitoasiakirjoista.

47 §. Maksettavan tuen määrä. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi maksettavan tuen määrästä. Pykälän 1 momenttiin sisältyisi pääsääntö maksettavan määrän suhteesta myönnettyyn tukeen ja toteutuneisiin toimenpiteisiin. Tukea maksettaisiin enintään tukitasoa ja myönnetyn tuen määrää vastaava osuus maksuhakemuksen mukaisista toteutetuista toimenpiteistä 13 §:n 1 momentin 1—3 momentin mukaisia tukimuotoja käytettäessä tai muussa tapauksessa maksuhakemukseen sisältyvistä hyväksyttävistä kustannuksista.

Pykälän 2 momentissa edellytettäisiin, että tuen saaja toimitettava viranomaiselle selvityksen muun julkisen tai yksityisen rahoituksen toteutumisesta. Tältä osin menettely vas-

taisi voimassa olevan lain 38 §:n 2 momenttia. Toimeenpanoa joustavoitettaisiin kuitenkin siten, että omarahoitusosuus voisi olla suurempikin kuin tukipäätöksessä on edellytetty. Hankkeen tulosta ja ylimääräisestä rahoituksesta säädettäisiin 3 momentissa. Niistä olisi annettava selvitys maksuhakemuksen yhteydessä. Tuloina ei pidettäisi kehittämiss-hanketta koskevassa suunnitelmassa ilmoitettua hankkeen omarahoitusta. Voimassa olevan lain 38 §:n 2 momentin mukaan tuloina ei pidetä hankesuunnitelmassa ilmoitettua yksityistä rahoitusta. Tämä on aiheuttanut epäselvyyttä esimerkiksi tuen saajien valti-onavustuslain mukaisten yleisavustusten luonteesta käytettäessä siten saatuja varoja hankkeen toteutukseen. Tuen saajan olisi edelleen esitettävä selvitys hankkeen tuloista maksuhakemuksen yhteydessä. Tulo, jota ei ole otettu huomioon tukea myönnettäessä tai saatu tulo, joka ylittää rahoitussuunnitelman mukaisen tulon, vähentää maksettavaa tukea.

Pykälän 4 momenttiin ehdotetaan otettavaksi valtuus antaa tarvittaessa valtioneuvoston asetuksella tarkempia säännöksiä tulosta ja tulojen vaikutuksesta tuen määrään. Momenttiin ehdotetaan otettavaksi myös valtuus, jonka nojalla Maaseutuvirasto antaisi tarkemmat määräykset hankkeen muun julkisen ja yksityisen rahoituksen toteutumista sekä tuloja koskevasta selvityksestä.

48 §. Maksujen hyväksyminen ja suorittaminen. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi maksumenettelystä. Tuki maksettaisiin 1 momentin mukaan vuosittain enintään neljäs-sä erässä. Kehittämishanketukea voitaisiin maksaa enakkoon, jos se on tuen saajan aseman ja tuettavan toimenpiteen toteutuksen kannalta perusteltua. Yritys- ja kehittämiss-hanketuen maksua olisi haettava vähintään kerran vuodessa. Jos Euroopan unionin lain-säädäntö sallii tuen maksun hakemisen muunlaisen ajoittumisen, enintään 24 kuu-kautta kestävä hankkeen maksua voisi hakea ja tuki maksaa harvemmin.

Pykälän 2 momentin mukaan tuen maksamisesta päättäisi tuen myöntänyt elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus kokoaisi maksuja koskevat tiedot ja toimittaisi ne Maaseutuvirastolle. Maaseutuvirasto toimii maksajaviranomaisena ja vastaa menojen tarkastami-

sesta ja hyväksymisestä sekä maksujen suorittamisesta. Maksuja koskevat päätökset voitaisiin allekirjoittaa koneellisesti.

Säännökset vastaavat voimassa olevan lain 39 §:ää.

Pykälän 3 momenttiin ehdotetaan otettavaksi valtuus antaa valtioneuvoston asetuksella tarkempia säännöksiä tukien maksueristä, enakkona maksettavan tuen määrästä, ennakon maksamisen edellytyksistä ja ehdoista sekä ennakon hakemisesta ja maksamisesta noudatettavasta menettelystä.

8 luku **Asian hallintajärjestelmä ja tuen seuranta**

49 §. Tiedon antaminen seurantaan varten. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi siitä, millä viranomaisella on oikeus saada tukijärjestelmän toimeenpanoa koskevia seurantatietoja samoin siitä, keneltä nämä tiedot on oikeus saada. Maa- ja metsätalousministeriöllä ja Maaseutuvirastolla olisi salassapitosäännösten estämättä ja korvauksetta oikeus saada elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselta avustusjärjestelmän hallinnoinnin edellyttämiä tarpeellisia tietoja ja selvityksiä avustusten hakemisesta, myöntämisestä, maksamisesta ja valvonnasta. Maa- ja metsätalousministeriöllä olisi vastaava oikeus saada tietoja Maaseutuvirastolta. Pykälän 2 momentissa taas säädettäisiin maa- ja metsätalousministeriön, Maaseutuviraston sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen oikeudesta saada tietoja avustusten käytöstä avustuksen saajilta.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin myös tuen saajan velvollisuudesta esittää tuettavan toimenpiteen edistymistä ja vaikuttavuutta koskevat selvitykset ja seurantatiedot elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle.

Pykälän 3 momentissa todettaisiin, että 1 ja 2 momentissa tarkoitetut tiedot voidaan luovuttaa myös teknisen käyttöyhteyden avulla tai muutoin sähköisesti. Tällaista yhteyttä käytettäessä tietojen saajan olisi huolehdittava saataviin tietoihin sisältyvien mahdollisesti sisältyvien tietojen asianmukaisesta suojaamisesta.

Pykälän 4 momenttiin ehdotetaan otettavaksi valtuus valtioneuvoston asetuksella antaa tarkemmat säännökset selvitysten ja seu-

rantatietojen sisällöstä. Maaseutuvirasto antaisi tarkemmat määräykset selvitysten ja seurantatietojen esitystavasta sekä niiden toimittamisesta elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksille.

50 § Asianhallinnan ja seurannan tietojärjestelmä. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi sekä tietojärjestelmästä että järjestelmään sähköisesti tallennettavista tiedoista. Ehdotetun lain mukaisia tehtäviä hoidettaessa syntyvät asiakirjat ja niistä syntyvät rekisterit olisivat osa maaseutuelinkeinohallinnon tietojärjestelmää. Siihen kuuluvien rekistereiden ylläpidosta ja käyttämisestä samoin kuin asiakastietojen käsittelystä säädetään maaseutuelinkeinohallinnossa tietojärjestelmästä annetussa laissa (284/2008).

Voimassa olevan maaseudun kehittämiseen myönnettävistä tuista annetun lain 41 §:n 2 momentissa on lueteltu tiedot, jotka voidaan tallentaa seurannan tietojärjestelmään. Vastaavat tiedot olisi mahdollista tallentaa myös ehdotetun lain mukaiseen asianhallintajärjestelmään. Näitä olisivat hakijan nimi ja yhteystiedot sekä henkilötunnus tai yritys- ja yhteisötunnus, hakijan yhteys henkilön nimi ja yhteystiedot sekä vastaavat tiedot sellaisesta tuettavan toimenpiteen toteuttamiseen osallistuvasta, jolle siirretään tukea 15 §:n mukaisesti. Rekisteriin voitaisiin tallentaa myös tuettavan toimenpiteen sisältöä, tavoitteita ja tuloksia koskevat tiedot ja tuettavan toimenpiteen kustannuksia ja kokonaisrahoitusta koskevat arviot sekä näiden toteutumista koskevat tiedot ja tuettavan toimenpiteen rahoitukseen osallistuvaa ohjelmaa koskevat tiedot. Samoin voitaisiin tallentaa tuki- tai maksuhakemusta ja sen ratkaisemista sekä tuen yksilöintiä koskevat tiedot. Myös hankkeen ohjausryhmän jäsenten nimi- ja yhteystiedot sekä tiedot tuen saajalle myönnettyistä ja maksetuista tuista voitaisiin tallentaa. Lisäksi voitaisiin tallentaa tuettavaan toimenpiteeseen käytettävän julkisen rahoituksen määrä, tieto siitä, onko myönnetty tuki valtiontukea, tiedot tarkastuksesta ja siinä tehdyistä havainnoista, tuen saajalta takaisinperittävistä tuista ja takaisinperinnän toteutumisesta ja muista hallinnollisista seuraamuksista sekä seurantaa varten kerättävät tiedot. Lisäksi voitaisiin tallentaa muita ha-

kemuksen käsittelyssä kertyneitä välttämättömiä tietoja.

Näihin tietoihin sovellettaisiin viranomaisen toiminnan julkisuudesta annettua lakia. Julkisia olisivat lisäksi tiedot, jotka Euroopan unionin lainsäädännössä jäsenvaltiot velvoitetaan julkaisemaan. Tällaisia velvoitteita voisi sisältyä sekä maaseuturahastosta myönnettyä tukia että valtiontukea koskevaan lainsäädäntöön. Käytännössä tiedot olisivat tuensaajan nimeä, tuettavan toimenpiteen luonnehdintaa ja tuen määrää koskevia. Julkaistavien tietojen ei odoteta sisältävän tietoja, jotka kansallisen lainsäädännön mukaan olisivat salassa pidettäviä. Julkistaminen tarkoittaisi, että tällaiset tiedot olisi julkaistava erillisellä jäsenvaltion verkkosivulla.

Rekisteröidyn oikeuteen tarkistaa häntä koskevat tietojärjestelmään sisältyvät tiedot, tiedoissa olevien virheiden tai puutteiden oikaisuun sekä vanhentuneiden ja tarpeettomien tietojen poistamiseen sovelletaan henkilötietolakia (523/1999).

Sen lisäksi, että tietojärjestelmään kuuluvassa verkkopalvelussa tukea voisi hakea sähköisesti, myös tuen hakemista, rahoitusta, myöntämistä ja maksamista sekä näihin liittyviä toimenpiteitä, tarkastuksia, takaisinperintää samoin kuin tuen vaikutuksia voitaisiin seurata tietojärjestelmän avulla. Seurannan lisäksi varsinainen asian käsittelykin toteutettaisiin sen avulla. Osa asianhallintajärjestelmästä korvaisi hallintodiaarin, johon ei viettäisi rekisteriin tallennettuja asioita. Tietojärjestelmään kuuluvan rekisterin ja hallintodiaarin välillä ei myöskään olisi suoraa yhteyttä. Rekisteriin sähköisesti tallennettu asiakirja myös arkistoitaisiin sähköisesti.

Pykälän 2 momentin mukaan tietojärjestelmään sisältyviä tietoja säilytettäisiin kymmenen vuotta tuen myöntämistä koskevan päätöksen tekemisestä. Jos tukea on myönnetty, tietoja säilytettäisiin kuitenkin kymmenen vuotta tuen viimeisen erän maksamisesta. Jos kysymys on Euroopan unionin osaksi rahoittamaan ohjelmaan sisältyvästä tuesta, tietoja säilytettäisiin viisi vuotta siitä, kun Euroopan komissio suorittaa ohjelman viimeisen unionin rahoitusosuuden maksun. Jos valtiontukena myönnettyä tukea koskevassa Euroopan unionin lainsäädännössä edellytettäisiin kuitenkin pidempää säilytys-

aikaa sellaisen tuen osalta, johon on sovellettava mainittua lainsäädäntöä, säilytysaikaan sovelletaan lisäksi mainittua lainsäädäntöä.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin jäsenvaltiolle kuuluvasta velvollisuudesta sisällyttää myöntämiensä tukien tiedot keskusrekistereihin. Mikäli Euroopan unionin lainsäädännössä edellytetään valtiontuen tai muun tuen seurantaan varten perustettavaksi rekistereitä, asianhallintajärjestelmän tiedoista muodostettaisiin vaadittu rekisteri ja sen tiedot siirrettäisiin tarvittaessa vähämerkityksistä tukea tai muuta tukea koskevaan rekisteriin.

Pykälän 4 momenttiin ehdotetaan otettavaksi valtuus antaa valtioneuvoston asetuksella tarkempia säännöksiä sellaisista rekisteriin tallennettavista tiedoista, jotka eivät ole henkilötietoja.

51 §. Toimintaryhmän ja hakijan oikeus rekisteritietojen saamiseen.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin paikallisen toimintaryhmän oikeudesta saada salassapitosäännösten estämättä rekisteristä sille säädettyjen tehtävien hoitamiseksi välttämättömät tiedot. Toimintaryhmälle voitaisiin siten toimittaa esimerkiksi tieto takaisinperinnästä, joka vaikuttaa toimintaryhmän käyttämän kuntarahnan maksamiseen tai toimintaryhmän ja tuen saajan välisiin sopimuksiin. Salassa pidettävän tiedon välttämättömyys tehtävän hoidon kannalta olisi kuitenkin aina kunkin pyynnön osalta erikseen perusteltava.

Tuen hakijalla puolestaan olisi verkkopalvelussa oikeus seurata tuen hakemista, maksamista, tarkastamista ja takaisinperintää koskevan asiansa etenemistä ja ratkaisuja. Vastaava oikeus olisi toimintaryhmällä sen rahoituskiintiöstä haetun ja myönnetyn tuen osalta. Tarkoitus on, että toimintaryhmä käyttää itse verkkopalvelua sen toimintarahasta haettujen sekä myönnettyjen ja maksettujen katseluun. Toimintaryhmä ei kuitenkaan voisi nähdä seurantaan, tarkastusta ja takaisinperintää koskevia tietoja eikä sellaisia salassa pidettäviä tietoja, jotka rekisteriin on tallennettu tuen maksun hakemiseen ja maksamiseen liittyen.

Toimintaryhmällä olisi lisäksi sen rahoituskiintiöstä haetun tuen osalta lisäksi oikeus asianhallintajärjestelmään kuuluvassa verkkopalvelussa nähdä kokoomatietoja sen ra-

hoituskiintiöstä myönnettyistä tuista. Oikeus olisi kuitenkin vain siinä tapauksessa, että tällainen katselumahdollisuus on teknisesti ja taloudellisesti kohtuullisesti otettavissa tietojärjestelmän osaksi.

Asian seuraaminen edellyttäisi sekä hakijalta että toimintaryhmältä sähköistä tunnistautumista samoin kuin toimintaryhmän oikeus koontitietojen katseluun.

9 luku. Tarkastus

52 §. Tarkastusoikeus. Pykälässä ehdotetaan säilytettäväksi tarkastusoikeus muutoin ennallaan voimassa olevan lain 43 §:n mukaisena, mutta tarkastuksen suorittajiin lisättäisiin todentamisviranomainen. Siten maa- ja metsätalousministeriö ja Maaseutuvirasto voisivat edelleen suorittaa tuen myöntämiseen, maksamiseen ja käyttöön liittyvien edellytysten ja ehtojen noudattamisen valvomiseksi tuen myöntäjiin ja saajiin kohdistuvia tarkastuksia. Vastaava oikeus olisi tuen saajien osalta elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksilla sekä hallinnointilain 13 §:ssä tarkoitetulla todentamisviranomaisella siltä osin kuin hallinnointilain 3 §:n 3 kohdassa tarkoitetussa horisontaaliasetuksessa tai sen nojalla säädetään. Jos tukea on 15 §:ssä tarkoitetulla tavalla siirretty muulle taholle, olisi edellä mainituilla viranomaisilla ja todentamisviranomaisella oikeus tarkastaa myös tämän taloutta ja toimintaa tuen myöntämiseen, maksamiseen ja käyttöön liittyvien edellytysten ja ehtojen noudattamisen valvomiseksi. Erillinen maininta todentamisviranomaisesta on tarpeen sen vuoksi, että ainakin toistaiseksi todentamisviranomainen tosiasiallisesti on yksityinen tilintarkastusyhteisö. Tulevan rahoituskauden EU:n lainsäädäntöä valmistellaan siten, että todentamisviranomaisella on itsenäinen oikeus tarvittaessa suorittaa tuen saajan tiloja ja olosuhteita koskevia tarkastuksia Mainitussa lainsäädännössä edellytettäisiin, että todentamisviranomainen voi suorittaa jälkitarkastuksen viranomaisen suorittaman tarkastuksen oikeellisuuden varmistamiseksi. Käytännössä näillä tarkastuksilla voidaan vähentää tarkastettavien tuen saajien määrää.

Euroopan unionin varoista osaksi tai kokonaan taikka valtiontukena myönnettyä tukea koskeva tarkastusoikeus olisi myös Euroopan

unionin toimielimellä siten kuin asiasta Euroopan unionin lainsäädännössä säädetään.

53 §. Tarkastuksen suorittaminen. Tarkastuksen suorittamista koskeva pykälä säilyisi sisällöltään voimassa olevan lain 44 §:n mukaisena, mutta sitä ehdotetaan täsmennettäväksi. Tarkastuksen suorittamista varten viranomaisella ja todentamisiviranomaisella olisi oikeus päästä tuettavan toimenpiteen ja tuen käytön kannalta merkityksellisiin rakennuksiin, toimitiloihin ja paikkoihin. Tarkastus voisi siten koskea valvontatehtävän edellyttämässä laajuudessa tuettavan toimenpiteen ja tuen käytön kannalta merkityksellisiä rakennuksia, toimitiloja, olosuhteita, tietojärjestelmiä ja asiakirjoja. Tarkastusta ei kuitenkaan saisi suorittaa pysyväisluonteiseen asumiseen käytetyissä tiloissa.

Tarkastustehtävän asianmukaiseksi hoitamiseksi voitaisiin 2 momentin mukaan ulkopuolinen tilintarkastaja valtuuttaa suorittamaan tarkastus. On erittäin epätodennäköistä, että tilintarkastaja valtuutettaisiin yksin suorittamaan tavanomaista otantatarkastusta. Sen sijaan tilanteissa, missä esimerkiksi on aiheita epäillä tuensaajan taloushallinnon ja tilinpitämisen asianmukaista toimeenpanoa, tilintarkastajaa voitaisiin käyttää. Jos suurehkon organisaation tarkastus tältä osin kestää useita päiviä, ei ole tarkoituksenmukaista, että viranomaisen edustaja on paikalla varsinaista tarkastusta suorittaessa, vaikka joissakin tapauksissa tarkastuksen alussa viranomaisen edustaja selvittäisikin paikalla tarkastuksen syyn ja tavoitteet.

Tilintarkastajan tulisi olla tilintarkastuslaisia (459/2007) tai julkishallinnon ja -talouden tilintarkastajista annetussa laissa (467/1999) tarkoitettu tilintarkastaja tai tilintarkastusyhteisö. Tilintarkastusyhteisön olisi nimettävä tilintarkastuksesta vastuullinen tilintarkastaja. Tarkastustehtävää suoritettaessa sovellettaisiin hallintolakia, kielilakia, saamen kielikä, viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettua lakia sekä sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa annettua lakia. Tarkastustehtävää suorittavaan tilintarkastajaan sovellettaisiin rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä. Informatiivisuuden vuoksi todettaisiin myös, että vahingonkorvausvastuusta säädettäisiin vahingonkorvauslaissa.

Tarkastuksesta olisi laadittava tarkastuskerromus, joka olisi toimitettava viipymättä asianomaiselle elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle sekä Maaseutuvirastolle. Tarkastuksen suorittamisessa olisi noudatettava, mitä EU:n lainsäädännössä menettelystä ja tarkastuksen kohteena olevan henkilön oikeuksista ja velvollisuuksista säädetään.

Tarkastusta suorittavalla olisi oikeus ottaa asiakirjat ja muu tuen käyttöön liittyvä aineisto haltuunsa, jos tarkastuksen päämäärän saavuttaminen tätä edellyttäisi. Asiakirjat ja muu aineisto tulisi viipymättä palauttaa, kun tarkastuksen suorittaminen ei enää edellytä niiden hallussapitoa.

Edellä 52 §:ssä tarkoitetuilla viranomaisilla ja todentamisiviranomaisella olisi oikeus saada poliisilta korvaukset virka-apua tarkastustehtävän suorittamisessa.

10 luku. **Tuen palauttaminen, maksamisen keskeyttäminen ja takaisinperintä**

54 §. Tuen palauttaminen. Lakiin ehdotetaan otettavaksi säännös, joka koskisi tuen palauttamista. Kysymys olisi tällöin tuen saajalle asetettavasta velvollisuudesta omaloitteisesti palauttaa tuki tai sen osa. Palautusvelvollisuus koskisi tilannetta, jossa tuen saajalle on maksettu virheellisesti, liikaa tai ilmeisen perusteettomasti tukea. Tuen saajan tulisi palauttaa tuki tai sen osa myös, jos sitä ei voida käyttää tukipäätöksessä edellytetyllä tavalla. Vastaava palautusvelvollisuutta koskeva säännös sisältyy valtionavustuslain 20 §:ään, joka vastaavan säännöksen puutteessa koskee myös maaseuturahastosta myönnettyjä tukia. Koska tuen myöntäjät eivät aina huomaa tarkastaa valtionavustuslain soveltuvuutta myös maaseutuhallinnon tukijärjestelmiä toteutettaessa, jollei hallinnon omassa lainsäädännössä erikseen siihen viitata, sen säännökset saattavat jäädä tukihallinnossa soveltamatta. Yksinomaan kyseisen palautusvelvollisuuden osalta ei ole tarkoituksenmukaista viitata valtionavustuslakiin. Siksi se ehdotetaan sisällytettäväksi suoraan ehdotettuun lakiin.

Palautus olisi tehtävä viipymättä. Jos palautettava määrä olisi enintään 100 euroa, sen saisi jättää palauttamatta. Määrä vastaisi

enimmäismäärää, jonka voi jättää perimättä takaisin.

Palautusvelvollisuus ei kuitenkaan koskisi laskennallisen perusteen mukaan myönnetyn tuen ja toteutuneiden kustannusten välistä erotusta. Tällöinkin ilmeisen perusteeton tai virheellinen tuki olisi palautettava.

55 §. Tuen maksamisen keskeyttäminen ja takaisinperintä. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi tuen maksun keskeyttämisestä ja takaisinperinnästä vastaavalla tavalla kuin voimassa olevan lain 45 §:ssä. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus olisi siten velvollinen keskeyttämään tuen maksamisen ja perimään tuen takaisin, jos tuen myöntämisen tai maksamisen edellytykset eivät ole täyttyneet, tuen saaja on antanut sellaisen virheellisen tai puutteellisen tiedon, joka on olennaisesti vaikuttanut tuen myöntämiseen tai maksamiseen, tuen saaja on luovuttanut ilman elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen lupaa tuen kohteena olevan yritystoiminnan tai tuetun investoinnin kohteen ennen 31 §:ssä säädetyn määräajan päättymistä, tuen saaja on kieltäytynyt avustamasta tarkastuksessa tai Euroopan unionin osaksi rahoittamia tai kokonaan kansallisista varoista rahoitettuja maaseudun kehittämisen tukia koskevassa Euroopan unionin lainsäädännössä edellytetään maksun keskeyttämistä tai takaisinperintää.

Perimättä voitaisiin kuitenkin edelleen jättää määrä, joka on enintään 100 euroa.

Lisäksi säädettäisiin useammalle yhteisesti myönnetyn tuen maksamisesta takaisin. Tällöin kaikki tuen saajat vastaavat yhteisvastuullisesti tuen palauttamisesta.

56 §. Takaisinmaksettavan määrän korko. Myös takaisinmaksettavaksi määrätyle tuelle tai sen osalle määrättävästä korosta ehdotetaan säädettäväksi pääosin samoin kuin voimassa olevan lain 46 §:ssä. Tuen saajan olisi kuitenkin ensisijaisesti maksettava korkoa siten, kuin Euroopan unionin lainsäädännössä säädetään, ja vasta toissijaisesti, jos tällaista säännöstä ei ole, maksettava palautettavalle tai takaisinperittävälle määrälle korkolain (633/1982) 3 §:n 2 momentissa tarkoitettua vuotuista korkoa lisättynä kolmella prosenttiyksiköllä. Korkoa olisi suoritettava siitä päivästä, jona Maaseutuvirasto on maksanut

tuen, 59 §:n 1 momentissa tarkoitettuun eräpäivään.

57 §. Viivästyskorko. Viivästyskorosta ehdotetaan säädettäväksi vastaavalla tavalla kuin korosta. Ensisijaisesti viivästyskorkoa olisi maksettava siten kuin Euroopan unionin lainsäädännössä säädetään, ja vasta toissijaisesti, jos tällaista säännöstä ei ole, samoin kuin voimassa olevan lain 47 §:ssä, jolloin jos takaisinperittävää määrää ei makseta viimeistään 59 §:n 1 momentissa tarkoitettuna eräpäivänä, sille olisi suoritettava vuotuista viivästyskorkoa korkolain 4 §:n 1 momentissa tarkoitettuna korkokannan mukaan.

58 §. Takaisinperinnän kohtuullistaminen. Myös takaisinperinnän kohtuullistamisesta ehdotetaan säädettäväksi samoin kuin voimassa olevan lain 48 §:ssä. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus voisi jättää virheellisesti tai perusteetta maksetun määrän tai sille suoritettavan koron kokonaan tai osaksi perimättä, jos perinnän suorittaminen täysimääräisenä olisi tuen saajan olosuhteet ja toiminta huomioon ottaen kokonaisuutena tarkastellen kohtuutonta. Takaisinperintä ja korkojen periminen olisi kuitenkin suoritettava täysimääräisenä, jos Euroopan unionin kokonaan tai osaksi rahoittamia tai kokonaan kansallisista varoista rahoitettuja maaseudun kehittämisen tukia koskevassa Euroopan unionin lainsäädännössä sitä edellytetään.

59 §. Hallinnolliset seuraamukset ja uhkasakko.

Pykälän 1 momentissa ehdotetaan, että tuen saajalle, joka on toiminut hallinnointilain 3 §:n 3 kohdassa tarkoitettussa horisontaalasetuksessa tai sen nojalla annetussa komission asetuksessa säädetyllä tavalla, joka täyttää hallinnollisen seuraamuksen asettamisen edellytykset, asetettavien hallinnollisten seuraamusten osalta viitattaisiin horisontaalasetukseen ja sen nojalla annettaviin säädöksiin. Pykälän 2 momentissa todettaisiin, että edellä mainitun lisäksi hallinnollinen seuraamus voisi kohdistua myös paikalliseen toimintaryhmään tai maaseudun innovaatioryhmään ja niiden hyväksymiseen.

Tällaisia hallinnollisia seuraamuksia on mahdollista syntyä EU:n horisontaalasetusluonnoksen 65 ja 66 artiklan perusteella. Niiden mukaan hallinnollinen seuraamus voi olla muun muassa tuen periminen kokonaan

takaisin, vaikka sääntöjenvastaisuus olisi koskenut vain osaa tuesta tai tukijärjestelmän ulkopuolelle sulkeminen kokonaan tai määrääjäksi taikka hyväksymisen peruuttaminen. Käytännössä todistustaakka siitä, että tuen saaja ei ole menetellyt tahallaan tai törkeästi huolimattomuudesta, on tuen saajalla. Jollei tuen saaja pysty osoittamaan, että virheellinen maksu johtuu force majeure -tilanteesta, ilmeisestä virheestä, toimivaltaisen tai muun viranomaisen virheestä, jonkun muun sellaisesta virheestä, josta on esitetty tyydyttävä selvitys, taikka että kysymys on vähäisestä poikkeamasta sääntöjenmukaisuudesta tai muusta komission asetuksella määriteltävästä tilanteesta, sääntöjenvastaisuutta pidetään sellaisena, että siitä aiheutuu hallinnollinen seuraamus (administrative penalty).

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin viranomaisista, jotka päättävät hallinnollisista seuraamuksista. Siltä osin, kuin hallinnollinen seuraamus koskee paikallisen toimintaryhmän tai maaseudun innovaatioryhmän hyväksymistä taikka viimeksi mainitulle myönnettyä toimintarahaa, hyväksymisen peruuttamista ja toimintarahan myöntämistä koskavasta hallinnollisesta seuraamuksesta päättää maa- ja metsätalousministeriö. Hallinnollisesta seuraamuksesta, joka johtuu paikalliselle toimintaryhmälle myönnetystä toimintarahasta tai maaseudun innovaatioryhmälle maksetusta toimintarahasta, päättää Maaseutuvirasto. Muista hallinnollisista seuraamuksista päättää toimivaltainen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus.

Jos tuen saaja tai taho, jolle tukea on 15 §:n nojalla siirretty, kehotuksesta huolimatta kieltäytyy antamasta 33 §:n 1 momentissa tarkoitettuja tietoja tai avustamasta 33 §:n 3 momentin mukaisesti tarkastuksessa taikka estää 52 §:n 1 momentissa tarkoitettua tarkastajaa suorittamasta lainkohdan mukaista tarkastusta, voitaisiin 4 momentin nojalla tietojen antamisen tai tarkastuksen sallimisen tehosteeksi asettaa uhkasakko.

Uhkasakkoa ei saisi kuitenkaan asettaa luonnolliselle henkilölle tietojen antamisvelvollisuuden taikka tarkastuksen suorittamisen tehosteeksi, jos henkilöä on aihetta epäillä rikoksesta ja tiedot tai tarkastettava seikka koskevat rikosepäilyn kohteena olevaa asiaa. Tällä turvattaisiin henkilön niin sanotun itse-

kriminointisuojaan toteutuminen niin, ettei henkilöä uhkasakolla velvoitettaisi itse esittämään itselleen raskauttavia seikkoja.

Jos tarkastusta suorittava todentava viranomainen on yksityinen taho, uhkasakon asettaisi ja sen maksettavaksi määräämisestä päättäisi Maaseutuvirasto. Muussa tapauksessa uhkasakosta päättäisi tuen myöntänyt tai hyväksymispäätöksen tehnyt viranomainen. Informatiivisuuden vuoksi todettaisiin myös, että uhkasakosta säädetään uhkasakko-laissa (1113/1990).

60 §. Takaisinperintää ja maksamisen keskeyttämistä koskeva päätös. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi takaisinperintä- ja maksukeskeytyspäätöksestä vastaavalla tavalla kuin voimassa olevan lain 49 §:ssä. Päätöksen tekeminen kuuluisi elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle. Päätöksellä vahvistettaisiin takaisinperittävä määrä, 56 §:ssä tarkoitettu korko sekä niiden suorittamiselle asetettava eräpäivä.

Pykälän 2 momentin mukaan takaisinperintää koskeva päätös olisi tehtävä ilman aiheutonta viivytystä sen jälkeen, kun elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus sai tiedon 55 §:ssä tarkoitettua perusteesta ja viimeistään kymmenen vuoden kuluttua tuen viimeisen erän maksamisesta.

61 §. Takaisinperintäpäätöksen täytäntöönpano. Myös takaisinperintäpäätöksen täytäntöönpanoa koskeva pykälä vastaisi voimassa olevan lain 50 §:ää. Maaseutuvirasto vastaisi takaisinperintäpäätöksen täytäntöönpanosta. Takaisinperintä voitaisiin suorittaa siten, että takaisinperittävä määrä korkoineen vähennettäisiin muusta tuen saajalle maksettavasta tuesta. Edellytyksenä olisi kuitenkin, että takaisinperintäpäätös on saanut lainvoiman.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin ulosotosta. Takaisinperintäpäätös voitaisiin panna täytäntöön ulosottoin sen jälkeen, kun päätös on saanut lainvoiman. Päätöksen täytäntöönpanossa sovellettaisiin verojen ja maksujen täytäntöönpanosta annettua lakia (706/2007).

11 luku. Erinäiset säännökset

62 §. Päätöksen tiedoksianto. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi, että hakemukseen

annettu päätös annettaisiin tiedoksi sähköisesti noudattaen, mitä sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa annetun lain 18 §:ssä säädetään. Sähköinen tiedoksianto koskisi sekä sähköisesti että muulla tavoin vireille saatettuja hakemuksia.

Säännös on lähinnä informatiivinen. Sähköistä tiedoksiantoa voitaisiin soveltaa ilman lakiviittaustakin. Mainitun lainkohdan mukaan todisteellista tiedoksiantoa vaativa asiakirja voidaan asianosaisen suostumuksella antaa tiedoksi myös sähköisenä viestinä. Viranomaisen on tällöin ilmoitettava, että asiakirja on asianosaisen tai tämän edustajan noudettavissa viranomaisen osoittamalta palvelimelta, tietokannasta tai muusta tiedostosta. Sähköinen tiedoksianto ei koske telekopiona tai vastaavalla tavalla annettavaa tietoa. Asianosaisen tai tämän edustajan on tunnustauduttava asiakirjaa noutaessaan. Asiakirja katsotaan annetuksi tiedoksi, kun asiakirja on noudettu viranomaisen osoittamalta yhteydeltä. Jos asiakirjaa ei ole noudettu seitsemän päivän kuluessa viranomaisen ilmoituksesta, tiedoksiannossa noudatetaan, mitä siitä muualla laissa säädetään. Tällöin päätös annettaisiin tiedoksi tavallisena kirjeenä

Myös muutoin kuin sähköisesti vireille saatettuun hakemukseen annettu ehdotetussa laissa tarkoitettu päätös voitaisiin antaa tiedoksi 1 momentin mukaisesti, jos se, jota asia koskee, siihen suostuu. Muussa tapauksessa päätös annettaisiin tiedoksi hallintolain 59 §:n mukaisesti.

Samoin muu kuin hakemukseen annettu päätös voitaisiin antaa asianosaisen suostumuksin tiedoksi sähköisesti. Tällainen päätös koskisi useimmiten tuen maksun keskeyttämistä, takaisinperintää tai muuta tuen ehtojen heikentämistä taikka joissakin tapauksissa hallinnollisia seuraamuksia. Jollei päätöksen saaja anna suostumusta sähköiseen asiointiin, päätös olisi annettava tiedoksi hallintolain 60 §:n mukaisesti saantitodistuksella tai muulla tavoin todisteellisesti.

63 §. Päätöksen maksuttomuus. Valtion maksuperustelaisissa (150/1992) 4 §:n 1 momentin 3 kohdan mukaan viranomaisten päätökset, jotka on tehty hakemuksesta, ovat maksullisia, jollei suoritteen maksuttomuudelle ole perusteluta syytä. Päätöksistä, jotka koskevat hakijalle myönnettävää julkista ra-

hoitusta, ei ole tarkoituksenmukaista periä maksua. Näin ollen pykälässä ehdotetaan säädettäväksi lakiehdotuksessa tarkoitettujen päätöksen maksuttomuudesta. Tuen myöntämistä, maksamista ja takaisinperintää koskevan päätöksen lisäksi maksuttomia olisivat 31 §:ssä tarkoitettujen lupapäätökset. Säännös vastaa voimassa olevan lain 52 §:ää.

64 §. Tietojensaantioikeus ja tietojen luovuttaminen. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi sekä maataloushallinnon oikeudesta saada tietoja muilta viranomaisilta että luovuttaa hallussaan olevia tietoja. Ehdotettujen pykälän 1, 2 ja 4 momentti vastaisivat voimassaolevan lain 53 §:ää. Pykälän 1 momentissa ehdotetaan, että maa- ja metsätalousministeriöllä, Maaseutuvirastolla sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksella on salassapitosäännösten estämättä oikeus saada muulta viranomaiselta tai julkista tehtävää hoitavalta taholta sellaisia hakijaa tai tuen saajaa, tämän taloudellista asemaa ja liiketäi ammattitoimintaa, julkisista varoista myönnettyä rahoitusta tai muuta tuen kannalta merkityksellistä olosuhdetta koskevia tietoja, jotka ovat välttämättömiä tukea koskevan asian käsittelemiseksi.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin veloitteesta tietoa pyydettyä perustella pyydetyn tiedon yhteys käsiteltävään asiaan ja tiedon välttämättömyys siinä.

Pykälän 3 momentin mukaan taas maa- ja metsätalousministeriöllä, Maaseutuvirastolla sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksella olisi salassapitosäännösten estämättä oikeus luovuttaa muulle viranomaiselle tai julkista tehtävää hoitavalle taikka Euroopan unionin toimielimelle sellaisia ehdotettujen lain mukaista tehtävää hoidettaessa saatuja, tuen saajaa koskevia tietoja, jotka ovat tarpeen viranomaiselle, julkista tehtävää hoitavalle tai toimielimelle säädetyn tarkastustehtävän suorittamiseksi tai sen valvomiseksi, että Euroopan unionin lainsäädäntöä on noudatettu.

Pykälän 4 momentissa ehdotetaan, että Maaseutuvirastolla ja elinkeino-, liikenne ja ympäristökeskuksella olisi oikeus saada verohallinnolta 1 momentissa tarkoitettuun tehtävään liittyvät tuen hakijaa ja -saajaa koskevat viimeksi vahvistettua verotusta koskevat tiedot teknisen käyttöyhteyden avulla tai muutoin sähköisesti. Nämä tiedot olisi annet-

tava maksutta. Kyseiset tiedot ovat välttämättömiä sekä tuen hakijaa arvioitaessa että tuen käyttöä valvottaessa. Mahdollisuus sähköiseen tiedonsaantiin edistäisi hallinnollisen työn järjeistämistä. Ennen teknisen käytöyhteyden avaamista tietoa pyytävän olisi kuitenkin esitettävä selvitys luovutettavien tietojen asianmukaisesta suojaamisesta.

Pykälän 5 momenttiin sisältyisi edelleenkin kielto käyttää 1 ja 3 momentin perusteella saatuja tai luovutettuja tietoja muuhun kuin siihen tarkoitukseen, johon niitä on pyydetty. Sama kielto tulisi koskemaan myös 4 momentin mukaan verottajalta saatavia tietoja. Tämä koskisi myös rekisteriin tallennettuja tietoja ja se olisi otettava huomioon rekistereiden tietosisällössä ja käytössä.

65 §. Tekninen apu. Rahastojen yleisasetusluonnoksen 52 artiklan sekä uuden EU:n maaseutuasetusluonnoksen 51 artiklan mukaan jäsenvaltion maaseudun kehittämissuunnitelma voidaan osoittaa tekniseen apuun varoja, jotka on tarkoitettu käytettäväksi tehtäviin, jotka liittyvät ohjelman valmisteluun, hallinnointiin, seurantaan, arviointiin, tiedotukseen, ja viestintään, verkostoitumiseen, kantelujen käsittelyyn sekä valvontaan ja tarkastukseen.

Kuluvalla kaudella voimassaolevan lain 54 §:n mukaan teknistä apua on voitu käyttää hallinnointilaissa säädettyjen, ohjelman laatimiseen, toteuttamiseen, arviointiin ja seurantaan sekä tiedotukseen liittyvien tehtävien hoitamiseen sekä ohjelman toimeenpanoon liittyviin tehtäviin, ohjelmatyötä sekä ohjelman toteuttamista ja seurantaan tukevien tutkimusten ja selvitysten laatimiseen tai teettämiseen sekä ohjelman toteuttamiseen liittyvän koulutuksen järjestämiseen. Ehdotetun pykälän 1 momentissa säädettäisiin samoista teknisen avun käyttökohteista.

Pykälän 2 momentin mukaan Maaseutuvirasto valmistelisi vuosittain teknisen avun käyttösuunnitelman, jonka maa- ja metsätalousministeriö vahvistaisi. Teknisen avun maksaisi hakemuksesta Maaseutuvirasto. Tämä ei kuitenkaan koskisi maa- ja metsätalousministeriön osuutta teknisestä avusta, joka edelleen jäisi ministeriön omaan käyttöön. Maaseutuviraston tehtäviin kuuluisi seurata teknisen avun kokonaiskäyttöä sekä laatia si-

tä koskevat selvitykset. Momentti vastaisi voimassa olevan lain 52 §:n 2 momenttia.

Pykälän 3 momenttiin ehdotetaan otettavaksi valtuus antaa valtioneuvoston asetuksella tarkempia säännöksiä käyttösunnitelman vahvistamisessa ja maksamisessa noudatettavasta menettelystä sekä teknisen avun hyväksyttävistä kustannuksista.

66 §. Toimintaryhmän toimintarahaa. Uuden EU:n maaseutuasetusluonnoksen 45 artiklan mukaan paikallisen toimintaryhmän toimintamenoihin ja toiminnan vahvistamiseen voidaan myöntää tukea kustannuksiin, joihin 68 artiklan mukaan kuuluvat muun muassa toiminta-, henkilöstö- ja koulutuskustannukset. Hyväksyttävät menot säilyvät siten EU:n tulevassa lainsäädännössä lähes ennallaan. Voimassa olevan lain 55 §:n säännökset kattavat nämä kustannusmäärittelyt.

Pykälän 1 momentissa ehdotetaan, että paikalliselle toimintaryhmälle voitaisiin myöntää toimintarahaa sille ehdotetun lain ja ehdotetun hallinnointilain mukaisten tehtävien hoitamiseen. Tehtäviin kuuluisivat myös yhteistoimintaan, verkostoitumiseen ja kansainvälistymiseen liittyvät tehtävät. Toimintarahaa myönnettäisiin enintään viideksi vuodeksi kerrallaan.

Toimintarahaa hyväksyttäviä kustannuksia olisivat pykälän 2 momentin mukaan tehtävien hoitamisesta aiheutuneet henkilöiden palkkaukseen ja toimintaryhmän toimintoihin sekä muut toimintaan liittyvät kohtuulliset ja tarpeelliset kustannukset. Lisäksi hyväksyttäviä kustannuksia olisivat tehtäviä hoidettaessa tarvittavien erityisten taitojen hankkimisesta aiheutuneet kustannukset. Toimintarahaa voitaisiin myöntää pienhankintoihin, mutta ei investointeihin.

Voimassa olevan lain 55 §:n 3 momentin mukaan toimintarahasta päättää elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus. Toimintarahasta päättäminen ehdotetaan siirrettäväksi Maaseutuviraston tehtäväksi. Maaseutuvirastolla on paremmat edellytykset hallinnoida toimintarahaa ja toisaalta varmistaa toimintaryhmien yhdenmukainen kohtelu toimintarahaa käsitellessä. Toimintarahaa käsiteltäisiin kuten kehittämishanketta. Sen hakemisesta, maksamisesta, seurannasta, tarkastuksesta ja taikaisinerinnästä olisi voimassa, mitä niistä

tuen osalta ehdotetussa laissa tai sen nojalla säädetään.

Pykälän 3 momenttiin ehdotetaan otettavaksi valtuus antaa valtioneuvoston asetuksella tarkempia säännöksiä toimintarahaa hyväksyttävistä kustannuksista.

67 §. Maaseudun innovaatioryhmän toimintarahaa. Pykälän 1 momentissa ehdotetaan säädettäväksi maaseudun innovaatioryhmistä, joille toimintarahaa voidaan myöntää. Tällaisia olisivat vain sellaiset innovaatioryhmät, joiden hyväksymistä innovaatioryhmäksi maaseutuohjelman seurantakomitea on puoltanut ja maa- ja metsätalousministeriö hakemuksesta erikseen hyväksynyt. Hyväksyessään innovaatioryhmän maa- ja metsätalousministeriö samalla hyväksyisi innovaatioryhmän toimintasuunnitelman.

Pykälän 2 momentin mukaan toimintarahaa myönnettäisiin enintään kolmeksi vuodeksi suunnitelman toimeenpanosta aiheutuviin hyväksyttäviin kustannuksiin. Toimintarahaa maksaisi hakemuksesta Maaseutuvirasto. Maaseutuvirasto päättäisi myös toimintarahaa takaisinperinnästä.

Toimintarahaa myönnettäisiin 3 momentin mukaan yhdelle innovaatioryhmään kuuluvista yhteisöistä, joka sopimuksen perusteella toimii muiden ryhmään kuuluvien yhteisöjen ja henkilöiden puolesta ja vastaa ryhmän saamista toimintarahasta.

Lukuun ottamatta 1—3 momentin säännöksiä toimintarahaa sovellettaisiin 66 §:ää. Pykälän 4 momenttiin ehdotetaan lisäksi otettavaksi valtuus valtioneuvoston asetuksella antaa tarkemmat säännökset rahoituskelpoisista innovaatioryhmistä ja niiden toimintasuunnitelmista sekä toimintarahaa myöntämisen edellytyksistä, määrästä ja sillä korvattavista kustannuksista.

68 §. Valituskielto. Pykälässä ehdotetaan säilytettäväksi voimassa olevan lain 56 §:n mukainen valituskielto, jonka mukaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen 30 §:n 3 momentissa tarkoitettua määräajan pidentämistä koskevaan päätökseen ei saa erikseen hakea muutosta valittamalla.

69 §. Muutoksenhaku. Voimassa olevan lain 57 §:ssä säädetään muutoksenhausta elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen päätökseen. Muutoksenhakuviranomaisena on maaseutuelinkeinojen valituslautakunta,

jonka päätökseen saa hakea muutosta korkeimmalta hallinto-oikeudelta. Muutoksenhakuun sovelletaan hallintolainkäyttölakia (586/1996). Muutosta korkeimmalta oikeudelta maaseutuelinkeinojen valituslautakunnan päätökseen saa hakea, jos valituksenalainen päätös koskee tuen maksamisen keskeyttämistä tai takaisinperintää. Muutoin hallinto-oikeuden päätökseen saa hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

Pykälässä ehdotetaan valitusoikeus asiallisesti säilytettäväksi ennallaan, mutta ensiasian valitusviranomaisena olisi maaseutuelinkeinojen valituslautakunnan sijaan Hämeenlinnan hallinto-oikeus. Hallitus on antanut eduskunnalle esityksen maaseutuelinkeinojen valituslautakunnan lakkauttamisesta annettavaksi laiksi. Esityksessä päämääränä on siirtää muun muassa maaseutuelinkeinoasioita koskevat valitusasiat keskitetyksi Hämeenlinnan hallinto-oikeudessa käsiteltäviksi 1 päivästä syyskuuta 2014 alkaen.

Muutoksenhakua koskeva säännös koskisi myös Maaseutuviraston päätöksiä, jotka annetaan ehdotetun lain nojalla. Tällaisia päätöksiä annettaisiin paikallisten toimintaryhmien toimintarahasta.

Pykälän 2 momenttiin ehdotetaan otettavaksi säännöstö siitä, että valituskirjelmä voitaisiin toimittaa myös sille viranomaiselle, jonka päätökseen haetaan muutosta. Viranomaisen olisi toimitettava valituskirjelmä sekä asiassa kertyneet asiakirjat ja oma lausuntonsa muutoksenhakuviranomaiselle. Tämä yhtenäistäisi valitusmenettelyä maatalouden rakennetuista annetun lain valitusmenettelyn kanssa.

12 luku. Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset

70 §. Voimaantulo. Lain voimaantulosäännöksessä ehdotetaan säädettäväksi, että laki tulee voimaan valtioneuvoston asetuksella säädettävänä ajankohtana. Ajankohta määräytyisi sen mukaan, miten kuluva ohjelmakautta koskeva unionin rahoitus päättyy. Jot-

ta Suomi voisi hyödyntää ohjelman rahoituksen kokonaisuudessaan, ohjelmaa on toteutettava voimassa olevin unionin ja kansallisen lainsäädännön mukaisin ehdoin. EU:n maaseuturahaston varojen ennakoidaan loppuvan vuoden 2014 alkupuolella, jolloin ehdotettu laki ja uusi hallinnointilaki tulisivat voimaan. Tuolloin odotetaan myös komission delegoitujen säädösten ja ohjeiden olevan kaikilta osin valmiita siten, että tukijärjestelmän toimeenpanon kansallinen valmistelu voidaan saattaa loppuun ja maaseutuohjelman tultua hyväksytyksi aloittaa hakemusten vastaanottaminen. Toimintaryhmän toimintarahaa koskevan säännöksen on kuitenkin tarkoitus tulla voimaan 1 päivänä tammikuuta 2014.

Pykälän 2 momentissa ehdotetaan, että laila kumotaan maaseudun kehittämiseen myönnettävistä tuista annettu laki (1443/2006).

Pykälän 3 momentin mukaan tukijärjestelmät voitaisiin ottaa käyttöön valtioneuvoston asetuksella, jolloin lakia sovellettaisiin sellaisiin tukijärjestelmiin, joiden käyttöönotto tapahtuu 1 päivänä tammikuuta 2014 tai sen jälkeen. Käyttöön otto voisi tapahtua eri ajankohtina. Tukijärjestelmillä tarkoitettaisiin yritystukijärjestelmää, kehittämistukihankejärjestelmää sekä teknistä apua ja toimintaryhmän toimintarahaa. Valtioneuvoston asetuksella säädettäisiin samalla lakiin sisältyvien valtuuksien nojalla tukijärjestelmien tarkemmista säännöksistä. Yksin lain nojalla tukea ei voisi hakea.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin ennen lain voimaantuloa jätettyjen hakemusten ja myönnettyjen tukien käsittelystä. Näihin sovellettaisiin lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Valituslautakunta on tarkoitus lakkauttaa 1 päivänä syyskuuta 2014. On mahdollista, että ehdotetun lain nojalla tehtäisiin ennen lakkauttamista päätöksiä. Tällöin valitusviranomaisen olisi edelleen maaseutuelinkeinojen valituslautakunta. Jollei valituslautakunta ehdi käsitellä valitusta ennen lakkauttamistaan, vireillä olevien valitusasioiden käsittelemisessä meneteltäisiin, kuten valituslautakunnan lakkauttamista koskevassa laissa säädetään.

1.3 Laki maatalouden rakennetuista

2 §. Soveltamisala. Pykälän 1 momentin mukaan lakia sovelletaan maatalouden rakenteen parantamiseksi myönnettävään tukeen, joka rahoitetaan Euroopan unionin ja vastaavista kansallisista varoista tai kokonaan kansallisista varoista. Pykälän 2 momentissa soveltamisalaa rajoitetaan siten, ettei sitä sovelleta maataloudesta luopumisen tukemiseen eikä EU:n rakenne- tai kalatalousrahastosta rahoitettavaan tukeen. Pykälän 3 momentissa soveltamisalan ulkopuolelle on suljettu maaseudun kehittämiseen myönnettävistä tuista annetun lain mukaiset tuet sekä 4 momentissa porotalouden ja luontaiselinkeinojen rahoituslain sekä kolttalain mukaiset tuet.

Pykälää ehdotetaan muutettavaksi siten, että 1 momentissa Euroopan yhteisö korvattaisiin voimassa olevalla Euroopan unionilla ja 2 momentissa Euroopan kalatalousrahaston sijaan tulisi sen nykyinen nimi Euroopan meri- ja kalatalousrahasto. Pykälän 3 momentissa viittaus maaseudun kehittämiseen myönnettävistä tuista annettuun lakiin korvattaisiin viittaukselle ehdotettuun lakiin maaseudun kehittämisen tukemisesta.

19 §. Toteutusaika. Pykälän 1 ja 2 momentin mukaan tuettava toimenpide on pääsääntöisesti suoritettava kahden vuoden kuluessa tuen myöntämisestä. Tuettavan toimenpiteen toteuttamiselle voidaan kuitenkin asettaa lyhyempi määräaika, jos tämä on toimenpiteen toteutustavan tai toiminnan luonteen kannalta perusteltua. Toisaalta toteutusaikaa voidaan jatkaa vuodeksi kerrallaan enintään kaksi kertaa. Ohjelmakauden päättyessä 2013 lopussa EU:n maaseuturahaston varoja on enää vähän käytettävissä vuonna 2014 myönnettäviin tukiin. Vaikka unionin lainsäädännön mukaan ohjelmassa sidottuja varoja voitaisiin käyttää vielä vuonna 2015, asetettujen toteutusaikojen, varojen sidonnan ja niihin talousarviossa varattujen EU:n varojen ajoittumisen ja riittämättömyyden vuoksi saattaa syntyä tilanne, jossa toteutusaika ei riitä hankkeen loppuun saattamiseen osarahoitetulla tuella. Näitä tilanteita varten ehdotetaan pykälään lisättäväksi uusi 3 momentti, jonka mukaan osarahoitteisina myönnettyille hankkeille voitaisiin myöntää jatkoaikaa siten, että ne voitaisiin riippumatta EU:n varojen

käyttöajasta maksaa tarvittaessa loppuun kansallisilla varoilla.

Nykyinen 3 momentti, johon sisältyy valtuus valtioneuvoston asetuksen antamiseen, siirtyisi 4 momentiksi. Samalla valtuuteen liittäisiin mahdollisuus antaa tarkempia säännöksiä myös jatkoajan myöntämisestä.

39 §. Korkotuen maksaminen. Pykälässä säädetään, miten korkotuki maksetaan. Pykälän 2 momentin mukaan pääsääntö on, ettei korkotukea makseta erääntyneen lainapääoman osalta. Tästä poiketaan kuitenkin, jos tuen saaja on hakenut yrityssaneerausta tai yksityishenkilön velkajärjestelyä. Jos menettelyssä lainan korkoa alennetaan, maksetaan luottolaitokselle pykälän mukaan neljän prosentin korkotukea, kuitenkin enintään kokonaiskoron suuruista tukea. Koska lainalle maksettavan korkotuen määrä on vuoden 2013 alusta laskettu uusien lainojen osalta kolmeen prosenttiyksikköön, on tarkoitukseenmukaista, että tällaisille lainoille maksetaan korkotukea myös saneerausmenettelyissä saman korkotukiprosentin mukaisesti.

13 luku **Rakentamiseen liittyvää tukea koskevat erityiset menettelyt**

Lukuun sisältyvät säännökset siitä, miten maa- ja metsätalousministeriö tai 59 §:ssä tarkoitettu maa- ja metsätalousministeriön valtuuttama toimielin voi myöntää ennakkohyväksynnän rakennustuotteelle. Valtuus ennakkohyväksynnän antamiseen voidaan myöntää toimielimelle, joka on sellainen yhteisö, että sillä on edellytykset hoitaa tehtävä asiantuntevasti, luotettavasti, vakavaraisesti ja riippumattomasti.

Ennakkohyväksyntä voidaan myöntää hakemuksesta maatalousrakentamisessa käytettävälle rakennustuotteelle. Yleisten rakennustuotteita koskevien vaatimusten täyttämistä ja niiden perusteella tapahtuvasta rakennustuotteen hyväksynnästä on voimassa, mitä muualla laissa säädetään. Ennakkohyväksyntä voidaan myöntää maatalousrakentamisessa käytettävälle rakennustuotteelle, joka täyttää maankäyttö- ja rakennuslain (132/1999) mukaiset sekä 13 §:n 4 momentissa tarkoitettut rakentamiselle asetetut vaatimukset

Ennakkohyväksynnän hankkiminen on vapaaehtoista. Se myönnetään määräajaksi, jo-

ka on enintään viisi vuotta. Hyväksynnälle voidaan asettaa lyhyempi määräaika, jos tämä on tarpeen tuotteen käyttöön liittyvän kokemuksen hankkimiseksi. Määräaika voidaan hakemuksesta pidentää enintään viisi vuotta, jos ennakkohyväksynnän edellytykset täyttyvät. Hakemus on tehtävä ennen määräajan päättymistä.

Luvussa säädetään myös rakennustuotteen ennakkohyväksynnän edellytyksistä, hyväksymismenettelystä ja ennakkohyväksymisen antamista koskevan valtuutuksen peruuttamista.

Erillinen vapaaehtoinen ennakkohyväksyntä on käynyt tarpeettomaksi, koska rakentamista koskevan rakennustuotteiden kaupan pitämistä koskevien ehtojen yhdenmukaistamisesta ja neuvoston direktiivin 89/106/ETY kumoamisesta annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) N:o 305/2011 estää lakiin sisältyvän kaltaisten ennakkohyväksyntämenettelyjärjestelmän ylläpitämisen. Se katsottaisiin kaupan esteeksi. Edellä mainittua asetusta koskeva tarvittava kansallinen lainsäädäntö tulee voimaan vuoden 2014 alusta.

68 §. Muutoksenhaku. Pykälässä säädetään muutoksenhausta rakennustuotteen ennakkohyväksyntää koskevaan päätökseen. Koska ennakkohyväksyntämenettelyä koskeva 13 luku on tarkoitus kumota, ehdotetaan myös 68 § kumottavaksi.

1.4 **Laki maaseudun kehittämiseen myönnettävistä tuista**

2 §. Toimenpiteen toteutusaika. Voimassa olevan maaseudun kehittämiseen myönnettävistä tuista annetun lain 23 §:ää ehdotetaan muutettavaksi toimenpiteen toteutusajan osalta vastaavalla tavalla kuin maatalouden rakennetuista annetun lain 19 §:ää, jolloin osarahoitteisena myönnetty tuki voitaisiin maksaa tarvittaessa loppuun kansallisin varoin. Myös valtuussäännös vastaisi edellä mainitun pykälän vastaavaa valtuutta.

1.5 **Porotalouden ja luontaiselinkeinojen rahoituslaki**

2 §. Soveltamisala ja maantieteellinen soveltamisalue. Pykälän 1 momentissa sääde-

tään lain asiallisesta soveltamisalasta ja soveltamisalueesta. Soveltamisalaan on sisällytetty sekä maaseudun kehittämistoimenpiteitä vastaavat toimenpiteet sekä viittauksella nykyiseen EU:n maaseutuasetukseen että voimassa olevaan maaseudun kehittämiseen myönnettävistä tuista annettuun lakiin. Viittaukset ehdotetaan muutettavaksi koskemaan ehdotuksia EU:n uudeksi maaseutuasetukseksi ja laiksi maaseudun kehittämisen tukemisesta.

Pykälän 2 momentissa suljetaan tuen ulkopuolelle toimenpiteet, joihin on myönnetty tukea maaseudun kehittämiseen myönnettävistä tuista annetun lain tai maatalouden rakennetuista annetun lain nojalla. Tähän esitetään lisättäväksi myös ehdotettu laki maaseudun kehittämisen tukemisesta.

8 §. Ohjelma ja sen toteuttaminen Euroopan unionin rahoituksella. Pykälän mukaan tukea voidaan myöntää toimenpiteeseen, joka sisältyy voimassa olevassa hallinnointilaisissa tarkoitettuun ohjelmaan, joka rahoitetaan osaksi Euroopan unionin varoista. Pykälän viittaus voimassa olevaan hallinnointilakiin korvattaisiin viittaukselle ehdotettuun hallinnointilain vastaavaan kohtaan. Vastaavasti päivittyisi säännös unionin rahoitusosuudesta.

Pykälään myös lisättäisiin säännös siitä, että ohjelmaan sisältyvistä Euroopan unionin varoista osaksi myönnetty tuki voitaisiin maksaa loppuun kokonaan kansallisista varoista. Menettelystä annettaisiin tarkemmat säännökset valtioneuvoston asetuksella.

1.6 Laki porotalouden ja luontaiselinkeinojen rakennetuista

2 §. Soveltamisala. Pykälän 3 momenttiin sisältyvä viittaus lakiin maaseudun kehittämiseen myönnettävistä tuista ehdotetaan korvattavaksi viittauksella lakiin maaseudun kehittämisen tukemisesta. Pykälän 5 momentin Euroopan unionin kalatalousrahaston tukia koskeva rajoitus ehdotetaan korvattavaksi Euroopan unionin meri- ja kalatalousrahaston tukia koskevalla rajoitteella.

8 §. Ohjelmaan sisältyvä tuki. Pykälän viittaus voimassa olevaan hallinnointilakiin ehdotetaan korvattavaksi viittaukselle ehdotettuun hallinnointilakiin.

1.7 Laki maatilatalouden kehittämisrahastosta

2 §. Pykälässä oleva viittaus voimassa olevaan hallinnointilain 13 §:n mukaisiin varoihin ehdotetaan korvattavaksi ehdotetun uuden hallinnointilain 19 §:n mukaisiin varoihin.

3 §. Pykälän 3 momenttiin sisältyvä viittaus maaseudun kehittämiseen myönnettävistä tuista annettuun lakiin ehdotetaan korvattavaksi viittauksella ehdotettuun lakiin maaseudun kehittämisen tukemisesta, mutta voimassa olevan porotalouden ja luontaiselinkeinojen rahoituslain (45/2000) mukaisia tavoitteita rahastojen varojen käytössä kuitenkin noudatettaisiin, kunnes uusi laki porotalouden ja luontaiselinkeinojen rakennetuista (986/2011) tulee voimaan. Samalla maatilatalouden kehittämisrahastosta annetun lain 3 §:n muuttamisesta annettu laki (993/2011) ehdotetaan kumottavaksi.

1.8 Laki maa- ja puutarhatalouden kansallisista tuista

1 §. Soveltamisala. Pykälän 2 momenttiin sisältyvä viittaus maaseudun kehittämiseen myönnettävistä tuista annettuun lakiin muutettaisiin vastaavalla tavalla kuin lakia maatilatalouden kehittämisrahastosta ehdotetaan muutettavaksi. Laki maa- ja puutarhatalouden kansallisista annetun lain (991/2011) ehdotetaan kumottavaksi.

1.9 Laki laajakaistarakentamisen tuesta haja-asutusalueilla

2 §. Lain soveltamisala. Pykälän 3 momentista ehdotetaan poistettavaksi säännös, jonka mukaan maaseudun kehittämisen tukemisesta annetun lain mukaisia tukia myönnettäessä noudatetaan, mitä kyseisessä laissa siitä säädetään. Momenttia muutettaisiin niin, että lakia ei sovellettaisi lainkaan hankkeisiin, joihin myönnetään tukea ehdotetun maaseudun kehittämisen tukemisesta annettavan lain perusteella.

1.10 Laki Maaseutuvirastosta

2 §. Tehtävät. Lain 2 §:n 1 momentin luetelon 5 kohdassa oleva viittaus maaseutuelinkeinorekisteristä annetussa laissa (1515/1994) tarkoitettuihin rekistereihin ehdotetaan korvattavaksi viittauksella maaseutuelinkeinohallinnon tietojärjestelmästä annetussa laissa (284/2008) tarkoitettuihin rekistereihin. Ensiksi mainittu laki on kumottu.

1.11 Laki luonnonhaittakorvauksesta, maatalouden ympäristötuesta sekä eräistä muista ympäristön ja maaseudun tilan parantamiseen liittyvistä tuista

3 §. Määritelmät. Pykälän 1 momentin viittaus voimassa olevan hallinnointilain 1 momentin 3 kohtaan, jossa määritellään paikallinen toimintaryhmä, ehdotetaan muutettavaksi viittaukseksi samansisältöiseen ehdotetun hallinnointilain 4 kohtaan. Samoin viittaus voimassa olevan hallinnointilain 4 kohtaan, jossa määritellään paikallinen suunnitelma, ehdotetaan muutettavaksi viittaukseksi ehdotetun hallinnointilain vastaavaan 5 kohtaan.

1.12 Laki maaseutuelinkeinojen tietojärjestelmästä

Maaseutuelinkeinojen tietojärjestelmästä annettua lakia sovelletaan maatalous-, elintarvike- ja maaseutuelinkeinohallinnossa laadittuihin asiakirjoihin sekä maatalous-, elintarvike- ja maaseutuelinkeinohallinnon tehtäviin liittyviin rekistereihin, jos asiakirjoissa ja rekistereissä olevat tiedot kuuluvat maa- ja metsätalousministeriön toimialaan (maaseutuelinkeinohallinnon tietojärjestelmä).

3 §. Tietojärjestelmän käyttötarkoitus. Pykälän 1 momentissa luetellaan, mihin tietojärjestelmää käytetään. Momentin 1 kohdan mukaan tietojärjestelmää käytetään tukien hallinnointiin ja valvontaan. Kohtaan ehdotetaan lisättäväksi myös tukien hakeminen, jolloin se vastaisi paremmin ehdotettua uutta 4 §:n 2 momenttia.

Laki kasvinjalostajanoikeudesta (789/1992) on kumottu lailla 1279/2009. Pykälän 2 momentin viittaus kumottuun lain 6 c §:ään eh-

dotetaan muutettavaksi viittaukseksi voimassa olevan lain vastaavaan 6 §:ään.

4 §. Tietojärjestelmän sisältö ja rakenne. Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 2 momentti, jossa selkeyden vuoksi säädettäisiin mahdollisuudesta sisällyttää tietojärjestelmään myös verkkopalvelu maaseutuelinkeinohallinnon asiakkaita varten. Verkkopalvellulla tarkoitettaisiin sitä osaa tietojärjestelmästä, jota sekä asiakkaat että ne hallinnon ulkopuoliset tahot, joille lailla sallitaan pääsy palveluun, voisivat itse käyttää. Tällaisia ulkopuolisia tahoja olisivat toistaiseksi paikalliset toimintaryhmät.

12 §. Tietojen poistaminen. Pykälän 1 momentissa säädetään 10 vuoden määräajasta, jossa tieto rekisteristä on poistettava, jollei säilyttäminen ole välttämätöntä yhteisön lainsäädännön tai muun lainsäädännön mukaisen tarkastuksen suorittamiseksi. Pykälän 2 momentissa säädetään virheelliseksi todetun tiedon säilyttämisestä enintään viisi vuotta tiedon virheelliseksi toteamisesta, jos se on välttämätöntä asiakkaan, asiakkaan edustajan tai muun asianosaisen oikeuksien turvaamiseksi ja käyttämisestä vain näiden oikeuksien turvaamiseksi.

Pykälän 1 momentissa ehdotetaan yhteisön oikeus korvattavaksi unionin oikeudella. Pykälän 2 momentista ehdotetaan poistettavaksi rajoite säilyttää virheelliseksi merkitty tieto ainoastaan viisi vuotta ja sen käytön rajoittaminen vain tarkoituksiin, mikä on välttämätöntä asiakkaan oikeusturvan vuoksi. Unionin tulevaan lainsäädäntöön suunnitellut rekisteritietojen julkistamista koskevat velvoitteet tuovat myös jäsenvaltiolle ja rekisterinpitäjälle itselleen tarpeen säilyttää alkuperäisiä tietoja, joita muihin rekistereihin on ilmoitettu, jotta voidaan tarkistaa, mistä virheellinen tieto alun perin on peräisin ja kuka siitä on vastuussa, jos tiedosta aiheutuu vahinkoa tai taloudellisia seuraamuksia. Momentissa ehdotetaan säädettäväksi ainoastaan, että virheellinen tieto on merkittävä virheelliseksi. Virheellisenkin tiedon poistamista koskisi siten vain 1 momentin mukainen määräaika.

1.13 Laki maa- ja puutarhatalouden sekä maaseudun tutkimus- ja kehittämissankkeiden rahoituksesta

1 §. *Soveltamisala.* Pykälän 2 momentin viittaus maaseudun kehittämisen tukemiseen myönnettävistä tuista annettuun lakiin ehdotetaan muutettavaksi viittaukseksi ehdotettuun lakiin maaseudun kehittämisen tukemisesta.

1.14 Laki maatalouden tukien toimeenpanosta

1 §. *Soveltamisala.* Pykälän 1 momentissa oleva viittaus voimassa olevaan hallinnointilakiin ehdotetaan muutettavaksi viittaukseksi ehdotettuun hallinnointilakiin.

2 Tarkemmat säännökset ja määräykset

Sekä maaseudun kehittämissohjelmien hallinnointia että maaseudun kehittämisen tukemista koskevaan lakiehdotukseen sisältyy erilaisia valtuussäännöksiä.

Ehdotettuun lakiin maaseudun kehittämissohjelmien hallinnoinnista on otettu useita valtuussäännöksiä antaa tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella. Ne sisältyvät lakiehdotuksen 5—8 ja 15 §:ään. Säädettyinä ehdotetut valtuussäännökset vastaavat pääosin kumottavaksi ehdotettuun hallinnointilakiin sisältyviä valtuussäännöksiä. Lakiehdotukseen ei sisälly valtuussäännöksiä antaa ministeriön asetuksia eikä perustuslain 80 §:n 2 momentissa tarkoitettua määräystenantovaltaa.

Sen sijaan maaseudun kehittämisen tukemista koskevaan lakiehdotukseen sisältyy valtuus antaa myös ministeriön asetuksia rakentamista koskevista asioista. Lisäksi lakiehdotus sisältää valtuuksia antaa Maaseutuviraston määräyksiä lähinnä tuen hakemiseen ja maksamiseen liittyvistä teknisistä seikoista.

Kaikkiin lakiehdotuksiin sisältyvät valtioneuvoston asetuksen antoa koskevat valtuussäännökset rajoittuvat seikkoihin, joista yleispiirteisesti säädetään laissa, mutta joista ohjelmaa toimeenpantaessa ja tukijärjestel-

miä toteutettaessa tarvitaan tarkempia säännöksiä yhdenmukaisen soveltamisen varmistamiseksi.

Valtuudet koskevat asioita, joista perustuslain 80 §:n nojalla voidaan antaa laissa olevan valtuuden perusteella yksityiskohtaisempia säännöksiä ja määräyksiä valtioneuvoston tai ministeriön asetuksella taikka keskusviraston määräyksillä. Tällaisia valtuuksia sisältyy muun muassa ehdotettuun maaseudun kehittämisen tukemisesta annettavan lain 11—30, 35, 36, 38, 45—50, 65 ja 66 §:ään.

Tukien maksutehtäviin liittyvä Maaseutuviraston määräystenantovalta on välttämätön yhteisön lainsäädännössä maksajavirastolle säädettyjen tehtävien ja vastuun hoitamiseksi.

3 Voimaantulo

Laki maaseudun kehittämissohjelmien hallinnoinnista on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2014. Laki koskisi siten uuden Manner-Suomen maaseutuohjelman valmistelua ja käsittelyä sekä toimeenpanoa heti vuoden alusta.

Laki maaseudun kehittämisen tukemisesta sen sijaan tulisi voimaan valtioneuvoston asetuksella säädettävänä ajankohtana. Tämä johtuu siitä, että laki on pääasiassa Manner-Suomen maaseutuohjelman toimeenpanolaki ja ohjelman hyväksymisen komissiossa arvioidaan kestävän noin vuoden 2014 puoliväliin saakka. Siihen asti voitaisiin myöntää tukia voimassa olevan maaseudun kehittämiseen myönnettävistä tuista annetun lain nojalla käytettävissä olevien varoja rajoissa. Sama koskee maatalouden rakennetuista annetun lain nojalla myönnettäviä osarahoitteisia tukia.

Niiden säännösten muutokset muissa laeissa, jotka johtuvat nykyisessä hallinnointilain viittausten muuttamisesta muissa laeissa koskemaan uutta hallinnointilakia, ehdotetaan tulemaan voimaan vuoden 2014 alussa. Sen sijaan maaseudun kehittämiseen myönnettävistä tuista annettuun lakiin kohdistuvien säännösten muuttaminen siten, että viittaukset koskevat ehdotettua lakia maaseudun kehittämisen tukemisesta, tulisivat voimaan

valtioneuvoston asetuksella, kuten itse lakiin.

4 Suhde perustuslakiin ja sääätämisyjärjestys

Laki maaseudun kehittämisohjelmien hallinnoinnista

Maaseudun kehittämisohjelmien hallinnointia koskevan lakiehdotuksen tarkoituksena on uudistaa ohjelmakauden 2007—2013 maaseudun kehittämisohjelmien ohjelmatyötä ja hallinnointia koskevat säännökset ohjelmakaudelle 2014—2020. Tavoitteena on yhtenäistää EU-ohjelmia ja kansallisia ohjelmia koskevaa sääntelyä. Ehdotetut säännökset koskevat pääasiassa ohjelmien laatimisen ja toteuttamisen yleistä järjestämistä. Säännökset eivät suoraan koske yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien perusteita perustuslain 80 §:n 1 momentissa tarkoitettulla tavalla. Lailla ei myöskään perustettaisi Maa-seutuvirastolle, välittävälle toimielimelle tai paikallisille toimintaryhmille toimivaltaa, vaan sillä annettaisiin yleiset hallinnolliset puitteet, joissa tukijärjestelmiä koskevilla laeilla perustettavaa toimivaltaa tultaisiin käyttämään. EU-ohjelmien osalta säännösten tarkoituksena on täyttää EU:n lainsäädännössä jäsenvaltion viranomaisille ja muille ohjelman toteutukseen osallistuville toimielimille sekä niiden tehtävien hoitamiseksi asetetut vaatimukset.

Lakiehdotuksella ei perustettaisi kunnille eikä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksille uusia tehtäviä. Laissa säädettäisiin maa- ja metsätalousministeriön oikeudesta ohjata elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksia ja paikallisia toimintaryhmiä alueellisten suunnitelmien ja paikallisten strategioiden valmistelussa. Lisäksi säädettäisiin Maa-seutuviraston ja EU:n maaseuturahaston ohjelmille hyväksyttävän maksajaviraston oikeudesta ohjata ja valvoa ohjelman toimeenpanoon liittyvien tehtävien hoitamista välittävissä toimielimissä ja paikallisissa toimintaryhmissä. Ohjelmaa toimeenpanevien viranomaisten ja paikallisten toimintaryhmien ohjausta ei ole tarkoitus laajentaa, vaan se vastaisi nykykäytäntöä. Elinkeino-, liikenne-

ja ympäristökeskusten ohjauksesta säädetään elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista annetun lain 8 §:ssä, jonka mukaan niiden ohjauksesta omalla toimialallaan vastaa maa- ja metsätalousministeriö. Kunnan maaseutuelinkeinoviranomaisten tehtävien järjestämisestä ja ohjauksesta säädetään maaseutuhallinnon järjestämisestä kunnissa annetussa laissa (210/2010) ja maatalouden tukien toimeenpanosta annetussa laissa.

Laissa säädettäisiin perustuslain 124 §:ssä tarkoitettulla tavalla julkista hallintotehtävää hoitavien paikallisten toimintaryhmien asemasta. Lakiehdotuksessa on pyritty huomiomaan perustuslakivaliokunnan lausuntokäytännössä (PeVL 42/2005 vp., PeVL 11/2006 vp., PeVL 20/2006 vp. ja PeVL 17/2012) edellytetyllä tavalla oikeusturvan ja hyvän hallinnon takeiden turvaamiseksi tarvittavat järjestelyt. Lakiin ehdotetaan otettavaksi perussäännökset julkista hallintotehtävää hoitavien paikallisten toimintaryhmien hyväksymisen edellytyksistä sekä niiden ohjauksesta ja valvonnasta. Lisäksi lakiehdotukseen otettaisiin viittaus hallinnon yleislakeihin, jotka tulevat sovellettaviksi paikallisten toimintaryhmien hoitaessa niille säädettyjä tehtäviä. Paikallisten toimintaryhmien päätöksentekoon osallistuvien ja sen palveluksessa olevien henkilöiden toimintaan sovelletaan rikoslain 40 luvun rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä. Lakiehdotukseen otettaisiin rikosoikeudellisen lailisuusperiaatteen asettamien täsmällisyyden ja ennakoitavuuden vaatimusten täyttämiseksi viittaus edellä mainittuihin säännöksiin sekä määriteltäisiin virkavastuun piiriin tuleva toiminta. Ehdotuksessa säädettäisiin vahingonkorvauslain säännösten soveltamisesta paikallisen toimintaryhmälle säädettyjä tehtäviä hoidettaessa aiheutettuun vahinkoon.

Vastaavalla tavalla lakiin ehdotetaan otettavaksi säännös EU maaseuturahaston ohjelmissa edellytetyn seurantakomitean toimintaan sovellettavissa säädöksistä. Seurantakomitealle säädettyyn menettelyyn sovellettaisiin samoja säädöksiä ja rikosoikeudellista virkavastuuta kuin paikallisten toimintaryhmien osalta. Näin on perusteltua menetellä sen vuoksi, että seurantakomitean päätöksenteko vaikuttaa välillisesti EU:n ja kansalli-

nessa lainsäädännössä säädettyjä tehtäviä hoitavien viranomaisten toimintaan.

Lakiehdotukseen on otettu säännös välittävien toimielinten ja paikallisten toimintaryhmien velvollisuudesta antaa maa- ja metsätalousministeriölle, Maaseutuvirastolle ja maksajavirastolle salassapitosäännösten estämättä kaikki niille säädettyjen tehtävien hoitamiseksi välttämättömät tiedot. Perustuslakivaliokunnan lausuntokäytännössä (PeVL 30/2005 vp. ja PeVL 38/2009 vp.) on katsottu, ettei edellä mainitun kaltainen säännös ole perustuslain näkökulmasta ongelmallinen, jos tietojensaantioikeutta ei tarpeettomasti lavenneta ja se rajataan koskemaan ainoastaan välttämättömiä tietoja. Maa- ja metsätalousministeriön tietojensaantioikeus on rajattu koskemaan ainoastaan ministeriölle lakiehdotuksessa säädettyjen tehtävien hoitamista varten välttämättömiä tietoja. Ministeriön tietojensaantioikeuden piiriin kuuluisivat ehdotuksen 11 §:n perusteella myös EU:n lainsäädännössä hallintoviranomaiselle säädettyjen tehtävien hoitamiseksi välttämättömät tiedot. Maaseutuviraston ja maksajaviraston tietojensaantioikeus on rajattu vastaavalla tavalla. Maksajavirastotehtävien hoitaminen EU:n lainsäädännön edellyttämällä tavalla vaatii laajoja ohjelman toimeenpanoa ja varojen käyttöä koskevia tiedonsaantioikeuksia. Maksajaviraston tehtävien sisältö määräytyy EU:n horisontaaliasetusluonnoksen ja sitä tarkentavien delegoitujen säädösten ja täytäntöönpanosäädösten perusteella. EU:n maaseuturahaston ohjelmissa edellytetyn toden-tamisviranomaisen toimivaltaan ja tiedon-saantioikeuteen sovellettaisiin, mitä maatalouden tukien toimeenpanosta annetussa lais-sa säädetään.

Laki maaseudun kehittämisen tukemisesta

Ehdotettuun lakiin maaseudun kehittä-misen tukemisesta koskisi sen kansallisen lain-säädännön säätämistä, joka on toisaalta vält-tämätöntä maaseuturahastosta rahoituksen käyttämiseksi tukiin, jota unionin lainsäädän-tö joko suoraan edellyttää tai joka on tarpeen täydentämään unionin lainsäädäntöä, jotta sitä voidaan kansallisesti toteuttaa. Toisaalta lakiin sisältyvät myös ne perussäännökset, joilla ohjataan tuen kohdentumista kansalli-

sesta näkökulmasta tarkoituksenmukaisim-malla tavalla. Osittain tämä liittyy myös SEUT 107—109 artiklassa tarkoitettua valti-ontukea koskevaan unionin lainsäädäntöön perustuvien tukijärjestelmien toteuttamiseen joko unionin tai kansallisin varoin.

Ehdotettuun lakiin sisältyvät näitä seikkoja koskevat säännökset, jotka perustuslain 80 §:n 1 momentissa edellytetään säädettä-väksi lailla. Huolimatta siitä, että ehdotettuun lakiin sisältyy joitakin säännöksiä, jotka saat-tavat vaikuttaa varsin avoimilta, niiden sovel-tamisessa on kuitenkin otettava huomioon unionin hyvin runsas ja yksityiskohtainen lainsäädäntö.

Edellä mainittu vaikuttaa myös arvioitaessa perustuslain 80 §:n 1 momentin asetuksen-an-tovaltuuden käyttämistä ehdotetuissa laeissa. Vaikka niihin sisältyy runsaasti asetuksen-an-tovaltuuksia, kysymys on useimmiten sellai-sista valtioneuvoston asetuksista, joilla itse asiassa toteutetaan kansallisesti niitä vaati-muksia, mitä komission asetuksissa jäsenval-tioille on asetettu. Osa näistä sisällytetään maaseudun kehittämisohjelmaan ja ne tulevat jäsenvaltiota sitoviksi komission hyväksytyä päätöksellään maaseutuhjelman. Osassa kuitenkin on kysymys ehdoista, joita jäsen-valtion edellytetään noudattavan, mutta jotka vaativat vastuullisen tahon osoittamista kan-sallisissa säädöksissä. Tällaisia ovat etenkin ohjelmaa toteuttavilta tahoilta edellytetyt toimenpiteet sekä ne täsmennykset tukiedel-lytyksiin, joita tuen hakijan on osoitettava täyttävänsä, jotta olisi kelpoinen saamaan tu-en. Myös tukimenettelyyn sisältyy vaiheita, joista on tarpeen säätää valtioneuvoston ase-tuksella, jotta tuen myöntö ja maksu tapah-tuisi selkein prosessein ja sekä tuen hakijat että tuen myöntäjät tietäisivät, mitä heiltä odotetaan tässä suhteessa. Näissäkin tilan-teissa itse perussäännös asiasta on ehdotettu sisällytettäväksi lakeihin.

Perustuslakivaliokunnan lausuntokäytän-nössä (PeVL 47/2001 vp. ja PeVL 25/2005 vp.) on kiinnitetty huomiota siihen, että tuki-järjestelmiin liittyvien valtuuksien käyttöä ra-jaavat käytännössä, paitsi unionin varoista osaksi rahoitettavia tukia ja valtiontukia kos-keva unionin lainsäädäntö, myös eduskunnan päätökset talousarvioon otettavista määrära-hoista, niiden käyttötarkoituksista sekä muis-

ta talousarvion perusteluista. Kumottavaksi ehdotettua maaseudun kehittämiseen myönnettävistä tuista annettua lakia eduskunnassa käsiteltäessä perustuslakivaliokunta piti asetustaluuksia valtaosin riittävän täsmällisinä (PeVL 41/2006 vp). Ehdotettuun lakiin sisältyvät valtuudet antaa tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella vastaavat pääosin voimassa olevan lain mukaisia valtuuksia tai sisältävät samanluonteisia täsmennyksiä kuin voimassa olevassa laissa. Ehdotettu valtuus antaa maa- ja metsätalousministeriön asetuksella säännöksiä tuettavan toimenpiteen investoinnin teknisistä, taloudellisista, toiminnallisista sekä turvallisuuteen ja ympäristöön liittyvistä seikoista vastaavat voimassa olevan lain valtuutta ministeriön asetuksen antamiseen. Myös Maaseutuvirastolle annettava valtuus määräysten antamiseen koskee samanlaisia teknisuonteisia tuen hakemiseen ja maksamiseen liittyviä seikkoja kuin voimassa olevassa laissa, siten kuitenkin laajennettuna, että määräyksenantovaltuus kattaa sekä kirjallisen että sähköisen menettelyn. Määräyksenantovaltuudet noudattavat kuitenkin perustuslain 80 §:n 2 momentin rajoitusta tarkkarajaisuudesta ja siitä, ettei sääntelyn asiallinen merkitys edellytä asiasta säädettäväksi lailla tai asetuksella (PeVL 35/2005 vp., PeVL 48/2005 vp. ja PeVL 34/2012 vp.) Perustuslakivaliokunnan lausuntokäytännössä on määräystenantovallan osalta kiinnitetty huomiota määräysten kohderyhmään sekä sisältöön. Erityinen syy säätää määräystenantovallasta on ollut lähinnä teknisen ja vähäisiä yksityiskohtia sisältävän sääntelyn yhteydessä, jos määräystenanto ei liity merkittävää harkintavallan käyttöä. Näin on laita lakiehdotuksen mukaisissa määräyksenantovaltuuksissa. Määräysten anto rajoittuisi koskemaan tuen toimeenpanossa sovellettavia menettelyjä siltä osin kuin niistä ei ole säädettävä lailla tai valtioneuvoston asetuksella. Lisäksi kysymys on Maaseutuviraston tehtävistä unionin osaksi rahoittamien tukien maksajavirastona ja tukien toimeenpanosta vastaavana keskushallinnon viranomaisena.

Ehdotettu laki ei sisällä suoranaista oikeutta tuen saamiseen, koska tuen myöntämisen edellytyksenä on aina, että tuen myöntävällä viranomaisella on käytettävissään siihen tar-

vittavat varat. Siten kysymys ei ole lakisääteisestä oikeudesta tukeen aina, kun tuen myöntämisen yleiset edellytykset täyttyvät. Lisäksi tuen myöntämisessä on otettava huomioon myös uuden EU:n maaseutuasetusluonnoksen 49 artiklan mukaiset säännökset hankkeiden valinnasta valintakriteereiden perusteella. Tällä tarkoitettaisiin tukiedellytykset täyttävien hankkeiden asettamista järjestykseen valintakriteereiden perusteella. Hakemuksia ei voisi rahoittaa hakujärjestyksessä, vaan ohjelmaa parhaiten toteuttavien aitojen valintojen mukaisesti. Näissä rajoissa hakijoita olisi kuitenkin kohdeltava perustuslain 6 §:n mukaisesti yhdenvertaisesti. Ehdotettuun lakiin sisältyy vain yksi suoraan tuen hakijan henkilöön liittyvä säännös, joka rajoittaisi tuen myöntämistä. Luonnolliselta henkilöltä tuen hakijana edellytettäisiin täysi-ikäisyyttä. Rajoite on katsottu tarpeelliseksi sen vuoksi, että pelkästään tuen vastaanottaminen tuo mukaan velvoitteita, joiden kohdentamista alaikäiseen ei voida pitää tarkoituksenmukaisena. Vastaava rajoite on sisältynyt jo voimassa olevaan lakiin. Sen sijaan enimmäisikärajasta on tarkoitus luopua, jolloin tukijärjestelmiä voisi hyödyntää nykyistä iäkkäämpänäkin. Perustuslakivaliokunnan lausunnoissa ikärajojen asettamista ei ole kaikissa tilanteissa pidetty perustuslain vastaisen. Perustuslain 6 §:n mukaan ketään ei saa ilman hyväksyttävää perustetta asettaa eriarvoiseen asemaan iän tai muun henkilöön liittyvän synn perusteella. Valiokunnan käytännössä on kuitenkin vakiintuneesti katsottu, ettei yhdenvertaisuusperiaatteesta voi johtua tiukkoja rajoja lainsäätäjän harkinnalle pyrittäessä kulloisenkin yhteiskuntakehityksen vaatimaan sääntelyyn (PeVL 18/2006 vp).

Ehdotettuun lakiin sisältyy tuen saajan tiedonantovelvollisuutta, tarkastuksen sallimista ja tarkastuksessa avustamista koskevia säännöksiä. Tiedonantovelvollisuus tuen saajan velvollisuuden viivytyksettä ilmoittaa sellaisista asemaansa, toimintaansa tai tuettavaa toimenpidettä koskevista muutoksista, joilla voi olla vaikutusta tuen maksamisen edellytyksiin tai joka voi johtaa tuen takaisinperintään. Tällä tavoin säädettynä tuen saajan tietojenantovelvollisuus on rajattu koskemaan yksinomaan sellaisia seikkoja, joilla on mer-

kitystä tuen maksamisessa ja takaisinperinnässä. Tällöin otettaisiin kuitenkin huomioon tuen saajan itsekriminointisuoja. Ehdotettu laki olisi siten voimassa olevaa lakia täsmällisempi tältä osin. Lisäksi tukea koskevat yksityiskohtaiset säännökset sekä tukipäätöksen ehdot antavat tuen saajalle hyvin täsmällisen tiedon siitä, milloin tuen saaja on velvollinen näitä tietoja viranomaiselle antamaan. Näiden tietojen perusteella tuen hakijalla on mahdollisuus arvioida menettelynsä seurauksia, jollei vaadittuja tietoja anneta tuen myöntäneelle viranomaiselle (PeVL 15/2002 vp.).

Perustuslain 10 §:n 1 momentin mukaan henkilötietojen suojasta säädetään tarkemmin lailla. Perustuslakivaliokunta on pitänyt tässä yhteydessä tärkeänä, että henkilötietoja sisältävien rekisterien osalta säädetään rekisterin tietosisällöstä, niiden sallitusta käyttötarkoituksesta ja luovuttamisesta sekä tietojen säilytysajasta sekä rekisteröidyn oikeusturvasta (PeVL 25/2005 vp. ja PeVL 30/2005 vp.). Näiden seikkojen sääntelyn tulee olla lain tasolla kattavaa ja yksityiskohtaista. Esitykseen sisältyy ehdotus seurannan tietojärjestelmää koskevista säännöksistä, jotka perustuvat osittain EU:n tulevaa ohjelmakautta koskevaan lainsäädäntöön ja jäsenvaltiolle tulevaan rekisterinpitovelvoitteeseen ja koskevat sekä EU:n osaksi rahoitettavia että valtiontuen myönnettäviä kansallisia tukia. Ehdotetussa laissa säädetäisiin tietojärjestelmän käyttötarkoituksesta. Tietojärjestelmä koostuisi useammasta tarkoitusta varten perustettavasta rekisteristä. Rekisterit olisivat maaseutuelinkeinorekisteristä annettussa laissa tarkoitettuja maaseutuelinkeinorekisterin osarekistereitä, jossa säädetään rekistereiden ylläpidosta ja käyttämisestä. Lisäksi esityksessä ehdotetaan säädettäväksi paikallisten toimintaryhmien oikeudesta käyttää rekistereitä niille säädettyjen tehtävien edellyttämässä laajuudessa. Käyttämällä tarkoitetaan teknisen käyttöyhteyden avulla tapahtuvaa tietojen selaamista. Seurannan tietojärjestelmä sisältäisi henkilötietoja, jotka yksilöitäisiin ehdotetussa säännöksessä. Lakiehdotukseen sisältyy myös säännökset tietojen julkisuudesta, luovuttamisesta, rekisteröidyn tarkastusoikeudesta ja tietojen säilytysajasta sekä niiden korjaamisesta ja poistamisesta. Voimassa

olevaan lakiin nähden muutoksena on, että EU:n lainsäädännön velvoitteiden täyttämiseksi rekisterin tietoja käytettäisiin myös eräiden tukea ja tuen saajia koskevien tietojen julkaisemiseen jäsenvaltion tarkoitukseen perustamalla verkkosivulla. Tämä julkaisuvelvoite ja sen laajuus sisältyy sellaisenaan EU:n lainsäädäntöön, jota jäsenvaltion on noudatettava.

Esitykseen sisältyy säännös maa- ja metsätalousministeriön, Maaseutuviraston sekä työvoima- ja elinkeinokeskusten oikeudesta saada salassapitosäännösten estämättä muulta viranomaiselta tai julkista tehtävää hoitavalta taholta tukea koskevan asian käsittelemiseksi välttämättömät tiedot. Tällaisia tietoja olisivat esityksen mukaan hakijaa tai tuen saajaa, tämän taloudellista asemaa ja liike- tai ammattitoimintaa, julkisista varoista myönnettyä rahoitusta tai muuta tuen kannalta merkityksellistä olosuhdetta koskevat tiedot. Perustuslakivaliokunnan lausuntokäytännössä (PeVL 30/2005 vp. ja PeVL 37/2005 vp.) on katsottu, ettei edellä mainitun kaltainen säännös ole perustuslain näkökulmasta ongelmallinen, jos tietojensaantioikeutta ei tarpeettomasti lavenneta, ja se rajataan koskemaan ainoastaan välttämättömiä tietoja. Vastaavasti lakiehdotuksessa säädettäisiin maa- ja metsätalousministeriön, Maaseutuviraston sekä työvoima- ja elinkeinokeskuksen oikeudesta salassapitosäännösten estämättä oikeus luovuttaa muulle viranomaiselle tai julkista tehtävää hoitavalle taikka Euroopan unionin toimielimelle lakiehdotuksessa säädettyä tehtävää hoidettaessa saatuja, tuen saajaa koskevia tietoja. Tietojenluovutus-oikeus rajattaisiin laissa säädetyn tarkastustehtävän hoitamiseksi tarpeellisiin tietoihin tai sen valvomiseksi, että unionin lainsäädäntöä on noudatettu. Tietoja ei saisi kummassakaan edellä tarkoitettussa tapauksessa käyttää muuhun kuin siihen tarkoitukseen, johon niitä on pyydetty.

Perustuslain 124 §:ssä säädetään julkisen hallintotehtävän antamisesta muulle kuin viranomaiselle. Hallintotehtävä voidaan antaa muulle kuin viranomaiselle vain lailla tai lain nojalla, jos se on tarpeen tehtävän asianmukaiseksi suorittamiseksi. Merkittävää julkisen vallan käyttöä sisältäviä tehtäviä ei kuitenkaan voida antaa muulle kuin viranomaiselle.

Lakiehdotukseen sisältyy säännöksiä, joissa on kyse edellä tarkoitettusta julkisen hallinto-
tehtävän antamisesta. Paikallisille toiminta-
ryhmille säädettäisiin eräitä tuen myöntämi-
seen liittyviä tehtäviä. Päätöksen tukihakem-
ukseen antaisi edelleen viranomainen, mikä
vastaa nykyistä käytäntöä.

Lakiehdotukseen sisältyy säännös, jonka
mukaan tarkastustehtävän asianmukaiseksi
suorittamiseksi voitaisiin apuna käyttää ul-
kopuolista tilintarkastajaa tai tilintarkas-
tusyhteisöä. Säännös rajoituksineen vastaa
voimassa olevan lain vastaavaa säännöstä.
Voimassa olevaa lakia koskeva hallituksen
esitys on ollut perustuslakivaliokunnan käsi-
teltävänä (PeVL 41/2006 vp.).

Esityksessä säädetään myös viranomaisten
tarkastusoikeuden sisällöstä ja laajuudesta.
Tarkastusoikeus on rajattu koskemaan tuen
myöntämiseen, maksamiseen ja käyttöön liit-
tyvien edellytysten ja ehtojen noudattamisen
valvontaa. Tarkastuskohteet rajattaisiin siten,
että tarkastus voisi koskea valvontatehtävän
edellyttämässä laajuudessa tuettavan toimen-
piteen ja tuen käytön kannalta merkitykselli-
siä rakennuksia, toimitiloja, olosuhteita, tie-
tojärjestelmiä ja asiakirjoja. Tarkastusta ei
kuitenkaan saisi suorittaa kotirauhan piiriin
kuuluvissa tiloissa (PeVL 48/2001 vp. ja
PeVL 5/2013 vp.). Ehdotetun lain tarkastusta
koskeviin säännöksiin on sisällytetty edelly-
tys muun muassa hallintolain ja kielilakien
noudattamisesta tarkastusta suoritettaessa
hyvän hallintokäytännön varmistamiseksi.

Tarkastuksen suorittajat olisivat viranomai-
sia, lukuun ottamatta ehdotetussa hallinnoin-
tilaissa tarkoitettua todentamisviranomaista,
joka voi olla myös yksityinen tilintarkas-
tusyhteisö. Käytännössä tehtävään ei ole val-
littu viranomaista, vaan todentamisviran-
omaisena on aina ollut tilintarkastusyhteisö.
Uudella rahastokaudella todentamisviran-
omaisen tehtäviä EU:n horisontaaliasetus-
luonnoksen mukaan on laajennettu siten, että
viranomaisten suorittaman paikan päällä teh-
tävien tarkastusten määrää voidaan vähentää,
jos todentamisviranomaisen todentaa myös
tietyn määrän suoritettuja tarkastuksia. To-
dentamisviranomaisen ei tällöin suorita var-
sinaista oma-aloitteista tarkastusta, vaan tar-
kastaa viranomaisen jo suorittaman kohteen
uudelleen varmistaakseen, että tarkastuksen

tulokset ovat oikeita. On todennäköistä, että
tällöinkin viranomaisen edustaja on tarkas-
tuksessa mukana.

Todentamisviranomaisen mukana ololla
tarkastuksessa on myös siten erilainen luon-
ne, se ei niinkään tarkasta tuen saajan toimin-
taa, vaan arvioi viranomaisen toimintaa tar-
kastuksen suorittajana. Vastaavalla tavalla
todentamisviranomaisen arvioi tuen myöntä-
neen viranomaisen toimintaa kaikilta osin an-
taessaan lausuman tilien tarkastuksesta ja ti-
linpitoon sisältyneiden menojen hyväksyttä-
vyydestä. Kysymys on toisin sanoen tilinpi-
toon kuuluvan toiminnan tarkastuksesta osa-
na tilintarkastusta. Näin ollen voidaan katsoa,
ettei tehtävässä ole kysymys perustuslain
124 §:ssä tarkoitettua merkittävästä julkisen
vallan käyttämisestä, vaan julkisen tehtävän
hoitamisesta, joka voidaan lailla säätämällä
antaa muullekin kuin viranomaiselle. EU:n
varojen hallinnoinnin asianmukaisuuden to-
dentamisessa on käytetty kilpailutettua yksi-
tyistä tilintarkastusyhteisöä koko sen ajan,
jonka Suomi on ollut EU:n jäsen. Tilanne on
ilmennyt myös maatalouden tukijärjestelmiä
koskevaa lainsäädäntöä koskevista hallituk-
sen esityksistä eikä tilannetta ole tähän asti
pidetty perustuslain kannalta ongelmallisena.

Lakiehdotuksessa säädettäisiin elinkeino-,
liikenne- ja ympäristökeskuksen oikeudesta
asettaa tuettavan hankkeen toteuttamisen tu-
eksi ohjausryhmä. Asiaa on perustuslain
kannalta käsitelty lakiehdotuksen yksityis-
kohtaisia perustelujen 29 §:n kohdalla.

Maaseudun kehittämiseen myönnettäviä
tukia koskevaan lakiehdotukseen sisältyy
voimaantulosäännös, jonka mukaan laki tuli-
si sen 65 §:ää lukuun ottamatta voimaan val-
tioneuvoston asetuksella erikseen säädettä-
vänä ajankohtana. Näin voidaan perustuslain
79 §:n 3 momentin mukaan tehdä, jos siihen
on erityisiä syitä. Erityisenä syynä on perus-
tuslakivaliokunnan lausuntokäytännössä pi-
detty lain voimaantulon sidonnaisuutta Eu-
roopan unionin lainsäädännön voimaantu-
loon (PeVL 18/2006 vp.). Lakiehdotukseen
sisältyvien tukien hyväksyttävyyys yhteisön
lainsäädännön näkökulmasta on riippuvainen
toisaalta maaseudun kehittämisohjelmaa
koskevasta komission hyväksymispäätöksestä
ja toisaalta tulevalla 2007—2013 ohjelma-
kaudella sovellettavasta EU:n maaseuturata-

hastoa ja valtiontukia koskevasta lainsäädännöstä, jonka valmistelu on vielä kesken.

Perustuslaissa turvatut oikeudet on pyritty ottamaan esitystä laadittaessa huomioon. Näistä lähtökohdista käsin katsotaan, että la-

kiehdotus voitaisiin hyväksyä tavallisessa säätämisyjärjestyksessä.

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki**maaseudun kehittämisohjelmien hallinnoinnista**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku

3 §

Yleiset säännökset*Määritelmät*

1 §

Soveltamisala

Tätä lakia sovelletaan maa- ja metsätalousministeriön toimialalla maaseudun elinkeinoiminnan kehittämiseen, maatilatalouden kilpailukyvyyn parantamiseen, uusiutuvien luonnonvarojen kestäväen käytön edistämiseen, maaseudun asuin ympäristön parantamiseen sekä muulla vastaavalla tavalla maaseudun kehittämiseen liittyvien ohjelmien laatimiseen, toteuttamiseen, arviointiin ja seurantaan.

2 §

Suhde Euroopan unionin lainsäädäntöön

Tätä lakia sovelletaan Euroopan unionin osaksi tai kokonaan rahoittamien ohjelmien laatimiseen, toteuttamiseen, arviointiin ja seurantaan, jollei Euroopan unionin lainsäädännöstä tai muusta laista muuta johdu. Tätä lakia ei sovelleta Euroopan maatalouden tukirahastosta, Euroopan meri- ja kalatalousrahastosta, Euroopan aluekehitysrahastosta, Euroopan sosiaalirahastosta eikä koheesiorahastosta rahoitettaviin ohjelmiin.

Tässä laissa tarkoitetaan:

1) *ohjelmalla* maaseudun kehittämiseen liittyvää ohjelmaa, joka rahoitetaan joko Euroopan unionin ja kansallisista varoista taikka kokonaan kansallisista tai kokonaan Euroopan unionin varoista;

2) *yleisasetuksella* Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta yhteiseen strategiakehykseen kuuluvia Euroopan aluekehitysrahastoa, Euroopan sosiaalirahastoa, koheesiorahastoa, Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahastoa ja Euroopan meri- ja kalatalousrahastoa koskevista yhteisistä säännöksistä ja Euroopan aluekehitysrahastoa, Euroopan sosiaalirahastoa ja koheesiorahastoa koskevista yleisistä säännöksistä sekä asetuksen (EY) N:o 1083/2006 kumoamisesta (EU) N:o /2013;

3) *horisontaalasetuksella* Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta yhteisen maatalouspolitiikan rahoituksesta, hallinnoinnista ja seurannasta (EU) N:o /2013;

4) *maaseutuasetuksella* Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahaston (maaseuturahaston) tuesta maaseudun kehittämiseen (EU) N:o /2013;

5) *paikallisella toimintaryhmällä* yleisasetuksen 28 artiklassa tarkoitettua paikalliseen maaseudun kehittämiseen osallistuvista tahoista koostuvaa yhteisöä, jonka maa- ja metsätalousministeriö on hyväksynyt.

2 luku

Ohjelmatyö

4 §

Ohjelman hyväksyminen ja muuttaminen

Euroopan unionin varoista rahoitettavan ohjelmaehdotuksen hyväksymisestä päättää valtioneuvosto ennen ehdotuksen toimittamista Euroopan komissiolle. Kokonaan kansallisista varoista rahoitettavan ohjelman hyväksymisestä päättää valtioneuvosto.

Ohjelman muutoksessa noudatetaan, mitä ohjelman hyväksymisestä 1 momentissa säädetään. Merkitykseltään vähäisestä ohjelman muutoksesta tai ohjelmaehdotuksen toimitamisesta päättää kuitenkin maa- ja metsätalousministeriö.

5 §

Alueellinen maaseudun kehittämissuunnitelma

Alueellisten tavoitteiden asettamiseksi ja niitä koskevien toimenpiteiden valmisteleminen laaditaan alueelliset maaseudun kehittämissuunnitelmat. Alueellisten kehittämissuunnitelmien laatimisesta vastaavat elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset kukin toimialueellaan.

Alueellisessa kehittämissuunnitelmassa tulee esittää alueellinen kehittämisstrategia, toteuttamista tukevat painotukset ja valintakriteerit. Tarkemmat säännökset alueellisten kehittämissuunnitelmien sisällöstä ja rakenteesta sekä niiden laatimisesta ja muuttamisesta noudatettavasta menettelystä voidaan antaa valtioneuvoston asetuksella.

6 §

Paikallinen kehittämisstrategia

Paikallisten tavoitteiden asettamiseksi ja niitä koskevien toimenpiteiden valmisteleminen laaditaan paikalliset maaseudun kehittä-

misstrategiat. Paikallisten kehittämisstrategioiden laatimisesta vastaavat paikallisyhteisöt, jotka täyttävät 16 §:n 2 momentissa tarkoitetut edellytykset.

Tarkemmat säännökset paikallisten kehittämisstrategioiden laatimisesta, muuttamisesta ja valinnassa noudatettavasta menettelystä sekä niiden sisällöstä ja rakenteesta voidaan antaa valtioneuvoston asetuksella.

7 §

Yhteistoiminta

Ohjelma, alueellinen kehittämissuunnitelma ja paikallinen kehittämisstrategia laaditaan yhteistyössä maaseudun kehittämisen kannalta tärkeiden toimijoiden kanssa. Jos kehittämistoimenpiteet liittyvät muiden ministeriöiden kuin maa- ja metsätalousministeriön toimialaan, ohjelma laaditaan yhteistyössä asianomaisten ministeriöiden kanssa. Maa- ja metsätalousministeriö osallistuu yleisasetuksen 5 artiklassa tarkoitetun kumppanuussopimuksen laadintaan.

Maa- ja metsätalousministeriö vastaa ohjelman yhteensovittamisesta muiden ohjelmien ja rahoitusvälineiden kanssa. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset vastaavat alueellisten maaseudun kehittämissuunnitelmien sekä ohjelmaan sisältyvien alueellisten toimenpiteiden toimeenpanon yhteensovittamisesta muiden alueella toteutettavien ohjelmien ja kehittämistoimenpiteiden kanssa. Paikallisten kehittämisstrategioiden yhteensovittamisesta vastaavat 6 §:n 1 momentissa tarkoitetut paikallisyhteisöt yhteistyössä alueen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kanssa.

Tarkemmat säännökset 1 momentissa tarkoitetuista toimijoista, yhteistyöstä tämän lain mukaisia tehtäviä hoidettaessa sekä ohjelman, suunnitelman ja strategian yhteensovittamisesta voidaan antaa valtioneuvoston asetuksella.

3 luku

Viranomaiset ja muut toimielimet

8 §

Maa- ja metsätalousministeriön tehtävät

Maa- ja metsätalousministeriö vastaa:

- 1) ohjelman ja siihen sisältyvän strategian sekä niiden muutosten valmistelusta;
- 2) ohjelman varojen käytön suunnittelusta, varojen jaon valmistelusta ja varojen osoittamisesta tässä laissa tarkoitettuja tehtäviä hoitavien tahojen käyttöön;
- 3) ohjelman toteutuksen laadun sekä toteutumisen ja vaikutusten seurannasta yhdessä 14 §:ssä tarkoitetun seurantakomitean kanssa;
- 4) ohjelman toteuttamiseksi tarpeellisten ja Euroopan unionin lainsäädännössä edellytetyjen arviointien suorittamisesta tai teettämisestä;
- 5) alueellisten maaseudun kehittämissuunnitelmien ja paikallisten kehittämisstrategioiden laadinnan ohjauksesta;
- 6) paikallisen toimintaryhmän hyväksymisestä;
- 7) maaseudun kehittämisen tukemisesta annetun lain (/) 5 §:n 30 kohdassa tarkoitettua maaseudun innovaatioryhmän hyväksymisestä.

Tarkemmat säännökset paikallisen toimintaryhmän ja maaseudun innovaatioryhmän hyväksymisen edellytyksistä ja hyväksymisessä noudatettavasta menettelystä voidaan antaa valtioneuvoston asetuksella.

9 §

Maaseutuviraston tehtävät

Maaseutuvirasto vastaa ohjelman toimeenpanon suunnittelusta, kehittämisestä ja seurannasta sekä varojen maksamisesta ja varojen käytön riittävästä valvonnasta. Maaseutuvirasto ohjaa ja valvoo 10 §:ssä tarkoitettuja välittäviä toimielimiä ja paikallisia toimintaryhmiä niiden hoitaessa ohjelman toimeenpanoon liittyviä tehtäviä. Lisäksi Maaseutuvirasto voi hoitaa ohjelman toimeenpanoon

liittyviä tehtäviä siten kuin niistä erikseen lailla säädetään.

10 §

Välittävä toimielin

Maaseudun kehittämisen tukemisesta annetun lain 5 §:n 29 kohdassa tarkoitettuja välittäviä toimielimiä ovat elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset ja kuntien maaseutuelinkeinoviranomaiset.

Välittävä toimielin vastaa tuen myöntämiseen, maksamiseen ja seurantaan liittyvistä tehtävistä toimialueellaan siten kuin niistä erikseen lailla säädetään.

11 §

Hallintoviranomainen

Maa- ja metsätalousministeriö toimii maaseutuasetuksen 73 artiklassa tarkoitettuna hallintoviranomaisena. Hallintoviranomainen vastaa ohjelman hallinnoinnista hoitaen ne tehtävät, jotka hallintoviranomaiselle on Euroopan unionin lainsäädännössä tai tässä laissa osoitettu.

12 §

Maksajavirasto

Maa- ja metsätalousministeriö nimeää yleisasetuksen 64 artiklan mukaisesti hallinnonalansa viranomaisen toimimaan horisontaalasetuksen 7 artiklassa tarkoitettuna maksajavirastona. Maksajavirasto vastaa sille Euroopan unionin lainsäädännössä osoitettujen tehtävien hoitamisesta moitteettoman varainhoidon periaatteita noudattaen. Maksajavirasto ohjaa ja valvoo välittäviä toimielimiä niiden hoitaessa maksajaviraston vastuulle kuuluvia tehtäviä.

13 §

Todentamisviranomainen

Horisontaalasetuksen 9 artiklassa tarkoitettua todentamisviranomaisen nimeämiseen, tehtäviin ja toimivaltaan sovelletaan, mitä maatalouden tukien toimeenpanosta annetun

sa laissa (192/2013) säädetään todentamisviranomaisesta.

14 §

Seurantakomitea

Yleisasetuksen 41 artiklassa tarkoitetun seurantakomitean kokoonpanosta, jäsenistä ja tehtävistä säädetään Euroopan unionin lainsäädännössä. Valtioneuvosto asettaa seurantakomitean ja päättää sen tarkemmasta kokoonpanosta. Maa- ja metsätalousministeriö päättää seurantakomitean jäsenen nimittämisestä eronneen tilalle.

Seurantakomitea laatii itselleen työjärjestyksen, jonka maa- ja metsätalousministeriö vahvistaa. Seurantakomitean on pyrittävä päätöksenteossaan yksimielisyyteen. Jos päätöstä ei voida tehdä yksimielisesti, päätökseksi tulee kanta, jota vähintään kaksi kolmannelta on kannattanut.

Menettelystä, jota seurantakomitea noudattaa hoitaessaan sille säädettyjä tehtäviä, säädetään hallintolaissa (434/2003), kielilaissa (423/2003), saamen kielilaissa (1086/2003), viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa (621/1999) ja sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa annetussa laissa (13/2003). Seurantakomitean päätöksentekoon osallistuvien henkilöiden toimintaan sovelletaan rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä heidän hoitaessaan seurantakomitealle säädettyjä tehtäviä. Vahingonkorvausvastuusta säädetään vahingonkorvauslaissa (412/1974).

15 §

Maaseutuverkosto

Maaseutuasetuksen 55 artiklassa tarkoitettuja tehtäviä hoitaa mainitussa artiklassa tarkoitettu maaseutuverkosto. Maaseutuverkoston toiminnasta vastaavasta tahosta ja toiminnan ohjauksesta sekä toimintasuunnitel-

mien ja -kertomusten sisällöstä ja hyväksymisessä noudatettavasta menettelystä säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

16 §

Paikallinen toimintaryhmä

Paikallinen toimintaryhmä vastaa yleisasetuksen 30 artiklassa tarkoitettujen tehtävien hoitamisesta ja osallistuu maaseutuasetuksen 42 artiklassa tarkoitettujen tehtävien hoitamiseen sen mukaan kuin siitä erikseen lailla säädetään.

Paikallinen toimintaryhmä voi olla rekisteröity yhdistys tai osuuskunta, jolla on riittävät toiminnalliset, taloudelliset ja hallinnolliset edellytykset paikallisen toimintaryhmän tehtävien hoitamiseksi. Paikallisen toimintaryhmän jäsenistön on edustettava laajalajaisesti sen toimialueen paikallisia toimijoita ja sen toiminnan on oltava avointa kaikille. Paikallisessa toimintaryhmässä ovat edustettuina ainakin paikallisen maaseudun kehittämisen kannalta tärkeät viranomaiset, yhdistykset ja paikallisen kehittämisstrategian toteutusalueen asukkaat. Paikallisen toimintaryhmän hallituksessa on oltava tasapuolisesti edustettuina sen toimialueen kuntien, yksityisoikeudellisten yhteisöjen tai säätiöiden edustajat ja paikallisen väestön edustajat.

Menettelystä, jota paikallinen toimintaryhmä noudattaa hoitaessaan sille säädettyjä tehtäviä, säädetään hallintolaissa, kielilaissa, saamen kielilaissa, viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa ja sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa annetussa laissa. Paikallisen toimintaryhmän päätöksentekoon osallistuvien ja sen palveluksessa olevien henkilöiden toimintaan sovelletaan rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä heidän hoitaessaan paikalliselle toimintaryhmälle säädettyjä tehtäviä. Vahingonkorvausvastuusta säädetään vahingonkorvauslaissa.

4 luku

Erinäiset säännökset

17 §

Ohjelmasta tiedottaminen

Ohjelman sisältämistä mahdollisuuksista ja vaikutuksista on tiedotettava laajasti ohjelman toteuttamisalueella. Valtakunnallisesta tiedottamisesta vastaavat maa- ja metsätalousministeriö, Maaseutuvirasto ja maaseutuverkosto. Tiedottamisesta toimialueellaan vastaavat välittävät toimielimet ja paikalliset toimintaryhmät.

18 §

Tiedonantovelvollisuus

Välittävän toimielimen ja paikallisen toimintaryhmän on salassapitosäännösten estämättä annettava maa- ja metsätalousministeriölle, Maaseutuvirastolle ja maksajavirastolle kaikki tässä laissa tarkoitettujen tehtävien hoitamiseksi välttämättömät tiedot.

19 §

Euroopan unionin rahoitus

Euroopan unionin rahoitusosuus tuloutetaan valtion talousarvioon. Jos ohjelman kansallinen rahoitusosuus myönnetään maatilatalouden kehittämisrahaston varoista, Euroopan unionin rahoitusosuus tuloutetaan maatilatalouden kehittämisrahastoon.

20 §

Muutoksenhaku

Maa- ja metsätalousministeriön päätökseen asiassa, joka koskee paikallisen toimintaryhmän ja maaseudun innovaatioryhmän hyväksymistä, saa hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään.

21 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .
Tällä lailla kumotaan laki maaseudun kehittämiseen liittyvien ohjelmien hallinnoinnista (532/2006).

Tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä sovelletaan ohjelmaan, jonka toteuttaminen on alkanut ennen tämän lain voimaantuloa.

2.

Laki**maaseudun kehittämisen tukemisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku

Yleiset säännökset

1 §

Lain tavoitteet

Tämän lain tavoitteena on kestävä kehityksen periaatteita noudattaen monipuolistaa, uudistaa ja lisätä maaseudun elinkeinotoimintaa, parantaa maaseudun yritysten toimintaedellytyksiä ja kehittää niiden kilpailukykyä sekä kehittää maaseutua asuin- ja toimintaympäristönä asukkaiden ja toimijoiden hyvinvoinnin, viihtyisyyden ja toimintamahdollisuuksien parantamiseksi.

2 §

Soveltamisala

Tätä lakia sovelletaan maaseudun kehittämiseen myönnettäviin tukiin, jotka rahoitetaan maaseudun kehittämissuunnitelmien hallinnoinnista annetun lain (/), jäljempänä *hallinnointilaki*, 3 §:n 1 kohdassa tarkoitetun ohjelman mukaisesti Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahaston (maaseuturahaston) tai muista Euroopan unionin varoista yhdessä vastaavien kansallisten varojen kanssa taikka kokonaan kansallisista tai Euroopan unionin varoista.

Tätä lakia ei kuitenkaan sovelleta sellaiseen tukeen tai korvaukseen, joka myönnetään

maataloutta harjoittavalle maatalouden tuotantotoimintaan, toiminnasta luopumiseen tai maatalouden rakenteen parantamiseen taikka ympäristötukena, luonnonhaittakorvauksena tai niitä vastaavana tukena tai korvauksena. Porotalous luetaan tällöin maataloudeksi. Lakia ei sovelleta Euroopan maatalouden tukirahaston (maataloustukirahaston), Euroopan meri- ja kalatalousrahaston tai hallinnointilain 3 §:n 2 kohdassa tarkoitetussa yleisasetuksessa säädetyistä muista Euroopan unionin rahastoista kuin maaseuturahastosta taikka muista Euroopan unionin rahoitusvälineistä rahoitettavaan tukeen. Tätä lakia ei myöskään sovelleta työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan ohjelmien ja hankkeiden sekä rakennerahastohankkeiden rahoittamisesta annetussa laissa (/) tarkoitettuihin maaseudun kehittämistä koskeviin valtakunnallisiin maaseudun tutkimus- ja kehittämishankkeisiin tai muihin hankkeisiin eikä maaseudun tutkimus- ja kehittämishankkeiden rahoituksesta annetussa laissa (1413/2011) tarkoitettuihin hankkeisiin, jotka rahoitetaan kokonaan kansallisista varoista ja jotka eivät perustu hallinnointilain 3 §:n 1 momentissa tarkoitettuun ohjelmaan, eikä sellaiseen koltta-alueen palvelujen kehittämiseen, josta säädetään kolttalain (253/1995) 13 §:ssä.

Sen estämättä, mitä 2 momentissa säädetään maatalouden rakenteen parantamiseksi myönnettävistä tuista, tätä lakia sovelletaan kuitenkin maataloustuotteiden kauppakunostukseen, jolleivät hakijan yritystoiminnasta saamat tulot täytä, mitä tuloista maatalouden rakennetuista annetun laissa (1476/2007) tai lain nojalla säädetään.

Metsätalouden kestävä käyttöä edistäviin tukiin sovelletaan, mitä kestävä metsätalouden rahoituksesta muualla laissa tai sen nojalla säädetään.

3 §

Soveltaminen Ahvenanmaan maakunnassa

Tätä lakia ei sovelleta ohjelmaan eikä tukeen, joka Ahvenanmaan itsehallintolain (1144/1991) 18 §:n nojalla kuuluu Ahvenanmaan maakunnan lainsäädäntövaltaan.

4 §

Suhde Euroopan unionin lainsäädäntöön

Tätä lakia sovelletaan Euroopan unionin osaksi tai kokonaan rahoittamien tukien myöntämiseen, maksamiseen, seurantaan, tarkastukseen ja takaisinperintään, jollei Euroopan unionin lainsäädännöstä muuta johdu.

Tässä laissa ja sen nojalla täydennetään Euroopan unionin lainsäädäntöä.

5 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

1) *ohjelmalla* hallinnointilain 3 §:n 1 kohdassa tarkoitettua ohjelmaa;

2) *Euroopan unionin rahoituksella* Euroopan unionin talousarviosta Suomeen myönnettyjä Euroopan unionin maatalouden maaseuturahaston (jäljempänä *EU:n maaseuturahasto*) varoja ja muita Euroopan unionin tässä laissa tarkoitettuihin tukiin varaamia varoja;

3) *valtion rahoituksella* maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalalle maaseudun kehittämiseen valtion talousarviossa osoitettuja varoja ja maatilatalouden kehittämisrahaston käyttösuunnitelmassa osoitettuja varoja;

4) *muulla kansallisella julkisella rahoituksella* muuta kuin 3 kohdassa tarkoitettua valtion, kunnan tai muun julkisoikeudellisen yhteisön tuettavaan toimenpiteeseen osoittamaa rahoitusta sekä etuutta tai suoritusta, jonka arvo on rahana määritettävissä;

5) *julkisella rahoituksella* 3 ja 4 kohdassa tarkoitettua rahoitusta ja, jos toimenpidettä rahoitetaan 2 kohdassa tarkoitetuista Euroopan unionin varoista, tällaista Euroopan unionin rahoitusta;

6) *yksityisellä rahoituksella* luonnollisen henkilön tai yksityisoikeudellisen yhteisön rahoitusta tai muuta suoritusta, jonka arvo on rahana määriteltävissä;

7) *kokonaisrahoituksella* julkista ja yksityistä rahoitusta yhteensä;

8) *omarahoituksella* sellaisia hakijan taivomaisessa toiminnassaan hallinnoimia yksityisiä tai julkisia varoja tai luontaisuorituksia, joista hakija hakemansa julkisen rahoituksen lisäksi osoittaa hankkeen toteuttamiseen osuuden hankkeen kokonaisrahoitusarpeen täyttämiseksi;

9) *tuella* avustusta, joka on myönnetty tai myönnetään valtion tai Euroopan unionin taikka niiden molempien varoista;

10) *valtioneuella* Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 107 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua tukea, rahoitusta tai muuta etua;

11) *vähämerkityksisellä tuella* Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 107 ja 108 artiklan soveltamisesta vähämerkityksiseen tukeen annetussa komission asetuksessa (EU) N:o /2013 tarkoitettua Euroopan unionin jäsenvaltion myöntämää tukea, rahoitusta ja muuta etuutta;

12) *tuettavalla toimenpiteellä* yritystoiminnan edistämiseen liittyvää toimintaa tai hanketta, johon tukea on haettu tai johon tuki on myönnetty;

13) *investoinnilla* rakennuksen, rakenteen tai rakennelman rakentamista, laajentamista, korjaamista tai hankkimista sekä muuta aineellisen tai aineettoman käyttöomaisuuden hankkimista;

14) *kehittämishankkeella* määräaikaista suunnitelmaan perustuvaa kehittämistoimintaa, jonka pääasiallisena tarkoituksena ei ole tuottaa välitöntä taloudellista etua tuen saajalle;

15) *pienhankinnalla* kehittämishankkeeseen sisältyviä vähäisiä kaluste- ja laitehankintoja;

16) *teemahankkeella* paikallisen toimintaryhmän kehittämishanketta, jossa kootaan useiden yhteisöjen toimintoja tai tapahtumia

aiheittain kokonaisuudeksi ja tuetaan niiden toteuttamista;

17) *paikallisella toimintaryhmällä* hallinnointilain 2 §:ssä 8 kohdassa tarkoitettua yhteisöä;

18) *paikallisella kehittämisstrategialla* paikallisen toimintaryhmän alueella toteutettavaa hallinnointilain 6 §:ssä tarkoitettua hyväksyttyä paikallista kehittämisstrategiaa;

19) *paikallisen toimintaryhmän rahoituskiintiöllä* rahoitusta, jonka maa- ja metsätalousministeriö on osoittanut paikallisen kehittämisstrategian toimeenpanoon;

20) *paikallisyhteisöllä* rajatun maantieteellisen alueen asukkaista koostuvaa yhteisöä, joka on sijaintinsa ja toimintansa perusteella muodostunut omaksi kokonaisuudekseen;

21) *yrityksellä* luonnollista henkilöä tai yhteisöä, joka elinkeinonaan harjoittaa tai ryhtyy harjoittamaan taloudellista toimintaa;

22) *mikroyrityksellä, pienellä yrityksellä ja keskisuurella yrityksellä* yritystä, joka täyttää komission mikroyritysten sekä pienten ja keskisuurten yritysten määritelmästä annetun komission suosituksen K(2003) 1422 mukaisen asianomaista yritystä koskevan määritelmän tai kyseisen suosituksen korvaavan suosituksen vastaavan määritelmän;

23) *maatilalla* viljelijän johtamaa yhden tai useamman kiinteistön tai kiinteistön osan tai tuotantorakennuksen ja sen maapohjan muodostamaa, maatalouden harjoittamiseen käytettävää toiminnallisesti ja taloudellisesti itsenäistä tuotantoyksikköä, jota hallitaan yhtenä kokonaisuutena omistuksen tai vuokrauksen perusteella;

24) *viljelijällä* Euroopan unionin suorista tuista maataloudelle annetun lain (193/2013) 2 §:n 10 kohdassa tarkoitettua viljelijää;

25) *viljelijän perheenjäsenellä* 24 kohdassa mainitun lain 2 §:n 12 kohdassa tarkoitettua henkilöä;

26) *maataloudella* peltoviljelyä, karjataloutta tai muuta tuotantoeläinten pitoa, kasvi- huonetuotantoa, puutarha- ja taimitarhaviljelyä, turkistarhausta, hevosten kasvatusta, porotaloutta, mehiläistaloutta, ammattimaista metsästyä, marjastusta ja sienestystä sekä muuta Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen liitteessä I tarkoitettujen tuotteiden alkutuotantotoimintaa;

27) *maataloustuotteella* Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen liitteessä I tarkoitettua tuotetta kalastustuotteita lukuun ottamatta;

28) *maataloustuotteen jalostuksella ja kaupan pitämisellä* maataloustuotteen sellaista käsittelyä, jonka tuloksena saatava tuote on edelleen maataloustuote, sekä tuotteen markkinoille saattamista; ei kuitenkaan sellaisia maatilalla tapahtuvia toimia, jotka ovat tarpeen alkutuotannossa saatavan tuotteen valmistamiseksi ensimyyntiä varten, eikä tuottajan suorittamaa maataloustuotteen ensimyyntiä, jollei tätä harjoiteta erillisissä kyseistä tarkoitusta varten varatuissa tiloissa;

29) *välittävällä toimielimellä* viranomaista, joka hoitaa hallinto- tai todentamisviranomaisen puolesta tuen saajiin liittyviä tehtäviä;

30) *maaseudun innovaatioryhmällä* usean eri julkisoikeudellisen tai yksityisoikeudellisen yhteisön ryhmää, jolla on toimintasuunnitelma ja jonka tehtävänä on yhteisellä toiminnallaan edistää maa- tai metsätaloutta koskevaan tutkimukseen perustuvien uusien toimintatapojen luomista ja niiden käyttöönottoa sekä innovaatioiden ja muiden uudistusten kehittämistä maa- ja metsätaloudessa sekä maa- ja metsätaloustuotteiden jalostuksessa, markkinoille saattamisessa ja kaupanpitämisessä; edellä mainittujen lisäksi innovaatioryhmään voi kuulua myös elinkeinoa harjoittavia luonnollisia henkilöitä.

2 luku

Tuen myöntämisen yleiset edellytykset

6 §

Tukemisen tavoitteet

Tuen myöntämisen edellytyksenä on, että tuettava toimenpide kokonaisuutena tarkastellen edistää yhtä tai useampaa 1 §:ssä säädettyä tavoitetta.

Jos tuki myönnetään ohjelman toteuttamiseen tarkoitetuista varoista, tuella on lisäksi edistettävä sille ohjelmassa määritellyjä tavoitteita, tuettava toimenpide on toteutettava

ohjelman soveltamisalueella ja hyödyn tuetusta toimenpiteestä on kohdistuttava tälle alueelle. Tuen myöntämisen esteenä ei ole hyödyn ulottuminen vähäisessä määrin myös ohjelma-alueen ulkopuolelle.

Tuella on vahvistettava johdonmukaisuutta Euroopan unionin rahoituksessa noudattaen, mitä alueiden kehittämistä ja rakennerahasto-ohjelmien hallinnointia koskevassa lainsäädännössä tästä säädetään.

7 §

Tuen rahoitus

Tuen myöntämisen edellytyksenä on, että tarvittava rahoitus on osoitettu valtion talousarviossa tai maatilatalouden kehittämisrahaston käyttösuunnitelmassa.

Välittävän toimielimen asiana on varmistua varojen riittävydestä ennen tuen myöntämistä tai maksamista.

8 §

Tuen saaja

Tuen saaja voi olla luonnollinen henkilö taikka yksityisoikeudellinen tai julkisoikeudellinen oikeushenkilö.

Tukea saavan luonnollisen henkilön on oltava 18 vuotta täyttänyt tukihakemuksen tullessa vireille.

Tuen saajan taikka julkisoikeudelliseen yhteisöön kuuluvan, tuetun toimenpiteen vastuullisen toteuttajan toimialan on liityttävä tuettavaan toimintaan.

Tukea ei myönnetä hakijalle, jonka on osoitettu keinotekoisesti luoneen kyseisen tuen saamiseksi vaaditut edellytykset

9 §

Tuettava toiminta

Tukea voidaan myöntää, siten kuin jäljempänä tässä laissa säädetään:

1) maatilan toiminnan laajentamiseen maatalouden ulkopuolelle;

2) maaseudulla toimivan muun kuin alkutuotantoa harjoittavan yrityksen toiminnan aloittamiseen tai laajentamiseen;

3) yrityksen tuottavuuden ja tuotteiden laadun parantamiseen sekä toiminnan kansainvälistämiseen;

4) yrityksen toimintaedellytyksiä ja kilpailukykyä tukevaan toimintaan;

5) maaseudun elinvoimaisuutta palvelevan osaamisen kehittämiseen ja tiedonvälityksen järjestämiseen;

6) paikallisyhteisön asuinympäristön parantamiseen, sen asukkaiden yhteisen toiminnan, osallistumisen ja viihtyvyyden edistämiseen sekä muuhun vastaavaan maaseudun ympäristöä ja asukkaiden yleistä hyvinvointia palvelevaan toimintaan;

7) maaseudun saavutettavuuden ja pieninfrastruktuurin kehittämiseen;

8) maaseudun elinkeinotoiminnan edellytysten, monipuolistamisen ja kilpailukykyyn yleiseen kehittämiseen;

9) maatilojen, muiden yritysten, maa- ja metsätalouden toimijoiden sekä tutkimuslaitosten, neuvontajärjestöjen ja muiden asiantuntijayhteisöjen yhteistoiminnan lisäämiseen;

10) ohjelman tehokkaan toteutuksen ja moitteettoman hallinnoinnin varmistamiseen.

Yritysten välistä yhteistyötä edistettäessä toiminnan tavoitteena ei saa olla kilpailulain (948/2011) vastainen menettely.

10 §

Tuettavan toimenpiteen hyväksyttävät kustannukset

Tukea voidaan myöntää tuettavasta toimenpiteestä aiheutuviin tuen myöntävän viranomaisen hyväksymän kustannusarvion mukaisiin tarpeellisiin ja kohtuullisiin kustannuksiin.

Myönnettäessä tukea kehittämishankkeesta aiheutuviin kustannuksiin vähennetään tukikelpoisista kustannuksista hankkeeseen välittömästi kohdistuvat tai siihen liittyvät tulot.

Investointia tuettaessa hyväksyttäviin kustannuksiin luetaan myös investoinnin suunnittelusta aiheutuvat ja muut investoinnin yleiskustannukset.

11 §

Tuen tarpeellisuus ja tuettavaa toimintaa koskeva suunnitelma

Tuen myöntämisen edellytyksenä on, että tuki on tuen kohteena olevan toiminnan kannalta tarpeellinen. Edellytyksenä on lisäksi, että hakija esittää tuettavaa toimenpidettä koskevan suunnitelman. Suunnitelmaan on sisällytettävä tavoitteet, niiden saavuttamiseksi tarvittavat toimet ja toteutumisen arviointiperusteet, arvio toteutusajasta, kokonaiskustannuksista ja kokonaisrahoituksesta, selvitys kestävän kehityksen tavoitteen huomioon ottamisesta toimenpiteen toteuttamisessa sekä yritystoiminnan tukea koskevaan suunnitelmaan selvitys toiminnan kannattavuudesta siten kuin 19 §:ssä säädetään.

Rakentamista koskevasta suunnitelmasta on lisäksi käytävä ilmi rakentamisinvestoinnin toimivuus, tarkoituksenmukaisuus ja ympäristöön sopivuus. Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä siitä, miten mainittujen seikkojen on käytävä suunnitelmasta ilmi.

Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella voidaan antaa säännöksiä tämän lain nojalla tuettavan rakentamisinvestoinnin teknisistä, taloudellisista, toiminnallisista sekä turvallisuuteen ja ympäristöön liittyvistä seikoista.

12 §

Tuen määrää koskevat edellytykset

Tuki myönnetään prosentuaalisena osuutena tuettavan toimenpiteen hyväksyttävistä kustannuksista. Euroopan unionin lainsäädännön mukaisesti tuki voidaan kuitenkin maksaa kertakorvauksena. Jos tuki ei kata kokonaan toimenpiteen hyväksyttäviä kustannuksia, hakijalta edellytetään selvitystä kustannusten kattamisesta omarahoituksella.

Tukea ei voida myöntää siltä osin kuin julkisen rahoituksen osuus tuettavan toimenpiteen hyväksyttävistä kustannuksista ylittää Euroopan unionin lainsäädännössä säädetyn tuettuun toimenpiteeseen myönnettävän julkisen rahoituksen enimmäismäärän. Jos ky-

symys on ohjelmaan perustuvasta tuesta, tukeen sisältyvän julkisen rahoituksen määrä ei saa ylittää ohjelmassa määriteltyä julkisen rahoituksen enimmäismäärää. Valtiontukena myönnettävä rahoitus yhdessä hakijan omarahoituksena käyttämien julkisten varojen tai etuuksien kanssa ei saa ylittää valtiontuen enimmäismäärää.

Valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkemmat säännökset eri toimenpiteisiin myönnettävän tuen tasosta ja enimmäismäärästä Euroopan unionin lainsäädännön ja 7 §:ssä tarkoitettujen varojen asettamisissa rajoissa sekä tuen vähimmäismäärästä.

13 §

Tuen muodot

Tuen hakijan on valittava tukikelpoisia kustannuksia korvaavaksi tueksi:

1) hyväksyttävien kustannusten tai niiden osan kertakorvaus, joka voidaan maksaa yhtä useampana eränä, yhteensä kuitenkin enintään 100 000 euroa;

2) yhtä tai useampaa kustannuslajia koskevaan ennalta vahvistettuun prosenttiosuuteen perustuva kiinteämääräinen tukiosuus kaikista tukikelpoisista kustannuksista tai niiden osasta;

3) korvattava osuus hyväksytyistä kustannuksista varten ennalta vahvistetuista vakio-kustannuksista; tai

4) korvaus todellisista hyväksyttävistä kustannuksista.

Tuen muoto voi olla 1 momentin 1—3 kohdan mukainen vain Euroopan unionin lainsäädännössä säädetyn edellytyksin.

Valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkemmat säännökset tukimuodoista, niiden määrätymisen perusteista, vahvistamisesta, käyttökohteista ja valintamenettelystä sekä käytettävistä enimmäistukimääristä ja -osuuksista. Maaseutuvirasto antaa tarkemmat määräykset selvityksistä, jotka tuenhakijan on esitettävä asianomaisen tukimuodon käytön tueksi sekä siitä, miten näiden selvitysten perusteella tuki lasketaan.

14 §

Tuettavan toimenpiteen aloittaminen ja luvan esittäminen

Tuen myöntämisen edellytyksenä on, ettei tuen kohteena olevaa toimintaa ole aloitettu, ennen kuin tukihakemus on tullut vireille. Toimenpiteitä, joista syntyy investoinnin yleiskustannuksia, ei tällöin pidetä investoinnin aloittamisena.

Jos yritystukea haetaan muuhun toimintaan kuin maataloustuotteen kauppakunnostukseen, kaupanpitämiseen tai jalostukseen, tukea ei myönnetä ennen päätöksen antamista aloitettuun toimenpiteeseen. Jos Euroopan unionin lainsäädännössä tuettavan toimenpiteen aloittaminen sallitaan tukiedellytysten täyttymistä koskevan alustavan päätöksen perusteella, alustava päätös rinnastetaan tältä osin lopulliseen päätökseen. Tarvittaessa valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää tilanteista, joissa ennen päätöksen antamista aloitettuun toimenpiteeseen voidaan myöntää tukea sekä alustavasta päätöksestä aloittamisen edellytyksenä.

Kehittämishankkeen aloittamiseen sovelletaan, mitä 2 momentissa säädetään, jos haettu tuki sisältää valtiontukea.

Jos tuettava toimenpide edellyttää luvan hankkimista viranomaiselta, tuen myöntämisen edellytyksenä on luvan esittäminen.

Valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkemmat säännökset alustavasta päätöksestä ja sen käyttämisestä, luvan esittämisestä ja siitä, milloin toiminta katsotaan aloitetuksi eri toimenpiteiden osalta.

15 §

Tuen siirtäminen toiselle tuettavan toimenpiteen toteuttamista varten

Jollei jäljempänä toisin säädetä, tukea voidaan osaksi siirtää toiselle käytettäväksi tuettavan toimenpiteen toteuttamiseen. Tuen myöntämisen edellytyksenä on tällöin, että tuen siirtäminen on tuettavan toimenpiteen toteuttamisen kannalta tarkoituksenmukaista ja toimenpiteen toteuttamiseen osallistuvat tahot täyttävät kyseisen tuen saajaa koskevat edellytykset. Lisäksi edellytyksenä on, että

tuen saaja varmistaa muiden toimenpiteen toteuttamiseen osallistuvien kanssa laadittavien sopimuksin tuen myöntämiselle ja maksamiselle asetettujen edellytysten täyttämisen sekä tuen ehtojen noudattamisen mukaan lukien mahdollinen tuen ja muun julkisen rahoituksen takaisin maksu korkoineen ja hallinnollisine seuraamusmaksuineen sekä viranomaisen oikeuden tarkastaa siirron saajan toimintaa vastaavalla tavalla kuin tuen saajan toimintaa. Tuen saaja vastaa kuitenkin edellytysten täyttämisestä ja ehtojen noudattamisesta sekä, jos tuki peritään takaisin, tuen takaisinmaksusta tuen myöntävään viranomaiseen nähden.

Tuesta on siirron jälkeenkin jäätävä hakijan omaan käyttöön merkittävä osa.

Mitä 1 momentissa säädetään mahdollisuudesta siirtää tuki toiselle, ei koske yrityksen perustamiseen myönnettyä tukea, jollei kysymys ole luonnollisena henkilönä harjoitetun toiminnan yhtiöittämistä tai tuensaajayhteisön yhteisömuodon muuttamista. Edellytyksenä on, että elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus toteaa yhtiön täyttävän 16 ja 17 §:ssä sekä 19 §:n 1 momentin 1 ja 2 kohdassa säädetty edellytykset ja että yhtiö jatkaa 19 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettua liiketoimintasuunnitelman toteuttamista.

Tuen siirrolla ei tarkoiteta hakijan suorittamaa hankintaa.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkemmat säännökset tuen siirtämisen edellytyksistä ja menettelystä.

16 §

Valtiontukea koskevien Euroopan unionin säännösten ja määräysten soveltaminen

Tukea myönnettäessä sovelletaan, mitä valtiontuen myöntämisen edellytyksistä ja rajoituksista Euroopan unionin lainsäädännössä säädetään ja, jos Euroopan komissio on hyväksynyt tuen, komission päätöksessä määrätään.

Jos tuki myönnetään vähämerkityksisenä tukena, tuen myöntämisen edellytyksenä on, että hakija antaa tuen myöntävälle viranomaiselle selvityksen hakijalle jo myönnetystä ja maksetusta vähämerkityksisestä tuesta ja että sanotun tuen määrä ei ylitä Euroopan

unionin lainsäädännössä säädettyä vähämerkityksisen tuen enimmäismäärää. Jos tuen kohteena on muu kuin hakijan yritystoiminta tai tukea siirretään 15 §:ssä tarkoitetulla tavalla, on tuen myöntämisen edellytyksenä, että vastaava selvitys annetaan jokaisen tuen kohteena olevan tai tuettavan toimenpiteen toteuttamiseen osallistuvan yrityksen osalta, eikä tuen määrä minkään yrityksen osalta ylitä vähämerkityksisen tuen enimmäismäärää. Jos valtiontuen seurantaan varten on perustettu keskitetty valtakunnallinen rekisteri, erillistä selvitystä ei tarvitse esittää niiden tukien osalta, jotka on myönnetty sen jälkeen, kun rekisterin perustamisesta on kulunut Euroopan unionin lainsäädännössä säädetty aika, jollei siihen ole erityistä syytä.

Valtiontukea koskevan Euroopan unionin lainsäädännön soveltamisesta tässä laissa tarkoitettuun tukeen ja vähämerkityksisen tuen myöntämisen edellytyksistä annetaan tarkemmat säännökset valtioneuvoston asetuksella. Tarvittaessa vähämerkityksisen tuen rekisteristä voidaan antaa tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella.

3 luku

Maaseudun yritystuen myöntämisen edellytykset

17 §

Yritystuen saaja

Maaseudun yritystukea, jäljempänä *yritystuki*, voidaan myöntää avustuksena:

1) viljelijälle tai sellaiselle viljelijän perheenjäsenelle, joka osallistuu maatilalla maatalouden harjoittamiseen, maatalon toiminnan laajentamiseen maatalouden ulkopuolelle (*maatalousyritys*);

2) mikroyritykselle ja pienelle yritykselle maataloustuotteiden jalostukseen ja kaupan pitämiseen sekä maataloutta lukuun ottamatta muuhun yritystoimintaan; ja

3) keskisuurelle yritykselle maataloustuotteiden jalostukseen ja kaupan pitämiseen.

Tukikelpoisia ovat I momentissa tarkoitettu yritykset, joissa elinkeinon harjoittaja on

luonnollinen henkilö, avoin yhtiö, kommandiittiyhtiö, osakeyhtiö tai osuuskunta. Jos maatilalla maataloutta harjoittaa yhtiö tai osuuskunta, joiden osakkaana tai jäsenenä I momentin I kohdassa tarkoitettu henkilö osallistuu maatalouden harjoittamiseen, tuki voidaan tällöin myöntää maataloutta harjoittavalle yhtiölle tai osuuskunnalle.

Tarkemmat säännökset yritystuen myöntämisestä maataloutta harjoittavan viljelijän tai viljelijän perheenjäsenen harjoittaman toiminnan laajentamiseen maatalouden ulkopuolelle annetaan tarvittaessa valtioneuvoston asetuksella.

18 §

Yritystuen saajaa koskevat edellytykset

Yritystukea voidaan myöntää yritykselle, jolla on toimipaikka Suomessa, ja jos kysymys on ohjelmaan perustuvasta tuesta, ohjelman soveltamisalueella. Yhteisömuotoisen yrityksen kotipaikan tulee sijaita Euroopan unionin alueella.

Yritystukea voidaan myöntää yritykselle, jolla on edellytykset jatkuvaan kannattavaan toimintaan ja jolla on tuen kohteena olevaa yritystoimintaa koskeva riittävä ammattitaito. Tuen myöntämisen edellytyksenä on, että yritys esittää selvitykset taloudellisesta asemastaan sekä riittävästä ammattitaidosta.

Tuettavan toiminnan yksin tai yhdessä hakijan harjoittaman alkutuotannon tai muun yritystoiminnan kanssa on annettava pääasiallinen toimeentulo ainakin yhdelle yrityksessä toimivalle yrittäjälle tai työntekijälle.

Myönnettäessä yritystukea yhteisömuotoiselle maatalousyritykselle tai mikroyritykselle tuen myöntämisen edellytyksenä on, että määräysvalta yhteisössä on yhdellä tai useammalla luonnollisella henkilöllä, joka täyttää tuen saajan ikää ja ammattitaitoa sekä maatalousyrityksen osalta maatalouden harjoittamista koskevat edellytykset.

Tarkemmat säännökset yrityksen riittävää ammattitaitoa, taloudellista asemaa ja kannattavuutta sekä määräysvaltaa arvioitaessa käytettävistä perusteista voidaan antaa valtioneuvoston asetuksella

19 §

Yritystuella tuettavat toimenpiteet

Yritystukea voidaan myöntää yritystoimintaa maaseudulla edistävään toimenpiteeseen.

Tukea voidaan myöntää uuden yrityksen perustamiseen sekä toimivan yrityksen laajentamiseen tai sen toiminnan olennaiseen muuttamiseen. Tukea voidaan myöntää myös toimenpiteeseen, joka vahvistaa yrityksen toimintaedellytyksiä.

Valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkemmat säännökset tukikelpoisista toimenpiteistä sekä tuen muodosta ja enimmäismäärästä.

20 §

Yritystoiminnan tukemisen yleiset edellytykset

Yritystuen myöntämisen edellytyksenä on, että:

1) yritystoiminta edistää sen ohjelman tavoitteita, johon osoitetuista varoista tuki myönnetään;

2) tuen myöntämisen ei arvioida aiheuttavan muita kuin vähäisiä kilpailua ja markkinoiden toimintaa vääristäviä vaikutuksia Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa tai, jos yritys toimii ainoastaan paikallisesti, toiminta-alueellaan;

3) yritys esittää toteuttamiskelpoisen liiketoimintasuunnitelman, johon on sisällytetty suunniteltujen toimenpiteiden kustannusarvio sekä selvitys toiminnan luonteesta, laajuudesta ja merkityksestä elinkeino- tai yritys-toimintaa harjoittavalle toiminnan päätoimisuuden ja ammattimaisuuden arvioimiseksi.

Liiketoimintasuunnitelman laajuus on sopeutettava yritystoiminnan ja tuettavien toimenpiteiden laajuuteen.

Liiketoimintasuunnitelmaan sisältyvät, suunnitelman toteutumiseksi välttämättömät toimenpiteet hyväksytään tuen myöntämistä koskevalla päätöksellä.

Valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkemmat säännökset tuen kilpailua vääristävän vaikutuksen arviointiperusteista, liiketoimintasuunnitelman sisällöstä, kestosta, sen

noudattamisen vaatimuksista ja tuettavan toimenpiteen toteutumisen arvioinnista.

21 §

Tukikelpoiset kustannukset

Tukea voidaan myöntää:

1) yrityksen perustamiseksi välttämättömiin kustannuksiin;

2) investointikustannuksiin;

3) toimintaansa laajentavan tai muuttavan yrityksen sellaisiin kustannuksiin, jotka eivät liity yrityksen tavanomaiseen liiketoimintaan.

Valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkemmat säännökset tukikelpoisista kustannuksista sekä kustannusten syntymisen ajankohdasta.

22 §

Tuen vähimmäismäärä

Jos tuen lopullinen määrä jäisi tuettavan toimenpiteen tukikelpoisten kustannusten perusteella arvioiden valtioneuvoston asetuksella säädettävää määrää pienemmäksi, tukea ei myönnetä.

4 luku

Kehittämishanketuen edellytykset

23 §

Kehittämishanketuen saaja ja tuettava toiminta

Kehittämishanketukea voidaan myöntää julkisoikeudelliselle tai yksityisoikeudelliselle yhteisölle taikka säätiölle 9 §:n 1 momentin 5—9 kohdassa tarkoitettuun toimintaa koskevaan kehittämistyöhön, 9 §:n 1 momentin 6 ja 7 kohdan tavoitteita palvelemaan yleishyödylliseen investointiin sekä investoinnin suunnitteluun ja toteuttamiseen.

Tarkemmat säännökset kehittämishankkeeseen myönnettävän tuen edellytyksistä ja tuen saajista annetaan valtioneuvoston asetuksella.

24 §

Kehittämishankkeeseen sisältyvät toimenpiteet

Tuettava kehittämishanke voi sisältää:

1) toimenpiteitä tuen kohteena olevan alueen asukkaiden elinolojen ja viihtyvyyden parantamiseksi;

2) toimenpiteitä alueen elinkeinotoiminnan yleiseksi edistämiseksi;

3) toimenpiteitä alueen yritysten perustamisen ja toimintaedellytysten selvittämiseksi ja helpottamiseksi;

4) koulutuksen ja tiedonvälityksen suunnittelua ja järjestämistä;

5) toimenpiteitä yhteistyön lisäämiseksi maatalousalan, ruokaketjun ja metsätalouden toimijoiden sekä muiden maaseudun kehittämisen tavoitteiden saavuttamiseksi jo toimivien ja toimintaa aloittavien tahojen välillä;

6) 1 ja 2 kohdassa tarkoitettujen toimenpiteiden tavoitteita palvelevia yleishyödyllisiä investointeja.

Jos tuki muodostuisi 16 §:n 1 momentissa tarkoitettuun tavoin arvioiden valtiontueksi, tuki voidaan tältä osin myöntää vain vähämerkityksisenä tukena.

Edellä 1 momentin 4 kohdassa tarkoitettua tukea ei myönnetä tutkintoon johtavan ammatillisen koulutuksen järjestämiseen.

Edellä 1 momentin 6 kohdassa tarkoitettuja yleishyödyllisiä investointeja lukuun ottamatta kehittämishankkeeseen ei voi sisältyä investointeja. Investointina ei pidetä pienhankintaa. Yleishyödyllisenä ei pidetä investointia, jonka hyöty suoraan kohdistuu kilpailtuun elinkeinoalaan.

Kehittämishanketuen määrää vähentävänä tekijänä otetaan huomioon tuettavasta toimenpiteestä aiheutuneet tulot. Tuloina ei pidetä kehittämishanketta koskevassa suunnitelmassa ilmoitettua hankkeen omarahoitusta.

Valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkemmat säännökset tuettavasta toiminnasta sekä tuen enimmäismäärästä.

25 §

Kehittämishankkeen hyväksyttävät kustannukset

Kehittämishanketukea voidaan myöntää kehittämistyöstä sekä koulutuksen ja tiedonvälityksen järjestämisestä aiheutuviin kustannuksiin. Kehittämishankkeeseen voidaan sisällyttää myös sen suunnittelusta aiheutuvat kustannukset.

Yleishyödyllisten investointien kustannukset voivat sisältää myös rakentamisesta ja rakentamisen suunnittelusta aiheutuvia kustannuksia. Maanhankintaa voidaan tukea ainoastaan rakennuksen ja sen maapohjan hankinnan yhteydessä.

Tarkemmat säännökset hyväksyttävistä kustannuksista annetaan valtioneuvoston asetuksella.

Mitä 11 §:n 2 ja 3 momentissa säädetään rakentamisinvestoinnista, sovelletaan myös yleishyödylliseen investointiin.

26 §

Teemahanke

Tukea teemahankkeeseen voidaan myöntää paikalliselle toimintaryhmälle 9 §:n 1 momentin 5—7 kohdassa tarkoitettuun toimintaan. Tuen myöntämisen edellytyksenä on, että paikallinen toimintaryhmä laatii hankkeen yhteisen aihepiirin mukaisesti suunnitelman, jota se toteuttaa yhdessä hankkeeseen osallistuvien muiden toimijoiden kanssa. Toimintaryhmä kokoaa avoimen valintamenettelyn kautta yhteen alueellaan toteutettavia, 24 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettuja yleishyödyllisiä kehittämishankkeita tai mainitussa lainkohdassa tarkoitettuja tavoitteita palvelevia yleishyödyllisiä investointeja, joiden avulla teemaa koskevaa suunnitelmaa toteutetaan, sekä sovittaa yhteen niiden toteuttamisen. Sen estämättä, mitä 15 §:ssä tuen siirtämisen edellytyksistä säädetään, teemahankkeen tuki voidaan siirtää kokonaan. Muilta osin teemahankkeen tukemiseen sovelletaan, mitä kehittämishankkeen tukemisesta säädetään.

Teemahankkeen tukikelpoisiin kustannuksiin voi erityisestä syystä sisältyä 1 momentissa tarkoitettujen hankkeiden kokoamisesta, yhteistyöstä tai kokemusten vaihdosta aiheutuvia kustannuksia.

Tarkemmat säännökset teemahanketuella tuettavasta toiminnasta, tuen myöntämisen edellytyksistä ja hyväksyttävistä kustannuksista sekä 2 momentissa tarkoitettusta erityisestä syystä annetaan valtioneuvoston asetuksella.

27 §

Kehittämishanketuen myöntämisen edellytykset ja rajoitukset

Kehittämishanketuen myöntämisen edellytyksenä on, että hakijalla on riittävät taloudelliset ja toiminnalliset edellytykset hankkeen toteuttamiseen.

Hanketukea voidaan myöntää vain toimenpiteeseen, joka on järjestetty hakijan tavanomaisesta toiminnasta erillisen hankkeen muotoon ja jonka kesto on enintään kolme vuotta tai erityisestä syystä enintään viisi vuotta.

Tuen myöntämisen edellytyksenä on, että hakija esittää hankesuunnitelman ja että hankkeen tulokset ovat yleisesti hyödynnettävissä.

Jos tuen lopullinen määrä tuettavan toimenpiteen tukikelpoisten kustannusten perusteella arvioiden jäisi valtioneuvoston asetuksella säädettävää vähimmäismäärä pienemmäksi, tukea ei myönnetä.

Valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkemmat säännökset 1—4 momentissa säädettyjen edellytysten arvioinnissa käytettävistä perusteista.

28 §

Hankesuunnitelma

Kehittämishankkeen suunnitelmasta on 11 §:ssä säädetyn lisäksi käytävä ilmi hankkeen toteutustapa, toteuttaja, kustannusten eritelvät, tuen osuus kokonaisedustuksesta, tukimuoto, vaadittavan omarahoituksen toteutustapa ja yhteys siihen ohjelmaan, josta

hanke on tarkoitettu rahoitettavaksi, hankkeen vaikutukset ja tulokset sekä muut hakemuksen ratkaisemiseksi tarpeelliset seikat. Jos omarahoitukseen sisältyy yksityistä rahoitusta, sen osuus on eriteltävä.

Hankesuunnitelmassa on esitettävä, miten hankkeen valmistelussa on otettu huomioon jo aikaisemmin julkisella rahoituksella rahoitettuja hankkeista saadut vastaavaan tai siihen läheisesti liittyvään toimintaan myönnetyn tuen tulokset. Lisäksi hankesuunnitelmassa on esitettävä, miten hankkeen tuloksena syntyvää toimintaa jatketaan hankkeen päättymisen jälkeen, jollei tämä toiminnan luonteen vuoksi ole ilmeisen tarpeetonta.

Valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkemmat säännökset hankesuunnitelmassa esitettävistä seikoista ja tarvittaessa niiden esitystavasta.

29 §

Ohjausryhmä

Kehittämishankkeen toteuttamisen seuramiseksi voidaan asettaa ohjausryhmä, jos tämä on perusteltua hankkeen laajuus ja vaikutukset huomioon ottaen. Ohjausryhmä ei osallistu tuen saajan, tuettavan hankkeen, sen toteutuksen eikä hankkeen rahoituksen arviointiin tukea myönnettäessä eikä sen jälkeen. Vastuu hankkeen toteuttamisesta on yksinomaan tuen saajalla.

Ohjausryhmän asettamisesta päättää tuen myöntävä viranomais. Ohjausryhmässä ovat edustettuina tuen myöntävän viranomaisen lisäksi muut merkittävät hankkeen rahoitukseen osallistuneet julkisoikeudelliset tahot ja asiantuntijat. Ohjausryhmän jäsenet nimeää tuen myöntäneen viranomaisen edustajaa lukuun ottamatta tuen saaja.

Ohjausryhmä esittää tuensaajalta saamiensa tietojen perusteella tuen myöntäjälle selvityksen hankkeen etenemisestä. Ohjausryhmän toiminnassa sovelletaan hallintolakia (434/2003), kielilakia (423/2003), saamen kielilakia (1086/2003), viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettua lakia (621/1999) ja sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa annettua lakia (13/2003). Ohjausryhmän asettamispäätöksessä mainittuihin ohjausryhmän tehtäviin osallistuvien

henkilöiden toimintaan sovelletaan rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä heidän hoitaessaan ohjausryhmälle säädettyjä tehtäviä.

Vahingonkorvausvastuusta säädetään vahingonkorvauslaissa (412/1974).

Tuen saaja voi sallia muidenkin kuin julkisten rahoittajien edustajien sekä yksityisten asiantuntijoiden osallistumisen ohjausryhmän kokouksiin. Tällaiset henkilöt eivät osallistu tukipäätöksessä mainittuihin ohjausryhmän tehtäviin, mutta näistä tahoista ja henkilöistä on ilmoitettava tuen myöntäneelle viranomaiselle.

Tarkemmat säännökset ohjausryhmän asettamisesta ja siinä noudatettavasta menettelystä sekä ohjausryhmän tehtävistä voidaan antaa valtioneuvoston asetuksella.

5 luku

Tuen ehdot

30 §

Toimenpiteen toteutusajaksi

Yritystuella tuettava toimenpide on kokonaisuudessaan toteutettava kahden vuoden kuluessa tuen myöntämisestä. Tuettavan toimenpiteen toteuttamiselle voidaan kuitenkin asettaa lyhyempi määräaika, jos tämä on toimenpiteen toteutustavan tai yritystoiminnan luonteen kannalta perusteltua taikka jos tuen myöntämiseen käytettävät Euroopan unionin tai valtion rahoitusta koskevat rajoitukset sitä edellyttävät.

Kehittämishanketuella tuettava toimenpide on kokonaisuudessaan toteutettava 27 §:n 2 momentissa tarkoitetussa ajassa.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus voi pidentää 1 ja 2 momentissa tarkoitettua määräaika hakemuksesta, joka on tehty ennen määräajan päättymistä. Määräajan pidentämiselle tulee olla hyväksyttävä syy, joka ei ole ollut tiedossa toteutusajasta päätettäessä. Määräaika voidaan jättää pidentämättä, jos varoja, joista tuki on myönnetty, tai muita-kaan varoja ei ole käytettävissä tuen maksumon momentissa tarkoitetussa ajassa.

Määräaika voidaan pidentää kahdesti enintään vuodeksi kerrallaan. Kehittämishankkeen toteutusajaksi voidaan kuitenkin kokonaisuudessaan olla enintään kuusi vuotta.

Tarkemmat säännökset tuettavan toimenpiteen toteuttamiselle asetettavasta määräajasta ja määräajan pidentämisen edellytyksistä annetaan valtioneuvoston asetuksella.

31 §

Tuen käyttöä koskevat ehdot

Tuen käyttämisestä tavaroiden ja palveluiden hankintaan sekä urakalla teettämiseen sovelletaan, mitä julkisista hankinnoista annetussa laissa (348/2007) säädetään. Tuen saajan on esitettävä selvitys hankinnan toteuttamisesta mainitussa lainsäädännössä edellytetyllä tavalla.

Tuen kohteena olevaa toimintaa ei saa lopettaa eikä olennaisesti supistaa ennen myönnettyä tukea koskevassa Euroopan unionin lainsäädännössä säädetyn määräajan päättymistä.

Tuetun investoinnin kohdetta ei saa pysyvästi tai merkittävässä määrin käyttää muuhun kuin tuen kohteena olevaan toimintaan tai kehittämistyöhön ennen myönnettyä tukea koskevassa Euroopan unionin lainsäädännössä säädetyn määräajan päättymistä.

Jos tuen kohteena oleva toiminta tai tuetun investoinnin omistus- tai hallintaoikeus luovutetaan toiselle ennen määräajan päättymistä, tuen saajan on ennen luovutusta haettava elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen lupa. Luvan myöntämisen edellytyksenä on, että luovutuksen saaja täyttää tuen myöntämisen edellytykset ja että tuen kohteena olevan yritystoiminnan tai kehittämistyön luonne ei olennaisesti muutu. Jos luvan myöntämisen edellytykset ovat olemassa ja osa tuesta on vielä maksamatta, voidaan jäljellä oleva tuki samalla siirtää maksettavaksi siirron saajalle.

Edellä 4 momentissa tarkoitettuna luovutuksena ei pidetä tuetun investoinnin kohteen tai tuen kohteena olevan yritystoiminnan siirtymistä perintönä tai sukupolvenvaihdoksen kautta.

Valtioneuvoston asetuksella annetaan tarvittaessa tarkemmat säännökset luvan myön-

tämisestä ja maksamatta olevan tuen siirtämisestä. Valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkemmat säännökset myös tuettavan toiminnan ja investoinnin pysyvyydestä sekä tarvittaessa sitä koskevasta määräajasta, jollei Euroopan unionin lainsäädännössä asiasta säädetä.

32 §

Kirjanpitovelvollisuus

Tuen saajan on pidettävä tuettavasta toimenpiteestä kirjaa. Kirjanpito on järjestettävä osaksi tuen saajan kirjanpitolain (1336/1997) tai, jos tuen saajaan sovelletaan valtion talousarviosta annetun lain (423/1988) 2 lukua, mainitun luvun ja hyvän kirjanpitotavan mukaista kirjanpitoa siten, että tuettavan toimenpiteen kirjanpito voidaan vaikeudetta tunnistaa ja erottaa muusta kirjanpidosta.

Jos tuen saaja on henkilö, jota verotetaan maatilatalouden tuloverolain (543/1967) mukaisesti, pidetään tuettavan toimenpiteen riittävänä kirjanpitoa, mitä tuen saajan muulta tilinpidolta verotuksen toimittamiseksi edellytetään. Tällöin tilinpito on järjestettävä siten, että tuettavan toimenpiteen kustannukset voidaan vaikeudetta tunnistaa ja niitä koskeva kirjanpitoaineisto säilytettävä siten kuin kirjanpitolain 2 luvun 9 ja 10 §:ssä säädetään.

Jos tuen saaja ei muutoin ole toiminnastaan kirjanpitovelvollinen, on tuettavaa toimenpidettä koskeva kirjanpito järjestettävä noudattaen soveltuvin osin, mitä kirjanpitolaissa säädetään.

Jos kysymys on Euroopan unionin osaksi rahoittamaan ohjelmaan sisältyvästä tuesta, kirjanpitoon liittyvä aineisto on säilytettävä vähintään kolme vuotta siitä, kun Euroopan komissio suorittaa ohjelman viimeisen yhteisön rahoitusosuuden maksun.

33 §

Tiedonanto- ja avustamisvelvollisuus

Tuen saaja on velvollinen antamaan tuen myöntävälle viranomaiselle tuettavaa toi-

menpidettä, sen edistymistä sekä tuen käyttöä koskevat oikeat ja riittävät tiedot.

Tuen saajan on viivytyksettä ilmoitettava tuen myöntäneelle viranomaiselle sellaisista asemaansa, toimintaansa tai tuettavaa toimenpidettä koskevista muutoksista, joilla voi olla vaikutusta tuen maksamisen edellytyksiin tai jotka voivat johtaa tuen takaisinperintään. Tämän on käsiteltävä ilmoitus tukipäättöksen ehtojen muuttamista koskevana hakemuksena, jos tuen saaja ja tuettu toiminta edelleen täyttävät tässä laissa säädetty edellytykset, taikka tuen maksun keskeyttämisenä tai takaisinperintänä siten, kuin 10 luvussa säädetään.

Tuen saaja on velvollinen avustamaan 52 §:ssä tarkoitetun tarkastuksen suorittajaa antamalla korvauksetta tarkastustehtävän suorittamiseksi välttämättömät tiedot ja tarkastuksen kohdetta koskevat selvitykset sekä tarvittaessa esittelemällä tuen kohdetta.

Jos tuen saaja on epäiltynä esitutkinnassa tai syytteessä rikoksesta ja tuen saaja luovuttaa tarkastuksen suorittajalle 1—3 momentissa tarkoitettuja tietoja niistä seikoista, joihin epäily tai syyte perustuu, tarkastuksen suorittaja ei saa luovuttaa niitä poliisi- tai syyttäjäviranomaiselle ilman tuen saajan suostumusta.

6 luku

Tuen hakeminen ja myöntäminen

34 §

Hakuaika ja hakumahdollisuudesta tiedottaminen

Tuen hakemiselle voidaan asettaa hakuaika. Jos hakuaikaa ei aseteta, tukihakemukset on ratkaistava tukijaksoittain. Tukiehdot täytävät hakemukset ratkaistaan valintaperusteiden mukaisessa järjestyksessä hallinnointilain 3 §:n 4 kohdassa tarkoitetussa asetuksessa säädetyllä tavalla. Valintaperusteet vahvistaa ennen haun alkamista maa- ja metsätalousministeriö ohjelman seurantakomiteaa kuultuaan.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten on tarkoituksenmukaisessa laajuudessa

tiedotettava toimivaltaansa kuuluvan tuen hakumahdollisuudesta, hakemisessa noudatettavasta menettelystä sekä tuen myöntämisen pääasiallisista edellytyksistä ja ehdoista.

Paikallisen toimintaryhmän on tiedotettava alueellaan 1 momentissa tarkoitetuista seikoista sellaisen tuen osalta, joka rahoitetaan paikallisen toimintaryhmän rahoituskiintiötä.

Valintaperusteista ja -menettelystä voidaan tarvittaessa antaa tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella.

35 §

Tukihakemus

Tukea haetaan sähköisesti verkkopalvelussa, joka on osa 50 §:ssä tarkoitettua tietojärjestelmää. Hakemuksen allekirjoitukseen sovelletaan, mitä vahvasta sähköisestä tunnistamisesta ja sähköisistä allekirjoituksista annetussa laissa (617/2009) säädetään henkilön yksilöimisestä ja tunnistamisesta.

Tukihakemus voidaan tehdä myös muutoin kuin sähköisesti tarkoitusta varten vahvistetulla lomakkeella, joka on allekirjoitettava, tai muun hallinnonalan verkkopalveluun jätetyllä hakemuksella, joka elinkeino- liikenne- ja ympäristökeskuksessa hakijan suostumuksien tallennetaan 1 momentissa tarkoitettuun tietojärjestelmään tämän lain mukaisena hakemuksena.

Hakemukseen on liitettävä tuen myöntämisen edellytysten arvioinnin kannalta välttämättömät asiakirjat ja selvitykset sekä tuettava toimenpidettä koskeva 11 §:ssä tarkoitettu suunnitelma.

Hakemus liitteineen tallennetaan tietojärjestelmään ja käsitellään sen jälkeen pääosin sähköisesti. Muutoin kuin sähköisesti tehtyä hakemusta tai sen liitettä ei arkistoida, jollei siihen ole erityistä syytä.

Jos tukea on tarkoitus siirtää, tukihakemuksessa on yksilöitävä siirronsaajat ja esitettävä kaikki 15 §:n 1 momentissa tarkoitettut sopimukset.

Maaseutuvirasto antaa tarkemmat määräykset tuen hakemisessa käytettävistä lomakkeista, hakemukseen liitettävistä asiakirjoista, sähköisen hakemisen menettelyistä, sekä suunnitelman ja selvitysten esitystavasta.

36 §

Tuen hakeminen

Tukihakemus on toimitettava elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle tai paikalliselle toimintaryhmälle, jollei jäljempänä toisin säädetä.

Tukihakemus on tullut vireille, kun se on tehty 35 §:n 1 momentissa tarkoitettussa verkkopalvelussa niin, että se on toimivaltaisen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen tai toimintaryhmän saatavilla tai lomakkeella muutoin kuin sähköisesti tehty hakemus saapunut elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle tai toimintaryhmälle. Jos viimeksi mainitulla tavalla tehty hakemus on toimitettu muulle kuin toimivaltaiselle elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle tai toimintaryhmälle, hakemuksen vastaanottaneen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen tai toimintaryhmän on tallennettava asia asianhallintajärjestelmään ja siirrettävä hakemusasiakirjat toimivaltaisen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen tai toimintaryhmän käsiteltäviksi.

Hakemus ei kuitenkaan tule vireille, ennen kuin hakemuksessa on esitetty seuraavat yksilöidyt ja todenmukaiset tiedot ja liitetty seuraavat asiakirjat:

- 1) tuen hakija;
- 2) hakemuksen kohteena oleva toimenpide tai hanke;
- 3) toimenpiteen tai hankkeen kustannukset sekä niiden määrä ja rahoitus;
- 4) haetun tuen määrä;
- 5) yritystukea haettaessa liiketoimintasuunnitelma ja kehittämishanketukea haettaessa hankesuunnitelma;
- 6) haettaessa tukea investointiin investointisuunnitelma.

Toimivaltaisen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen tai toimintaryhmän, jos tukea haetaan toimintaryhmän rahoituskiintiös-

tä, on viipymättä kirjallisen hakemuksen saavuttua pyydettyä hakijaa täydentämään puutteellista hakemustaan. Vireilletulosta on ilmoitettava hakijalle.

Maaseutuvirasto antaa tarkemmat määräykset hakemuksen vastaanottamisen ja käsittelyn teknisestä järjestämisestä, hakemusasiakirjoihin tehtävistä merkinnöistä, muutoin kuin sähköisesti saapuneiden hakemusten siirtämisestä tietojärjestelmään, kirjallisten asiakirjojen hävittämisestä sekä yksilöidystä investointisuunnitelmasta.

37 §

Toimivaltainen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus

Tuen myöntää se elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus, jonka toimialueella tuettava toimenpide on tarkoitus toteuttaa, jollei elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista annetun lain (897/2009) 5 §:n nojalla elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen toimivallasta muuta säädetä.

Jos tuettava toimenpide on tarkoitus toteuttaa useamman kuin yhden elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen toimialueella, toimivaltainen on se elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus, jonka toimialueella tuettava toimenpide on tarkoitus pääosin toteuttaa. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset voivat kuitenkin siirtää tällä tavoin toimivaltaiselta elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselta hakemuksen toisen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen ratkaistavaksi, jollei elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista annetusta laista tai sen nojalla säädetystä muuta johdu ja asianomaiset elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset suostuvat siirtoon.

Jos kehittämishankkeella on pääasiassa valtakunnallisia tavoitteita, toimivaltainen on se elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus, jolle maa- ja metsätalousministeriö on osoittanut varat valtakunnallisen hankkeen rahoitusta varten.

38 §

Tuen hakeminen paikallisen toimintaryhmän rahoituskiintiöstä

Haettaessa tukea paikallisen toimintaryhmän rahoituskiintiöstä sovelletaan, mitä 35 ja 36 §:ssä säädetään sähköisestä tukihakemuksesta, hakemuksen vireille tulon edellytyksistä sekä hakemuksen sähköisestä käsittelystä.

Toimivaltainen paikallinen toimintaryhmä tarkistaa, että sille toimitettu hakemus täyttää hakemukselle säädetyt muotovaatimukset ja antaa lausunnon tuen myöntämisen tarkoituksenmukaisuudesta paikallisen strategian tavoitteiden kannalta. Jos tuettava toimenpide toteutetaan useamman kuin yhden paikallisen toimintaryhmän alueella, on toimivaltaisen paikallisen toimintaryhmän hankittava muiden toimintaryhmien lausunto tuen myöntämisen tarkoituksenmukaisuudesta sekä tarvittavan rahoituksen varaamisesta niille osoitetuista rahoituskiintiöistä. Paikallinen toimintaryhmä toimittaa tukihakemuksen sekä lausuntonsa toimivaltaiselle elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle.

Jos tuen hakija on paikallinen toimintaryhmä, hakemiseen sovelletaan kuitenkin, mitä 35 ja 36 §:ssä säädetään.

Paikallinen toimintaryhmä siirtää sille saapuneen ja sen rahoituskiintiöstä rahoitettavaksi haetun muutoin kuin sähköisesti tehdyn hakemuksen asianhallintajärjestelmään. Hakemukseen sovelletaan, mitä 35 ja 36 §:ssä säädetään. Toimintaryhmä vastaa hakemuksen oikeasta tallentamisesta.

Maaseutuvirasto antaa tarkemmat määräykset hakemuksen vastaanottamisen ja käsittelyn teknisestä järjestämisestä, hakemusasiakirjoihin tehtävistä merkinnöistä sekä niiden toimittamisesta elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukseen sekä sähköisestä käsittelystä.

39 §

Toimivaltainen toimintaryhmä

Toimivaltainen on se paikallinen toimintaryhmä, jonka alueella tuettava toimenpide toteutetaan. Jos tuettava toimenpide toteutetaan

useamman kuin yhden paikallisen toimintaryhmän alueella, toimivaltainen on se paikallinen toimintaryhmä, jonka alueella tuettava toimenpide on tarkoitus pääosin toteuttaa.

40 §

Tukihakemuksen arviointi

Ennen tukihakemuksen ratkaisemista koskevan päätöksen tekemistä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus voi pyytää muulta viranomaiselta lausunnon tuen saajaan ja tuettavaan toimenpiteeseen liittyvistä seikoista, jos tämä on välttämätöntä tuen myöntämisen edellytysten arvioimisessa.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus voi ennen yritystuen myöntämistä tehdä yritystuen myöntämisen edellytysten sekä tuettavan toimenpiteen arvioimiseksi yrityskäynnin. Yrityskäynnin havainnot on kirjattava ja ne on annettava tiedoksi hakijalle. Yrityskäynnin kohteena eivät saa olla pysyväisluonteiseen asumiseen tarkoitettut tilat.

41 §

Tukien myöntämisen keskeyttäminen

Maa- ja metsätalousministeriöllä on oikeus päätöksellään keskeyttää tukien myöntämisen valtakunnallisesti tai alueellisesti, jos tuen rahoitukseen tarvittavia varoja ei ole käytettävissä tai markkinatilanne taikka Euroopan unionin lainsäädäntö tätä edellyttää.

Tukien myöntäminen voidaan keskeyttää määräajaksi tai toistaiseksi.

Päätös tukien keskeyttämisestä on julkaisettava Suomen säädöskokoelmassa. Keskeytyksestä on tiedotettava asianmukaisessa laajuudessa.

42 §

Tuen myöntäminen

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus päättää tuen myöntämisestä. Jos tuettava toiminta on tarkoitus toteuttaa useamman

kuin yhden elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen toimialueella, on toimivaltaisen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen hankittava ennen tuen myöntämistä muiden asianomaisten elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten lausunto. Tukea voidaan myöntää toisen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen toimialueella tapahtuvaa toimintaa varten ainoastaan, jos kyseinen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus antaa puoltavan lausunnon.

Edellytyksenä tuen myöntämiselle paikallisen toimintaryhmän rahoituskiintiöstä on toimintaryhmän antama puoltava lausunto hakemuksesta. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus voi poiketa paikallisen toimintaryhmän puoltavasta lausunnosta vain, jos tuen myöntäminen olisi vastoin Euroopan unionin tai kansallista lainsäädäntöä. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus ratkaisee myös hakemuksen, jota paikallinen toimintaryhmä ei ole puoltanut. Paikallisen toimintaryhmän on viipymättä toimitettava hakemus lausuntoineen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle.

Jos kysymys on 37 §:n 3 momentissa tarkoitetusta valtakunnallisesta hankkeesta, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen on hankittava ennen tuen myöntämistä maa- ja metsätalousministeriön lausunto. Tukea ei voida myöntää, ellei ministeriö ole hakemusta puoltanut.

43 §

Tukipäätös

Tukipäätökseen on otettava myönnetyn tuen määrä, tässä laissa säädetty tuen ehdot sekä tuen maksamisen ja takaisinperinnän edellytykset. Päätökseen tulee lisäksi ottaa ne Euroopan unionin lainsäädännössä säädetty ehdot ja edellytykset, jotka olennaisesti ja välittömästi vaikuttavat tuen käyttöön ja maksamiseen. Tukipäätöksellä hyväksytään tuettava toimenpidettä koskeva suunnitelma.

Tukipäätös voidaan allekirjoittaa koneellisesti.

7 luku

Tuen maksaminen

44 §

Maksuhakemus

Maksuhakemus tehdään käyttäen 35 §:n 1 momentissa tarkoitettua verkkopalvelua. Tuen maksamista koskevan hakemuksen käsittelyyn sovelletaan, mitä tukihakemuksen käsittelystä 35 §:n 4 ja 6 momentissa ja 36 §:n 2, 4 ja 5 momentissa elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen osalta säädetään.

Maksuhakemus voidaan tehdä myös muutoin kuin sähköisesti tarkoitusta varten vahvistetulle lomakkeelle. Hakemus on allekirjoitettava.

Edellä 2 momentissa tarkoitettu hakemus on toimitettava tuen myöntäneelle viranomaiselle.

Hakemukseen on liitettävä tuen maksamisen edellytysten kannalta välttämättömät selvitykset ja, jollei tukea ole myönnetty kertakorvauksena, tilinpitoasiakirjat.

45 §

Maksuhakemuksen määräaika

Maksuhakemuksen toimittamiselle voidaan asettaa kohtuullinen määräaika, joka laskeaan tukipäätöksen tekemisestä tai, jos kyse on tuettavan toimenpiteen viimeisestä maksuhakemuksesta, tuettavan toimenpiteen toteutuksen tai toteutusajan päättymisestä.

Maksuhakemuksen jättämiselle asetettavasta määräajasta voidaan säätää tarkemmin valtioneuvoston asetuksella. Tarkemmat määräykset maksun hakemisessa käytettävistä lomakkeista sekä sähköisestä hakemisesta ja muusta sähköisestä asioinnista antaa Maaseutuvirasto.

46 §

Tuen maksamisen edellytykset

Tuen maksamisen edellytyksenä on, että tuen saaja on noudattanut tuen ehtoja.

Jos tuki on myönnetty osaksi tai kokonaan 13 §:n 1 momentin 1—3 kohdassa tarkoitettuna tukena, tuen maksamisen edellytyksenä on, että tuen saaja luotettavalla tavalla osoittaa toteuttaneensa kaikki ne toimenpiteet, joiden kustannuksiin asianomaista tuen muotoa on käytetty, ja saavuttaneensa tuen maksamisen ehdoksi asetetut tavoitteet.

Jos tuki on myönnetty kokonaan tai osaksi todellisten aiheutuvien kustannusten perusteella, tuen maksamisen edellytyksenä tältä osin on tuen saajalle aiheutuneen menon tosiasiallisuus, lopullisuus ja todennettavuus sekä kohdentuminen tuettavaan toimenpiteeseen. Tuen saajan on esitettävä näitä edellytyksiä koskevat asiakirjat ja selvitykset.

Tarkemmat säännökset toimenpiteen toteutumisen arvioinnissa käytettävistä perusteista annetaan valtioneuvoston asetuksella, kun kyseessä on 13 §:n 1 momentin 1—3 kohdassa tarkoitettu tuki. Kun kyseessä on 13 §:n 1 momentin 4 kohdassa tarkoitettu tuki, valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkemmat säännökset menon tosiasiallisuuden, lopullisuuden, kohtuullisuuden ja todennettavuuden arvioinnissa käytettävistä perusteista. Maaseutuvirasto antaa tarkemmat määräykset toimenpiteen toteuttamista sekä menon tosiasiallisuutta, lopullisuutta, todennettavuutta, kohtuullisuutta ja kohdentumista koskevista selvityksistä ja tilinpitoasiakirjoista.

47 §

Maksettavan tuen määrä

Edellä 13 §:n 1 momentin 1—3 tarkoitettua tukea maksetaan enintään tukitasoa ja myönnetyn tuen määrää vastaava osuus maksuhakemuksen mukaisista toteutettujen toimenpiteiden kustannuksista tai muussa tapauksessa maksuhakemuksen mukaisista hyväksyttävistä kustannuksista.

Tuen saajan on toimitettava tuen myöntäneelle viranomaiselle selvitys muun julkisen tai yksityisen rahoituksen toteutumisesta selvitys muun julkisen ja yksityisen rahoituksen toteutumisesta.

Tuen saajan on maksuhakemuksen yhteydessä esitettävä selvitys hankkeen tuloista ja

hankkeeseen saadusta ylimääräisestä julkisesta rahoituksesta.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkemmat säännökset tuloista ja ylimääräisestä rahoituksesta sekä niiden vaikutuksesta maksettavan tuen määrään. Maaseutuvirasto antaa tarkemmat määräykset hankkeen muun julkisen ja yksityisen rahoituksen toteutumista sekä tuloja koskevasta selvityksestä.

48 §

Maksujen hyväksyminen ja suorittaminen

Tuki maksetaan vuosittain enintään neljässä erässä. Kehittämishanketukea voidaan maksaa ennakoon, jos tämä on tuen saajan aseman ja tuettavan toimenpiteen toteutuksen kannalta perusteltua. Yritys- ja kehittämishanketuen maksua on haettava vähintään keran vuodessa. Euroopan unionin lainsäädännön salliessa maksua voi kuitenkin hakea ja tuen maksaa harvemmin, jos hankkeen kesto on enintään 24 kuukautta.

Tuen maksamisesta päättää tuen myöntänyt elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus koostuu maksuja koskevat tiedot ja toimittaa ne Maaseutuvirastolle. Maaseutuvirasto vastaa menojen tarkastamisesta ja hyväksymisestä sekä maksujen suorittamisesta. Maksuja koskevat päätökset voidaan allekirjoittaa koneellisesti.

Tarkemmat säännökset tukien maksueristä, enakkona maksettavan tuen määrästä, ennakon maksamisen edellytyksistä ja ehdoista sekä ennakon hakemisesta ja maksamisesta noudatettavasta menettelystä annetaan valtioneuvoston asetuksella.

8 luku

Asian hallintajärjestelmä ja tuen seuranta

49 §

Tiedon antaminen seurantaan varten

Maa- ja metsätalousministeriöllä ja Maaseutuvirastolla on salassapitosäännösten es-

tämättä ja korvauksetta oikeus saada elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksilta avustajajärjestelmän hallinnoinnin edellyttämät tarpeelliset tiedot ja selvitykset avustusten hakemisesta, myöntämisestä, maksamisesta ja valvonnasta. Maa- ja metsätalousministeriöllä on vastaava oikeus saada tietoja Maaseutuvirastolta.

Maa- ja metsätalousministeriöllä, Maaseutuvirastolla sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksella on oikeus saada tietoja avustusten käytöstä avustuksen saajilta. Lisäksi tuen saajan on esitettävä tuettavan toimenpiteen edistymistä ja vaikuttavuutta koskevat selvitykset ja seurantatiedot elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle.

Edellä 1 ja 2 momentissa tarkoitettut tiedot voidaan luovuttaa teknisen käyttöyhteyden avulla tai muutoin sähköisesti.

Valtioneuvoston asetuksella säädetään tarkemmin selvitysten ja seurantatietojen sisällöstä. Maaseutuvirasto antaa tarkemmat määräykset selvitysten ja seurantatietojen esitystavasta sekä niiden toimittamisesta elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksille.

50 §

Asian hallinnan ja seurannan tietojärjestelmä

Tämän lain mukaisia tehtäviä hoidettaessa laadituista asiakirjoista sekä asian hallinnan ja seurannan tietojärjestelmään kuuluvista rekistereistä ja verkkopalveluista sovelletaan maaseutuelinkeinohallinnon tietojärjestelmästä annettua lakia (284/2008).

Tietojärjestelmään sisältyviä tietoja säilytetään kymmenen vuotta tuen myöntämistä koskevan päätöksen tekemisestä. Jos tukea on myönnetty, tietoja säilytetään kuitenkin kymmenen vuotta tuen viimeisen erän maksamisesta ja, jos kysymys on Euroopan unionin osaksi rahoittamaan ohjelmaan sisältyvästä tuesta, viisi vuotta siitä, kun Euroopan komissio maksoi ohjelman viimeisen yhteisön rahoitusosuuden. Valtiontukena myönnettyä tukea koskevassa Euroopan unionin lainsäädännössä saatetaan edellyttää edellä säädettyä pidempi säilytysaika.

Jos Euroopan unionin lainsäädännössä edellytetään valtiontuen tai muun tuen seu-

rantaa varten perustettavaksi rekistereitä, 1 momentissa tarkoitettun asianhallintajärjestelmän tiedoista muodostetaan vaadittu rekisteri ja sen tiedot siirretään tarvittaessa vähämerkityksistä tukea tai muuta tukea koskevaan rekisteriin.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkemmat säännökset sellaisista rekisteriin tallennettavista tiedoista, jotka eivät ole henkilötietoja.

51 §

Toimintaryhmän ja hakijan oikeus rekisteritietojen saamiseen

Paikallisella toimintaryhmällä on salassapitosäännösten estämättä oikeus saada 50 §:ssä tarkoitetuista rekistereistä sille säädettyjen tehtävien hoitamiseksi välttämättömät tiedot.

Tuen hakijalla on oikeus 50 §:ssä tarkoitettuun asianhallintajärjestelmään kuuluvassa verkkopalvelussa seurata tuen hakemista, maksamista, tarkastamista ja takaisinperintää koskevan asiansa etenemistä ja ratkaisuja sekä tuen seurantatietojen käsittelyä. Vastaava oikeus on toimintaryhmällä sen rahoituskii-
ntiöstä haetun ja myönnetyn tuen osalta lukuun ottamatta seuranta- ja takaisinperintää koskevia sekä maksuhakemuksen yhteydessä esitettyjä salassa pidettäviä tietoja.

Toimintaryhmällä on omasta rahoituskii-
ntiöstään myönnetyn tuen osalta lisäksi oikeus asianhallintajärjestelmään kuuluvassa verkkopalvelussa nähdä kokoomatietoja, jos tällainen mahdollisuus tietojärjestelmään sisällytetään.

Asian seuraaminen ja koontitietojen katselu edellyttää sähköistä tunnistautumista.

9 luku

Tarkastus

52 §

Tarkastusoikeus

Maa- ja metsätalousministeriö ja Maaseutuvirasto voivat suorittaa tuen myöntämiseen, maksamiseen ja käyttöön liittyvien edellytys-

ten ja ehtojen noudattamisen valvomiseksi tuen myöntäjiin ja saajiin kohdistuvia tarkastuksia. Vastaava oikeus on tuen saajien osalta elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksilla sekä hallinnointilain 13 §:ssä tarkoitettulla todentamisviranomaisella siltä osin kuin hallintolain 3 §:n 3 kohdassa tarkoitettu horisontaalasetuksessa tai sen nojalla säädetään. Jos tukea on 15 §:ssä tarkoitettulla tavalla siirretty muulle taholle, on edellä mainituilla viranomaisilla ja todentamisviranomaisella oikeus tarkastaa myös tämän taloutta ja toimintaa tuen myöntämiseen, maksamiseen ja käyttöön liittyvien edellytysten ja ehtojen noudattamisen valvomiseksi.

Euroopan unionin varoista osaksi tai kokonaan taikka valtiontukena myönnettyä tukea koskeva tarkastusoikeus on myös Euroopan unionin toimielimellä siten kuin asiasta Euroopan unionin lainsäädännössä säädetään.

53 §

Tarkastuksen suorittaminen

Edellä 52 §:ssä tarkoitettun tarkastuksen suorittamista varten viranomaisella ja todentamisviranomaisella on oikeus päästä tuettavan toimenpiteen ja tuen käytön kannalta merkityksellisiin rakennuksiin, toimitiloihin ja paikkoihin ja tarkastaa näitä sekä tuen saajan olosuhteita, tietojärjestelmiä ja asiakirjoja. Tarkastusta ei kuitenkaan saa suorittaa pysyväisluonteiseen asumiseen käytetyissä tiloissa.

Tarkastustehtävän asianmukaiseksi hoitamiseksi voidaan ulkopuolinen tilintarkastaja valtuuttaa suorittamaan tarkastus. Tilintarkastajan tulee olla tilintarkastuslaissa (459/2007) tai julkishallinnon ja -talouden tilintarkastajista annetussa laissa (467/1999) tarkoitettu tilintarkastaja tai tilintarkastusyhteisö. Tilintarkastusyhteisön on nimettävä tilintarkastuksesta vastuullinen tilintarkastaja. Tarkastustehtävää suoritettaessa sovelletaan hallintolakia, kielilakia, saamen kielilakia, viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettua lakia ja sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa annettua lakia. Tilintarkastajaan sovelletaan rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä hänen suoritta-

essaan tarkastustehtävää. Vahingonkorvausvastuusta säädetään vahingonkorvauslaissa.

Tarkastuksesta on laadittava tarkastuskerromus, joka toimitetaan viipymättä asianomaiselle elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle sekä Maaseutuvirastolle.

Tarkastusta suorittavalla on oikeus ottaa asiakirjat ja muu tuen käyttöön liittyvä aineisto haltuunsa, jos tarkastuksen päämäärän saavuttaminen tätä edellyttää. Asiakirjat ja muu aineisto tulee viipymättä palauttaa, kun tarkastuksen suorittaminen ei enää edellytä niiden hallussapitoa.

Edellä 52 §:ssä tarkoitetulla viranomaisella ja todentamisviranomaisella on oikeus saada poliisilta korvauksetta virka-apua tarkastustehtävän suorittamisessa.

10 luku

Tuen palauttaminen, maksamisen keskeyttäminen ja takaisinperintä

54 §

Tuen palauttaminen

Tuen saajan tulee viipymättä palauttaa virheellisesti, liikaa tai ilmeisen perusteettomasti saamansa tuki tai sen osa. Tuen saajan tulee palauttaa tuki tai sen osa myös, jos sitä ei voida käyttää tukipäätöksessä edellytetyllä tavalla. Jos palautettava määrä on enintään 100 euroa, sen saa jättää palauttamatta.

Mitä 1 momentissa säädetään, ei koske laskennallisen perusteen mukaan myönnetyn tuen ja toteutuneiden kustannusten välistä erotusta.

55 §

Tuen maksamisen keskeyttäminen ja takaisinperintä

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus on velvollinen keskeyttämään tuen maksamisen ja perimään tuen takaisin, jos:

1) tuen myöntämisen tai maksamisen edellytykset eivät ole täyttyneet;

2) tuen saaja on antanut sellaisen virheellisen tai puutteellisen tiedon, joka on olennaisesti vaikuttanut tuen myöntämiseen tai maksamiseen;

3) tuen saaja on luovuttanut ilman elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen lupaa tuen kohteena olevan toiminnan tai tuetun investoinnin kohteen ennen 31 §:ssä tarkoitettua määräajan päättymistä;

4) tuen saaja on kieltäytynyt avustamasta tarkastuksessa; tai

5) Euroopan unionin osaksi rahoittamia tai kokonaan kansallisista varoista rahoitettuja maaseudun kehittämisen tukia koskevassa Euroopan unionin lainsäädännössä tätä edellytetään.

Perimättä voidaan kuitenkin jättää määrä, joka on enintään 100 euroa.

Jos tuki on myönnetty yhteisesti useammalle, vastaavat kaikki tuen saajat yhteisvastuullisesti tuen palauttamisesta.

56 §

Takaisinmaksettavan määrän korko

Tuen saajan on maksettava palautettavalle tai takaisinperittäväälle määrälle korkoa siten, kuin Euroopan unionin lainsäädännössä säädetään tai, jollei mainitussa lainsäädännössä asiasta säädetä, korkolain (633/1982) 3 §:n 2 momentissa tarkoitettua vuotuista korkoa lisättynä kolmella prosenttiyksiköllä. Korkoa on suoritettava siitä päivästä, jona Maaseutuvirasto on maksanut tuen, 60 §:n 1 momentissa tarkoitettuun eräpäivään.

57 §

Viivästyskorko

Jos takaisin perittävää määrää ei makseta viimeistään 60 §:n 1 momentissa tarkoitettuna eräpäivänä, sille on suoritettava vuotuista viivästyskorkoa Euroopan unionin lainsäädännössä säädetyn korkokannan mukaan tai, jollei mainitussa lainsäädännössä asiasta säädetä, korkolain 4 §:n 1 momentissa tarkoitettua korkokannan mukaan.

58 §

Takaisinperinnän kohtuullistaminen

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus voi jättää virheellisesti tai perusteetta maksetun määrän tai sille suoritettavan koron kokonaan tai osaksi perimättä, jos perinnän suorittaminen täysimääräisenä olisi tuen saajan olosuhteet ja toiminta huomioon ottaen kokonaisuutena tarkastellen kohtuutonta. Takaisinperintä ja korkojen periminen on kuitenkin suoritettava täysimääräisenä, jos Euroopan unionin kokonaan tai osaksi rahoitettavia tai kokonaan kansallisista varoista rahoitettuja maaseudun kehittämisen tukia koskevassa Euroopan unionin lainsäädännössä tätä edellytetään.

59 §

Hallinnolliset seuraamukset ja uhkasakko

Tuen saajalle, joka on toiminut hallinnointilain 3 §:n 3 kohdassa tarkoitettussa horisontaalasetuksessa tai sen nojalla annetussa komission asetuksessa säädetyllä tavalla, asetettavista seuraamuksista säädetään horisontaalasetuksessa ja sen nojalla.

Sen lisäksi, mitä 1 momentissa säädetään, siinä mainitussa Euroopan unionin lainsäädännössä säädetty hallinnollinen seuraamus voi kohdistua myös paikalliseen toimintaryhmään tai maaseudun innovaatioryhmään ja niiden hyväksymiseen.

Hallinnollisesta seuraamuksesta päättää hyväksymispäätöksen tehnyt tai tuen myöntänyt viranomainen.

Jos tuen saaja tai taho, jolle tukea on 15 §:n nojalla siirretty, kehotuksesta huolimatta kieltäytyy antamasta 33 §:n 1 momentissa tarkoitettuja tietoja tai avustamasta 33 §:n 3 momentin mukaisesti tarkastuksessa taikka estää 52 §:n 1 momentissa tarkoitettua tarkastajaa suorittamasta lainkohdan mukaista tarkastusta, voidaan tietojen antamisen, tarkastuksessa avustamisen tai tarkastuksen sallimisen tehosteeksi asettaa uhkasakko. Uhkasakkoa ei kuitenkaan saa asettaa luonnolliselle henkilölle tietojen antamisvelvollisuuden

taikka tarkastuksen suorittamisen tehosteeksi, jos henkilöä on aihetta epäillä rikoksesta ja tiedot koskevat rikosepäilyn kohteena olevaa asiaa. Jos tarkastusta suoritettava todentava viranomainen on yksityinen taho, uhkasakon asettaa ja sen maksettavaksi määrittämisestä päättää Maaseutuvirasto ja muusta tapauksessa hyväksymispäätöksen tehnyt tai tuen myöntänyt viranomainen. Uhkasakosta säädetään uhkasakkoilaisissa (1113/1990).

60 §

Takaisinperintää ja maksamisen keskeyttämistä koskeva päätös

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen on tehtävä takaisinperinnästä ja tuen maksamisen keskeyttämisestä päätös. Päätöksessä määrätään takaisinperittävä määrä, 56 §:ssä tarkoitettu korko sekä niiden suorittamisen eräpäivä.

Takaisinperintää koskeva päätös on tehtävä ilman aiheutonta viivytystä sen jälkeen, kun elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus sai tiedon 55 §:ssä säädetyistä perusteista ja viimeistään kymmenen vuoden kuluttua tuen viimeisen erän maksamisesta.

61 §

Takaisinperintäpäätöksen täytäntöönpano

Maaseutuvirasto vastaa takaisinperintäpäätöksen täytäntöönpanosta. Takaisinperintä voidaan suorittaa siten, että takaisinperittävä määrä korkoineen vähennetään muusta tuen saajalle maksettavasta tuesta. Edellytyksenä on tällöin, että takaisinperintäpäätös on saanut lainvoiman.

Takaisinperintäpäätös voidaan ulosottotoimin panna täytäntöön sen jälkeen, kun päätös on saanut lainvoiman. Päätöksen täytäntöönpanossa sovelletaan, mitä verojen ja maksujen täytäntöönpanosta annetussa laissa (706/2007) säädetään.

11 luku

Erinäiset säännökset

62 §

Päätöksen tiedoksianto

Hakemukseen sähköisesti annettavan päätöksen tiedoksiannosta säädetään sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa annetun lain 18 §:ssä säädetään.

63 §

Päätöksen maksuttomuus

Tässä laissa tarkoitettu päätös on hakijalle ja tuen saajalle maksuton.

64 §

Tietojensaantioikeus ja tietojen luovuttaminen

Maa- ja metsätalousministeriöllä, Maaseutuvirastolla sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksella on salassapitosäännösten estämättä oikeus saada muulta viranomaiselta tai julkista tehtävää hoitavalta taholta sellaisia hakijaa tai tuen saajaa, tämän taloudellista asemaa ja liike- tai ammattitoimintaa, julkisista varoista myönnettyä rahoitusta tai muuta tuen kannalta merkityksellistä olosuhdetta koskevia tietoja, jotka ovat välttämättömiä tukea koskevan asian käsittelemiseksi.

Pyydetyn tiedon yhteys käsiteltävään asiaan ja tiedon välttämättömyys on perusteltava tietoa pyydettyäessä.

Maa- ja metsätalousministeriöllä, Maaseutuvirastolla sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksella on salassapitosäännösten estämättä oikeus luovuttaa muulle viranomaiselle, julkista tehtävää hoitavalle ja Euroopan unionin toimielimelle sellaiset tässä laissa säädettyä tehtävää hoidettaessa saadut, tuen saajaa koskevat tiedot, jotka ovat tarpeen viranomaiselle, julkista tehtävää hoita-

valle tai toimielimelle säädetyn tarkastustehävän suorittamiseksi tai sen valvomiseksi, että Euroopan unionin lainsäädäntöä on noudatettu.

Maaseutuvirastolla ja elinkeino-, liikenne ja ympäristökeskuksella on oikeus saada verohallinnolta 1 momentissa tarkoitettuun tehtävään liittyvät tuen hakijaa ja -saajaa koskevat viimeksi vahvistettua verotusta koskevat tiedot teknisen käyttöyhteyden avulla tai muutoin sähköisesti verohallinnon rekisteristä. Tiedot on annettava maksutta. Ennen teknisen käyttöyhteyden avaamista tietoa pyytävän on esitettävä selvitys luovutettavien tietojen asianmukaisesta suojaamisesta.

Edellä 1—3 momentin perusteella saatuja tietoja ei saa käyttää muuhun kuin siihen tarkoitukseen, johon niitä on pyydetty.

65 §

Tekninen apu

Teknistä apua voidaan käyttää:

1) hallinnointilaissa säädettyjen ohjelman laatimiseen, toteuttamiseen, arviointiin ja seurantaan sekä tiedotukseen liittyvien tehtävien hoitamiseen;

2) ohjelman toimeenpanoon liittyvien tehtävien hoitamiseen;

3) ohjelmatyötä sekä ohjelman toteuttamista ja seurantaan tukevien tutkimusten ja selvitysten laatimiseen tai teettämiseen; sekä

4) ohjelman toteuttamiseen liittyvän koulutuksen järjestämiseen.

Maaseutuvirasto valmistelee teknisen avun käyttösuunnitelman, seuraa sen kokonaiskäyttöä sekä laatii teknistä apua koskevat selvitykset. Maa- ja metsätalousministeriö vahvistaa käyttösuunnitelman. Lukuun ottamatta maa- ja metsätalousministeriön osuutta teknisen avun maksaa hakemuksesta Maaseutuvirasto.

Tarkemmat säännökset käyttösuunnitelman vahvistamisessa ja maksamisessa noudatettavasta menettelystä sekä teknisen avun hyväksyttävistä kustannuksista annetaan valtioneuvoston asetuksella.

66 §

Toimintaryhmän toimintaraha

Paikalliselle toimintaryhmälle voidaan myöntää toimintarahaa sille tässä laissa ja hallinnointilaissa säädettyjen tehtävien hoitamiseen. Toimintaraha myönnetään enintään viideksi vuodeksi kerrallaan.

Hyväksyttäviä kustannuksia, joihin toimintaraha voidaan myöntää, ovat tehtävien hoitamisesta aiheutuneet henkilöiden palkkukseen ja toimintaryhmän toimitiloihin sekä toimintaan liittyvät kohtuulliset ja tarpeelliset kustannukset. Lisäksi hyväksyttäviä kustannuksia ovat tehtäviä hoidettaessa tarvittavien erityisten taitojen hankkimisesta aiheutuneet kustannukset. Toimintaraha voidaan myöntää pienhankintoihin, mutta ei investointeihin.

Toimintarahan myöntämisestä päättää Maaseutuvirasto. Toimintarahan hakemiseen ja maksamiseen, sen käytön seurantaan, ja tarkastuksiin sekä takaisinperintään sovelletaan, mitä niistä tuen osalta säädetään tässä laissa tai sen nojalla.

Tarkemmat säännökset toimintarahan hyväksyttävistä kustannuksista annetaan valtioneuvoston asetuksella.

67 §

Maaseudun innovaatioryhmän toimintaraha

Toimintarahaa voidaan myöntää vain sellaiselle maaseudun innovaatioryhmälle, jonka maa- ja metsätalousministeriö on hallinnointilain 7 §:n 1 momentin 7 kohdan mukaisesti erikseen hyväksynyt.

Toimintaraha myönnetään enintään kolmeksi vuodeksi suunnitelman toimeenpanosta aiheutuviin hyväksyttäviin kustannuksiin. Toimintarahan myöntää ja maksaa hakemuksesta Maaseutuvirasto, joka myös päättää toimintarahan takaisinperinnästä.

Toimintaraha myönnetään yhdelle innovaatioryhmään kuuluvista yhteisöistä, joka sopimuksen perusteella toimii muiden ryhmään kuuluvien yhteisöjen ja henkilöiden puolesta ja vastaa ryhmän saamasta toimintarahasta.

Muilta osin toimintarahaan sovelletaan, mitä 66 §:ssä säädetään. Valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkemmat säännökset innovaatioryhmistä, joiille rahoitusta voidaan myöntää, sekä toimintarahan myöntämisen edellytyksistä, määrästä ja sillä korvattavista kustannuksista.

68 §

Valituskielto

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen 30 §:n 3 momentissa tarkoitettua määräajan pidentämistä koskevaan päätökseen ei saa erikseen hakea muutosta valittamalla.

69 §

Muutoksenhaku

Maaseutuviraston ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen päätökseen saa hakea muutosta valittamalla Hämeenlinnan hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaisissa (586/1996) säädetään.

Valituskirjelmä voidaan toimittaa myös sille viranomaiselle, jonka päätökseen haetaan muutosta. Viranomaisen on toimitettava valituskirjelmä sekä asiassa kertyneet asiakirjat ja lausuntonsa muutoksenhakuviranomaiselle.

Hallinto-oikeuden päätökseen, joka koskee tuen maksamisen keskeyttämistä tai takaisinperintää, saa hakea muutosta valittamalla siten kuin hallintolainkäyttölaisissa säädetään. Muutoin hallinto-oikeuden päätökseen saa hakea muutosta valittamalla vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

12 luku

Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset

70 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan valtioneuvoston asetuksella säädettävänä ajankohtana. Lain

65 § tulee kuitenkin voimaan päivänä kuuta 20 .

Tällä lailla kumotaan maaseudun kehittämiseen myönnettävistä tuista annettu laki (1443/2006).

Tämän lain 3 ja 4 luvussa sekä 66 ja 67 §:ssä tarkoitetut tuet otetaan käyttöön valtioneuvoston asetuksella. Tuet voidaan ottaa käyttöön eri ajankohtina.

Tämä lain voimaantullessa voimassa olleita säännöksiä sovelletaan tämän lain voimaantullessa vireillä oleviin hakemuksiin sekä tukiin, jotka on myönnetty ennen tämän lain voimaantuloa.

Poiketen siitä, mitä 69 §:n 1 momentissa säädetään, Maaseutuviraston ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen tässä laissa tarkoitettuun päätökseen saa hakea muutosta valittamalla maaseutuelinkeinojen valituslautakuntaan, jos valituksenalainen päätös tehdään viimeistään 31 päivänä elokuuta 2014. Maaseutuelinkeinojen valituslautakunnan päätökseen sovelletaan, mitä hallinto-oikeuden päätöksestä 69 §:n 3 momentissa säädetään.

3.

Laki**maatalouden rakennetuista annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan maatalouden rakennetuista annetun lain (1476/2007) annetun lain 13 luku ja 68 §,
muutetaan 2 §, 19 §:n 3 momentti ja 39 §:n 2 momentti sekä
lisätään 19 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi laeissa 598/2009 ja 1507/2009, uusi 3 momentti, jolloin nykyinen 3 momentti siirtyy 4 momentiksi, seuraavasti:

2 §

Soveltamisala

Tätä lakia sovelletaan maatalouden rakenteen parantamiseksi myönnettävään tukeen, joka rahoitetaan Euroopan unionin ja vastavista kansallisista varoista tai kokonaan kansallisista varoista.

Tätä lakia ei kuitenkaan sovelleta tukeen tai korvaukseen, joka myönnetään maataloutta harjoittavalle tuotantotoiminnasta luopumiseen. Lakia ei myöskään sovelleta Euroopan unionin rakennerahastojen tai Euroopan meri- ja kalatalousrahaston varoista rahoitettavaan tukeen.

Maataloustuotteen jalostukseen ja markkinointiin sekä maatalon toiminnan laajentamiseen maatalouden ulkopuolelle myönnettävistä tuista säädetään maaseudun kehittämisen tukemisesta annetussa laissa (/). Tätä lakia sovelletaan kuitenkin maatilalla tehtävään maataloustuotteiden kauppakunnostukseen.

Porotalouden ja luontaiselinkeinojen rakenteen parantamiseen myönnettävistä tuista säädetään porotalouden ja luontaiselinkeinojen rahoituslaissa (45/2000) ja kolttalaisissa (253/1995).

19 §

Toimenpiteen toteutusaika

Myönnettäessä tukea investointiin tai aloitustukeen Euroopan unionin osaksi rahoittamin varoin, investoinnin toteutusaika tai aloitustuen maksamiselle asetettu aika taikka

1 momentissa tarkoitettu voi jatkua tai sitä voidaan 2 momentissa säädetyin edellytyksin jatkaa pidemmälle kuin sen ohjelman varojen käyttöaika, josta tuki on myönnetty. Edellytyksenä on, että tuen loppuosan maksu on mahdollista maatilatalouden kehittämisrahastosta tai valtion talousarvion määrärahasta osoitetuin kokonaan kansallisin varoin.

Tarkemmat säännökset tuettavan toimenpiteen toteuttamiselle asetettavasta määräajasta ja määräajan jatkamisesta voidaan antaa valtioneuvoston asetuksella.

39 §

Korkotuen maksaminen

Jos korkotukilaina maksetaan kokonaan takaisin, korkotuen maksaminen lakkaa lainan takaisinmaksupäivästä lukien. Korkotukea ei makseta erääntyneen lainapääoman osalta, jollei kysymys ole yrityssaneerausta tai yksityishenkilön velkajärjestelyä koskevan menettelyn vireilläolosta. Jos edellä tarkoitettussa tai siihen rinnastettavassa järjestelyssä korkotukilainan kokonaiskorkoa alennetaan, korkotukea maksetaan kolmea prosenttiyksikköä vastaava osuus kokonaiskorosta, kuitenkin enintään kokonaiskoron määrä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 . Lain 2 § tulee kuitenkin voimaan valtioneuvoston asetuksella säädettävänä ajankohtana.

Tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä sovelletaan tämän lain voi-

maan tullessa vireillä olevaan asiaan sekä myönnettyyn tukeen ja rakennustuotteen ennakko hyväksyntään. Lain 19 §:n 3 ja 4 momenttia sovelletaan kuitenkin lain voimaan tullessa vireillä olevaan hakemukseen.

Mitä 19 §:n 3 ja 4 momentissa säädetään, sovelletaan myös tämän lain voimaan tulles-

sa Euroopan unionin osaksi rahoittamin varoin myönnettyyn kokonaan tai osaksi maksamatta olevaan tukeen.

Tämän lain 2 §:n voimaan tullessa vireillä olevaan tukihakemukseen sovelletaan 2 §:n voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

4.

Laki

maaseudun kehittämiseen myönnettävistä tuista annetun lain 23 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan maaseudun kehittämiseen myönnettävistä tuista annetun lain (1443/2006) 23 §:n 4 momentti, sellaisena kuin se on laissa 1503/2009, ja

lisätään 23 §:ään, sellaisina kuin se on laeissa 1478/2007 ja 1503/2009, uusi 4 momentti, jolloin muutettu 4 momentti siirtyy 5 momentiksi, seuraavasti:

23 §

Toimenpiteen toteutusaika

Myönnettäessä tässä laissa tarkoitettua tukea Euroopan unionin osaksi rahoittamin varoin, tuetun toimenpiteen tai hankkeen toteutusaika voi jatkua tai sitä voidaan 3 momentissa säädetyin edellytyksin jatkaa pidemmälle kuin sen ohjelman varojen käyttöaika, josta tuki on myönnetty. Edellytyksenä on, että tuen loppuosan maksu on mahdollista maatalouden kehittämisrahastosta tai valtion ta-

lousarvion määrärahasta osoitetuin kokonaan kansallisin varoin.

Tarkemmat säännökset tuettavan toimenpiteen toteuttamiselle asetettavasta määräajasta ja määräajan jatkamisesta voidaan antaa valtioneuvoston asetuksella.

Tämä laki tulee voimaan valtioneuvoston asetuksella säädettävänä ajankohtana.

Mitä 23 §:n 3 momentissa säädetään, sovelletaan myös tämän lain voimaan tullessa Euroopan unionin osaksi rahoittamin varoin myönnettyyn kokonaan tai osaksi maksamatta olevaan tukeen.

5.

Laki**porotalouden ja luontaiselinkeinojen rahoituslain 2 ja 8 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan porotalouden ja luontaiselinkeinojen rahoituslain (45/2000) 2 §:n 1 ja 3 momentti ja 8 §, sellaisina kuin ne ovat laissa 54/2008, seuraavasti:

2 §

Soveltamisala ja maantieteellinen soveltamisalue

Tätä lakia sovelletaan Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahaston (maaseuturahaston) tuesta maaseudun kehittämiseen annetussa neuvoston asetuksessa (EU) N:o / , jäljempänä *EY:n maaseutuasetus*, tarkoitettuihin toimenpiteisiin. Lisäksi lakia sovelletaan kansallisiin täydentäviin maaseudun kehittämistoimenpiteisiin.

Tätä lakia ei sovelleta toimenpiteeseen, johon on myönnetty tukea maaseudun kehittämiseen myönnettävistä tuista annetun lain (1443/2006), maaseudun kehittämisen tukemisesta annetun lain (/) tai maatalouden rakennetuista annetun lain (1476/2007) nojalla.

8 §

Ohjelma ja sen toteuttaminen Euroopan unionin rahoituksella

Tässä laissa tarkoitettua tukea voidaan myöntää toimenpiteeseen, joka sisältyy maaseudun kehittämissuunnitelmien hallinnoinnista

annetun lain (/) 3 §:n 1 kohdassa tarkoitettuun ohjelmaan, joka rahoitetaan osaksi Euroopan unionin varoista.

Ohjelmasta myönnetyn tuen Euroopan unionilta saatavaan rahoitusosuuteen sovelletaan, mitä 1 momentissa mainitussa laissa säädetään.

Tuki, joka on osaksi myönnetty ohjelmaan sisältyvistä Euroopan unionin varoista, voidaan maksaa loppuun kokonaan kansallisista varoista. Maksamisen edellytyksistä ja menettelyistä annetaan tarkemmat säännökset valtioneuvoston asetuksella.

Tämä laki tulee voimaan valtioneuvoston asetuksella säädettävänä ajankohtana. Lain 8 § tulee kuitenkin voimaan päivänä kuuta 20 .

Tukihakemukseen, joka on vireillä tämän lain voimaan tullessa, sekä tukeen, joka on myönnetty ennen tämän lain voimaantuloa, sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Edellä 2 momentista poiketen tukihakemukseen, joka on vireillä maaseudun kehittämissuunnitelmien hallinnoinnista annetun lain voimaan tullessa, sekä tukeen, joka on myönnetty ennen mainitun lain voimaantuloa, sovelletaan, mitä maaseudun kehittämiseen liittyvien ohjelmien hallinnoinnista annetussa laissa (532/2006) säädetään.

6.

Laki**porotalouden ja luontaiselinkeinojen rakennetuista annetun lain 2 ja 8 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan porotalouden ja luontaiselinkeinojen rakennetuista annetun lain (986/2011) 2 §:n 3 ja 5 momentti ja 8 § seuraavasti:

2 §

Soveltamisala

Porotaloustuotteen ja muun maataloustuotteen ensiasteen jalostukseen ja markkinointiin sekä porotalous- tai luontaiselinkeinotilan toiminnan laajentamiseen porotalouden tai muun luontaiselinkeinon ulkopuolelle myönnettävistä tuista säädetään maaseudun kehittämisen tukemisesta annetussa laissa (/). Tätä lakia sovelletaan kuitenkin palkuntien teurastamojen peruskorjausinvestointeihin ja sellaiseen tilalla tapahtuvaan toimintaan, joka on tarpeen eläin- tai kasvi- tuotteen valmistamiseksi ensimyyntiä varten.

Lakia ei myöskään sovelleta Euroopan unionin rakennerahastojen tai Euroopan me-

ri- ja kalatalousrahaston varoista rahoitettavaan tukeen eikä sellaiseen Euroopan unionin yhteisen kalastuspolitiikan alaan kuuluvaan toimenpiteeseen, johon voidaan myöntää tukea muun kalatalouden tukea koskevan lainsäädännön nojalla.

8 §

Ohjelmaan sisältyvä tuki

Ohjelmaan sisältyvään tukeen sovelletaan, mitä maaseudun kehittämisohjelmien hallinnoinnista annetussa laissa (/) säädetään.

Tämä laki tulee voimaan valtioneuvoston asetuksella säädettävänä ajankohtana.

7.

Laki**maatilatalouden kehittämisrahastosta annetun lain 2 ja 3 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan maatilatalouden kehittämisrahastosta annetun lain (657/1966) 2 § ja 3 §:n 3 momentti, sellaisina kuin ne ovat laissa 1481/2007, seuraavasti:

2 §

Maatilatalouden kehittämisrahaston muodostavat asutusrahastoon kuuluneet varat, rahaston toiminnasta kertyvät tai lahjoituksina saadut varat sekä ne varat, jotka valtion talo-

usarviossa rahastoon siirretään, sekä maaseudun kehittämisohjelmien hallinnoinnista annetun lain (/) 19 §:n nojalla rahaston varoista rahoitetun tuen osarahoituksena rahastoon tuloutetaan.

3 §

Maatilatalouden kehittämisrahaston varoja käytettäessä on erityisesti edistettävä maatalouden rakennetuista annetun lain (1476/2007), maaseudun kehittämisen tukemisesta annetun lain (/), maaseutuelinkeinojen rahoituslain (329/1999) ja porotalouden ja luontaiselinkeinojen rakennetusta annetun lain (986/2011) mukaisia tavoitteita.

Tämä laki tulee voimaan valtioneuvoston asetuksella säädettävänä ajankohtana. Lain

2 § tulee kuitenkin voimaan päivänä kuuta 20 .

Tällä lailla kumotaan maatilatalouden kehittämisrahastosta annetun lain 3 §:n muuttamisesta annettu laki (993/2011)

Mitä 3 §:n 3 momentissa säädetään porotalouden ja luontaiselinkeinojen rakennetuista annetun lain mukaisista tavoitteista, sovelletaan mainitun lain voimaantuloon asti vastaaviin porotalouden ja luontaiselinkeinojen rahoituslain (45/2000) mukaisiin säännöksiin.

8.

Laki

maa- ja puutarhatalouden kansallisista tuista annetun lain 1 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan maa- ja puutarhatalouden kansallisista tuista annetun lain (1559/2001) 1 §:n 2 momentti, sellaisena kuin se on laissa 457/2010, seuraavasti:

1 §

Soveltamisala

Tätä lakia ei sovelleta maa- ja puutarhataloudelle myönnettävään Euroopan unionin kokonaan rahoittamaan suoraan tukeen, maaseutuelinkeinojen rahoituslain (329/1999), maatalouden rakennetuista annetun lain (1476/2007), porotalouden ja luontaiselinkeinojen rakennetuista annetun lain (986/2011), kolttalain (253/1995), maaseudun kehittämisen tukemisesta annetun lain (/) tai luonnonhaittakorvauksesta, maatalouden ympäristötuesta sekä eräistä muista

ympäristön ja maaseudun tilan parantamiseen liittyvistä tuista annetun lain (1440/2006) perusteella maksettaviin tukiin.

Tämä laki tulee voimaan valtioneuvoston asetuksella säädettävänä ajankohtana.

Tällä lailla kumotaan maa- ja puutarhatalouden kansallisista tuista annetun lain 1 § muuttamisesta annettu laki (991/2011).

Mitä tämän lain 1 §:n 2 momentissa säädetään lain soveltamisesta porotalouden ja luontaiselinkeinojen rakennetuista annetun lain perusteella maksettaviin tukiin, koskee vastaavalla tavalla ennen mainitun lain voimaantuloa porotalouden ja luontaiselinkeinojen rahoituslakiin (45/2000) perustuvia tukia.

9.

Laki**laajakaistarakentamisen tuesta haja-asutusalueilla annetun lain 2 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan laajakaistarakentamisen tuesta haja-asutusalueilla annetun lain (1186/2009) 2 §:n 3 momentti seuraavasti:

2 §

Lain soveltamisala

Tätä lakia ei sovelleta hankkeisiin, joihin myönnetään tukea maaseudun kehittämisen tukemisesta annetun lain (/) nojalla.

Tämä laki tulee voimaan valtioneuvoston asetuksella säädettävänä ajankohtana.

Tämän lain voimaan tullessa vireillä olevaan hakemukseen ja ennen tämän lain voimaantuloa myönnettyyn tukeen sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

10.

Laki**Maaseutuvirastosta annetun lain 2 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan Maaseutuvirastosta annetun lain (666/2006) 2 §:n 1 momentin 5 kohta seuraavasti:

2 §

Tehtävät

Maaseutuvirastolle kuuluvat siten kuin Euroopan unionin asetuksissa sekä kansallisissa laeissa ja niiden nojalla säädetään tai määrätään:

5) maaseutuelinkeinohallinnon tietojärjestelmästä annetussa laissa (284/2008) tarkoitettujen rekisterien tietosisällön ylläpito, kehittäminen ja tietojen luovuttaminen siltä osin kuin ne kuuluvat Maaseutuviraston toimialaan;

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

11.

Laki**luonnonhaittakorvauksesta, maatalouden ympäristötuesta sekä eräistä muista ympäristön ja maaseudun tilan parantamiseen liittyvistä tuista annetun lain 3 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan luonnonhaittakorvauksesta, maatalouden ympäristötuesta sekä eräistä muista ympäristön ja maaseudun tilan parantamiseen liittyvistä tuista annetun lain (1440/2006) 3 §:n 1 momentin 4 ja 5 kohta seuraavasti:

3 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

4) *paikallisella toimintaryhmällä* maaseudun kehittämisohjelmien hallinnoinnista annetun lain (/) 16 §:ssä tarkoitettua, maa- ja metsätalousministeriön hyväksymää paikallista toimintaryhmää;

5) *paikallisella kehittämisstrategialla* paikallisen toimintaryhmän alueella toteutettavaa, maaseudun kehittämisohjelmien hallinnoinnista annetun lain 6 §:ssä tarkoitettua hyväksyttyä paikallista maaseudun kehittämisstrategiaa.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

12.

Laki**maaseutuelinkeinohallinnon tietojärjestelmästä annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan maaseutuelinkeinohallinnon tietojärjestelmästä annetun lain (284/2008) 3 §:n 1 momentin 1 kohta ja 2 momentti ja 12 § sekä
lisätään 4 §:ään uusi 2 momentti, jolloin nykyinen 2—4 momentti siirtyvät 3—5 momentiksi, seuraavasti:

3 §

Tietojärjestelmän käyttötarkoitus

Maaseutuelinkeinohallinnon tietojärjestelmää käytetään:

1) tukien hakemiseen, hallinnointiin ja valvontaan;

Lisäksi tietoja käytetään kasvinjalostajan oikeudesta annetun lain (1279/2009) 6 §:ssä tarkoitettun suojatun lajikkeen viljelystä maksettavan korvauksen perintään.

4 §

Tietojärjestelmän sisältö ja rakenne

Tietojärjestelmään voi sisältyä myös verkkopalvelu maaseutuelinkeinohallinnon asiakkaita varten.

12 §

Tietojen poistaminen

Maaseutuelinkeinohallinnon tietojärjestelmän tiedot poistetaan viimeistään kymmenen vuoden kuluttua siitä, kun asiakasta koskevia

tietoja on viimeksi käsitelty. Tietoa ei kuitenkaan poisteta, jos tiedon säilyttäminen on välttämätöntä lakiin perustuvan tehtävän hoitamiseksi, vireillä olevan asian takia, Euroopan unionin tai muun lainsäädännön mukaisen tarkastuksen suorittamiseksi tai Euroopan unionin lainsäädännössä edellytetään tiedon säilyttämistä. Tieto on poistettava rekisteristä välittömästi sen jälkeen, kun käsittelylle ei ole laissa säädettyä perustetta.

Virheelliseksi todettu tieto on merkittävä virheelliseksi.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

13.**Laki****maa- ja elintarviketalouden sekä maaseudun tutkimus- ja kehittämishankkeiden rahoituksesta annetun lain 1 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan maa- ja elintarviketalouden sekä maaseudun tutkimus- ja kehittämishankkeiden rahoituksesta annetun lain (1413/2011) 1 §:n 2 momentti seuraavasti:

1 §

Sovelletamisala

kehittämisen tukemisesta annettua lakia (/).

Maaseudun kehittämisohjelmaan sisältyvään hanketukeen sovelletaan maaseudun

Tämä laki tulee voimaan valtioneuvoston asetuksella säädettyä ajankohtana.

14.

Laki**maatalouden tukien toimeenpanosta annetun lain 1 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan maatalouden tukien toimeenpanosta annetun lain (192/2013) 1 §:n 1 momentti seuraavasti:

1 §

Lain soveltamisala

Tätä lakia sovelletaan Euroopan unionin suorista tuista maataloudelle annetussa laissa (193/2013), jäljempänä *suorien tukien laki*, tarkoitettujen tukien, maa- ja puutarhatalouden kansallisista tuista annetun lain (1559/2001), jäljempänä *kansallisten tukien laki*, tarkoitettujen tukien sekä luonnonhaittakorvauksesta, maatalouden ympäristötuesta sekä eräistä muista ympäristön ja maaseudun

tilan parantamiseen liittyvistä tuista annetussa laissa (1440/2006), jäljempänä *linjan 2 -laki*, tarkoitettuja tukia koskevan asian toimeenpanoon. Linjan 2 -laissa tarkoitettuun tukeen liittyvien ohjelmien ja varojen hallintointiin sovelletaan, mitä maaseudun kehittämisohjelmien hallinnoinnista annetussa laissa (/) säädetään.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 20 .

Helsingissä 26 päivänä syyskuuta 2013

Pääministeri

JYRKI KATAINEN

Maa- ja metsätalousministeri *Jari Koskinen*

*Liite
Rinnakkaistekstit*

3.

Laki

maatalouden rakennetuista annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan maatalouden rakennetuista annetun lain (1476/2007) annetun lain 13 luku ja 68 §, *muutetaan* 2 §, 19 §:n 3 momentti ja 39 §:n 2 momentti sekä *lisätään* 19 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi laeissa 598/2009 ja 1507/2009, uusi 3 momentti, jolloin nykyinen 3 momentti siirtyy 4 momentiksi, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

2 §

2 §

Soveltamisala

Soveltamisala

Tätä lakia sovelletaan maatalouden rakenteen parantamiseksi myönnettävään tukeen, joka rahoitetaan Euroopan yhteisön ja vastaavista kansallisista varoista tai kokonaan kansallisista varoista.

Tätä lakia ei kuitenkaan sovelleta tukeen tai korvaukseen, joka myönnetään maataloutta harjoittavalle tuotantotoiminnasta luopumiseen. Lakia ei myöskään sovelleta Euroopan yhteisön rakennerahastojen tai Euroopan kalatalousrahaston varoista rahoitettavaan tukeen.

Maataloustuotteen *ensiasteen* jalostukseen ja markkinointiin sekä maatalon toiminnan laajentamiseen maatalouden ulkopuolelle myönnettävistä tuista on voimassa, mitä maaseudun kehittämiseen myönnettävistä tuista annetussa laissa (1443/2006) säädetään. Porotalouden ja luontaiselinkeinojen rakenteen parantamiseen myönnettävistä tuista on voimassa, mitä porotalouden ja luontaiselinkeinojen rahoituslaissa (45/2000) sekä kolttalaissa (253/1995) säädetään.

Tätä lakia sovelletaan maatalouden rakenteen parantamiseksi myönnettävään tukeen, joka rahoitetaan Euroopan *unionin* ja vastaavista kansallisista varoista tai kokonaan kansallisista varoista.

Tätä lakia ei kuitenkaan sovelleta tukeen tai korvaukseen, joka myönnetään maataloutta harjoittavalle tuotantotoiminnasta luopumiseen. Lakia ei myöskään sovelleta Euroopan *unionin* rakennerahastojen tai Euroopan *meri- ja* kalatalousrahaston varoista rahoitettavaan tukeen.

Maataloustuotteen jalostukseen ja markkinointiin sekä maatalon toiminnan laajentamiseen maatalouden ulkopuolelle myönnettävistä tuista *säädetään* maaseudun *kehittämisen tukemisesta* annetussa laissa (/). *Tätä lakia sovelletaan kuitenkin maatilalla tehtävään maataloustuotteiden kaupakunnostukseen.*

Porotalouden ja luontaiselinkeinojen rakenteen parantamiseen myönnettävistä tuista *säädetään* porotalouden ja luontaiselinkeinojen rahoituslaissa (45/2000) *ja* kolttalaissa (253/1995).

19 §

Toimenpiteen toteutusaika

Tarkemmat säännökset tuettavan toimenpiteen toteuttamiselle asetettavasta määräajasta voidaan antaa valtioneuvoston asetuksella.

39 §

Korkotuen maksaminen

Jos korkotukilaina maksetaan kokonaan takaisin, korkotuen maksaminen lakkaa lainan takaisinmaksupäivästä lukien. Korkotukea ei makseta erääntyneen lainapääoman osalta, jollei kysymys ole yrityssaneerausta tai yksityishenkilön velkajärjestelyä koskevan menettelyn vireilläolosta. Jos edellä tarkoitettussa tai siihen rinnastettavassa järjestelyssä korkotukilainan kokonaiskorkoa alennetaan, korkotukea maksetaan neljää prosenttiyksikköä vastaava osuus kokonaiskorosta, kuitenkin enintään kokonaiskoron määrä.

13 luku

Rakentamiseen liittyvää tukea koskevat erityiset menettelyt

57 §

Rakennustuotteen ennakkohyväksyntä

Maa- ja metsätalousministeriö tai 59 §:ssä tarkoitettu toimielin voi hakemuksesta myön-

19 §

Toimenpiteen toteutusaika

Myönnettäessä tukea investointiin tai aloitustukeen Euroopan unionin osaksi rahoittamien varoin, investoinnin toteutusaika tai aloitustuen maksamiselle asetettu aika taikka 1 momentissa tarkoitettu voi jatkua tai sitä voidaan 2 momentissa säädetyin edellytyksin jatkaa pidemmälle kuin sen ohjelman varojen käyttöaika, josta tuki on myönnetty. Edellytyksenä on, että tuen loppuosan maksu on mahdollista maatilatalouden kehittämisrahastosta tai valtion talousarvion määrärahasta osoitetuin kokonaan kansallisin varoin.

Tarkemmat säännökset tuettavan toimenpiteen toteuttamiselle asetettavasta määräajasta ja määräajan jatkamisesta voidaan antaa valtioneuvoston asetuksella.

39 §

Korkotuen maksaminen

Jos korkotukilaina maksetaan kokonaan takaisin, korkotuen maksaminen lakkaa lainan takaisinmaksupäivästä lukien. Korkotukea ei makseta erääntyneen lainapääoman osalta, jollei kysymys ole yrityssaneerausta tai yksityishenkilön velkajärjestelyä koskevan menettelyn vireilläolosta. Jos edellä tarkoitettussa tai siihen rinnastettavassa järjestelyssä korkotukilainan kokonaiskorkoa alennetaan, korkotukea maksetaan kolmea prosenttiyksikköä vastaava osuus kokonaiskorosta, kuitenkin enintään kokonaiskoron määrä.

(kumotaan 13 luku)

Voimassa oleva laki

tää ennakkohyväksynnän maatalousrakentamisessa käytettävälle rakennustuotteelle. Yleisten rakennustuotteita koskevien vaatimusten täyttämistä ja niiden perusteella tapahtuvasta rakennustuotteen hyväksynnästä on voimassa, mitä muualla laissa säädetään.

Ennakkohyväksynnän hankkiminen on vapaaehtoista. Se myönnetään määräajaksi, joka on enintään viisi vuotta. Hyväksynnälle voidaan asettaa lyhyempi määräaika, jos tämä on tarpeen tuotteen käyttöön liittyvän kokemuksen hankkimiseksi. Määräaikaa voidaan hakemuksesta pidentää enintään viisi vuotta, jos ennakkohyväksynnän edellytykset täyttyvät. Hakemus on tehtävä ennen määräajan päättymistä.

Ennakkohyväksyntä tulee peruuttaa, jos siihen rakennustuotteen valmistuksen tai laadunvalvonnan epäkohtien johdosta havaitaan olevan aiheutta. Hyväksynnän peruuttaa maa- ja metsätalousministeriö tai toimitielin, joka on myöntänyt hyväksynnän.

Ennakkohyväksynnän kohteena olevista rakennustuotteista säädetään tarkemmin maa- ja metsätalousministeriön asetuksella.

58 §

Ennakkohyväksynnän edellytykset

Ennakkohyväksyntä voidaan myöntää maatalousrakentamisessa käytettävälle rakennustuotteelle, joka täyttää maankäyttö- ja rakennuslain (132/1999) mukaiset sekä 13 §:n 4 momentissa tarkoitettut rakentamiselle asetetut vaatimukset. Lisäksi tarkastellaan rakennustuotteen taloudellisia, toiminnallisia ja ympäristöön liittyviä ominaisuuksia. (kumotaan)

Tarkemmat säännökset rakennustuotteen ennakkohyväksynnän edellytyksistä annetaan maa- ja metsätalousministeriön asetuksella.

59 §

Ennakkohyväksynnän myöntävä toimitielin

Maa- ja metsätalousministeriö voi määrätä tai toistaiseksi valtuuttaa toimitielimen myöntämään ennakkohyväksynnän. Toimitielimen tulee olla yhteisö, jolla on edellytykset hoitaa tehtävä asiantuntevasti, luotettavasti, vakavaraisesti ja riippumattomasti. Edellä (kumotaan)

tarkoitettujen vaatimusten arvioinnissa sovelletaan, mitä rakennustuotteiden hyväksynnästä annetun lain (230/2003) 20 ja 22 §:ssä säädetään.

Maa- ja metsätalousministeriö päättää valtuuttamisesta toimielimen hakemuksesta. Hakemukseen on liitettävä selvitys I momentissa tarkoitettujen edellytysten täyttymisestä. Valtuutus voidaan rajata hakemuksessa esitettyä toimintaa suppeammaksi. Valtuuttamista koskevaan päätökseen voidaan liittää toiminnan harjoittamisen ja sen valvonnan kannalta tarpeellisia ehtoja.

Valtuutetun toimielimen toimintaan sovelletaan, mitä rakennustuotteiden hyväksynnästä annetun lain 26—28 §:ssä säädetään. Tehtävää suorittavaan henkilöön sovelletaan rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä. Tehtävää suoritettaessa aiheutettuun vahinkoon sovelletaan, mitä vahingonkorvauslaissa säädetään. Maa- ja metsätalousministeriö valvoo tehtävien hoitamista. Toimielimen velvollisuuteen ilmoittaa toiminnassaan tapahtuneista muutoksista ja ministeriön oikeuteen saada tietoja sovelletaan, mitä rakennustuotteiden hyväksynnästä annetun lain 24 §:n 2 momentissa säädetään. Lisäksi ministeriöllä on oikeus suorittaa tarkastuksia niissä tiloissa, joissa tehtäviä hoidetaan.

Maa- ja metsätalousministeriö voi antaa valtuutetulle toimielimelle kirjallisen varoituksen tai keskeyttää toiminnan harjoittamisen, jos toimielin ei noudata rakennustuotteen ennakkohyväksyntää koskevia säännöksiä tai valtuuttamista koskevassa päätöksessä asetettuja ehtoja. Ministeriön tulee peruuttaa valtuutus, jos toimielin lopettaa toimintansa, se ei enää täytä valtuutuksen edellytyksiä tai sen toiminta on keskeytetty, eikä toimielin ole kohtuullisessa ajassa poistanut toiminnan keskeyttämiseen johtaneita syitä. Valtuutuksen peruuttamista koskevaa päätöstä on noudatettava muutoksenhausta huolimatta.

Valtuutuksen hakemisesta voidaan antaa tarkempia säännöksiä maa- ja metsätalousministeriön asetuksella.

60 §

Ennakkohyväksyntämenettely

Ennakkohyväksyntää koskevan hakemuksen (kumotaan)

Voimassa oleva laki

tulee sisältää rakennustuotteen teknisiä ominaisuuksia, laadunvalvontaa ja käyttöä koskevat tiedot sekä muut tuotteen ennakkohyväksynnän edellytyksiä koskevat selvitykset.

Ennakkohyväksyntää koskevaan päätökseen voidaan ottaa ennakkohyväksynnän asianmukaiseksi hyödyntämiseksi tarpeellisia ehtoja.

Tarkemmat säännökset ennakkohyväksyntämenettelystä annetaan maa- ja metsätalousministeriön asetuksella.

68 §

Rakennustuotteen ennakkohyväksyntää koskeva muutoksenhaku

Maa- ja metsätalousministeriön päätökseen, joka koskee rakennustuotteen ennakkohyväksyntää tai toimielimen valtuuttamista, haetaan muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään.

Valtuutetun toimielimen päätökseen, joka koskee rakennustuotteen ennakkohyväksyntää, ei saa hakea muutosta valittamalla. Päätökseen haetaan muutosta tekemällä kirjallinen oikaisuvaatimus valtuutetulle toimielimelle 30 päivän kuluessa siitä päivästä, kun muutoksenhakija on saanut tiedon päätöksestä. Oikaisuvaatimuksen käsittelyssä sovelletaan hallintolakia. Oikaisuvaatimusta koskevaan päätökseen haetaan muutosta hallinto-oikeudelta siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 . Lain 2 § tulee kuitenkin voimaan valtioneuvoston asetuksella säädettävänä ajankohtana.

Tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä sovelletaan tämän lain voimaan tullessa vireillä olevaan asiaan sekä myönnettyyn tukeen ja rakennustuotteen ennakkohyväksyntään. Lain 19 §:n 3 ja 4 momenttia sovelletaan kuitenkin lain voimaan tullessa vireillä olevaan hakemukseen.

Mitä 19 §:n 3 ja 4 momentissa säädetään, sovelletaan myös tämän lain voimaan tullessa Euroopan unionin osaksi rahoittamin varoin myönnettyyn kokonaan tai osaksi maksamatta olevaan tukeen.

Tämän lain 2 §:n voimaan tullessa vireillä olevaan tukihakemukseen sovelletaan 2 §:n voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

4.

Laki

maaseudun kehittämiseen myönnettävistä tuista annetun lain 23 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan maaseudun kehittämiseen myönnettävistä tuista annetun lain (1443/2006) 23 §:n 4 momentti, sellaisena kuin se on laissa 1503/2009, ja
lisätään 23 §:ään, sellaisina kuin se on laeissa 1478/2007 ja 1503/2009, uusi 4 momentti, jolloin muutettu 4 momentti siirtyy 5 momentiksi, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

23 §

23 §

Toimenpiteen toteutusaika

Toimenpiteen toteutusaika

Tarkemmat säännökset tuettavan toimenpiteen toteuttamiselle asetettavasta määräajasta annetaan valtioneuvoston asetuksella.

Myönnettäessä tässä laissa tarkoitettua tukea Euroopan unionin osaksi rahoittamin varoin, tuetun toimenpiteen tai hankkeen toteutusaika voi jatkua tai sitä voidaan 3 momentissa säädetyin edellytyksin jatkaa pidemmälle kuin sen ohjelman varojen käyttöaika, josta tuki on myönnetty. Edellytyksenä on, että tuen loppuosan maksu on mahdollista maatalouden kehittämisrahastosta tai valtion talousarvion määrärahasta osoitetuin kokonaan kansallisin varoin.

Tarkemmat säännökset tuettavan toimenpiteen toteuttamiselle asetettavasta määräajasta ja määräajan jatkamisesta voidaan antaa valtioneuvoston asetuksella.

Tämä laki tulee voimaan valtioneuvoston asetuksella säädettävänä ajankohtana.

Mitä 23 §:n 3 momentissa säädetään, sovelletaan myös tämän lain voimaan tullessa Euroopan unionin osaksi rahoittamin varoin myönnettyyn kokonaan tai osaksi maksamatta olevaan tukeen.

5.

Laki

porotalouden ja luontaiselinkeinojen rahoituslain 2 ja 8 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan porotalouden ja luontaiselinkeinojen rahoituslain (45/2000) 2 §:n 1 ja 3 momentti ja 8 §, sellaisina kuin ne ovat laissa 54/2008, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

2 §

2 §

Soveltamisala ja maantieteellinen soveltamisalue

Soveltamisala ja maantieteellinen soveltamisalue

Tätä lakia sovelletaan Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahaston (maaseuturahaston) tuesta maaseudun kehittämiseen annetussa neuvoston asetuksessa (EY) N:o 1698/2005, jäljempänä *EY:n maaseutuasetus*, tarkoitettuihin toimenpiteisiin. Lisäksi lakia sovelletaan kansallisiin täydentäviin maaseudun kehittämistoimenpiteisiin.

Tätä lakia sovelletaan Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahaston (maaseuturahaston) tuesta maaseudun kehittämiseen annetussa neuvoston asetuksessa (EU) N:o / , jäljempänä *EY:n maaseutuasetus*, tarkoitettuihin toimenpiteisiin. Lisäksi lakia sovelletaan kansallisiin täydentäviin maaseudun kehittämistoimenpiteisiin.

Tätä lakia ei sovelleta toimenpiteeseen, johon on myönnetty tukea maaseudun kehittämiseen myönnettävistä tuista annetun lain (1443/2006) tai maatalouden rakennetuista annetun lain (1476/2007) nojalla.

Tätä lakia ei sovelleta toimenpiteeseen, johon on myönnetty tukea maaseudun kehittämiseen myönnettävistä tuista annetun lain (1443/2006), *maaseudun kehittämisen tukemisesta annetun lain (/)* tai maatalouden rakennetuista annetun lain (1476/2007) nojalla.

8 §

8 §

Ohjelma ja sen toteuttaminen Euroopan yhteisön rahoituksella

*Ohjelma ja sen toteuttaminen Euroopan **unionin** rahoituksella*

Tässä laissa tarkoitettua tukea voidaan myöntää toimenpiteeseen, joka sisältyy maaseudun kehittämiseen liittyvien ohjelmien hallinnoinnista annetun lain (532/2006) 7 §:ssä tarkoitettuun ohjelmaan.

Tässä laissa tarkoitettua tukea voidaan myöntää toimenpiteeseen, joka sisältyy maaseudun *kehittämishojelmien* hallinnoinnista annetun lain (/) 3 §:n 1 kohdassa tarkoitettuun ohjelmaan, joka rahoitetaan osaksi *Euroopan unionin varoista*.

Ohjelmasta myönnetyn tuen EY:ltä saata-

Ohjelmasta myönnetyn tuen *Euroopan*

vaan rahoitusosuuteen sovelletaan, mitä 1 momentissa mainitussa laissa säädetään.

unionilta saatavaan rahoitusosuuteen sovelletaan, mitä 1 momentissa mainitussa laissa säädetään.

Tuki, joka on osaksi myönnetty ohjelmaan sisältyvistä Euroopan unionin varoista, voidaan maksaa loppuun kokonaan kansallisista varoista. Maksamisen edellytyksistä ja menettelyistä annetaan tarkemmat säännökset valtioneuvoston asetuksella.

Tämä laki tulee voimaan valtioneuvoston asetuksella säädettävänä ajankohtana. Lain 8 § tulee kuitenkin voimaan päivänä kuuta 20 .

Tukihakemukseen, joka on vireillä tämän lain voimaan tullessa, sekä tukeen, joka on myönnetty ennen tämän lain voimaantuloa, sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Edellä 2 momentista poiketen tukihakemukseen, joka on vireillä maaseudun kehittämissuunnitelmien hallinnoinnista annetun lain voimaan tullessa, sekä tukeen, joka on myönnetty ennen mainitun lain voimaantuloa, sovelletaan, mitä maaseudun kehittämiseen liittyvien ohjelmien hallinnoinnista annetussa laissa (532/2006) säädetään.

6.

Laki**porotalouden ja luontaiselinkeinojen rakennetuista annetun lain 2 ja 8 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan porotalouden ja luontaiselinkeinojen rakennetuista annetun lain (986/2011) 2 §:n 3 ja 5 momentti ja 8 § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

2 §

2 §

Soveltamisala

Soveltamisala

Porotaloustuotteen ja muun maataloustuotteen ensiasteen jalostukseen ja markkinointiin sekä porotalous- tai luontaiselinkeinotilan toiminnan laajentamiseen porotalouden tai muun luontaiselinkeinon ulkopuolelle myönnettävistä tuista säädetään maaseudun kehittämiseen myönnettävistä tuista annetussa laissa (1443/2006). Tätä lakia sovelletaan kuitenkin paliskuntien teurastamojen peruskorjausinvestointeihin ja sellaiseen tilalla tapahtuvaan toimintaan, joka on tarpeen eläin- tai kasvituotteen valmistamiseksi ensimyyntiä varten.

Porotaloustuotteen ja muun maataloustuotteen ensiasteen jalostukseen ja markkinointiin sekä porotalous- tai luontaiselinkeinotilan toiminnan laajentamiseen porotalouden tai muun luontaiselinkeinon ulkopuolelle myönnettävistä tuista säädetään maaseudun kehittämisen tukemisesta annetussa laissa (/). Tätä lakia sovelletaan kuitenkin paliskuntien teurastamojen peruskorjausinvestointeihin ja sellaiseen tilalla tapahtuvaan toimintaan, joka on tarpeen eläin- tai kasvituotteen valmistamiseksi ensimyyntiä varten.

Lakia ei myöskään sovelleta Euroopan unionin rakennerahastojen tai Euroopan kalatalousrahaston varoista rahoitettavaan tukeen eikä sellaiseen Euroopan unionin yhteisen kalastuspolitiikan alaan kuuluvaan toimenpiteeseen, johon voidaan myöntää tukea muun kalatalouden tukea koskevan lainsäädännön nojalla.

Lakia ei myöskään sovelleta Euroopan unionin rakennerahastojen tai Euroopan meri- ja kalatalousrahaston varoista rahoitettavaan tukeen eikä sellaiseen Euroopan unionin yhteisen kalastuspolitiikan alaan kuuluvaan toimenpiteeseen, johon voidaan myöntää tukea muun kalatalouden tukea koskevan lainsäädännön nojalla.

8 §

8 §

Ohjelmaan sisältyvä tuki

Ohjelmaan sisältyvä tuki

Ohjelmaan sisältyvään tukeen sovelletaan, mitä maaseudun kehittämiseen liittyvien ohjelmien hallinnoinnista annetussa laissa (532/2006) säädetään.

Ohjelmaan sisältyvään tukeen sovelletaan, mitä maaseudun *kehittämishojelmien* hallinnoinnista annetussa laissa (/) säädetään.

Tämä laki tulee voimaan valtioneuvoston
asetuksella säädettävänä ajankohtana.

7.

Laki

maatilatalouden kehittämisrahastosta annetun lain 2 ja 3 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan maatilatalouden kehittämisrahastosta annetun lain (657/1966) 2 § ja 3 §:n 3 mo-
mentti, sellaisina kuin ne ovat laissa 1481/2007, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

2 §

Maatilatalouden kehittämisrahaston muo-
dostavat asutusrahastoon kuuluneet varat, ra-
haston toiminnasta kertyvät tai lahjoituksina
saadut varat sekä ne varat, jotka valtion talo-
usarviossa rahastoon siirretään, sekä maaseu-
dun kehittämiseen liittyvien ohjelmien hallin-
noinnista annetun lain (532/2006) 13 §:n no-
jalla rahaston varoista rahoitetun tuen osara-
hoituksena rahastoon tuloutetaan.

2 §

Maatilatalouden kehittämisrahaston muo-
dostavat asutusrahastoon kuuluneet varat, ra-
haston toiminnasta kertyvät tai lahjoituksina
saadut varat sekä ne varat, jotka valtion talo-
usarviossa rahastoon siirretään, sekä maaseu-
dun *kehittämisohjelmien* hallinnoinnista an-
netun lain (/) 19 §:n nojalla rahaston va-
roista rahoitetun tuen osarahoituksena rahas-
toon tuloutetaan.

3 §

Maatilatalouden kehittämisrahaston varoja
käytettäessä on erityisesti edistettävä maata-
louden rakennetuista annetun lain
(1476/2007), maaseudun kehittämiseen
myönnettävistä tuista annetun lain
(1443/2006), maaseutuelinkeinojen rahoitus-
lain (329/1999) ja porotalouden ja luontais-
elinkeinojen rahoituslain (45/2000) mukaisia
tavoitteita.

3 §

Maatilatalouden kehittämisrahaston varoja
käytettäessä on erityisesti edistettävä maata-
louden rakennetuista annetun lain
(1476/2007), maaseudun *kehittämisen tuke-*
misesta annetun lain (/), maaseutuelin-
keinojen rahoituslain (329/1999) ja porota-
louden ja luontaiselinkeinojen *rakennetuesta*
annetun lain (986/2011) mukaisia tavoitteita.

Tämä laki tulee voimaan valtioneuvoston
asetuksella säädettävänä ajankohtana. Lain
2 § tulee kuitenkin voimaan päivänä
kuuta 20 .

Tällä lailla kumotaan maatilatalouden ke-
hittämisrahastosta annetun lain 3 §:n muut-
tamisesta annettu laki (993/2011)

Mitä 3 §:n 3 momentissa säädetään porotalouden ja luontaiselinkeinojen rakennetuista annetun lain mukaisista tavoitteista, sovelletaan mainitun lain voimaantuloon asti vastaaviin porotalouden ja luontaiselinkeinojen rahoituslain (45/2000) mukaisiin säännöksiin.

8.

Laki**maa- ja puutarhatalouden kansallisista tuista annetun lain 1 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan maa- ja puutarhatalouden kansallisista tuista annetun lain (1559/2001) 1 §:n 2 momentti, sellaisena kuin se on laissa 457/2010, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

1 §

1 §

Soveltamisala

Soveltamisala

Tätä lakia ei sovelleta maa- ja puutarhataloudelle myönnettävään Euroopan unionin kokonaan rahoittamaan suoraan tukeen, maaseutuelinkeinojen rahoituslain (329/1999), maatalouden rakennetuista annetun lain (1476/2007), porotalouden ja luontaiselinkeinojen rahoituslain (45/2000), kolttalain (253/1995), maaseudun kehittämiseen myönnettävistä tuista annetun lain (1443/2006) tai luonnonhaittakorvauksesta, maatalouden ympäristötuesta sekä eräistä muista ympäristön ja maaseudun tilan parantamiseen liittyvistä tuista annetun lain (1440/2006) perusteella maksettaviin tukiin.

Tätä lakia ei sovelleta maa- ja puutarhataloudelle myönnettävään Euroopan unionin kokonaan rahoittamaan suoraan tukeen, maaseutuelinkeinojen rahoituslain (329/1999), maatalouden rakennetuista annetun lain (1476/2007), porotalouden ja luontaiselinkeinojen rakennetuista annetun lain (986/2011), kolttalain (253/1995), maaseudun kehittämisen tukemisesta annetun lain (/) tai luonnonhaittakorvauksesta, maatalouden ympäristötuesta sekä eräistä muista ympäristön ja maaseudun tilan parantamiseen liittyvistä tuista annetun lain (1440/2006) perusteella maksettaviin tukiin.

Tämä laki tulee voimaan valtioneuvoston asetuksella säädettävänä ajankohtana.

Tällä lailla kumotaan maa- ja puutarhatalouden kansallisista tuista annetun lain 1 § muuttamisesta annettu laki (991/2011).

Mitä tämän lain 1 §:n 2 momentissa säädetään lain soveltamisesta porotalouden ja

luontaiselinkeinojen rakennetuista annetun lain perusteella maksettaviin tukiin, koskee vastaavalla tavalla ennen mainitun lain voimaantuloa porotalouden ja luontaiselinkeinojen rahoituslakiin (45/2000) perustuvia tukia.

9.

Laki

laajakaistarakentamisen tuesta haja-asutusalueilla annetun lain 2 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan laajakaistarakentamisen tuesta haja-asutusalueilla annetun lain (1186/2009) 2 §:n 3 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

2 §

2 §

Lain soveltamisala

Lain soveltamisala

Maaseudun kehittämiseen myönnettävistä tuista annetussa laissa (1443/2006) tarkoitettua tukea myönnettäessä tätä lakia sovelletaan siltä osin kuin maaseudun kehittämiseen myönnettävistä tuista annetussa laissa säädetään.

Tätä lakia ei sovelleta hankkeisiin, joihin myönnetään tukea maaseudun kehittämisen tukemisesta annetun lain (/) nojalla.

Tämä laki tulee voimaan valtioneuvoston asetuksella säädettävänä ajankohtana.

Tämän lain voimaan tullessa vireillä olevaan hakemukseen ja ennen tämän lain voimaantuloa myönnettyyn tukeen sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

10.

Laki**Maaseutuvirastosta annetun lain 2 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan Maaseutuvirastosta annetun lain (666/2006) 2 §:n 1 momentin 5 kohta seuraavas-
 ti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

2 §

2 §

Tehtävät

Tehtävät

Maaseutuvirastolle kuuluvat siten kuin Euroopan yhteisön asetuksissa sekä kansallisissa laeissa ja niiden nojalla säädetään tai määrätään:

Maaseutuvirastolle kuuluvat siten kuin Euroopan *unionin* asetuksissa sekä kansallisissa laeissa ja niiden nojalla säädetään tai määrätään:

5) maaseutuelinkeinorekisteristä annetussa laissa (1515/1994) tarkoitettujen rekisterien tietosisällön ylläpito, kehittäminen ja tietojen luovuttaminen siltä osin kuin ne kuuluvat Maaseutuviraston toimialaan;

5) *maaseutuelinkeinohallinnon tietojärjestelmästä* annetussa laissa (284/2008) tarkoitettujen rekisterien tietosisällön ylläpito, kehittäminen ja tietojen luovuttaminen siltä osin kuin ne kuuluvat Maaseutuviraston toimialaan;

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä kuu-
 ta 20 .

11.

Laki**luonnonhaittakorvauksesta, maatalouden ympäristötuesta sekä eräistä muista ympäristön ja maaseudun tilan parantamiseen liittyvistä tuista annetun lain 3 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan luonnonhaittakorvauksesta, maatalouden ympäristötuesta sekä eräistä muista ympäristön ja maaseudun tilan parantamiseen liittyvistä tuista annetun lain (1440/2006) 3 §:n 1 momentin 4 ja 5 kohta seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

3 §

3 §

Määritelmät

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

Tässä laissa tarkoitetaan:

4) *paikallisella toimintaryhmällä* maaseudun kehittämiseen liittyvien ohjelmien hallinnonnista annetun lain (532/2006) 21 §:ssä tarkoitettua, maa- ja metsätalousministeriön hyväksymää paikallista toimintaryhmää;

5) *paikallisella suunnitelmalla* paikallisen toimintaryhmän alueella toteutettavaa, maaseudun kehittämiseen liittyvien ohjelmien hallinnonnista annetun lain 6 §:ssä tarkoitettua paikallista maaseudun kehittämissuunnitelmaa;

4) *paikallisella toimintaryhmällä* maaseudun *kehittämishojelmien* hallinnonnista annetun lain (/) 16 §:ssä tarkoitettua, maa- ja metsätalousministeriön hyväksymää paikallista toimintaryhmää;

5) *paikallisella kehittämissstrategialla* paikallisen toimintaryhmän alueella toteutettavaa, maaseudun *kehittämishojelmien* hallinnonnista annetun lain 6 §:ssä tarkoitettua *hyväksytyä* paikallista maaseudun *kehittämissstrategiaa*.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____
kuuta 20 _____ .

12.

Laki**maaseutuelinkeinohallinnon tietojärjestelmästä annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan maaseutuelinkeinohallinnon tietojärjestelmästä annetun lain (284/2008) 3 §:n 1 momentin 1 kohta ja 2 momentti ja 12 § sekä

lisätään 4 §:ään uusi 2 momentti, jolloin nykyinen 2—4 momentti siirtyvät 3—5 momentiksi, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

3 §

3 §

Tietojärjestelmän käyttötarkoitus

Tietojärjestelmän käyttötarkoitus

Maaseutuelinkeinohallinnon tietojärjestelmää käytetään:

Maaseutuelinkeinohallinnon tietojärjestelmää käytetään:

1) tukien hallinointiin ja valvontaan;

1) tukien *hakemiseen*, hallinointiin ja valvontaan;

Lisäksi tietoja käytetään kasvinjalostajanoikeudesta annetun lain (789/1992) 6 c §:ssä tarkoitetun suojatun lajikkeen viljelystä maksettavan korvauksen perintään.

Lisäksi tietoja käytetään kasvinjalostajanoikeudesta annetun lain (1279/2009) 6 §:ssä tarkoitetun suojatun lajikkeen viljelystä maksettavan korvauksen perintään.

4 §

4 §

Tietojärjestelmän sisältö ja rakenne

Tietojärjestelmän sisältö ja rakenne

Tietojärjestelmään voi sisältyä myös verkkopalvelu maaseutuelinkeinohallinnon asiakkaita varten.

12 §

12 §

Tietojen poistaminen

Tietojen poistaminen

Maaseutuelinkeinohallinnon tietojärjestelmän tiedot poistetaan viimeistään kymmenen vuoden kuluttua siitä, kun asiakasta koskevia tietoja on viimeksi käsitelty. Tietoa ei kuitenkaan poisteta, jos tiedon säilyttäminen on välttämätöntä lakiin perustuvan tehtävän hoitamiseksi, vireillä olevan asian takia tai Euroopan yhteisön tai muun lainsäädännön mukaisen tarkastuksen suorittamiseksi. Tieto on poistettava rekisteristä välittömästi sen jälkeen, kun käsittelylle ei ole laissa säädettyä perustetta.

Virheelliseksi todettu tieto on merkittävä virheelliseksi, ja tiedon saa säilyttää viiden vuoden ajan tiedon virheelliseksi toteamisesta, jos se on välttämätöntä asiakkaan, asiak-

Maaseutuelinkeinohallinnon tietojärjestelmän tiedot poistetaan viimeistään kymmenen vuoden kuluttua siitä, kun asiakasta koskevia tietoja on viimeksi käsitelty. Tietoa ei kuitenkaan poisteta, jos tiedon säilyttäminen on välttämätöntä lakiin perustuvan tehtävän hoitamiseksi, vireillä olevan asian takia, Euroopan unionin tai muun lainsäädännön mukaisen tarkastuksen suorittamiseksi tai Euroopan unionin lainsäädännössä edellytetään tiedon säilyttämistä. Tieto on poistettava rekisteristä välittömästi sen jälkeen, kun käsittelylle ei ole laissa säädettyä perustetta.

Virheelliseksi todettu tieto on merkittävä virheelliseksi.

kaan edustajan tai muun asianosaisen oikeuksien turvaamiseksi. Tällaista tietoa saa käyttää ainoastaan näiden oikeuksien turvaamisen tarkoituksessa.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä kuu-
ta 20 .

13.

Laki

maa- ja elintarviketalouden sekä maaseudun tutkimus- ja kehittämishankkeiden rahoituksesta annetun lain 1 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan maa- ja elintarviketalouden sekä maaseudun tutkimus- ja kehittämishankkeiden rahoituksesta annetun lain (1413/2011) 1 §:n 2 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

1 §

1 §

Soveltamisala

Soveltamisala

Maaseudun kehittämisohjelmaan sisältyvään hanketukeen sovelletaan maaseudun kehittämiseen myönnettävistä tuista annettua lakia (1443/2006).

Maaseudun kehittämisohjelmaan sisältyvään hanketukeen sovelletaan maaseudun kehittämisen tukemisesta annettua lakia (/).

Tämä laki tulee voimaan valtioneuvoston asetuksella säädettyä ajankohtana.

14.

Laki

maatalouden tukien toimeenpanosta annetun lain 1 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan maatalouden tukien toimeenpanosta annetun lain (192/2013) 1 §:n 1 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

1 §

1 §

Lain soveltamisala

Lain soveltamisala

Tätä lakia sovelletaan Euroopan unionin suorista tuista maataloudelle annetussa laissa (193/2013), jäljempänä *suorien tukien laki*, tarkoitettujen tukien, maa- ja puutarhatalouden kansallisista tuista annetun lain (1559/2001), jäljempänä *kansallisten tukien laki*, tarkoitettujen tukien sekä luonnonhaittakorvauksesta, maatalouden ympäristötuesta sekä eräistä muista ympäristön ja maaseudun tilan parantamiseen liittyvistä tuista annetussa laissa (1440/2006), jäljempänä *linjan 2 -laki*, tarkoitettuja tukia koskevan asian toimeenpanoon. Linjan 2 -laissa tarkoitettuun tukeen liittyvien ohjelmien ja varojen hallintointiin sovelletaan, mitä maaseudun kehittämiseen liittyvien ohjelmien hallinnoinnista annetussa laissa (532/2006) säädetään.

Tätä lakia sovelletaan Euroopan unionin suorista tuista maataloudelle annetussa laissa (193/2013), jäljempänä *suorien tukien laki*, tarkoitettujen tukien, maa- ja puutarhatalouden kansallisista tuista annetun lain (1559/2001), jäljempänä *kansallisten tukien laki*, tarkoitettujen tukien sekä luonnonhaittakorvauksesta, maatalouden ympäristötuesta sekä eräistä muista ympäristön ja maaseudun tilan parantamiseen liittyvistä tuista annetussa laissa (1440/2006), jäljempänä *linjan 2 -laki*, tarkoitettuja tukia koskevan asian toimeenpanoon. Linjan 2 -laissa tarkoitettuun tukeen liittyvien ohjelmien ja varojen hallintointiin sovelletaan, mitä maaseudun *kehittämisohjelmien* hallinnoinnista annetussa laissa (/) säädetään.

Tämä laki tulee voimaan päivänä
kuuta 20 .